

İLETİŞİM ve DİPLOMASİ

Communication and
Diplomacy

Yıl/Year: Aralık/December 2024 Sayı/Issue: 13

ISSN: 2147-6772 e-ISSN: 2791-7649

İLETİŞİM ve DİPLOMASİ
Communication and Diplomacy

TURKIYE
YUZYILI

İLETİŞİM ve DİPLOMASI

Communication and Diplomacy

ISSN: 2147-6772 e-ISSN: 2791-7649 Yıl/Year: Aralık/December 2024 Sayı/Issue: 13

SAHİBİ / OWNER

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı adına sahibi Prof. Dr. Fahrettin Altun (Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı)
On behalf of the Presidency of the Republic of Turkey Directorate of Communications, the owner Prof. Fahrettin Altun (Presidency's Head of Communications Republic of Türkiye)

BAŞEDİTÖR / EDITOR-IN-CHIEF

Prof. Dr. Fahrettin Altun (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

BAŞEDİTÖR YARDIMCISI / Co-EDITOR-IN-CHIEF

Doç. Dr. Oğuz Göksu (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

ALAN EDİTÖRLERİ / SEARCH AREA EDITORS

Doç. Dr. Çağatay Özdemir (Uluslararası İlişkiler)

Doç. Dr. Mustafa Bostancı (İletişim Bilimleri)

Dr. Serkan Ökten (Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi)

YAYIN KURULU / PUBLICATIONS BOARD

Prof. Dr. Fahrettin Altun (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Prof. Dr. Hasan Basri Yalçın (İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Doç. Dr. Çağatay Özdemir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Doç. Dr. Oğuz Göksu (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Doç. Dr. Enes Bayraklı (Türk-Alman Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Doç. Dr. Oğuzhan Bilgin (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Doç. Dr. Oğuz Güner (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

DANIŞMA KURULU / ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Edibe Sözen (Cumhurbaşkanlığı Sosyal Politikalar Kurulu, Ankara, Türkiye)

Prof. Dr. Abdullah Özkan (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Ahmet Kalender (Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye)

Prof. Dr. Bayram Ünal (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Niğde, Türkiye)

Prof. Dr. Cengiz Anık (Marmara Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Emine Yavaşgel (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Enderhan Karakoç (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Konya, Türkiye)

Prof. Dr. Fatih Keskin (Anakara Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Prof. Dr. Gül Rengin Küçükeroğlan (Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep, Türkiye)

Prof. Dr. Haluk Alkan (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Kudret Bülbül (Ankara Medipol Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Prof. Dr. Mehmet Sezai Türk (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Prof. Dr. Mete Çamdereli (İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Seda Mengü (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Serra Görpe (Sharjah Üniversitesi, Sharjah, Birleşik Arap Emirlikleri)

Prof. Dr. Suat Gezgin (Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Süleyman Kızıltoprak (Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya, Türkiye)

Prof. Dr. Şükrü Balcı (Selçuk Üniversitesi, Konya, Türkiye)

Prof. Dr. Şükrü Sim (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Veysel Bozkurt (İstanbul Üniversitesi, İstanbul, Türkiye)

Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel (Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye)

Prof. Dr. Zakir Avşar (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Ankara, Türkiye)

Editöryal İlişkiler Yöneticileri / Editorial Relations Mgr.

Dr. Serkan Ökten (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Muhammet Özdemir (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Yabancı Dil Editörleri / Foreign Language Editors

Başak Telli (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Güliz İbrıkçıoğlu (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Türkçe Yazım ve Dil Editörleri Turkish Spelling and Language Editors

Gökhan Saday (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Nurbay Coşkunolu (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Ankara, Türkiye)

Grafik Tasarım Editörü / Graphic Design Editor

Hasan Suat Olgun (Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, İstanbul, Türkiye)

"İLETİŞİM VE DİPLOMASI" dergisi Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının uluslararası hakemli akademik yayınıdır. Temmuz ve aralık aylarında, yılda iki sayı olarak yayımlanan açık erişimli bilimsel bir dergidir. Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve cümle değişiklikleri yapma hakkını saklı tutar. Dergiden yapılan alıntılarda kaynak göstermek mecburidir. Dergide yer alan yazılardan ve aktarılan görüşlerden yalnızca yazarlar sorumludur. İletişim ve Diplomasi, Index Copernicus, Directory of Research Journals Indexing-DRJI, Academic Resource Index-ResearchBib, ASOS Index ve İdealonline tarafından taranmaktadır.

"COMMUNICATION AND DIPLOMACY" is a peer-reviewed international academic journal of the Presidency's Directorate of Communications. This is a scholarly and open-access journal published biannually in July and December. The Editorial Board reserves the right to make the required spelling and sentence corrections, without distorting the essence of the text. The published contents in the articles cannot be used without being cited. The authors are solely responsible for their papers and opinions published in the Journal. Communication and Diplomacy is indexed by Index Copernicus, Directory of Research Journals Indexing-DRJI, Academic Resource Index- ResearchBib, ASOS Index, and Idealonline.

Yayıncı Sertifika No: 45482

© 2024 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

© 2024 PUBLICATIONS BY THE PRESIDENCY'S DIRECTORATE OF COMMUNICATIONS

Yayın Türü / Publication Type

Yaygın Süreli / Periodical

Yayın Sahibi / Publication Owner

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Adına Prof. Dr. Fahrettin Altun

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü / Managing Editor

Doç. Dr. Oğuz Göksu

Yönetim Yeri / Place of Management

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
Kızılırmak Mahallesi, Mevlana Bulvarı No: 144 Çankaya-Ankara / TÜRKİYE

Telefon / Phone: +90 (312) 590 20 00 / 2710

Faks / Fax: +90 (312) 473 64 55

e-mail: iletisimvediplomasi@iletisim.gov.tr

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi>

Basım Tarihi / Publication Date

Aralık/December 2024

Basım / Print

İmak

Matbaa Sertifika No: 71320

Bu yayının tüm hakları Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığına aittir. Dergi içeriği izin alınmadan kullanılamaz ve çoğaltılamaz. Alıntı yapılması kaynak gösterilmesi koşuluyla mümkündür.

Dergide yayımlanan yazılardaki fikir ve görüşler Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının sorumluluğunda değildir.

All rights to this publication are reserved by the Directorate of Communications of the Presidency of the Republic of Türkiye. The content of the journal may not be used or reproduced without permission. Quotations may be made provided the source is cited.

The Directorate of Communications of the Presidency of the Republic of Türkiye cannot be held accountable for the opinions and views expressed in the articles published in the journal.

İÇİNDEKİLER / CONTENTS

Başeditörden / From the Editor-in-Chief Prof. Dr. Fahrettin ALTUN	1
Araştırma Makalesi / Research Article	
Algı Yönetimi Bağlamında X Platformunun Dezenformasyonla Mücadelede Bir Araç Olarak Kullanımı: Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Örneği The Use of Platform X as a Tool in The Fight Against Disinformation in The Context of Perception Management: The Case of The Center for Combating Disinformation Ömer Faruk ÖZGÜR	5-28
Dijitalleşme Karşısında Tekelleşme: Türk Haber Medyasında Çok Seslilik Dijitalleşme Karşısında Tekelleşme: Türk Haber Medyasında Çok Seslilik İsmail ÇAĞLAR	29-48
Ülke Markalama Perspektifinden Stratejik İletişime Yönelik Bir Trend Analizi: İletişim ve Diplomasi Dergisi Örneği Trend Analysis of Strategic Communication from The Perspective of Nation Branding: The Journal of Communication and Diplomacy Case Atalay BAHAR, Ebru CAYMAZ	49-64
Filistin-İsrail Çatışması Üzerine Bir Çerçeveleme Analizi: Recep Tayyip Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki Söylemleri Framing Analysis of the Palestine-Israel Conflict: Recep Tayyip Erdoğan's Discourses at the UN General Assembly Dursun YILMAZ	65-90
Cumhuriyet Dönemi'nde Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Kamu Diplomasisi: "Karadeniz: Seyr-i Türkiye" Belgeseli Üzerinden Bir İnceleme Public Diplomacy as a Public Relations Tool in the Republican Era: A Study on "Karadeniz: Seyr-i Türkiye" Documentary Hıdır POLAT	91-112
International Collaboration and Diplomacy in Disaster Management: Analyzing Türkiye's Response to the 2023 Nigerian Floods Afet Yönetiminde Uluslararası İş Birliği ve Diplomasi: Türkiye'nin 2023 Nijerya Sel Felaketine Yanıtının Analizi Abraham Ename MINKO	113-130

Rus Sert ve Yumuşak Gücünün Kesişimi: Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programı Vaka Analizi

Russian Hard and Soft Power Intersection: Akkuyu NPP Personnel Training Programs as an Example of Educational Diplomacy

Büşra Selin ERDOĞAN, Burak ERDOĞAN.....131 -149

Derleme Makalesi / Review Article

Yeni Medya ve Şiddet Odaklı Eylemler: İncel Hareketi ve Çevrim İçi Denetim Stratejileri

New Media and Violence-Oriented Actions: İncel Movement and Online Moderation Strategies

Tuğçe İYİGÜNGÖR.....151-170

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI.....171

YAZIM KURALLARI.....175

Başeditörden

Çağımız, artan küresel sorunlar, süregelen kaos, kriz ve çatışma ortamları nedeniyle “krizler çağı”; küresel riskler karşısında öngörülebilir gelecek sağlamaktan yoksun dünya sistemi nedeniyle de “belirsizlikler çağı” olarak adlandırılıyor. Bilgi ve hakikat ekseninde yapılan “bilgi çağı” ve “hakikat ötesi çağ” gibi adlandırmalar, bir yandan günümüz dünyasında bilgiyi elde etme, işleme ve aktarmanın artan önemini ortaya koyuyor, öte yandan tahrif edilen nesnel gerçekliğin yıkıcı sonuçlarını gözler önüne seriyor. “Dijital çağ”, “hız çağı” ve “bilgi düzensizliği çağı” gibi diğer tanımlamalar, köklü değişim ve dönüşümleri işaret ederek dikkatleri hızlı ve yüksek tempolu bilgi akışının beraberinde getirdiği tehlikelere yöneliyor.

Şüphesiz tüm bu tanımlamaların –ve eklenebilecek diğerlerinin- aynı çağı tasvir etmesi, küresel ölçekte toplumsal ve siyasi imalar barındırıyor. Nitekim günümüz dünyasında hızla anlamlandırılması ve yönetilmesi gereken dönüşümsel gerçeklikler ve meydan okumalar, ardı ardına mücadele alanları açıyor. Bu mücadelede iletişim süreçlerinin doğru yönetilmesi hayati önem arz etmeye, iletişimin süreçteki rolü ve etkisi artmaya devam ediyor.

İletişim ve Diplomasi dergimizin 13. sayısı 8 makaleden oluşuyor.

“Algı Yönetimi Bağlamında X Platformunun Dezenformasyonla Mücadelede Bir Araç Olarak Kullanımı: Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Örneği” başlıklı makalesinde Ömer Faruk Özgür, Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı bünyesinde ihdas edilmiş Dezenformasyonla Mücadele Merkezinin, X platformu özelinde dezenformasyonla mücadele için kullandığı stratejik yaklaşımı tespit etmeyi amaçlamıştır. DMM gönderilerinde ele alınan dezenformasyon içerikli paylaşımların önemli bir kısmının (%64) sosyal medya platformları aracılığı ile yayıldığı tespit edilmiştir. Bulgular sosyal medyanın dezenformasyon kampanyalarındaki rolü ve etkisine ilişkin alanyazına koşut sonuçlar ortaya koymuştur.

İsmail Çağlar’ın “Digitalization Against Monopolization: Polyphony in Turkish News Media” başlıklı makalesi, dijitalleşmenin medyadaki çok seslilik üzerindeki etkisini, Türk mediasındaki tekelleşme ve oligopolleşme tartışmaları ekseninde ele almaktadır. Dijitalleşme, medyada önemli değişimlerin önünü açmıştır. Dijital platformlarla birlikte, alternatif medya kaynaklarının sesini duyurabilmesi açısından önemli bir fırsat ortaya çıkmıştır. Türkiye’de dijitalleşmenin etkisiyle daha çoğulcu bir medya ortamı oluşmuş ve geleneksel medya üzerindeki tekelleşme baskısı nispeten hafiflemiştir.

Atalay Bahar ve Ebru Caymaz, “Ülke Markalama Perspektifinden Stratejik İletişime Yönelik Bir Trend Analizi: İletişim ve Diplomasi Dergisi Örneği” başlıklı çalışmalarında, 2013 ve 2024 yılları arasında İletişim ve Diplomasi Dergisi’nin yayımlanmış olan 12 sayısını trend analizi yöntemiyle inceleyerek İletişim Başkanlığı tarafından öncelik verilen stratejik iletişim perspektifini ortaya koymayı amaçlamışlardır.

Dursun Yılmaz, “Filistin- İsrail Çatışması Üzerine Bir Çerçeveleme Analizi: Recep Tayyip Erdoğan’ın BM Genel Kurulu’ndaki Söylemleri” başlıklı inceleme makalesinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından, Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulunda İsrail-Filistin çatışması hakkında yapılan açıklamaların farklı ideolojik ve kültürel bağlamlara sahip Batılı medya organlarında nasıl karşılık bulduğunu, medya çerçeveleme kuramıyla analiz etmiştir.

“Cumhuriyet Dönemi’nde Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Kamu Diplomasisi: ‘Karadeniz: Seyr-i Türkiye’ Belgeseli Üzerinden Bir İnceleme” başlıklı araştırma makalesinde yazar Hıdır Polat, Karadeniz Vapuru projesini, Karadeniz: Seyr-i Türkiye belgeseli üzerinden kamu diplomasisi perspektifinde, örnek olay incelemesi yöntemiyle tartışmaktadır.

Abraham Ename Minko tarafından yazılan, “International Collaboration and Diplomacy in Disaster Management: Analyzing Türkiye’s Response to the 2023 Nigerian Floods” adlı araştırma makalesi, Nijerya’da yaşanan afetin yönetiminde Türkiye’nin üstlendiği yapıcı rol üzerinden uluslararası afet yönetiminde iş birliğinin önemini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Büşra Selin Erdoğan ve Burak Erdoğan tarafından kaleme alınan “Rus Sert ve Yumuşak Gücünün Kesişimi: Bir Eğitim Diplomasisi Örneği Olarak Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları” başlıklı araştırma makalesinde, Rusya’nın 2011 yılından itibaren Türkiye’de uygulamakta olduğu Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları üzerine eğitim diplomasisi perspektifinden bir vaka analizi gerçekleştirilmiştir.

“Yeni Medya ve Şiddet Odaklı Eylemler: İncel Hareketi ve Çevrim İçi Denetim Stratejileri” adlı çalışmasında Tuğçe İyigüngör, çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddet olgusunu, aşırıcı grup örneği olarak “İncel Hareketi” üzerinden ele almış, dijital şiddete karşı farklı ülkelerin çevrim içi denetim stratejilerini, mevzuatlarını ve düzenleyici çerçevelerini araştırmıştır.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın işaret ettiği “iletişim seferberliği” doğrultusunda Başkanlığımız, hayata geçirdiği “Türkiye İletişim Modeli” çerçevesinde çağın meydan okumalarıyla mücadele etmeyi sürdürüyor. Müşterek bir anlayış ve gayret gerektiren bu mücadelede bilim insanlarımızın katkılarını gerekli ve kıymetli buluyor, Nisan 2025’te yayımlanacak “Filistin Özel” ve Temmuz 2025’te yayımlanacak 14. sayılarımıza güncel ve özgün çalışmalarınızı bekliyoruz.

Prof. Dr. Fahrettin Altun

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı

From the Editor-in-Chief

Our age is referred to as the “age of crises” due to escalating global issues and the persistent state of chaos, conflict, and crisis, and the “age of uncertainties,” as the world system proves incapable of providing a predictable future in the face of mounting global risks. Terms such as the “information age” and “post-truth age” along the lines of information and truth, on the one hand, highlight the growing importance of obtaining, processing, and conveying information in today’s world, and on the other hand, underscore the destructive consequences of distorted objective reality. Other terms, such as “the digital age,” “the age of speed,” and “the age of information disorder,” point to profound changes and transformations and draw attention to the dangers associated with the rapid and fast-paced flow of information.

Undoubtedly, the fact that all these terms—and others that could be added—depict the same era carries significant social and political implications on a global scale. Indeed, transformative realities and challenges of today’s world, which must be swiftly comprehended and addressed, give rise to new areas of struggle one after the other. The proper management of communication processes in this struggle is essential, and the role and significance of communication in the process continue to expand.

The 13th issue of the Communication and Diplomacy Journal consists of 8 articles.

In his article titled “The Use of Platform X as a Tool in The Fight Against Disinformation in The Context of Perception Management: The Case of The Center for Combating Disinformation,” Ömer Faruk Özgür aims to identify the strategic approach employed by the Centre for Combating Disinformation, established within the Directorate of Communications of the Republic of Türkiye, to combat disinformation specific to Platform X. It was found that a significant portion (64 per cent) of the disinformation content reported by the Centre for Combating Disinformation (DMM) was disseminated through social media platforms. The findings align with the literature on the role and impact of social media in disinformation campaigns.

İsmail Çağlar’s article titled “Digitalization Against Monopolization: Polyphony in Turkish News Media” examines the impact of digitalisation on polyphony in the media along the lines of monopolisation and oligopolisation debates in the Turkish media. Digitalisation has paved the way for significant changes in the media. With the advent of digital platforms, a significant opportunity has emerged for alternative media sources to make their voices heard. Digitalisation has led to a more pluralistic media environment in Türkiye, easing the pressure of monopolisation on conventional media.

Atalay Bahar and Ebru Caymaz, in their study “Trend Analysis of Strategic Communication from The Perspective of Nation Branding: The Journal of Communication and Diplomacy Case,” employ the trend analysis method to analyse 12 issues of the Communication and Diplomacy Journal published between 2013 and 2024 to demonstrate the strategic communication perspective that the Directorate of Communications prioritises.

Dursun Yılmaz, in his review article titled «Framing Analysis of the Palestine-Israel Conflict: Recep Tayyip Erdoğan’s Discourses at the UN General Assembly,” uses the media framing theory to examine how President Recep Tayyip Erdoğan’s remarks on the Israeli-Palestinian conflict at the 79th Session of the United Nations General Assembly were covered by Western media outlets with varying ideological and cultural contexts.

In his research article “Public Diplomacy as a Public Relations Tool in the Republican Era: A Study on “Karadeniz: Seyr-i Türkiye” Documentary,” Hıdır Polat examines the Black Sea Ferry project through the lens of public diplomacy, utilising the documentary Karadeniz: Seyr-i Türkiye as a case study.

The research article by Abraham Ename Minko, “International Collaboration and Diplomacy in Disaster Management: Analyzing Türkiye’s Response to the 2023 Nigerian Floods,” aims to illustrate the significance of collaboration in international disaster management by highlighting Türkiye’s constructive role in addressing the disaster in Nigeria.

Büşra Selin Erdoğan and Burak Erdoğan’s research paper, titled “Russian Hard and Soft Power Intersection: Akkuyu NPP Personnel Training Programs as an Example of Educational Diplomacy” examines the Akkuyu NPP Personnel Training Programmes that Russia has been executing in Türkiye since 2011, analysed from the perspective of educational diplomacy.

In the study entitled “New Media and Violence-Oriented Actions: Incel Movement and Online Moderation Strategies,” Tuğçe İyigüngör addresses the phenomenon of online hate speech and digital violence, using the “Incel Movement” as a case study of an extremist group, and studies the online control strategies, legislation, and regulatory frameworks employed by various countries to combat digital violence.

Aligned with President Recep Tayyip Erdoğan’s emphasis on “communication mobilisation,” the Directorate of Communications pursues its efforts to tackle contemporary challenges through the implementation of “Türkiye’s Communication Model.” In this struggle that demands a shared understanding and collective effort, we find the contributions of our scholars essential and valuable, and we eagerly anticipate your current and original works in the ‘Palestine Exclusive’ and the 14th issue, due for release in April 2025 and July 2025, respectively.

Prof. Fahrettin Altun

Presidency's Head of Communications Republic of Türkiye

Algı Yönetimi Bağlamında X Platformunun Dezenformasyonla Mücadelede Bir Araç Olarak Kullanımı: Dezenformasyonla Mücadele Merkezi Örneği

The Use of Platform X as a Tool in The Fight Against Disinformation in The Context of Perception Management: The Case of The Center for Combating Disinformation

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Ömer Faruk Özgür

ORCID:
0000-0001-5263-2403

Geliş tarihi/Received:
14.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
11.11.2024

Kabul tarihi/Accepted:
11.11.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Özgür, Ö. F. (2024). Algı yönetimi bağlamında X platformunun dezenformasyonla mücadelede bir araç olarak kullanımı: Dezenformasyonla Mücadele Merkezi örneği. *İletişim ve Diplomasi*, 13, 5-27.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1566703

Ömer Faruk ÖZGÜR¹

ÖZ

Algı yönetiminde kullanılan araçlardan biri dezenformasyondur. Günümüzde birçok devlet, dezenformasyon ile mücadele etmek için resmî yapılar kurmuştur. Bu bağlamda Türkiye’de dezenformasyonla mücadele için 2022 yılı Ağustos ayında Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı bünyesinde “Dezenformasyonla Mücadele Merkezi” (DMM) kurulmuştur. Bu çalışma kapsamında DMM’nin sosyal medya platformlarından X hesabı üzerindeki paylaşımları analiz edilmek suretiyle DMM’nin X platformu özelinde dezenformasyonla mücadele için kullandığı stratejik yaklaşımın tespit edilmesi amaçlanmıştır. Analiz için merkezin resmî X hesabındaki 2024 yılı Ağustos ayı boyunca paylaşılan 55 gönderisi analiz edilmiştir. Bu gönderiler analiz edilirken kullanılan temel strateji, paylaşılan mesajların etkileşim düzeyleri (yeniden gönderilme, cevap yazılma, beğenilme vb.), dezenformasyon yapılan içeriklerin konuları (siyaset, din, sanat, uluslararası konular vb.) irdelenmiştir. Bulgular analiz edildiğinde DMM gönderilerinde ele alınan dezenformasyon içerikli paylaşımların önemli bir kısmının (%64) sosyal medya platformları aracılığı ile yayıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu tablo, sosyal medyanın dezenformasyonun yayılması için elverişli bir platform olduğu konusundaki görüşlerle literatürle paralellik arz etmiştir. DMM’nin dezenformasyonla mücadele bağlamında özellikle “yalanlama/çürütme stratejisi” tercih ettiği bulgusu elde edilmiştir. “Yalanlama/çürütme stratejisi” literatürde dezenformasyonla mücadelede kullanılan ikna araçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. DMM’nin dezenformasyonla mücadelede önemli bir rolü olduğu ve faaliyetlerinin artırılmasının yanlış bilgi ile mücadelede önemli olduğu sonucuna varılmıştır. DMM’nin X hesabının takipçi sayısı ve etkileşimlerinin artırılması dezenformasyonla mücadele farkındalığı açısından önem arz etmektedir.

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Düzce Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, Düzce, Türkiye, omerfarukozgur@duzce.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5263-2403

Anahtar Kelimeler: Dezenformasyon, algı yönetimi, sosyal medya, içerik analizi, Dezenformasyonla Mücadele Merkezi

ABSTRACT

In order to combat disinformation in Türkiye, the “Center for Combating Disinformation” (DMM in Turkish) was established in August 2022 under the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of Communications. Within the scope of this study, it is aimed to determine the strategic approach used by the DMM to combat disinformation specific to the X Platform by analyzing DMM’s posts on the X account on social media platforms. For the analysis, 55 posts shared on the official X account of the center during August 2024 were analyzed. The basic strategy employed in analyzing these posts involved assessing the interaction levels of the shared messages (reposts, replies, likes, etc.) and the themes of the disinformation content (politics, religion, art, international affairs, etc.). Analysis of the findings revealed that a substantial proportion (64%) of the disinformation content in DMM posts was propagated via social media platforms. This image aligns with existing research regarding social media’s role as a convenient medium for disseminating disinformation.. In the context of combating disinformation, it was noted that the DMM preferred the “refutation/rebuttal strategy.” The study concluded that DMM plays a significant role in combating disinformation, and that enhancing its activities is crucial for countering false information. Enhancing the follower count and engagement of DMM’s X account is crucial for raising awareness in the fight against disinformation..

Keywords: Disinformation, perception management, social media, content analysis, Center for Combating Disinformation

EXTENDED ABSTRACT

Over the past 25 years, communication technologies, particularly internet technologies, have advanced significantly. Social media applications such as Facebook, X (formerly Twitter), and Instagram, emerging in the 2000s, have facilitated communication among diverse individuals. These facilitations have enhanced communication between individuals and corporate brands with extensive audiences. While advancements in communication technologies offer numerous advantages, they may also present certain drawbacks. The interactive structure of social media platforms offers convenience, yet it also presents certain disadvantages. The most apparent adverse effect of social media platforms is “disinformation”. Disinformation, concisely defined as “misinformation”, may reach to broader audiences more rapidly due to social media platforms.

Disinformation, one of the tools used in perception management, is the act of misleading the public by deliberately spreading false, misleading or incomplete information. The “Centre for Combating Disinformation” (DMM in Turkish) was established in August 2022 within the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of Communications to address disinformation in Türkiye.

This study aims to provide an academic perspective on the issues of disinformation and perception management in social media through the official X Account posts of the Center for Combating Disinformation (DMM) in Türkiye.

Within the scope of this study, it is aimed to determine the strategic approach used by the DMM to combat disinformation specific to the X Platform by analyzing the DMM’s posts on the X account on social media platforms. For the analysis, 55 tweets posted by the center on its official X account during the month of August 2024 were analyzed. While analyzing these tweets, the language used in the posts, the strategies used by the center to combat disinformation, the interaction levels of the shared messages (reposts, replies, likes, etc.), and the themes of the disinformation content (politics, religion, art, international affairs, etc.) were examined.

It was observed that 64% of the news containing disinformation in the posts on the DMM X Account were disseminated through social media platforms. The data indicates that social media exerts a more significant influence on the dissemination of disinformation compared to traditional media. It was observed that 91% of the posts shared from the DMM X Account “refuted” the disinformation-containing news. This can be taken as evidence that DMM uses the refutation strategy in the fight against disinformation. Analysis revealed that 93% of the posts disseminated from the DMM account did not share any links. In this context, DMM’s posts may help to persuade the public by sharing links/addresses that will provide users with convincing information about the truth of disinformation-containing news.

The lack of official explanations in 73% of the posts shared from the DMM account may reduce persuasiveness. In this context, more official statements in the center’s posts may increase the persuasiveness rate. Individuals experiencing uncertainty may seek official statements to obtain accurate information.. DMM’s inclusion of more official statements in its posts may contribute positively to persuading the public. The arithmetic averages of the number of replies, reposts and likes of DMM’s posts indicate a relatively low level of interaction.

The ease of dissemination of disinformation has made this an important issue all over the world. In this context, it has been observed that states such as the USA, China, Japan, the UK and France have established official structures affiliated to the highest levels of the state to combat disinformation. The establishment of the Center for Combating Disinformation in Türkiye in 2022 can be considered an important step.

It has been concluded that conducting studies to enhance the center's activities, influence, and public awareness would be advantageous. State-affiliated entities like the DMM are crucial for maintaining public security and social stability. They ensure information accuracy, facilitate comprehensive and systematic responses, enhance public awareness, and serve as a reliable and official source..

GİRİŞ

İletişim teknolojileri son 25 yıldır büyük bir gelişim gösterirken özellikle internet teknolojilerinde 2000'li yıllarda Facebook, X (eski adı Twitter), Instagram gibi sosyal medya uygulamaları sayesinde insanların başkaları ile iletişim kurması kolaylaşmıştır. Bu kolaylıklar hem bireysel olarak kişilerin hem de kurumsal olarak markaların geniş kitlelerle iletişim kurmasını kolaylaştırmıştır. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerin birçok faydası yanında bir takım olumsuz etkileri de olabilmektedir. Sosyal medya platformlarının etkileşimli yapısının sağladığı kolaylık aynı zamanda bazı dezavantajları da beraberinde getirmiştir. Sosyal medya platformlarının olumsuz etkilerinin en kolay görülebildiği yer “dezenformasyon” konusudur. Kısaca “yanlış bilgi” olarak ifade edilebilecek dezenformasyon sosyal medya platformları sayesinde çok daha hızlı şekilde ve çok daha geniş kitlelere ulaşabilmektedir.

Sosyal medya platformları geleneksel mecralara göre daha denetimsiz ve kontrolsüz yapısı sebebiyle dezenformasyon içeriklerinin yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Dezenformasyon barındıran konulu içerikler tarihsel süreçte birçok farklı ülkede toplumsal olayların çıkmasına dahi sebep olmuştur. Sosyal medya platformlarının geçmişten bugüne savaş dönemlerinde toplumları algı yönetimi bağlamında kendi istedikleri gibi düşündürmek için kullanıldığı da bilimsel araştırmalarla kanıtlanmış bir gerçekliktir (Babacan & Tam, 2022; Bahar, 2020; Jones, 2019; Singer & Brooking, 2018). Bu çalışmada Türkiye Dezenformasyonla Mücadele Merkezi (DMM) resmî X hesabı paylaşımları üzerinden sosyal medyada dezenformasyon ve algı yönetimi konularına akademik bir bakış sağlanmıştır.

Dezenformasyon

Dünyadaki demokrasiler, kasıtlı olarak yayılan yalan haberler ve bu haberlerin tetiklediği saldırılarla karşı karşıya. Bu durum, azınlık hakları, basın özgürlüğü ve hukukun üstünlüğü gibi temel değerleri tehdit ederek, demokrasilerin temelini sarsıyor (Bennett & Livingston, 2021, s. 3). Dezenformasyonun önemli bir özelliği, yanıltıcı bir bilgi türü olmasıdır, yanlış inançlar oluşturması muhtemel bir bilgi olması, bu bilgi türünü tehlikeli ve endişelenmeye değer kılmaktadır (Fallis, 2015, s. 406). Dezenformasyon, özellikle başkalarını gerçekler hakkında kasıtlı olarak aldatmak amacı ile ek-sik, yanlış veya başka şekilde yanıltıcı bilgilerin yayılmasını içerir (Fetzer, 2004, s. 228).

İnternet teknolojilerinin kontrolsüz yapısı, yanlış bilgilerin dolaşıma girmesini ve yayılmasını mümkün kıldı. Sosyal medya üzerinden yayılan asılsız haberler, birçok insanın hayatını tehlikeye atarken, toplumsal huzursuzluklara da yol açmaktadır. Bu durum, dünyanın farklı bölgelerinde masum insanların linç edilmesi gibi üzücü olaylara neden olmaktadır (Shu vd., 2020, s. 3). 2013 yılında yayınlanan Dünya Ekonomik Forumu raporu, sosyal medyanın hızla gelişmesiyle birlikte yanlış bilgilerin de hızla yayıldığını ve bu durumun toplumsal bir sorun hâline geldiğini ortaya koymuştur. Raporda, sosyal medyanın sunduğu imkanların yanı sıra, dezenformasyonun da kolaylıkla yayılabileceği konusunda uyarıda bulunulmuştur (World Economic Forum, 2013, s. 11). Dezenformasyon epistemik ve pratik olarak yaygın ve zararlıdır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Genel Sekreteri Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus'un 'infodemik' ilan ettiği küresel bir bilgi kriziyle karşı karşıyayız (Simion, 2023, s. 2). Çevrim içi dezenformasyonun demokrasiyi tehdit ettiği ve sosyal medya platformlarının iletişim sistemlerimizi bozması nedeniyle dezenformasyonun daha yaygın veya zararlı olduğu sıklıkla iddia edilmektedir (McKay & Tenove, 2021, s. 703).

Yapay zekâ sistemleri, gerçekçi sahte içerik üretme yanında dezenformasyonun kötü niyetli paydaşlar tarafından hedeflenen bir kitleye ve büyük ölçekte yayılmasını kolaylaştırarak insan onuru, demokrasi ve barışla ilgili çok sayıda etik endişeyi beraberinde getirmektedir (Bontridder & Pouillet, 2021, s. 1). Facebook ve Twitter'ın sosyal değişim araçları olmaktan ziyade propaganda amaçlı sahte haberlerin kuluçka merkezleri olarak tartışılması daha olasıdır (Guess & Lyons, 2020, s. 10). Yeni teknolojiler, herkesin kolaylıkla dezenformasyon üretmesini ve yaymasını sağlıyor. Artık internet erişimi olan herkes, Wikipedia gibi platformlara bile yanlış bilgiler ekleyebiliyor (Fallis, 2009, s. 2). Sayısız faydalarına rağmen yapay zekâ destekli sistemler, potansiyel kullanıcı manipülasyonu veya kişinin rızası olmadan video ve ses manipülasyonu gibi etik riskleri beraberinde getirmektedir (Kertysova, 2018, s. 56).

Yalan haberlerin yükselişi, internet çağında yanlış bilgiye karşı uzun süredir var olan kurumsal siperlerin erozyona uğradığını göstermektedir. Bu soruna ilişkin endişe küreseldir (Lazer vd., 2018, s. 1). Dünya genelinde dezenformasyonun giderek karmaşıklaşan yapısı karşısında, etkili bir mücadele için yasal düzenlemeler, kurumların proaktif yaklaşımları ve sivil toplumun duyarlılığına ihtiyaç vardır (Colomina vd., 2021, s. 1).

Algı Yönetimi

Dezenformasyon kavramı ile beraber ele alınması gereken önemli bir diğer kavram da algı yönetimidir. Bilgiye erişimin kolaylaşması, aynı zamanda bilgi kirliliğini de artırarak insanların algılarını dış müdahalelere açık hâle getirmektedir. Bu durum, algı manipülasyonu ve toplumsal olayların yönlendirilmesi gibi ciddi sonuçlar doğurmaktadır (Deraman, 2021, s. 1). Algı yönetimi, stratejik iletişimden daha çok mesajın

kendisinden veya iletilme mekaniğinden ziyade mesajın etkilerine odaklanır (Kaus-
hal, 2009, s. 4) ve çeşitli şekillerde gerçeği yansıtmaya, gizleme ve aldatma ve psikolojik
operasyonları birleştirir (Khyber, 2007, s. 17).

Algı yönetimine olan ilginin yeniden canlanması, her türden kuruluşun bilgisayar
ağlarına giderek daha fazla bağımlı hâle gelmesini ve bilgi akışlarının küresel politik
alana nüfuz etmesini yansıtmaktadır (Brown, 2002, s. 41). Amerika Birleşik Devletleri
(ABD)'nin 'algı yönetimi' olarak adlandırdığı bilgi operasyonları, fiziksel savaş alanları-
nın yanı sıra, semboller ve bilgiyi manipüle ederek kitleleri etkilemeyi amaçlayan bir
savaş alanı olarak tanımlanmaktadır (Ambrosio, 2016, s. 469). Algı yönetimi, bireyleri
etkileyerek toplumun düşüncelerini istenen yönde şekillendirmek amacıyla kullanı-
lan bir yöntemdir. Günümüzde baskı grupları, hedeflerini gerçekleştirmek için sıklık-
la bu yöntemi kullanmaktadır (Cabioğlu & İşeri, 2015, s. 1). Algı yönetimi, enformasyon
savaşı yürütenleri kelimeleri ve görüntüleri analiz etmeye ve en önemlisi dikkatlerini
algı alanlarındaki olgunun arkasında yatan şeye, yani bağlama ve düşmana odaklan-
maya zorlar (Huhtinen & Rantapelkonen, 2002, s. 253).

Goldman'a göre (2004) algı yönetimi, hedef kitleleri istenen inançlara yönlendirmek için aldatma ve dezenformasyon kullanır. Bu yöntem, günümüzde birçok kurumun bilgi yönetimi stratejilerinin önemli bir parçası hâline gelmiştir (Mengü & Türk, 2021, s. 170). Akademisyenler ve uygulayıcılar, yıllardır kamu diplomasisini propaganda, halkla ilişkiler ve yumuşak güç gibi kavramlarla tanımlamak, ayırt etmek ve ilişkilendirmekte zorluk yaşamaktadır. Bu listeye stratejik iletişim, akıllı güç, bilgi operasyonları, dezenformasyon kampanyaları, psikolojik operasyonlar, savunuculuk, lobcilik, ulus markalaşması, yumuşak diplomasi ve keskin güç gibi kavramlar da eklenebilir (Potter, 2019, s. 407).

Sosyal medyanın etkileşim odaklı yapısı, kolayca manipüle edilmesine ve algı yönetimi stratejilerine açık bir alan hâline gelmesine sebep olmuştur. Bilginin belirli çıkarlar doğrultusunda çarpıtılarak hedef kitleye yanlış yönlendirilmesi, sosyal medyada sıkça kullanılan bir güç mücadelesi yöntemidir (Menteşe & İli, 2016, s. 373). Algı yönetimi, siyasi kampanyaların da özünü oluşturmaktadır. Manipülatörler belirli kararlar almaya yönlendirmek istedikleri kişilere yönelik bilgi, "sahte haber" ve duygu manipülasyonları yapmaktadırlar. Medya olmadan manipülasyonlar başarılı olamamaktadır (Shabtaï, 2019, s. 31). Algı yönetimi, insanların dünyayı sabit ve gerçekçi olarak algıladıkları varsayımından yola çıkarak, kelimeler, görüntüler gibi unsurları manipüle ederek istenen algıyı oluşturma sürecidir. Alıcı, sunulan bu bilgileri gerçeklik olarak yorumlamaya eğilimlidir (Tatge, 2001, s. 13).

Algı yönetimi, bilgi savaşının bir parçası olarak, halkın tutumlarını şekillendirmek amacıyla kullanılan bir dizi faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, savaş alanı iletişiminden istihbarat toplamaya kadar geniş bir yelpazede olabilir (Robinson, 2015, s. 273). Algı yönetimi, hedef kitlenin duygularını, güdülerini ve objektif muhakemelerini etkilemek amacıyla-

la seçilmiş bilgi ve göstergelerin iletilmesi ya da gizlenmesi eylemidir (Hirvela, 2012, s. 113). Algı yönetimi askerî alanda da önemli bir faaliyetdir. Askerî personel, askerî aldatma ve algı yönetimini, savaşta üstünlük sağlayan önemli bir güç olarak görür. Bu yöntemler, strateji, inkâr ve bilgi operasyonlarını birleştirerek zihinsel zaferi askerî başarıya dönüştürür (Wirtz, 2023).

Sosyal Medyada Algı Yönetimi ve Dezenformasyon

Zamanla algı yönetiminin uygulandığı taktikler de değişmeye başlamıştır. Medya, film, gazete ve dergiler başta olmak üzere geleneksel yöntemlerle yapılan algı yönetimi, internetin yaygınlaşması ve özellikle sosyal medya kullanımı ile değişime uğramıştır (Erendor, 2020, s. 8). Walter Lippmann'a (1998) göre, dijital dünya ile birlikte algı ve gerçeklik arasındaki uçurum derinleşmiştir. Kitle iletişim araçları, zihinlerdeki imgeleri değiştirerek sosyal, siyasal ve ekonomik kaosu hızlandırmıştır. Lippmann, medyanın sunduğu sözcük ve imgelerin bir tür sanal gerçeklik yarattığını ve algıyı yönlendirmede etkili olduğunu ifade eder (Terzioğlu, 2020, s. 417).

Literatürde yer alan "Sihirli Mermi Teorisi", medyanın izleyici davranışları üzerinde daha sonra kanıtlanandan daha fazla etkiye sahip olduğunu varsayıyordu. "Hipodermik İğne Teorisi" olarak da bilinen Sihirli Mermi Teorisi, kitle iletişim araçlarının izleyicileri üzerinde doğrudan, anında ve güçlü bir etkisi olduğunu ima ediyordu. 1940'larda ve 1950'lerde kitle iletişim araçları davranış değişikliği üzerinde güçlü bir etki aracı olarak algılanmıştır (Kenechukwu, 2015, s. 115). Dezenformasyonun amacı da yanlış bilgiyi yayarak belirli bir algı oluşturmak veya davranışları manipüle etmektir. Sosyal medya platformları da yanlış bilginin hızla yayılmasına imkân tanımaktadır. Özellikle I. ve II. Dünya Savaşları'nda propaganda amacıyla kullanılan medyanın etkileri üzerine kurulu ve günümüzde geçerliliği sorgulanan bu kuram, günümüz sosyal medya platformlarındaki propaganda ve manipülasyon bağlamında yeniden değerlendirilmeyi hak ediyor.

McCombs ve Shaw tarafından ABD Başkanlık Seçimlerini konu edinen çalışma ile ortaya çıkan "Gündem Belirleme Teorisi" (Agenda Setting Theory) basitçe medyanın kamu gündemini etkileyeceğini savunmaktadır (Firdaus, 2004, s. 11). Sosyal medya, geleneksel medya kanallarından farklı olarak herkesin içerik üretebildiği ve paylaşılabildiği bir ortam sunduğu için dezenformasyonun yayılmasını hızlandırmaktadır. Sahte haberler veya yanlış bilgi içeren gönderiler çok sayıda kişi tarafından paylaşıldığında, sosyal medyanın gündem belirleme etkisi devreye girer ve bu içerikler gerçekmiş gibi algılanabilir. Kitle iletişim araçlarının gündem belirleme etkisi günümüzde sosyal medya platformları tarafından da kısmen gerçekleşmektedir. Sosyal medyada 'trend topic' olan bir konu geleneksel medyada da gündem olmakta ve kamuoyunun gündemini belirleyebilmektedir. Bu bağlamda sosyal medya ve dezenformasyon konusu gündem belirleme yaklaşımı çerçevesinden de kapsamlı şekilde üzerinde düşünülmesi gereken bir olgudur.

Literatürde yer alan “Difüzyon Teorisi” yeni fikirlerin, teknolojilerin, ürünlerin veya süreçlerin zaman içinde iletişim kanalları aracılığıyla sosyal bir sistemin üyeleri arasında iletişim yoluyla yayılma sürecini anlatmaktadır. Teorinin ilham kaynağı olan kitap Everett M. Rogers tarafından 1962 yılında yayınlanmıştır. Kitapta Rogers “Yeniliklerin Yayılımı” (Difusion of Innovation) modeli ile insanların yeni fikirler hakkındaki bilgilere, tipik olarak sosyal ağlar veya farklı medya kanalları üzerinden iletişim yoluyla maruz kalmalarının, genellikle yeni fikirleri, ürünleri veya davranışları benimseme oranları üzerinde derin bir etkiye sahip olduğunu açıklamaktadır (Kreps, 2017, s. 2). Günümüz dünyasında yeniliklerin yayılmasında sosyal medya platformlarının da katkısı büyüktür. Sosyal medya platformlarında yanlış bilgiler de kısa sürede çok geniş kitlelere ulaşma imkânı sunduğu için sosyal medya dezenformasyonun difüzyonunu hızlandıran bir ortam oluşturmaktadır. Sosyal medya algoritmaları da dikkat çekici içerikleri daha çok etkileşim alması sonucu öne çıkararak dezenformasyonun yayılma hızını artırmaktadır.

Hibrit savaşta, algı yönetimi sadece az gelişmiş ülkelerde değil, gelişmiş ülkelerde de kullanılan bir silah hâline gelmiştir. Siber uzayın sunduğu imkânlarla bilgi manipülasyonu, devlet ve devlet dışı aktörler için kolaylaşmıştır (Abbasi, 2020, ss. 13-16). Sosyal medya, etkileşimli yapısı sayesinde algı yönetiminde geleneksel yöntemlere göre daha etkili ve ölçülebilir bir araçtır. Aynı zamanda sosyal medyada anonimlik imkânı sunan özellikler manipülasyon riskini artırır (Ethi, 2013, s. 127).

Sosyal medya, ordular için hem istihbarat toplama hem de propaganda aracı hâline gelmiştir. Ordular, bu platformları kullanarak hem düşmanlarını zayıflatır hem de kendi imajlarını güçlendirirler (Uwalaka, 2023, s. 2). 1990'lardan beri sosyal medya, siyasi isyanları tetikleme ve halkı protestolara yönlendirmek için kullanılan etkili bir araç hâline geldi. Bu durum, sosyal medyanın psikolojik operasyonlarda önemli bir rol oynadığını gösteriyor (Niekerk & Maharaj, 2013, s. 1164). Rusya-Ukrayna Savaşındaki sahte haberlerin, sadece manipülasyon için değil, aynı zamanda sosyal medyada popülerlik kazanmak için de yayıldığı belirtiliyor (Babacan & Tam, 2022, s. 85). Rusya'nın Ukrayna'daki operasyonunda, sosyal medyanın hem Rusya dışındaki hem de içindeki hedef kitleleri etkilemek, Doğu Blokundaki Rusça konuşanları kışkırtmak için kullanıldığı iddia ediliyor (Forrester & Lecocq, 2018, s. 20).

Sosyal medyada sahte haberleri tespit etmek ve engellemek oldukça zordur. Bunun başlıca nedenleri arasında sahte içeriğin hızla yayılması, insanların bu tür içeriklere karşı farkındalık eksikliği, sosyal botların varlığı ve mevcut veri kümelerinin yetersizliği bulunmaktadır (Aïmeur vd., 2023, s. 29). Dezenformasyonun yayılmasında, trollerden politikacılara kadar geniş bir aktör yelpazesi yer almaktadır. Bu aktörler, modern medya ortamında bilgi kirliliğinin artmasına sebep olmaktadır (Tucker vd., 2018, s. 22). Sosyal medya trolleri, internette provokasyon, dezenformasyon yayma, kutuplaştırma ve bölücü dil kullanma gibi yöntemlerle insanları kışkırtmayı ve

bu sayede etkileşim almayı hedefleyen kimi zaman siyasi amaçları olan gruplarla organik bağı olan (çeşitli siyasi oluşumlarca fonlanan) kimi zaman ise kendi başlarına faaliyet gösteren kişilerdir.

Sosyal medyada yayılan yanlış bilgiler, siyasi kutuplaşmayı artırarak demokrasiyi zayıflatıyor. Bu durum, hem halkın siyasete olan güvenini azaltıyor hem de anti-demokratik güçlerin yükselmesine zemin hazırlıyor (Hunter, 2023, s. 1056). Sosyal medyadaki dezenformasyonu takip ederek kasıtlı olduğunu ortaya koymak genellikle son derece zordur. Ayrıca bazı durumlarda insanlar inanmak istedikleri dezenformasyonu tüketirler; çünkü bu onların dünya görüşlerini doğrular ve çıkarlarını ilerletir (Diaz Ruiz & Nilsson, 2023, s. 20).

Yapılan bir araştırmada, 150'den fazla ülkede 2000-2017 yılları arasında toplanan verilere göre, siyasi aktörlerin sosyal medyada yaydığı yanlış bilgilerin ülkelerdeki siyasi kutuplaşmayı artırdığı ve bu durumun yerel terörizm riskini yükselttiği belirtilmektedir (Piazza, 2022, s. 55). Araştırmalar farklı yaşlardaki insanların sosyal medyadaki sahte haberleri tespit etmesinin ne kadar zor olduğunu belgelemiştir. Bu zorluk sadece insanlara özgü değildir, haberleri doğrulamak için bir tahmin modeli oluşturmak için teknolojiden yararlanılan deneysel bir girişimde dahi sadece %56 doğruluk oranına ulaşılmıştır (Tandoc vd., 2020, s. 385).

Dünyada ve Türkiye'de Dezenformasyonla Mücadele Eden Kurumsal Yapılar

Dünya genelinde farklı ülkelerde dezenformasyonla mücadele etmek için çeşitli kurumsal yapılar oluşturulmuştur. Bu başlık altında bu yapılardan bazılarında kısaca bahsedilmiştir.

ABD'de dezenformasyonla mücadele için kurulan yapılardan biri ABD Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan "Global Engagement Center" (Küresel Etkileşim Merkezi) (GEC) dir. Kurumun misyonu yabancı devlet ve devlet dışı propaganda ve dezenformasyon çabalarını tanımak, anlamak, ifşa etmek ve karşı koymak olarak ifade edilmiştir (Global Engagement Center, 2024). ABD'de dezenformasyonla mücadele etme konusunda bir diğer kurumsal yapı CISA (Cybersecurity and Infrastructure Security Agency) kısaltması ile bilinen ABD İç Güvenlik Bakanlığı'na bağlı "Siber Güvenlik ve Altyapı Güvenliği Ajansı"dır. Kurum seçim güvenliği ve dezenformasyona karşı önlemler almayı hedefleyen bir kurumdur (Cybersecurity and Infrastructure Security Agency, 2024).

Çin'de dezenformasyonla mücadele ile görevli kurum "Cyberspace Administration of China" kısa adı CAC olan "Çin Siber Uzay Yönetimi Ofisi"dir. Bu kurum, ülkedeki internet içeriğini düzenler, siber güvenliği sağlar ve Çin'in dijital ekonomisini

desteklemekle yükümlüdür (Cyberspace Administration of China, 2024). Japonya’da dezenformasyonla mücadele süreçleri “İçişleri ve İletişim Bakanlığı” (Ministry of Internal Affairs and Communications) tarafından yönetilmektedir. Bu bakanlık bünyesinde “Bilgi ve İletişim Bürosu” adlı birimin altında Bilgi İletişim Teknolojileri Stratejisi Politika Bölümü, Dijital İçerik ve Erişilebilirlik Bölümü, İçerik Dağıtım Bölümü, Yayın Politikası Bölümü gibi bölümler faaliyet göstermektedir (Ministry of Internal Affairs and Communications, 2024).

İngiltere’de dezenformasyonla mücadele konusunda “The Department for Science, Innovation and Technology” (Bilim, İnovasyon ve Teknoloji Bakanlığı) bünyesinde Department of Digital, Culture, Media and Sport (Dijital, Kültür, Medya ve Spor Bakanlığı) ortaklaşa projesi olan “Counter-Disinformation Data Platform” (Dezenformasyonla Mücadele Veri Platformu) öne çıkan önemli projelerdendir. Proje ile hükümet genelinde dezenformasyonla mücadele kapasitesini geliştirmek için bir prototip oluşturulmuştur (Counter-Disinformation Data Platform, 2024). Fransa’da dezenformasyonla mücadele için “Service d’information du gouvernement”, ‘Devlet Bilgi Hizmeti” adlı yapılanma faaliyet göstermektedir. Başbakanlığa bağlı olarak faaliyet gösteren bu yapı, devletin eylemlerinin daha iyi tanımlanması ve anlaşılması amacıyla iletişim eylemlerinin uyumlaştırılması üzerinde çalışmaktadır (Service d’information du gouvernement, 2024).

Türkiye’de dezenformasyonla mücadele, Cumhurbaşkanlığı’na bağlı olarak faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanlığı bünyesinde yer alan “Dezenformasyonla Mücadele Merkezi” (DMM) sorumluluğunda yürütülmektedir. DMM, yalan haberler ve yanlış bilgi ile mücadeleye yönelik oluşturulan bir yapılanmadır. DMM gerek yurt içi gerek yurt dışı kaynaklı algı operasyonlarının, komplo teorilerinin ve manipülasyon girişimlerinin önemli bir parçası olan dezenformasyonun erken aşamada tespitini ve eş zamanlı olarak ele alınmasını hedefleyen bir yapılanmadır (Dezenformasyonla Mücadele Merkezi, 2024).

ARAŞTIRMANIN AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmada DMM’nin sosyal medya platformlarından X hesabı üzerindeki paylaşımları analiz edilmek suretiyle DMM’nin X platformu özelinde dezenformasyonla mücadele için kullandığı stratejik yaklaşımın tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için ‘nitel içerik analizi’ yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar dünyanın sosyal yönü ile ilgilenir ve şu sorulara yanıt arar: İnsanlar niçin böyle davranır? Kanaatler ve tavır alışlar nasıl oluşur? İnsanlar çevrelerinde olup bitenden nasıl etkilenir? Kültürler niçin ve nasıl gelişir? Sosyal gruplar arasındaki farklar nelerdir? (Karataş, 2015, s. 79). Nitel araştırma, nicel araştırmadan farklı olarak, bireylerin benzersiz özelliklerini derinlemesine inceleyerek genel geçer sonuçlar yerine, özel ve derinlemesine bilgiye

odaklanır. Bu nedenle küçük örneklem gruplarından elde edilen zengin verilerle çalışır (Baltacı, 2019, s. 369). İçerik analizi birçok farklı disiplinde kullanılan, farklı araştırma sorularına yanıt veren, sistematik ve tarafsız şekilde verilerin toplandığı bir tekniktir (Koçak & Arun, 2006, s. 22). İçerik çözümlenmesi olarak da adlandırılan içerik analizi, ele alınan herhangi bir kaydedilmiş iletişim biçiminin içeriğine odaklanmaktadır. Söz konusu kaydedilmiş iletişim biçimi, kitap, dergi gibi her türlü yazılı metin ya da yazılıya aktarılmış her türlü sözel anlatım olabileceği gibi televizyon programları, reklamlar gibi görsel öğeler de olabilir (Gül & Nizam, 2021, s. 182).

Bu çalışmada DMM'nin resmî X hesabından Ağustos 2024 boyunca paylaşılan 55 gönderi analiz edilmiştir. Kriz dönemlerinde medyanın ve toplumun gündemini meşgul eden konularda dezenformasyonun daha yoğun olabileceği varsayımından yola çıkarak orman yangınları, maymun çiçeği hastalığı gibi Türkiye gündemini meşgul eden olayların yaşanması sebebiyle 2024 yılının Ağustos ayı özellikle tercih edilmiştir.

Gönderilerin içinde geçen kelimeler, gönderilerin beğeni, yeniden alıntı sayıları analiz edilmiştir. Analizlerin yapılması aşamalarında ilk olarak Ağustos ayı boyunca DMM X hesabından paylaşılan gönderiler bir doküman olarak derlenmiştir. Ardından derlenen doküman NVivo 15 programına PDF formatında yüklenmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından DMM'nin gönderileri belirli temalar altında kategorize edilmiştir. Örneğin gönderilerde link kullanımı, yalanlama yapılma durumu, resmî açıklama yapılma durumu gibi kategorilerde gönderiler tek tek analiz edilmiştir. Kodlama için araştırmacı tarafından temel kod rehberi oluşturulmuştur. Kodlama güvenilirliği açısından veri setinden rastgele sayıda gönderi grubu seçilerek pilot kodlama yapılmış sonrasında araştırmacı tarafından hazırlanan kodlama rehberi iletişim bilimleri alanında doktora unvanına sahip bir başka akademisyen tarafından da kontrol edilerek dış değerlendirme ile kodların objektifliğinin artırılması sağlanmıştır.

BULGULAR

Aşağıda Tablo 1'de DMM hesabından paylaşılan gönderilerdeki haberlerin hangi kaynaktan yayıldığına ilişkin dağılım gösterilmiştir. Bu bilgiler direkt DMM X hesabı gönderilerinde geçen ifadelerden elde edilmiştir.

Tablo 1. Dezenformasyon Konulu Haberlerin Hangi Kaynaktan Yayıldığına Göre Dağılımı

Haberin hangi kaynaktan yayıldığı	Sayı	Yüzde
Bilgi yok	9	16
Basın yayın organları	11	20
Basın yayın ve sosyal medya	12	22
Sosyal medya	23	42
Genel Toplam	55	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere DMM tarafından X hesabında paylaşılan gönderilerdeki haberlerin %42’si sosyal medyada, %22’si ise geleneksel basın yayın organları ve sosyal medyada yayıldığına vurgu yapılmıştır. Her iki yüzde toplandığında X hesabında dezenformasyon içerikli olduğu belirtilen haberlerin %64’lük bir bölümünün kamuoyunda yayılmasında sosyal medyanın etkisi ve katkısı olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bazı haberlerin nereden yayıldığı konusunda bilgi verilmediği için bu konuda net bir çıkarım yapılamamıştır.

Aşağıda Tablo 2’de DMM tarafından paylaşılan gönderi metinlerinde dezenformasyon içerikli haberlere ilişkin Merkez tarafından yalanlanma yapılıp yapılmadığına ilişkin dağılım gösterilmiştir.

Tablo 2. Dezenformasyon Konulu Haberlerin Yalanlanma Durumuna Göre Dağılımı

Yalanlama yapılma durumu	Sayı	Yüzde
Evet	50	91
Hayır	5	9
Genel Toplam	55	100

Tabloda görüldüğü üzere gönderilerin %91’ine DMM tarafından yalanlama yapıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu durum DMM’nin dezenformasyonla mücadelede yalanlama stratejisini kullandığına ilişkin somut veri olarak kabul edilebilir.

Aşağıda Tablo 3’te DMM’nin resmî X hesabı üzerinden paylaşılan gönderilerin günlere göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3. DMM Tarafından X Hesabından Paylaşılan Gönderilerin Günlere Göre Dağılımı

Tarih	Sayı	Yüzde	Tarih	Sayı	Yüzde
1 Ağustos 2024	1	2	18 Ağustos 2024	4	7
2 Ağustos 2024	2	4	19 Ağustos 2024	3	5
4 Ağustos 2024	1	2	20 Ağustos 2024	2	4

5 Ağustos 2024	1	2	21 Ağustos 2024	3	5
7 Ağustos 2024	2	4	22 Ağustos 2024	4	7
8 Ağustos 2024	2	4	23 Ağustos 2024	1	2
9 Ağustos 2024	2	4	24 Ağustos 2024	1	2
12 Ağustos 2024	1	2	25 Ağustos 2024	1	2
13 Ağustos 2024	1	2	26 Ağustos 2024	3	5
14 Ağustos 2024	1	2	27 Ağustos 2024	4	7
15 Ağustos 2024	1	2	28 Ağustos 2024	1	2
16 Ağustos 2024	6	11	29 Ağustos 2024	1	2
17 Ağustos 2024	4	7	30 Ağustos 2024	2	4
			Genel Toplam	55	100

Tablo 3'te görüldüğü üzere 16, 18, 22 ve 27 Ağustos tarihlerinde diğer günlere göre daha fazla gönderi paylaşıldığı bulgusu elde edilmiştir. İlgili tarihlerdeki paylaşımların konularına bakıldığında, 16 Ağustos tarihinde “Maymun Çiçeği Virüsü”, “İsrail Dışişleri Bakanı'nın açıklaması” konularında, 18 Ağustos'ta “orman yangınları” konusunda, 22 Ağustos'ta “Maymun Çiçeği Virüsü”, “İrak” ve “sığınmacılar” konularında, 27 Ağustos tarihinde de “orman yangınları”, “eğitim”, “TSK” (Türk Silahlı Kuvvetleri) konularında paylaşım yapıldığı bulgusu elde edilmiştir.

Aşağıda Tablo 4'te DMM tarafından paylaşılan gönderilerin içeriğinde ilgili haberle alakalı olarak link/bağlantı adresi paylaşılma durumuna ilişkin dağılım gösterilmiştir.

Tablo 4. Paylaşılan Gönderilerde “Link Kullanma” Durumuna İlişkin Dağılım		
Link kullanma	Sayı	Yüzde
Evet	4	7
Hayır	51	93
Genel Toplam	55	100

Tablo 4'te görüldüğü üzere DMM hesabından paylaşılan gönderilerin içeriğinde dezenformasyon içerikli olduğu düşünülen haber konusunda doğru bilginin alınabileceği, olaya ilişkin resmî açıklamalara ulaşılabilen linklerin paylaşılması durumuna bakıldığında gönderilerin %93'ünde herhangi bir link paylaşımı yapılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu durum dikkate alınması gereken bir tablodur. Kamuoyunun ikna edilmesi için doğru bilgiye ilişkin link/bağlantı adreslerinin paylaşılması doğru bilgiye ulaşımda olumlu yönde etki sağlayabilir.

Aşağıda Tablo 5'te DMM gönderilerinin içeriğinde “dezenformasyon” kelimesinin geçme sıklığı gösterilmiştir.

Tablo 5. DMM Gönderilerinde “Dezenformasyon” Kelimesinin Geçme Sıklığı		
Dezenformasyon kelimesinin kullanımı	Sayı	Yüzde
Evet	12	22
Hayır	43	78
Genel Toplam	55	100

Tablo 5'te görüldüğü üzere DMM tarafından paylaşılan gönderilerin %78'inde “dezenformasyon” kelimesinin geçmediği görülmüştür.

Aşağıda Tablo 6'da DMM gönderilerinde “manipülasyon” ifadesinin geçme sıklığı gösterilmiştir.

Tablo 6. DMM Gönderilerinde “Manipülasyon” İfadesinin Kullanımı		
Manipülasyon kelimesinin kullanımı	Sayı	Yüzde
Evet	23	42
Hayır	32	58
Genel Toplam	55	100

Tablo 6'da görüldüğü üzere DMM X hesabından paylaşılan gönderilerin %42'sinde manipülasyon ifadesinin kullanıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bir önceki tablo ile beraber değerlendirildiğinde manipülasyon kelimesinin bariz şekilde dezenformasyon kelimesine göre daha sık kullanıldığı bulgusu ede edilmiştir.

Aşağıda Tablo 7'de DMM gönderilerinde “asılsız” ifadesinin kullanılma durumu gösterilmiştir.

Tablo 7. DMM Gönderilerinde “Asılsız” İfadesinin Kullanımı		
Asılsız kelimesinin kullanımı	Sayı	Yüzde
Evet	30	55
Hayır	25	45
Genel Toplam	55	100

Tablo 7'de görüldüğü üzere her iki paylaşımdan birinde ‘asılsız’ kelimesinin geçtiği bulgusu elde edilmiştir. Bu da DMM'nin takipçilerini ikna etmek için “asılsız” kelimesinin gücünden faydalanmak istediğine işaret ettiği düşünülebilir.

Aşağıda Tablo 8’de DMM gönderilerinde “itibar etmeyin” ifadesinin kullanım sıklığı gösterilmiştir.

Tablo 8. DMM Gönderilerinde “İtibar Etmeyin” İfadesinin Kullanım Sıklığı		
İtibar etmeyin kelimelerinin kullanımı	Sayı	Yüzde
Evet	42	76
Hayır	13	24
Genel Toplam	55	100

Tablo 8’de görüldüğü üzere DMM gönderilerinin %76’sında bu gönderileri okuyan kişilerin dezenformasyon içerikli olduğu düşünülen internette hızla yayılan bu iddialara itibar etmemeleri doğrultusunda telkinde bulunulduğu bulgusu elde edilmiştir.

Aşağıda Tablo 9’da DMM gönderilerinde “resmî açıklama” yapılma durumu gösterilmiştir.

Tablo 9. DMM Gönderilerinde “Resmî Açıklama” Yapılma Durumu		
Resmî açıklama yapılma durumu	Sayı	Yüzde
Evet	15	27
Hayır	40	73
Genel Toplam	55	100

Tablo 9’da görüldüğü üzere DMM tarafından paylaşılan gönderilerin %73’ünde resmî açıklama yapılmadığı bulgusu elde edilmiştir. Bu durum da dikkatle irdelenmesi gereken bir konudur. Zira insanlar bir konuda doğru mu yalan mı olduğu belli olmayan bir haber aldıklarında veya gördüklerinde konuya ilişkin devlet makamlarından veya olayda adı geçen kurumlardan resmî bir açıklama yapılıp yapılmadığına bakabilmekte ve bu açıklamalardan etkilenebilmektedirler.

Aşağıda Tablo 10’da DMM X hesabından paylaşılan gönderilerde resmî açıklama yapan kurumların isimleri gösterilmiştir.

Tablo 10. X Gönderilerinde Resmî Açıklama Yapan Kurum Adları			
Kurum Adı	Sayı	Kurum Adı	Sayı
Anayasa Mahkemesi	1	Maliye Bakanlığı	1
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü	1	Mersin Emniyet Müdürlüğü	1
Cumhurbaşkanlığı	1	Tarım ve Orman Bakanlığı	2
Dışişleri Bakanlığı	1	Sağlık Bakanlığı	1
Gelir İdaresi Başkanlığı	1	Sakarya İl Sağlık Müdürlüğü	1

İçişleri Bakanlığı	1	Seta Vakfı	1
İstanbul Valiliği	1	Şanlıurfa Valiliği	1
		Genel Toplam	15

Tablo 10'da görüldüğü üzere DMM hesabından paylaşılan gönderide Cumhurbaşkanlığı ve Bakanlıklar (Dışişleri Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı vb.) olmak üzere dezenformasyon içeriği olduğu düşünülen paylaşımlara ilişkin resmî kurumların basın açıklamaları, kamuoyu duyurusu gibi dokümanlara yer verildiği bulgusu elde edilmiştir. Bu durum hedef kitlenin dezenformasyon içerikli paylaşımlara itibar etmeme noktasında ikna edici etki yapabilir.

Aşağıda Tablo 11'de DMM gönderilerinin konularına göre dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 11. DMM Gönderilerinin Konulara Göre Dağılımı					
Konu başlığı	Sayı	Yüzde	Konu Başlığı	Sayı	Yüzde
Güncel Siyaset/Yangın	10	18	Güncel Siyaset/AB Fonları	1	2
Güncel Siyaset/Sığınmacılar	7	13	Güncel Siyaset/Deprem	1	2
Güncel Siyaset/Cumhurbaşkanlığı	6	11	Güncel Siyaset/Vergiler	1	2
Sağlık/Hastalık-Maymun Çiçeği	6	11	Güncel Siyaset/Hukuk	1	2
Dezenformasyon bülteni	4	7	Güncel Siyaset/Terör	1	2
Güncel Siyaset/ Eğitim	4	7	Güncel Siyaset/TSK	1	2
Güncel Siyaset/Ekonomi	4	7	Güncel Siyaset/Uluslararası İlişkiler/İrak	1	2
Güncel Siyaset/Anayasa Mahkemesi	2	4	Güncel Siyaset/Asayiş	1	2
Güncel Siyaset/ Uluslararası İlişkiler/İsrail	2	4	Hayvanlar Dünyası	1	2
Cinsel İstismar	1	2	Genel Toplam	55	100

Tablo 11'de görüldüğü üzere en çok gönderi yapılan ilk 3 konunun “orman yangınları”, “sığınmacılar”, “Maymun Çiçeği hastalığı” ve “Cumhurbaşkanlığı makamı veya Şahsı” hakkında olduğu bulgusu elde edilmiştir. Bu konuların ülke gündeminde gerek geleneksel gerekse sosyal medya platformlarında da gündem olan konular olması dikkatlerden kaçmamalıdır. Özellikle orman yangınları ve sığınmacılar gibi konularda yapılan paylaşımların toplumun belli bir kesiminde galeyana gelme, sokağa dökülme ve asayiş sorunları gibi konuları ortaya çıkarma ihtimali de göz önünde bulundurulmalıdır. Daha önce sığınmacılar konusu üzerinden yapılan kimi paylaşımların Türkiye’de farklı şehirlerde infiale ve asayiş bozan olaylara sebebiyet verme şeklinde etkileri olduğu görülmüştür.

Aşağıda Tablo 12'de DMM gönderilerinin toplam etkileşimleri gösterilmiştir.

Tablo 12. DMM Gönderilerinin Toplam Etkileşimleri		
Yanıt	Yeniden Gönderi	Beğeni
4019	18075	31987

Paylaşılan gönderilerin aritmetik ortalamalarına bakıldığında yanıtın ortalaması 73, yeniden gönderi ortalaması 328, beğeni ortalaması 581 olarak bulunmuştur. Her ne kadar toplam sayılara bakıldığında görece ciddi bir sayıya ulaşılsa da ortalamalara bakıldığında etkileşim sayıları düşük kabul edilebilir.

Aşağıda Görsel 1'de DMM hesabı gönderilerinde en sık kullanılan ifadeler, kelime bulutu şeklinde gösterilmiştir.

Görsel 1. DMM Hesabı Gönderilerinin Kelime Bulutu Gösterimi

Görsel bakıldığında özellikle "asılsız iddia", "doğru değildir", "itibar etmeyiniz", "basın yayın", "sosyal medya" kelimeleri öne çıkmaktadır. Bu görselden yola çıkarak, sosyal medyada yayınlanan olaylarla ilgili olarak, kamuoyunu yanıltıcı bilgilerle yönlendirmeye çalışan asılsız iddiaların hızla yayıldığına dair vurguların sıkça yer aldığına dikkat çekilmiştir. Kelime bulutu oluşturulurken tek başına anlamı olmayan, 've, veya, ile, bir, gibi' vb. sözcükler sayımda dikkate alınmayarak daha anlamlı sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır.

SONUÇ

Literatürdeki çalışmalarda dezenformasyon ile sosyal medya platformları arasındaki ilişki açık şekilde ortaya konulmuş ve dezenformasyonun yayılmasında sosyal medyanın önemli bir aktör olduğu farklı çalışmalarda vurgulanmıştır. Örneğin Bennett ve Livingston'un araştırmasında sahte haberlerin geniş çapta dolaşıma girmesinde partizan siteler ve botlar tarafından yayılmasının yanında sosyal medya paylaşımlarıyla defalarca yankılanmasının da etkili olduğu iddia edilmiştir (Bennett & Livingston, 2018, s. 133). Sosyal medya, algoritmaları sebebi ile kullanıcıların kendi istediği yönde içerikler sunarak oluşturdukları "yankı odaları" ve "filtre balonları" ile kullanıcıları dezenformasyona daha açık bir hâle getirmektedir (Shu vd., 2020, s. 2). Dezenformasyon kampanyaları, negatif kampanyalar, bilgi operasyonları gibi olaylarla sosyal medya platformları aracılığı ile kamuoyunun manipüle edilmesi günümüz dijital toplumunun kritik bir sorunudur (Bradshaw & Howard, 2018, s. 23). Ortaya çıkan araştırmalar yeni çok modlu yanlış bilgi biçimlerinin sosya medya aracılığıyla hızlı ve sorunsuz bir şekilde yayıldığını göstermiştir (Dan vd., 2021, s. 641). Bu çalışmada da literatürle uyumlu şekilde DMM X hesabındaki paylaşımlarda dezenformasyon içeren haberlerin %64'ünün sosyal medya platformları aracılığıyla yayıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu bulgu literatürde mevcut olan dezenformasyonun yayılmasında geleneksel mecralara göre sosyal medyanın daha büyük etkisi olduğu iddiasını desteklemektedir.

Dezenformasyonla mücadelede kullanılan stratejilerden biri "yalanlama/çürütme stratejisi"dir. Yanlış bilgi yayılmadan önce ele alınması ve önlenmesi daha doğrudur. Ancak bu mümkün değilse ve yanlış bilgi hâlihazırda dolaşımda ise "çürütme" işlemi yapılmalıdır (Amazeen & Krishna, 2024, s. 1). Yalanlama stratejisi uzun vadede ve tutarlı bir şekilde yapıldığında en etkili yöntemdir ve her hâlükârda çoğu dezenformasyon karşıtı kuruluş tarafından uygulanmaktadır (Stray, 2019, s. 1022). Doğrudan yalanlama/çürütme stratejisinin kavram yanlışlarını azaltmada, aynı bilgilerin çürütülmeden verilmesine kıyasla daha başarılı olduğu gösterilmiştir (Lewandowsky vd., 2012, s. 121). Dezenformasyonla mücadele bağlamında devlet yetkililerinin dezenformasyon karşıtı önlemlerin etkilerini artırmak için doğruluk kontrolü/çürütme etkinliği üzerine yapılan akademik çalışmalardan faydalanmaları tavsiye edilmektedir (Arcos vd., 2022, s. 3). Bu çalışmada da literatürle paralel şekilde DMM'nin, gönderilerin %91'inde dezenformasyon içerikli haberlere ilişkin "yalanlama/çürütme" yapıldığı bulgusu elde edilmiştir. Bu da DMM'nin dezenformasyonla mücadelede yalanlama/çürütme stratejisini kullandığının bir kanıtı olarak kabul edilebilir. Bunun yanında çürütme mesajları, yanlış bilgiyi geçersiz kılacak açıklayıcı ve ikna edici bilgiler içerdiğinde daha başarılı olmaktadır (Chan vd., 2017, s. 1543). Bu çalışmada analiz edilen DMM gönderilerinin %73'ünde resmî açıklama bulunmaması ikna ediciliği düşürebilir. Bu bağlamda merkezin paylaşımlarında daha fazla resmî açıklama bulunması ikna oranını artırabilir. Yine paylaşılan gönderilerin %93'ünde herhangi bir link paylaşılmadığı bulgusu elde edilmiştir. DMM'nin gönderilerinde dezenformasyon içeren

haberlerin doğruları hakkında kullanıcılara ikna edici doğru bilgiye ulaşılacak link/bağlantı adreslerinin paylaşılması kamuoyunu ikna etmede yardımcı olabilir.

DMM'nin gönderilerinin yanıt, yeniden gönderi ve beğeni sayılarının aritmetik ortalamaları görece etkileşim azlığına işaret etmektedir. Merkez paylaşımlarının daha fazla görünür olması ve etkileşim alması için çaba sarf edilmesi önem arz etmektedir.

Yapay zekâ destekli içerik üretimi, sosyal medya platformlarının sınırlı düzenlemeleri, anlık yayılım hızı, doğrulama ve yalanlamanın yavaşlığı gibi birçok unsur dezenformasyonla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Dezenformasyon içerikli bilgilerin yayılmasının kolaylaşması, bu konuyu tüm dünyada önemli bir mesele hâline getirmiştir. Bu bağlamda ABD, Çin, Japonya, İngiltere, Fransa örneklerinde olduğu gibi devletlerin dezenformasyonla mücadele konusunda devletin en üst kademelerine bağlı resmî yapılar kurdukları görülmüştür. Türkiye'de de Dezenformasyonla Mücadele Merkezi'nin 2022 yılında kurulması önemli bir adım olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte merkezin faaliyetlerinin, gücünün ve kamuoyunda merkezin farkındalığının artırılması için çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı kanaatine varılmıştır. DMM gibi devlete bağlı yapılar kamu güvenliği ve toplumsal istikrarın sağlanması, bilgi doğruluğunun sağlanması, kapsamlı ve sistemli mücadele, kamuoyu farkındalığını artırma, güvenilir ve resmî bir kaynak sağlama gibi konularda önemli bir rol üstlenebilir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, A. (2020). Hybrid war threats and essence of perception management: Challenges for Pakistan. *IPRI Journal*, 2, 1-24. <https://doi.org/10.31945/ıprj.200201>
- Aimeur, E., Amri, S., & Brassard, G. (2023). Fake news, disinformation and misinformation in social media: A review. *Social Network Analysis and Mining*, 13(1), 1-36. <https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5>
- Amazeen, M. A., & Krishna, A. (2024). Refuting misinformation: Examining theoretical underpinnings of refutational interventions. *Current Opinion in Psychology*, 56, 1-6. <https://doi.org/10.1016/j.copsy.2023.101774>
- Ambrosio, T. (2016). The rhetoric of irredentism: The Russian Federation's perception management campaign and the annexation of Crimea. *Small Wars & Insurgencies*, 27(3), 467-490. <https://doi.org/10.1080/09592318.2016.1151653>
- Arcos, R., Gertrudix, M., Arribas, C., & Cardarilli, M. (2022). Responses to digital disinformation as part of hybrid threats: A systematic review on the effects of disinformation and the effectiveness of fact-checking/debunking. *Open Research Europe*, 2, 1-19. <https://doi.org/10.12688/openreseurope.14088.1>

- Babacan, K., & Tam, M. S. (2022). The Information Warfare Role of Social Media: Fake News in the Russia- Ukraine War. *Erciyes İletişim Dergisi*, 3, 75-92. <https://doi.org/10.17680/erciyesile-tisim.1137903>
- Bahar, H. M. (2020). Social media and disinformation in war propaganda: How Afghan government and the Taliban use Twitter. *Media Asia*, 47(1-2), 34-46. <https://doi.org/10.1080/01296612.2020.1822634>
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır? Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5(2), 368-388.
- Bennett, W. L., & Livingston, S. (2018). The disinformation order: Disruptive communication and the decline of democratic institutions. *European Journal of Communication*, 33(2), 122-139. <https://doi.org/10.1177/0267323118760317>
- Bennett, W. L., & Livingston, S. (2021). *The Disinformation Age*. Cambridge University Press.
- Bontridder, N., & Poulet, Y. (2021). The role of artificial intelligence in disinformation. *Data & Policy*, 3, 1-21. <https://doi.org/10.1017/dap.2021.20>
- Bradshaw, S., & Howard, P. N. (2018). The Global organization of social media disinformation campaigns. *Journal of International Affairs*, 71(1), 23-32.
- Brown, R. (2002). Information Operations, Public Diplomacy and Spin: The United States and the Politics of Perception Management. *Journal of Information Warfare*, 1(3), 40-50.
- Cabioğlu, M. T., & İşeri, S. Ö. (2015). Methodological Approach in Perception Management. *Open Access Library Journal*, 02(07), 1-7. <https://doi.org/10.4236/oalib.1101699>
- Chan, M. S., Jones, C. R., Hall Jamieson, K., & Albarracín, D. (2017). Debunking: A Meta-Analysis of the Psychological Efficacy of Messages Countering Misinformation. *Psychological Science*, 28(11), 1531-1546. <https://doi.org/10.1177/0956797617714579>
- Colomina, C., Margalef, H. S., & Youngs, R. (2021). The impact of disinformation on democratic processes and human rights in the world. Directorate General for External Policies of the Union.
- Counter-Disinformation Data Platform. (2024). Counter-Disinformation Data Platform. Retrieved from <https://www.gov.uk/government/publications/counter-disinformation-data-platform-privacy-notice/counter-disinformation-data-platform-privacy-notice> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Cybersecurity and Infrastructure Security Agency. (2024). CISA. Cisa.gov. Retrieved from <https://www.cisa.gov/about> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Cyberspace Administration of China. (2024). CAC. Retrieved from <https://www.cac.gov.cn/> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Dan, V., Paris, B., Donovan, J., Hameleers, M., Roozenbeek, J., van der Linden, S., & von Sikorski, C. (2021). Visual Mis- and Disinformation, Social Media, and Democracy. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 98(3), 641-664. <https://doi.org/10.1177/10776990211035395>

- Derman, G. S. (2021). Perception management in the media. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 11(1), 64-78.
- Dezenformasyonla Mücadele Merkezi. (2024). Dezenformasyonla Mücadele Merkezi. Dezenformasyonla Mücadele Merkezi. Erişim adresi <https://www.dmm.gov.tr/> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Diaz Ruiz, C., & Nilsson, T. (2023). Disinformation and Echo Chambers: How Disinformation Circulates on Social Media Through Identity-Driven Controversies. *Journal of Public Policy & Marketing*, 42(1), 18-35. <https://doi.org/10.1177/07439156221103852>
- Erendor, M. E. (2020). Social media and perception management. *Contemporary issues in international relations problems of the international community*. Cambridge Scholars Publishing.
- Ethi, U. (2013). Social media-a tool for the military. Centre for Land Warfare Studies.
- Fallis, D. (2009). A Conceptual Analysis of Disinformation. iConference 2009. Retrieved from <https://hdl.handle.net/2142/15205> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Fallis, D. (2015). What Is Disinformation? *Library Trends*, 63(3), 401-426. <https://doi.org/10.1353/lib.2015.0014>
- Fetzer, J. H. (2004). Information: Does it Have To Be True? *Minds and Machines*, 14(2), 223-229. <https://doi.org/10.1023/B:MIND.0000021682.61365.56>
- Firdaus, A. S. (2004). Agenda Setting Theory: A Comprehensive Review. *Jurnal Pengajian Media Malaysia*, 6(1), 11-24.
- Forrester, B., & Lecocq, R. (2018). Social media as a communication tool. İçinde *Misinformation in Social Media*. Royal Military College of Canada.
- Global Engagement Center. (2024). GEC Home. GEC Home. Retrieved from <https://www.state.gov/> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Guess, A. M., & Lyons, B. A. (2020). *Misinformation, Disinformation and Online Propaganda. Social Media and Democracy: The State of the Field, Prospects for Reform (SSRC Anxieties of Democracy)*. Cambridge University Press.
- Gül, S. S., & Nizam, Ö. K. (2021). Sosyal bilimlerde içerik ve söylem analizi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 42, 182-198.
- Hirvela, A. (2012). From perception management to communication strategy. *The Institute Ecole Supérieure en Informatique Electronique et Automatique*, Laval, France, 113-118.
- Huhtinen, A. M., & Rantapelkonen, J. (2002). Perception management in the art of war. *Tiede ja ase*, 243-255.
- Hunter, L. Y. (2023). Social media, disinformation, and democracy: How different types of social media usage affect democracy cross-nationally. *Democratization*, 30(6), 1040-1072. <https://doi.org/10.1080/13510347.2023.2208355>
- Jones, M. O. (2019). The Gulf Information War| Propaganda, Fake News, and Fake Trends: The Weaponization of Twitter Bots in the Gulf Crisis. *International Journal of Communication*, 13(0), 1389-1415.

- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kaushal, A. (2009). *Perception Management: The Management Tactics*. Global India Publications.
- Kenechukwu, S. (2015). Understanding Media Effect: A Study of how studies in perception nailed the Coffin on Magic Bullet Theory. *International Journal of Social Sciences and Humanities Reviews*, 5(2), 115-122.
- Kertysova, K. (2018). Artificial Intelligence and Disinformation. *Security and Human Rights*, 29, 55-81. <https://doi.org/10.1163/18750230-02901005>
- Khyber, Z. (2007). *Perception management a core IO capability* [Master's Thesis]. Karachi University.
- Koçak, A., & Arun, Ö. (2006). İçerik analizi çalışmalarında örneklem sorunu. *Selçuk İletişim*, 4(3), 21-28.
- Kreps, G. L. (2017). Diffusion Theory in Integrative Approaches. *İçinde Oxford Research Encyclopedia of Communication*. <https://oxfordre.com/communication/display/10.1093/acrefore/9780190228613.001.0001/acrefore-9780190228613-e-251>
- Lazer, D. M. J., Baum, M. A., Benkler, Y., Berinsky, A. J., Greenhill, K. M., Menczer, F., Metzger, M. J., Nyhan, B., Pennycook, G., Rothschild, D., Schudson, M., Sloman, S. A., Sunstein, C. R., Thorson, E. A., Watts, D. J., & Zittrain, J. L. (2018). The science of fake news. *Science*, 359(6380), 1-8. <https://doi.org/10.1126/science.aao2998>
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K. H., Seifert, C. M., Schwarz, N., & Cook, J. (2012). Misinformation and Its Correction: Continued Influence and Successful Debiasing. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(3), 106-131. <https://doi.org/10.1177/1529100612451018>
- McKay, S., & Tenove, C. (2021). Disinformation as a Threat to Deliberative Democracy. *Political Research Quarterly*, 74(3), 703-717. <https://doi.org/10.1177/1065912920938143>
- Mengü, M., & Türk, E. (2021). *Digital Perception Management*. Digital Siege. İstanbul University Press.
- Menteşe, M., & İli, K. (2016). Social media and perception management. *Handbook of Research on Chaos and Complexity Theory in the Social Sciences*. IGI Global.
- Ministry of Internal Affairs and Communications. (2024). Ministry of Internal Affairs and Communications. Retrieved from <https://www.soumu.go.jp/> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Niekerk, B. van, & Maharaj, M. (2013). Social Media and Information Conflict. *International Journal of Communication*, 7, 1162-1184.
- Piazza, J. A. (2022). Fake news: The effects of social media disinformation on domestic terrorism. *Dynamics of Asymmetric Conflict*, 15(1), 55-77. <https://doi.org/10.1080/17467586.2021.1895263>
- Potter, E. H. (2019). Russia's Strategy for Perception Management through Public Diplomacy and Influence Operations: The Canadian Case. *The Hague Journal of Diplomacy*, 14, 402-425.
- Robinson, P. (2015). News media, communications , and the limits of perception management and propaganda during military operations. At the end of military intervention historical, theoretical and applied approaches to transition, handover and withdrawal. Oxford University Press.

- Service d'information du gouvernement. (2024). Devlet Bilgi Hizmeti. Service d'information du gouvernement. Retrieved from <https://www.info.gouv.fr/organisation/service-d-informati-on-du-gouvernement-sig/les-raisons-detre-du-sig> Erişim T. 14 Eylül 2024.
- Shabtai, S. (2019). War, Cognitive Biases and Perception Management: The Time Has Come. *Infinity Journal*, 6(4), 23-34.
- Shu, K., Bhattacharjee, A., Alatawi, F., Nazer, T. H., Ding, K., Karami, M., & Liu, H. (2020). Combating disinformation in a social media age. *WIREs Data Mining and Knowledge Discovery*, 10(6), 1-23. <https://doi.org/10.1002/widm.1385>
- Simion, M. (2023). Knowledge and Disinformation. *Episteme*, 1-12. <https://doi.org/10.1017/epi.2023.25>
- Singer, P. W., & Brooking, E. T. (2018). *Likewar: The Weaponization of Social Media*. Houghton Mifflin Harcourt.
- Stray, J. (2019). Institutional Counter-disinformation Strategies in a Networked Democracy. *Companion Proceedings of The 2019 World Wide Web Conference*, 1020-1025. <https://doi.org/10.1145/3308560.3316740>
- Tandoc, E. C., Lim, D., & Ling, R. (2020). Diffusion of disinformation: How social media users respond to fake news and why. *Journalism*, 21(3), 381-398. <https://doi.org/10.1177/1464884919868325>
- Tatge, A. S. (2001). Perception management and coalition information operations [PhD Thesis]. Naval Postgraduate School.
- Terzioğlu, E. (2020). *Digital destiny: Perception management in new media. New communication approaches in the digitalized world*. Cambridge Schoar Publishing.
- Tucker, J. A., Guess, A., Barbera, P., Vaccari, C., Siegel, A., Sanovich, S., Stukal, D., & Nyhan, B. (2018). Social Media, Political Polarization, and Political Disinformation: A Review of the Scientific Literature. *Social Science Research Network*. <https://papers.ssrn.com/abstract=3144139>
- Uwalaka, T. (2023). Evaluating Military Use of Social Media for Political Branding during Online Firestorms: An Analysis of the Afghan Troops Withdrawal. *Journal of Political Marketing*, 1-17. <https://doi.org/10.1080/15377857.2023.2222683>
- Wirtz, J. J. (2023). *Military Deception and Perception Management*. *Routledge Handbook of Disinformation and National Security*. Routledge.
- World Economic Forum. (2013). *Global Risks 2013*. World Economic Forum. https://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalRisks_Report_2013.pdf

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.

Digitalization Against Monopolization: Polyphony in Turkish News Media

Dijitalleşme Karşısında Tekelleşme: Türk Haber Medyasında Çok Seslilik

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
İsmail Çağlar

ORCID:
0000-0003-0214-4166

Geliş tarihi/Received:
14.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
31.10.2024

Kabul tarihi/Accepted:
01.11.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Çağlar, İ. (2024). Digitalization
against monopolization:
Polyphony in Turkish news
media. *İletişim ve Diplomasi*,
13, 29-48.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1567036

İsmail ÇAĞLAR¹

ABSTRACT

Discussions on monopolization and oligopolization in Turkish media have largely centred around the claim that media plurality has significantly diminished, particularly since 2002. However, the rapid pace of digitalization and the growth of online journalism have reignited these debates. This study explores the impact of digitalization on media plurality. Until the 1980s, Turkish media exhibited diverse ownership patterns, though most outlets adhered to the official state ideology. Despite being owned by different entities, a state-controlled homogeneity prevailed. In the late 1980s, as large conglomerates entered the media sector, a process of monopolization and oligopolization ensued, concentrating media ownership in the hands of powerful capital groups. This led to increasing economic pressure on the media, and by 2002, criticisms of diminished plurality continued to grow as monopolistic and oligopolistic tendencies intensified. Although ownership patterns have shifted over time, economic oligopolization persists. Nevertheless, the digitalization process has introduced new players, fostering a more democratic and pluralistic media environment. The rise of digital platforms has created opportunities for alternative media outlets and independent journalists, allowing new voices to emerge. Consequently, while monopolistic trends remain dominant in the traditional media landscape, digitalization has facilitated greater media plurality, partially alleviating the pressures of monopolization on traditional media outlets.

¹ Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, İstanbul, Türkiye, smlcaglar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0214-4166

Keywords: Monopolization, digitalization, oligopolization, online journalism, media ownership

ÖZ

Türk medyasındaki tekelleşme ve oligopolleşme tartışmaları, özellikle 2002 yılından itibaren çok sesliliğin kaybolduğu iddiası üzerinden şekillenmiştir. Ancak, hızlı dijitalleşmenin etkisi ve internet gazeteciliğindeki gelişmeler bu tartışmaları yeniden canlandırmıştır. Bu çalışma, dijitalleşmenin medyadaki çok seslilik üzerindeki etkisini ele almaktadır. 1980'lere kadar Türk medyası sahiplik açısından çeşitlilik gösterirken, medya kuruluşlarının büyük çoğunluğu resmî devlet ideolojisine bağlı kalmıştır. Bu dönemde medya, farklı sahipler tarafından yönetilse de devletin kontrolü altındaki tek seslilik hüküm sürmüştür. Ancak 1980'lerin sonunda büyük holdinglerin medya sektörüne girmesiyle tekelleşme ve oligopolleşme süreci başlamış, medya sahipliği büyük sermaye gruplarının elinde yoğunlaşmıştır. Bu süreç, medya üzerinde büyük bir sermaye baskısının oluşmasına neden olmuştur. Özellikle 2002'den sonra medya üzerindeki oligopolleşme ve tekelleşme artmış, bu da çok sesliliğin kaybolduğuna dair eleştirilerin devam etmesine neden olmuştur. Medya sahipliği yıllar içinde değişiklik gösterse de ekonomik oligopolleşme yaygınlığını sürdürmüştür. Bununla birlikte dijitalleşme süreci, sektöre yeni oyuncular kazandırmış, yeni seslerin ortaya çıkmasını sağlayarak daha demokratik ve çoğulcu bir medya ortamını teşvik etmiştir. Dijitalleşme, medya alanında köklü değişimlerin önünü açmıştır. Dijital platformların yükselişi, alternatif medya organlarının ve bağımsız gazetecilerin sesini duyurabilmesi açısından önemli bir fırsat yaratmıştır. Sonuç olarak, Türkiye'de medya sektöründe tekelleşme eğilimleri hâlâ önemli ölçüde mevcut olsa da dijitalleşme ile birlikte daha çoğulcu bir medya ortamı oluşmuş ve bu durum, geleneksel medya üzerindeki tekelleşme baskısını kısmen hafifletmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tekelleşme, dijitalleşme, oligopolizasyon, çevrimiçi gazetecilik, medya sahipliği

INTRODUCTION

The monopolization of the Turkish media constitutes one of the most critical areas of debate today. The central issue in this debate is the concept of polyphonic journalism. Whether during the 1990s or after the Justice and Development Party (AK Party) came to power in 2002, this issue has remained central to the political agenda, with the media's inherent political biases becoming a focal point in ongoing discussions. The media's tendency to form monopolies and oligopolies in Türkiye, along with the issue of political bias, remains key topics of heated debate in both the political sphere and academic literature. Despite their long-standing presence, oligopolization and entrenched political biases in the media gained unprecedented attention in public and

academic discussions beginning in 2002. The dominant practices prior to 2002 hindered any investigation into the causes of oligopolies, monopolies, and political biases in the media, creating significant blind spots that obscured discussions on the impact of digitalization on the sector.

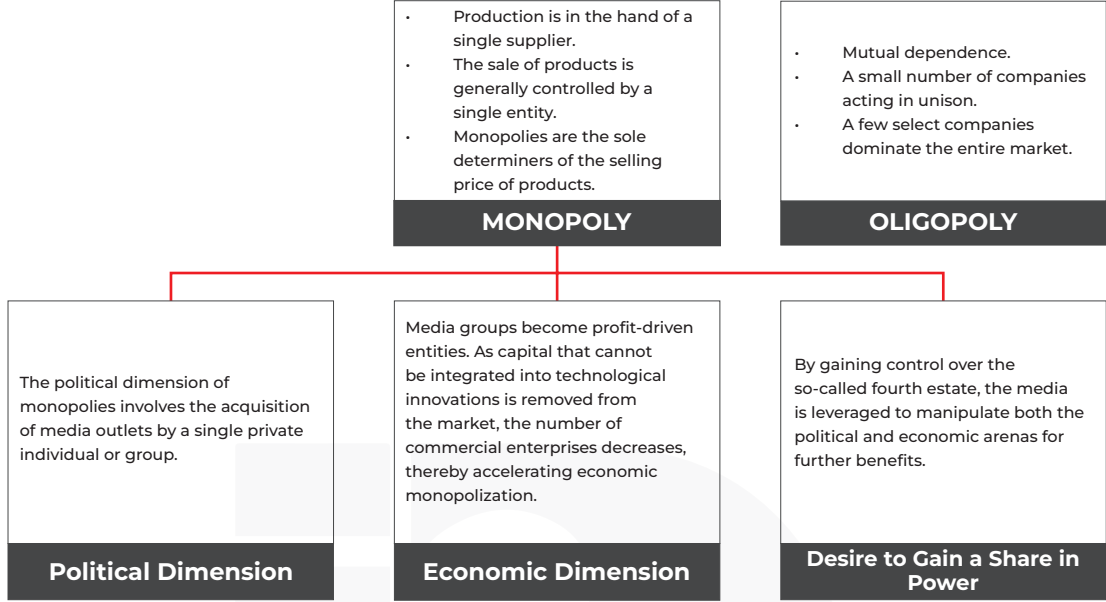
This study explores how digitalization has contributed to polyphony in the news media, as well as its effects on media ownership and property relationships. It initially aims to outline the conceptual framework of monopolies and oligopolies. To provide a comprehensive understanding of the historical development of media ownership, this article will review several studies from domestic literature addressing media ownership, monopolies, oligopolies, the media's stance on military interventions, and the evolution of proprietary relationships in the media. It will then illustrate how media ownership has expanded horizontally, vertically, and diagonally, grounding these developments in a relevant theoretical framework. Accordingly, it will compare digital news outlets with traditional media ownership to determine whether polyphony has indeed been achieved in the current media landscape. Finally, the article will move beyond discussions of traditional monopolistic forms, focusing instead on the proliferation of digital outlets and the advantages of media polyphony, particularly as digital news sources increasingly attract users over print media.

Monopolies: Their Types and Dimensions

Conceptually, a monopoly occurs when a single entity controls the production facilities of a commodity and unilaterally administers its sale and pricing. An oligopoly, on the other hand, involves a small number of interdependent firms that work together to maintain shared dominance of the market. Examining how the political, economic, and power dynamics of monopolies interact can lead to a deeper understanding of these concepts (Demers, 1999, p. 42; Nebiler, 1995, p. 36).

While media monopolies share similarities with monopolies in other sectors, they differ in that they aim for more than just material gains. Media monopolies seek to influence and manipulate individuals' economic and political judgments. Economically, a few wealthy media conglomerates dominate the market, often pushing smaller entities that cannot adapt to technological advances out of the sector, thereby reducing the number of firms. Politically, media monopolies involve private individuals or groups controlling media outlets to advance their own or their company's interests. These political monopolies, also known as monopolies of authority, work in tandem with economic monopolies to secure personal privileges. In regimes where such monopolies are prevalent, they often result in strict government control over all media outlets, including the press, leading to media manipulation (Danışman, 1982, pp. 17–22).

Table 1. Oligopolies and the Three Dimensions of Monopolies

Source: (Danışman, 1982, pp. 17–22; Demers, 1999, p. 42; Nebiler, 1995, p. 36)

The monopolization of economic and political power often leads to a desire to participate in and wield that power. As Sönmez argues that the pursuit of intangible assets and potential revenue explains why capitalist ventures outside the media sector invest in the seemingly unprofitable media industry (Sönmez, 2003, p. 112). These intangible assets include the ability to (i) reach the masses, (ii) communicate messages in a preferred manner, (iii) influence society, (iv) exert available power, (v) expand one’s share of power, and (vi) use one’s power to counter or challenge rival capital groups and political entities (Kadioğlu, 2018, p. 117).

Forming a political and economic monopoly offers numerous advantages, such as increased political influence, the ability to sway political circles and use the media as a tool of coercion, enhanced investment opportunities across various sectors (e.g. winning government contracts and obtaining credit from state-owned banks), privileged access to government incentives, the capability to use media for advertising owned banks and companies, and greater involvement in diverse marketing activities through the media (Aytaliyeva, 2010, p. 88; Topuz, 2003, p. 9). In addition to the three dimensions discussed above, Doyle asserts that monopolies in the media sector expand in three directions: horizontal, vertical, and diagonal (Doyle, 2002, p. 13).

Horizontal expansion occurs when a single entity acquires multiple media outlets, leading to a reduction in independently staffed press organizations. This type of monopoly arises when separate editorial operations are consolidated under one entity.

Vertical expansion, on the other hand, involves control over every stage of the technical process—from media content production to distribution—by a single entity. An example of vertical expansion is when a media conglomerate gains ownership of news agencies, paper production facilities, printing presses, and advertising operations (Toktokan, 2010; Yapar Gönenç, 2012, pp. 44–45).

Diagonal expansion, also referred to as diagonal integration or cross-media ownership, is the third type of monopoly. This form of expansion occurs when a single entity acquires mass communication media across distinct domains, such as television, newspapers, and radio (Yapar Gönenç, 2012, p. 45). Diagonal media ownership leads to a reduction in the number of firms operating within the sector, consolidating control under a few dominant media conglomerates (Kuyucu, 2013, p. 160). The danger of diagonal expansion lies in the loss of autonomy among different media outlets, resulting in media homogeneity (MacBride, 1980, p. 104; Topuz, 2003, p. 8). This homogeneity undermines public awareness by enabling manipulation by those holding political and economic power, ultimately threatening the core democratic principle of pluralism (Toktokan, 2010, p. 60).

A Bird's Eye View of Monopolization and Oligopolization in Turkish Media

During the single-party era in Türkiye, media was under strict state control, serving as a tool to promote the Kemalist ideology across the population. Despite this control, alternative viewpoints to the state-sanctioned narrative began to emerge. In the second half of the 1950s, the press once again adopted its single-party stance, actively contributing to the conditions leading up to the military coup of May 27, 1960. Following this, during the military memorandum of March 12, 1971, and the subsequent coup of September 12, 1980, the press was entirely under military oversight, publishing only content aligned with official state propaganda.

Consequently, the Turkish press prior to 1980 can be characterized as a pro-junta, monophonic entity that was antagonistic toward civil society and wholly under the influence of official state ideology. During this period, the press operated under a political monopoly with unfettered control, actively working to garner public support for the military interventions and coups in which it had played a significant role in instigating (Altun, 2011, p. 123; Çelikiz & Kuzucanlı, 2019, p. 116; Topuz, 1989, pp. 200–204; Yavuz, 2017, pp. 115–116).

Several small media groups, unable to cover increasing operational costs, went bankrupt during the 1980s. Liberal policies facilitated the entry of wealthy businessmen into the sector, which quickly moved to acquire ownership and control over various Turkish media outlets. In 1979, Aydın Doğan—a wealthy businessman with interests

in multiple sectors—achieved a notable feat by purchasing shares in the newspaper *Milliyet*. The early 1990s saw the establishment of Star 1, Türkiye's first privately owned television channel, breaking the state monopoly on the sector and prompting large, wealthy groups to launch new television channels. This led to a diagonal expansion of the existing press monopoly to include television channels. Similarly, the political monopoly that existed before 1980 extended into the economic sphere.

Starting in the 1990s, powerful conglomerates began to expand horizontally, vertically, and diagonally, eventually acquiring ownership of newspapers, distribution companies, radio channels, television channels, and banks. This expansion can be seen as a natural response to the economic conditions of the 1990s, which led to the oligopolization of Turkish media. During this period, the media was highly monophonic, in sharp contrast to the polyphonic nature that emerged post-2000. This monophonic, oligopolistic media structure became a significant component of the fourth estate and played a major role in the post-modern coup of February 28, 1997 (Çağlar, 2013, pp. 97–98; Özkır, 2009, pp. 96–100).

By the early 2000s, nearly every media conglomerate owned a bank. However, this period coincided with one of the most devastating economic crises in the history of the country. The resulting crisis led many banks to declare bankruptcy, which in turn severely impacted media conglomerates. The Savings Deposit Insurance Fund of Türkiye (TMSF) took control of the media outlets belonging to these bankrupt banks and eventually sold them to competing businessmen starting in 2005. Interestingly, this had the unintended effect of providing a platform for new, alternative voices to emerge in the media.

Post-2000: Diversification of Oligopolies and Polyphony

Between 2003 and 2005, Doğan Holding owned the newspapers *Hürriyet*, *Milliyet*, *Vatan*, and *Radikal*. In addition to these four publications, *Yeni Şafak* and *Star*—owned by Albayrak Group and Uzan Holding, respectively—were, and continue to be, among the most prominent print newspapers in Türkiye. Between 2005 and 2007, *Star* was purchased by Sancak Group from the TMSF. Ciner Group, which had been a joint owner of *Sabah* from 2000 to 2005, gained full ownership in 2005. However, after failing to repay its debts, Ciner Group lost control of *Sabah* to the TMSF in 2007, and the newspaper was sold to Çalık Holding in 2008. These ownership changes among media conglomerates led to a complete restructuring of the Turkish media landscape. Prior to 2000, political power was divided among coalition governments, while the media landscape was highly monopolized. After 2002, political power consolidated under a single party, while media ownership became more fragmented.

The post-2010 era is characterized by an increase in polyphony, driven by a series of legal reforms. Article 9, Section 1, Clause d of Law No. 6112 on the Establishment of Radio and Television Enterprises and Their Media Services, enacted in 2011, limited media organizations to owning no more than a thirty-percent share of the market. Additionally, constitutional amendments made in 2011 had a significant impact on Doğan Holding, one of the most influential media conglomerates at the time, forcing it to transfer the newspapers *Milliyet* and *Vatan* to Demirören Group. Along with the market share limits, new regulations were also introduced concerning private radio and television ownership.²

In summary, Law No. 6112 aimed to tighten media ownership regulations for commercial organizations and to prevent monopolistic practices. Article 19, Section 1, Clause f of the law increased the permissible share of foreign capital in media service providers. Before this amendment, Article 29 of Law No. 3984 restricted foreign entities to owning up to twenty-five percent of shares in only one private radio or television service provider. Following the 2011 changes, foreign entities could own up to fifty percent of a single media service provider and could hold shares in up to two private radio and/or television service providers (Sözeri & Güney, 2011, pp. 20–21; Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun, 2011, p. 11391; Yıldız, 2016, p. 335). The primary motivation for these regulatory changes was the rising interest from foreign entities in Türkiye's media sector, driven by the country's expanding economy (Sözeri, 2009, p. 210).

Doğan Holding, which held a dominant position in television, print media, radio, magazines, news agencies, and distribution networks until 2011, began to reduce its investments in the media sector due to both government measures aimed at curbing diagonal expansion and the company's own economic challenges. Despite its near monopoly in the Turkish press through control over distribution networks, Doğan Holding was compelled to sell its newspapers *Milliyet* and *Vatan* to Demirören Group. In 2018, Doğan Holding sold its remaining media assets to the same conglomeration, effectively exiting the media sector. Meanwhile, Çukurova Holding and Doğu Group continued to operate in the sector. As of 2015, four conglomerates—Demirören, Turkuvaz, Türk Medya, and Doğu—have overseen the bulk of media operations, with Ciner Group also maintaining an active role in the sector (Kuyucu, 2013, p. 154; Özdurdu, 2011, p. 31).

Since 2011, several independent media firms have remained active in the Turkish press alongside the central media groups. The owners of the newspapers *Sözcü*, *BirGün*, and *Cumhuriyet* are Burak Akbay, BirGün Yayıncılık ve İletişim Ticaret A.Ş., and the Cumhuriyet Foundation, respectively. Currently, six groups—Türk Medya, Doğu,

² As part of these regulations, the following clause "organizations involved in production, investments, imports, exports, marketing, and finance shall not be permitted to broadcast on radio or television" was repealed. With this repeal, joint-stock companies gained the right to establish radio and television stations.

Albayrak, Ciner, and Turkuvaz Medya—have achieved significant diagonal expansion,³ controlling a substantial portion of print media outlets in Türkiye and owning key central media venues. Over time, Ciner Group has shifted its focus away from print media to acquire new media outlets. Çalık Holding, which entered the media sector in 2013, had a brief presence before exiting. In contrast, Albayrak Group has neither purchased nor sold any outlets during its time in the sector. Doğuş Group has expanded its media holdings by acquiring additional television channels and a radio station.

The Fethullahist Terrorist Organization (FETO) media network pursued aggressive horizontal, vertical, and diagonal expansion strategies from 2002, significantly growing its media presence over eleven years. However, in early 2016, all FETO-affiliated outlets were seized by the government and shut down after the failed coup attempt on July 15, 2016, based on court rulings under counter-terrorism measures. Following the acquisition of *Star* and *Akşam* newspapers, which had been taken over by the TMSF (Savings Deposit Insurance Fund), Sancak Group began expanding horizontally by acquiring *Güneş* newspaper in 2010 and later ventured into television with new channels in 2013. By 2017, Sancak Group sold all its media assets to Türk Medya, which then undertook its own diagonal expansion. Although Turkuvaz and Demirören entered the media sector only in 2010, they have quickly become dominant players, amassing a substantial portion of the media landscape. Both conglomerates, with diverse sectoral interests, have successfully engaged in horizontal, vertical, and diagonal expansion within the media landscape.

In summary, media ownership in Türkiye experienced a significant transformation starting in 2005. Examples of horizontal, vertical, and diagonal expansion are evident from 2002 to 2018. Media conglomerates sometimes exit the sector entirely or sell their outlets, creating opportunities for new voices to emerge. While it is incorrect to compare the post-2000 era directly with the monophonic, monopolistic media structure of the 1980s and 1990s, where media outlets were controlled by a single entity, a new oligopolistic structure did emerge. The key distinction of this new status quo from the previous monopolistic structure is the increase in the number of conglomerates within the oligopoly, leading to a more diverse and polyphonic media landscape.

Polyphony: An Effect of Digitalization

Digitalization is the process of transforming audio, images, and text into formats that can be utilized in multimedia environments on computer systems (Tankosic & Trifunovic, 2015, p. 175; Uçan, 2012, p. 363). Törenli describes digital technology as “All forms of information—data, audio, music, text, photographs, and images—that, through the

³ Diagonal media expansion or concentration occurs when a single entity operates in multiple mass media platforms (like television, newspapers, radio) and/or owns businesses in sectors outside the media industry (Uluç, 2003, p. 283).

use of microprocessors, can be converted into bits or computer language.” (Törenli, 2005, pp. 98-99). New media technologies built on three foundational elements—*interactivity*, *demassification*, and *asynchronicity*—integrate existing digital technology into communication systems. Interactivity, a key concept in this framework, individualizes media consumption by offering diverse user options. In this model, individuals are seen as active participants or users, rather than passive readers or listeners.

In traditional media, individuals must sift through a variety of messages broadcast to a broad, heterogeneous audience to find the content most relevant to them. However, with the rise of demassification in new media, users are empowered to directly access the specific messages that align with their personal interests, bypassing those they find irrelevant. Additionally, new media provides users with time-independent access to information, enabling them to send and receive content at their own convenience. This development has effectively eliminated the requirement for synchronous communication, allowing for greater flexibility and personalization in how information is consumed. (İspir, 2013, pp. 19–20).

Indeed, traditional journalism faced a transformative shift with the rise of digitalization. The established practices of print-based journalism were carried over into the digital realm, adapting to technological advancements. Newspapers that transitioned to online platforms were labelled as new media, seamlessly integrating text, images, video, and audio content (Aydoğan, 2013, pp. 31–32; Çatal, 2017, pp. 7463–7464; Değirmencioğlu, 2016, pp. 604–605; İspir, 2013, p. 18).

With the proliferation of satellite systems in the 1990s, nation-states gained the capacity to broadcast domestic content beyond their borders, initiating the gradual collapse of long-standing media monopolies. This technology broke many of the sector’s previously accepted norms, most notably by allowing the 1991 Gulf War to be televised globally, almost like a serialized TV show. Concurrently, the rapid expansion of the internet, alongside satellite developments, had a profound negative impact on traditional television and radio broadcasts, hastening the advent of the digital revolution (Koloğlu, 2006, p. 160). Although the first attempt at online journalism occurred in the USA in 1979, it was unsuccessful. However, by 1993, the media and business sectors heavily invested in the growing field, leading to significant developments. The first true online journalism endeavours as we understand them today began in 1995, with *The New York Times* and *The Washington Post* in the USA and the *International Herald Tribune* and *Daily Mirror* in Europe being early adopters. The rapid expansion of digital journalism can be attributed to its relatively lower investment costs compared to traditional print and visual media.

Türkiye closely followed global developments in digital media, with the magazine *Aktüel* making the first move into this new realm in July 1995. Two years later, newspa-

pers such as *Hürriyet*, *Milliyet*, and *Sabah* began digitizing their content. *Milliyet*, then owned by Doğan Holding, was the first Turkish newspaper to publish its entire print content online. As digitalization efforts accelerated, several independent internet sites, including *Nethaber*, *Habertürk*, and *İnternethaber*, emerged and proliferated significantly after 2000 (Kara, 2012, pp. 441–442; Koloğlu, 2006, pp. 180–181).

Opportunities Created by Digitalization

Improvements in internet technology, increased internet usage, and the rising costs associated with publishing and reading print newspapers led to a decline in print newspaper circulation toward the end of the 1990s. The large media conglomerates that had once dominated traditional media quickly recognized the potential of web-based journalism and invested in digital platforms. As a result, print publications transitioned to a digital environment, where they swiftly established a significant and influential presence (Çakır, 2007, pp. 123–125; Kazaz, 2013, pp. 220–229; Kılıç & Övür, 2019, p. 122).

Online journalism involves producing newsworthy content in a digital environment while adhering to the same ethical and professional standards as traditional journalism. This form of journalism has introduced several benefits and sparked important discussions regarding the evolving nature of journalism, especially its newfound freedom from time constraints (Aydoğan, 2013, p. 34). According to Singer, contemporary journalism prioritizes quick access to news over the accuracy that once defined the field, and social media platforms have increasingly become the primary news source for many people (Singer, 2003, p. 152).

With faster reporting enhanced by numerous audio and visual elements, online journalism has significantly accelerated the speed at which followers can access information, all while reducing the financial burdens typically associated with print media (Çatal, 2017, pp. 7463–7464; Deuze, 1999, p. 373; Matheson, 2004, p. 453). This format has streamlined the processes of gathering, disseminating, receiving, and interpreting information, allowing users to provide immediate feedback. The combination of these technological innovations and the interactive features of digital platforms sets online journalism apart from its traditional counterpart (Alemdar & Uzun, 2013, p. 222; Aydoğan, 2013, p. 30; Çakır, 2007, p. 123; Deuze, 2004, p. 104; Polat, 2018, pp. 50–53). By providing users with the ability to access and compare the same news story from multiple sources and perspectives, digital media has succeeded in dismantling media monopolies, ushering in a new, polyphonic era of journalism. Online journalism in Türkiye is a vibrant and growing sector, improving in effectiveness over time. In addition to high circulation print newspapers that also publish online, there are firms that exclusively publish newsworthy content on the internet (Table 2).

Table 2. Ownership of Print Newspapers and Online News Websites in Türkiye (2024)

Year Established	Media Outlet	Newspaper/Website Owner	Firm
1918	Akşam	Zeki Yeşildağ	Türk Medya Group
1920	Anadolu Ajansı	Republic of Türkiye	Republic of Türkiye
1924	Cumhuriyet	Alev Coşkun (President of Foundation)	Cumhuriyet Foundation
1948	Hürriyet	Yıldırım Demirören	Demirören Holding
1950	Milliyet	Yıldırım Demirören	Demirören Holding
1970	Türkiye	Ahmet Mücahid Ören (Executive Board Chairman)	İhlas Holding A.Ş.
1982	Güneş	Zeki Yeşildağ	Türk Medya Group
1985	Sabah	Ömer Faruk Kalyoncu	Turkuvaz Media Group/Kalyon Group
1993 ⁴	Yeni Akit	Ramazan Fatih Uğurlu	Akit Medya Group
1993	İhlas Haber Ajansı	Ahmet Mücahid Ören (Executive Board Chairman)	İhlas Holding A.Ş.
1994	Takvim	Ömer Faruk Kalyoncu	Turkuvaz Media Group/Kalyon Group
1994	Yeni Şafak	Ahmet Albayrak	Albayrak Media Group
1995	Posta	Yıldırım Demirören	Demirören Holding
1999	Star	Zeki Yeşildağ	Türk Medya Group
1999 ⁵	Demirören Haber Ajansı	Yıldırım Demirören	Demirören Holding
1999	Mynet	Emre Kurttepelı	Mynet Medya Yayıncılık Uluslararası Elektronik Bilgilendirme ve Haberleşme Hizmetleri A.Ş.
2000	Bianet	Nadire Mater and Ertuğrul Kürkçü	IPS İletişim Vakfı
2000	İnternet Haber	Hadi Özışık	İnternethaber Yayıncılık A.Ş.
2003	Haber 7	Zekeriya Karaman	Nokta Elektronik Medya A.Ş.
2004	Bir Gün	İbrahim Aydın	Bir Gün Yayıncılık ve İletişim A.Ş.

⁴ Akit was established in 1993 and changed its name to Yeni Akit in 2010.

⁵ Before its acquisition in 2018, Doğan Holding had sold Doğan Haber Ajansı (DHA) to Demirören Holding.

2006	En Son Haber	Serkan Kalemçiler	EnSonHaber Medya Hizmetleri A.Ş.
2006	Haberler	Cengiz Teymur	Yeni Medya Elektronik Yayıncılık Ltd Şti
2007	Sözcü	Burak Akbay	Estetik Yayın A.Ş.
2007	Oda TV	Soner Yağın	Proje-Ct Prodüksiyon İletişim Tan. Dan. Halkla İlişkiler Ltd. Şti.
2009 ⁶	HaberTürk	Turgay Ciner	Ciner Yayın Holding
2009	T24	Doğan Akın	Tempo24 Basın Yayın Prodüksiyon Ltd. Şti.
2014	Diken	Harun Simavi	Keskin Kalem Yayıncılık ve Tic. A.Ş.
2014	Süperhaber	Cengiz Er	Super Medya Haber Prodüksiyon Yayın ve Reklamcılık Ticaret Limited Şirketi
2016 ⁷	Karar	Mehmet Aydın	Karar Yayıncılık A.Ş.

Source: Table compiled by the author.

Table 2 lists popular news websites associated with both established print newspapers and online-only news outlets. It shows that, except for *AA*, *DHA*, *İHA*, and *Mynet*, all other outlets were founded after 2000. This growth in online journalism reflects the broader trend of digitization. Notably, the news outlets listed in the table are owned by different commercial entities, indicating that monopolization has not taken hold in the digital news sector. The diversity of ownership among the fourteen most popular online news websites suggests that digitalization has reduced the prevalence of monopolies in Türkiye. Furthermore, the variety in publication standards among online news websites, such as *T24*, *Oda TV*, *Bianet*, *Mynet*, and *Diken*, underscores that online journalism is not monophonic, offering a range of perspectives distinct from traditional media outlets.

Apart from *Sözcü*, *Karar*, and *BirGün*, all print media outlets were established before 2000. Despite multiple changes in ownership, these outlets continue to operate under the owners listed in Table 2. The table further shows that Turkuvaz Media Group owns *Sabah* and *Takvim*; Demirören Holding owns the central news outlets *Hürriyet*, *Milliyet*, and *Posta*; and Türk Media Group owns *Star*. Other than these three conglomerates, no other entity owns more than one newspaper. Since the newspapers considered central media (i.e. *Sabah*, *Takvim*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Posta*, and *Akşam*) are divided among these three large conglomerates rather than being controlled by a single entity or family, claims of a complete monopoly or even oligopoly in the central media

⁶ HaberTürk ceased printing physical newspapers in 2018, the same year it fully transitioned to online journalism.

⁷ Although Karar initially produced content exclusively online at karar.com, it began publishing a print newspaper in 2016.

sector would be unfounded, at least concerning print news outlets. Given the variety of print and online news outlets discussed in this study (e.g. *Sözcü*, *BirGün*, *Cumhuriyet*, *Diken*, *Aydınlık*, and *T24*), it is reasonable to assert that the field of journalism in Türkiye has become significantly more polyphonic than before.

Using statistics collected from *b2press.com* (B2Press, 2024a, 2024b), Table 3 compares the bounce rates⁸ and average time spent on websites affiliated with print newspapers and online-only news outlets. Regarding the websites belonging to print newspapers, the table indicates that *Sözcü*, *Hürriyet*, and *Cumhuriyet* are the top performers in terms of average time spent on their websites, suggesting that users are more engaged with these platforms. In contrast, the websites of print newspapers such as *Aydınlık*, *Yeni Şafak*, and *Yeni Akit* exhibit significantly lower levels of user interaction. Specifically, users spend only thirty-three seconds on *Aydınlık*'s website, thirty-four seconds on *Yeni Şafak*'s website, and one minute eleven seconds on *Posta*'s website, respectively. Moreover, bounce rate statistics from *b2press.com* indicate that *Hürriyet* (54.47%), *Milliyet* (52.33%), and *Cumhuriyet* (47.21%) have the highest bounce rates among the surveyed websites belonging to print newspapers. In contrast, *Aydınlık* (13.34%), *Karar* (14.53%), and *Yeni Akit* (21.69%) have the lowest bounce rates in this category. This suggests that users are less likely to engage further with websites of traditional newspapers compared to those with an exclusively online presence.

⁸ Bounce Rate represents the percentage of visitors who enter a website and leave without interacting further, such as by clicking on another page, advertisement, video, or image. An ideal bounce rate typically ranges from 30% to 50%. Websites with a bounce rate higher than 50% should consider strategies to encourage visitors to stay longer and engage more with the content.

Table 3. Average Time Spent Reading and Using Media Outlets⁹
Data from B2Press 2024 (a)

	Websites	Average Time Spent on Websites (Min: Sec)	Bounce Rates
Websites Belonging to Print Newspapers	sabah.com	02:57	43.99%
	sozcu.com	06:00	43.54%
	milliyet.com	03:02	52.33%
	hurriyet.com	03:15	54.47%
	birgun.net	02:21	32.73%
	cumhuriyet.com	03:11	47.21%
	takvim.com	02:42	37.22%
	posta.com	01:33	36.06%
	yenisafak.com	00:34	41.30%
	star.com	01:56	35.53%
	turkiyegazetesi.com	01:25	31.73%
	aksam.com	01:50	41.74%
	yeniakit.com	01:11	21.69%
	karar.com	01:39	14.53%
	aydinlik.com	00:33	13.34%
Online News Websites	ensonhaber.com	03:55	36.01%
	haberler.com	04:39	39.10%
	bloomberght.com	09:02	60.16%
	haber7.com	04:02	32.73%
	haberturk.com	03:57	40.89%
	gazeteduvar.com	01:50	30.46%
	halktv.com	00:39	15.07%
	superhaber.tv	01:51	58.67%
	cnnturk.com	01:31	61.14%
	ntv.com	01:50	53.87%
	diken.com	03:43	36.88%
	internethaber.com	01:52	36.32%
tgrthaber.com	05:33	45.70%	
t24.com	03:21	45.57%	

Source: <https://tr.b2press.com/haber-siteleri> (B2Press, 2024a)

⁹ This table was created by the author using data obtained from (B2Press, 2024a) for circulation, interactivity, time spent on the website, and bounce rate from July 2024.

Among online-only news outlets, users spend the most time on *Bloomberg* (nine minutes and two seconds), *TGRT Haber* (five minutes and thirty-three seconds), and *Haberler* (four minutes and thirty-nine seconds). Conversely, *Halk TV* has the shortest average time spent at just thirty-nine seconds, followed by *CNN Türk* (one minute and thirty-one seconds) and *NTV* (one minute and fifty seconds) and *Gazete Duvar* (one minute and fifty seconds). Regarding bounce rates in this category, *CNN Türk* (61.14%), *BloombergHT* (60.16%), and *Süper Haber* (58.67%) are most likely to see users leaving the site without further interaction. Conversely, *Halk TV* (15.07%), *Gazete Duvar* (30.46%) and *Haber 7* (32.73%) are the ones with the lowest bounce rates, respectively.

The data in Table 3 reveal that online news websites generally retain users for longer periods compared to the websites of print newspapers. For example, *haber7.com*, which operates exclusively online, sees users spending significantly more time on the site. In contrast, websites linked to both online and print newspapers have notably shorter average user engagement times. Additionally, many online news websites have lower bounce rates, indicating deeper user engagement with these platforms. Conversely, websites like *Aydınlık* and *Karar* experience very brief user visits. Notably, some online news sites, such as *CNN Türk* and *BloombergHT*, exhibit high bounce rates, suggesting that users are less likely to explore additional pages after accessing the site. Overall, online news websites are emerging as more interactive and preferred platforms, as reflected by their longer average times spent and lower bounce rates.

Table 4. Interactivity with Print Newspapers and Online News Websites (2024)¹⁰

Print Newspapers	Average Circulations (January 15-21, 2024)	Website Affiliated with Newspapers	Average Number of Visitors (January 2024)
Sabah	112,211	sabah.com.tr	61,000,000
Hürriyet	107,978	hurriyet.com.tr	103,000,000
Sözcü	104,168	sozcu.com.tr	90,000,000
Akşam	101,488	aksam.com.tr	17,000,000
Türkiye	101,393	turkiyegazetesi.com.tr	1,800,000
Milliyet	101,393	milliyet.com.tr	87,700,000
Posta	59,785	posta.com.tr	12,200,000
Takvim	53,060	takvim.com.tr	24,700,000
Yeni Akit	52,768	yeniakit.com.tr	14,000,000

¹⁰ This table compares the average circulation statistics for printed newspapers during the week of January 15th to 21st, 2024, with the number of visitors their online versions received in January 2024. Note that the printed version of the newspaper *Star* is excluded from the table as its paper printing ceased on December 21, 2019.

Yeni Şafak	50,617	yenisafak.com	18,500,000
Cumhuriyet	15,507	cumhuriyet.com.tr	40,400,000
Karar	11,955	karar.com	12,700,000
Aydınlık	10,429	aydinlik.com.tr	5,300,000
Star	N/A	star.com.tr	3,600,000

Source: (B2Press, 2024b; Medya Takip Merkezi, 2024)

According to the data in Table 4, the three most circulated print newspapers are *Sabah*, *Hürriyet*, and *Sözcü*, followed by *Akşam*, *Türkiye*, *Milliyet*, *Posta*, and *Takvim*. However, when examining online clicks, *Hürriyet* leads significantly compared to the other publications. *Sözcü*, *Milliyet*, and *Sabah* follow *Hürriyet* in terms of online clicks. This data does not reveal a clear impact of monopolization or oligopolization. While *Sabah* (owned by Turkuvaz Media Group), *Hürriyet* (owned by Demirören Holding), and *Sözcü* (owned by Estetik Yayın) are the top-circulated newspapers, *Hürriyet*, *Sözcü*, and *Milliyet* have the highest number of online clicks, respectively.

Table 4 shows significant differences in the reach of print newspapers compared to their affiliated online news websites as of January 2024. For example, *Hürriyet* had an average print circulation of 107,978, but its online platform attracted an impressive 103 million visitors, highlighting a shift towards digital consumption. Similarly, *Sabah* and *Sözcü* experienced high online engagement, with 61 million and 90 million visitors respectively, in contrast to their print circulations. In contrast, newspapers such as *Türkiye* and *Yeni Akit* had relatively low online reach despite similar print circulations, reflecting varying levels of success in the digital transition among different outlets.

Moreover, Table 4 indicates that there is no correlation between the number of sales of print versions of newspapers and the number of clicks their online versions receive. This suggests that diversification and polyphony have become more pronounced as newspapers shift from physical printing and distribution to online publication. While the circulation of print newspapers currently remains below two hundred thousand copies, their online versions attract millions of clicks. This clearly demonstrates that readers are increasingly turning to the internet for news instead of print newspapers.

CONCLUSION

Since 2000s, monopolization and oligopolization have become increasingly prominent topics of media discussion in Türkiye. Early discussions on these issues often overlooked the impact of digitalization on media polyphony, ownership, and property

relations. After examining the concepts of monopolization and oligopolization, this article aimed to provide an overview of the publication policies adopted by the media in Türkiye's post-coup era. It explored how existing political, economic, and societal fragmentations have reshaped media ownership relationships. This analysis utilized the concepts of horizontal, vertical, and diagonal monopolization to assess the political implications of proprietary relations in media, focusing on how digitalization has transformed and broadened media ownership

In the wake of the economic crisis that shook Türkiye in the early 2000s, the TMSF took control of media companies owned by banks unable to meet their debt obligations. As major media conglomerates ceased content production and the numerous media companies acquired by the TMSF were put up for sale, media ownership in Türkiye underwent a complete restructuring.

As a natural consequence of the cutting-edge opportunities brought about by digitalization and the resulting changes in media consumption habits, a multitude of media outlets representing diverse political positions have emerged. This new structure differs markedly from the pre-1980 media monopoly, which was centred on a specific ideology and singular viewpoint, as well as from the 1990s, when the press was dominated by a monophonic oligopoly. Furthermore, the fact that two media conglomerates—Demirören and Turkuvaz—not only acquired the proprietary rights of several media outlets across different sectors but also diversified into various businesses in recent years can be seen as indicative of a diagonal monopoly. However, it is important to note that the people now live in a polyphonic era where print newspapers in Türkiye struggle to reach even one hundred thousand readers, while online news websites attract millions of visitors each day. Indeed, just as digitalization has enabled a proliferation of online news platforms offering diverse perspectives, it has also weakened the monopolistic and oligopolistic structures that characterized earlier eras.

Following 2000, digitalization compelled the media—which had been owned by and transferred among a select group of journalists, families, companies, and conglomerates since the founding of the republic—to undergo profound changes in both ownership and control. The most significant aspect distinguishing post-2000 journalism from its predecessors is the massive proliferation of online news websites. This development has led to the replacement of the monophonic media format with a more efficient, democratic, and polyphonic media landscape. Additionally, although it is not a dimension discussed in this study, the contribution of political power in this process should not be overlooked. Ignoring the influence of political authority would be a significant omission in analyses of media-capital relationships.

REFERENCES

- Alemdar, K. & Uzun, R. (2013). Herkes İçin Gazetecilik. İstanbul: Tanyeri Yayınları.
- Altun, F. (2011). Türkiye’de medya muhalefeti: Kavramsal bir analiz. In N. Avcı (Ed.), Türkiye’de medya muhalefeti kavramsal bir analiz (pp. 123-141). İstanbul: Meydan Yayıncılık.
- Aydoğan, D. (2013). Türkiye’de dijital gazetecilik: Habertürk ve Hürriyet gazeteleri örneği. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 3(3), 26–40.
- B2Press. (2024a). Haber siteleri sıralaması. Retrieved from <https://tr.b2press.com/haber-siteleri> Access D. 22 October 2024.
- B2Press. (2024b). Haber siteleri sıralaması. Retrieved from <https://web.archive.org/web/20240326141026/https://tr.b2press.com/haber-siteleri> Access D. 22 October 2024.
- Çağlar, İ. (2013). Good and bad Muslims, real and fake seculars: Center-periphery relations and hegemony in Türkiye through the February 28. Leiden: Leiden University.
- Çakır, H. (2007). Geleneksel Gazetecilik Karşısında İnternet Gazeteciliği. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22, 123–149.
- Çatal, Ö. (2017). New technologies challenging the practice of journalism and the impact of education: Case of Northern Cyprus. Eurasia Journal of Mathematics, Science and Technology Education, 13(11), 7463–7472.
- Çelikiz, E. & Kuzucanlı, G. (2019). İnönü döneminde basın özgürlüğü: Cumhuriyet, Akşam ve Vatan gazeteleri örneği. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 6(4), 111–126.
- Danışman, A. (1982). Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri. Ankara: Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu.
- Değirmencioğlu, G. (2016). Dijitalleşme çağında gazeteciliğin geleceği ve inovasyon haberciliği. TRT Akademi, 1(2), 590–606.
- Demers, D. (1999). Global media: Menace or messiah? New York: Hampton Press.
- Deuze, M. (1999). Journalism and the web: An analysis of skills and standards in an online environment. Gazette Leiden, 61(5), 373–390.
- Deuze, M. (2004). What is multimedia journalism? Journalism Studies, 5(2), 139–152.
- Doyle, G. (2002). Media ownership: The economics and politics of convergence and concentration in the UK and European media. New Delhi: Sage Publications.
- İspir, B. (2013). Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi. In M. C. Öztürk (Ed.), Dijital iletişim ve yeni medya (pp. 2–26). Eskişehir: Anadolu University.
- Kadioğlu, Z. (2018). Türkiye’de Medya Sahipliği Ekseninde Mülkiyet Yapılarındaki Değişimin Kronolojik Analizi (1950-2010). İnsan ve İnsan, 5(16), Article 16.
- Kara, T. (2012). İnternet gazeteciliğinde yeni reklam dönemi. In D. Yengin (Ed.), Yeni medya ve (pp. 429–450). İstanbul: Anahtar Kitaplar.

- Kazaz, M. (2013). Geleneksel habercilikten internet haberciliğine geçiş sürecinde spor basını. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 4(4), 220–229.
- Kılıç, O. & Övür, A. (2019). Türkiye’de dijital gazeteciliğe geçiş: Habertürk gazetesi örneği. Yeni Medya Elektronik Dergisi, 3(2), 119–126.
- Koloğlu, O. (2006). Osmanlı’dan 21. Yüzyıla basın tarihi. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Kuyucu, M. (2013). Türkiye’de çapraz medya sahipliği: Medya ekonomisine olumsuz etkileri ve bu etkilerin önlenmesine yönelik öneriler. Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 8(1), 144–163.
- MacBride, S. (1980). Many voices, one world: Towards a new more just and more efficient world information and communication order. United Nations Digital Library System. Retrieved from <https://digitallibrary.un.org/record/80> Access D. 22 October 2024.
- Matheson, D. (2004). Weblogs and the epistemology of the news: Some trends in online journalism. New Media & Society, 6(4), 443–468.
- Medya Takip Merkezi (2024). 22.01.2024—28.01.2024 29.01.2024 [937. SAYI | 18. YIL. Medya Takip Merkezi. Retrieved from <https://medyatakkip.com.tr/nd/22012024-28012024-29012024-937-sayi-18-yil-172.html> Access D. 22 October 2024.
- Nebiler, H. (1995). Medyanın Ekonomi Politikası. İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Özdemir, R. (2011). Medyada Sahiplik ve Yoğunlaşma, Oluşturduğu Sorunlar ve Şeffaflığın Sağlanması [Uzmanlık Tezi]. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.
- Özkır, Y. (2009). 27 Mayıs’tan 27 Nisan’a asker-gazeteci ilişkisi. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(3), 91–114.
- Polat, H. (2018). Geleneksel medyada temsil sorunu: Alternatif bir mecra olarak yeni medya. Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi, 38(38), 45–60.
- Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında 6112 Sayılı Kanun, 6112 (2011). Retrieved from <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6112.pdf> Access D. 22 October 2024.
- Singer, J. (2003). Who are these guys? The online challenge to the notion of journalistic professionalism. Journalism, 4(2), 139–163.
- Sönmez, M. (2003). Filler ve çimenler: Medya ve finans sektöründe Doğan / Anti-Doğan savaşı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sözeri, C. (2009). Türkiye’de medya sektöründe uluslararası şirket birleşmeleri [(PhD dissertation)]. İstanbul: Marmara University.
- Sözeri, C. & Güney, Z. (2011.). The Political Economy of the Media: A Sectoral Analysis. İstanbul: TESEV Publications.
- Tankosic, M. & Trifunovic, D. (2015). The Influence of Digitization and New Media on the System of Companies Marketing Communication, Consumers and Business Enterprises. 121–129.
- Toktokan, A. (2010). Medya Dünyasında Tekelleşme: Türkiye Örneği [Master’s Thesis]. Bişkek: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi.

- Topuz, H. (1989). Basında tekelleşmeler. İstanbul: İletişim Araştırma Derneği & Tüses.
- Topuz, H. (2003). Türk basın tarihi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Törenli, N. (2005). Yeni Medya, Yeni İletişim Ortamı: Bilişim Teknolojileri Temelinde Haber Medyasının Yeniden Biçimlenişi. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Uçan, B. (2012). The Effects of Digitalization on Turkish Caricature. International Journal of Electronics Mechanical and Mechatronics Engineering, 2(4), 361-371.
- Uluç, G. (2003). Küreselleşen medya: İktidar ve mücadele alanı-olanaklar-sorunlar-tartışmalar. İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Yapar Gönenç, A. (2012). Türk yazılı basınında tekelleşme olgusu. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 13, 35-48.
- Yavuz, E. (2017). 1960 darbesi sonrası basında algı yönetimi ve propaganda (Cumhuriyet-Hürriyet-Milliyet gazeteleri örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 63(63), 95-119.
- Yıldız, S. (2016). Control of contents of the broadcasts in Turkish law. *IJASOS-International E-Journal of Advances in Social Sciences*, 2, 331-338.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir/The authors have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazarlar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The authors declared that this article has received no financial support.

Ülke Markalama Perspektifinden Stratejik İletişime Yönelik Bir Trend Analizi: İletişim ve Diplomasi Dergisi Örneği

Trend Analysis of Strategic Communication from The Perspective of Nation Branding: The Journal of Communication and Diplomacy Case

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Atalay Bahar

ORCID:
0000-0002-3146-1833

Geliş tarihi/Received:
08.09.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
11.11.2024

Kabul tarihi/Accepted:
18.11.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Bahar, A. & Caymaz, E.
(2024). Ülke markalama
perspektifinden stratejik
iletişime yönelik bir trend
analizi: İletişim ve Diplomasi
Dergisi örneği. *İletişim ve
Diplomasi*, 13, 49-64.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1545399

Atalay BAHAR¹, Ebru CAYMAZ²

öz

Stratejik iletişim, bir ülkenin iç ve dış politikasını, kamuoyunu etkilemek ve yönlendirmek amacıyla kullanılan planlı, uzun vadeli ve hedefe yönelik iletişim stratejilerini kapsayan ve son yıllarda büyük önem kazanan bir kavramdır. Bu minvalde, Türkiye markasını güçlendirmek amacıyla 2018 yılında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'nın (kısaca İletişim Başkanlığı) kurulması, stratejik iletişimin kurumsallaşma sürecinde atılan en önemli adımlardan biri olarak öne çıkmaktadır. İletişim Başkanlığı tarafından yayımlanan İletişim ve Diplomasi Dergisi ise stratejik iletişim politikalarına ilişkin bilimsel araştırmalara yön veren bir platform işlevi görmesi bakımından önemlidir. Bu çalışmanın amacı; 2013 ve 2024 yılları arasında İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin yayımlanan 12 sayısını 'trend analizi' yöntemiyle inceleyerek İletişim Başkanlığı tarafından öncelik verilen stratejik iletişim perspektifini ortaya koymaktır. Dergide yer verilen içerik odakları ile en sık ve en az değinilen stratejik iletişim konularının da belirlendiği bu çalışmada en sık değinilen konu başlıklarının "yerel seçim", "sosyal medya" ve "yeni medya", en az değinilen konu başlıklarının ise "siyasal reklam", "hakikat sonrası" ve "dijital diplomasi" olduğu tespit edilmiştir. Derginin dezenformasyon ve sosyal medya gibi stratejik iletişimin önemli konularını sıklıkla işlemesi, güncel konulara duyarlılığını ve bu konulardaki farkındalığı artırma çabasını yansıtırken, nispeten daha az sıklıklarda işlenen bilhassa bilim diplomasisi, algı yönetimi ve hakikat sonrası konularına yönelik daha kapsamlı disiplinler arası çalışmalara ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

¹ Doç. Dr., Polis Akademisi İstanbul Arnavutköy Polis Meslek Eğitim Merkezi, İstanbul, Türkiye, atly.bhr@gmail.com, ORCID: 0000-0002-3146-1833

² Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, Çanakkale, Türkiye, ebru.caymaz@comu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9119-7659

Anahtar Kelimeler: Stratejik iletişim, trend analizi, Türkiye markası, ülke markalama, yeni medya

ABSTRACT

Strategic communication encompasses planned, long-term, and goal-oriented communication strategies used to influence and direct public opinion in a country's domestic and foreign policies and has gained great significance over time. In this regard, the establishment of the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of Communications (the Directorate of Communications in short) in 2018 to empower the Türkiye brand stands out as one of the most concrete steps in the institutionalization process of strategic communication. The Journal of Communication and Diplomacy, published by the Directorate of Communications, is important in that it serves as a platform that guides scientific research on strategic communication policies. This study aims to reveal the strategic communication perspective prioritized by the Directorate of Communications by examining the 12 issues of the Journal of Communication and Diplomacy published between 2013 and 2024 using the trend analysis method. In this study, in addition to the content, the most and least mentioned strategic communication subjects were determined; the most frequently mentioned subjects were "local election", "social media", and "new media", and the least mentioned topics were "political advertising", "post-truth", and "digital diplomacy". While the journal's frequent coverage of important issues of strategic communication such as disinformation and social media reflects its sensitivity to current issues and its effort to raise awareness on these issues, it has been concluded that there is a need for more comprehensive interdisciplinary studies on matters that are covered relatively less frequently, especially science diplomacy, perception management, and post-truth.

Keywords: Strategic communication, trend analysis, Türkiye brand, new media, nation branding

EXTENDED ABSTRACT

The nation branding approach, which focuses on the processes of building and maintaining a country's status, prestige, and reputation in the international community for economic growth, necessitates the adoption and implementation of an effective strategic communication policy. In today's world, strategic communication is an effective tool for states and organizations to achieve their goals at national and international levels. This concept covers planned, long-term, and target-oriented communication strategies to influence a state's domestic and foreign policies and direct public opinion. Effective use of strategic communication has great significance in many fields, from national security to foreign policy, from trade to cultural diplomacy and crisis management. Therefore, stra-

tegitic communication is considered an effective means of international interaction and prestige. Accordingly, as a discipline that includes effective information management and public opinion manipulation skills in complex and high-risk situations, strategic communication is used by states and international organizations as an important tool in solving global problems. For instance, the United Nations (UN) and the European Union (EU) inform the world public opinion and increase international cooperation through strategic communication methods. These organizations strengthen international cooperation and support using strategic communication techniques in crisis management and peace-building processes. Strategic communication is also seen as a determining factor in world politics. In particular, international crises, presidential elections, and other important political processes clearly reveal what image countries create on a global scale and their strategies to gain international support. States can influence national and international public opinion through strategic communication, gain political and economic advantages, and have a significant impact on global politics. Societies are informed through strategic communication, and public diplomacy and public relations activities are carried out in this direction. Since strategic communication facilitates societies' access to accurate and effective information in times of crisis, it also makes it possible to guide societies effectively by regulating the flow of information, especially in natural disasters, epidemics, and terrorist attacks. Carrying out communication activities about public diplomacy and nation branding by states to increase their reputation in the international arena has gained a strategic character which has begun to play an essential role in areas such as national security and foreign policy, economy, risk perception, and crisis management. In this regard, the establishment of the Presidency of the Republic of Türkiye Directorate of Communications (the Directorate of Communications in short) in 2018 to empower the Türkiye brand stands out as one of the most concrete steps in the institutionalization process of strategic communication. Published by the Directorate of Communications, the Journal of Communication and Diplomacy has become a significant platform for directing scientific research on strategic communication policies. In this study, by selecting the case of the Journal of Communication and Diplomacy, the Directorate's strategic communication priorities from a nation branding perspective were examined using the trend analysis method. This study aims to reveal the strategic communication perspective prioritized by the Directorate of Communications by examining the 12 issues of the Journal of Communication and Diplomacy published between 2013 and 2024 using the trend analysis method. In order to determine the journal's contribution to strategic communication policies and the themes of the articles published in this process, the articles were classified according to their subject headings and how frequently each subject was discussed over time was described. In this study, in addition to the content, the most and least mentioned strategic communication subjects were determined; the most frequently mentioned subjects were "local election", "social media", and "new media", and the least mentioned topics were "political advertising", "post-truth", and "digital diplomacy". While the journal's frequent coverage of important issues of strategic communication such as disinformation and social media

reflects its sensitivity to current issues and its effort to raise awareness on these issues, less covered topics in the journal focus on specialized areas of strategic communication. Although subjects such as Science Diplomacy, Intelligence Diplomacy, Space Diplomacy, and Digital Surveillance are discussed less frequently, these topics are also very important. In a period where the world has gained a digital-oriented structure and international relations are increasingly carried out through digital platforms, the importance of digital diplomacy and crisis management within this context is increasing day by day. Therefore, it has been concluded that there is a need for more comprehensive interdisciplinary studies on issues that are covered relatively less frequently, especially science diplomacy, perception management, and post-truth.

GİRİŞ

Ekonomik büyüme amacıyla bir ülkenin uluslararası toplumda statü, prestij ve itibarını inşa etme ve sürdürme süreçlerine odaklanan ülke markalama yaklaşımı, etkin bir stratejik iletişim politikasının benimsenerek uygulanmasını zorunlu kılar (Pamment, 2015; Anholt, 2011; Kotler ve Gertner, 2002). Günümüz dünyasında stratejik iletişim, devletler ve organizasyonların ulusal ve uluslararası düzeyde hedeflerine ulaşmalarında etkili bir araçtır. Bu kavram, bir ülkenin iç ve dış politikalarını etkilemek ve kamuoyunu yönlendirmek amacıyla planlı, uzun vadeli ve hedef odaklı iletişim stratejilerini kapsamaktadır.

Stratejik iletişimin etkin bir şekilde kullanılması, ulusal güvenlikten dış politikaya, ticaretten kültürel diplomasiye ve kriz yönetimine kadar birçok alanda büyük önem taşımaktadır (Wilcox ve Cameron, 2012). Son yıllarda artan ölçüde önem kazanan bu kavram, etkili bir uluslararası etkileşim ve prestij sağlama aracı olarak değerlendirilmektedir (Grunig, 1992).

Son dönemde yaşanan hızlı ve dinamik gelişmeler, stratejik iletişimin önemini ön plana çıkarmıştır. Rusya-Ukrayna Savaşı, 2024 yılı Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanlık Seçimleri, Avrupa'daki enerji krizi, Çin-Tayvan gerilimi, İsrail-Filistin çatışmaları, NATO'nun genişleme politikaları ve Venezuela'daki 2024 yılı seçimleri sonrasında yaşanan siyasi krizler ve protestolar stratejik iletişimin ne kadar etkili kullanılabileceğinin somut örnekleridir. Bu tür olaylar, dijital medya ve sosyal medya platformlarının stratejik iletişim üzerindeki tesirini belirgin bir şekilde ortaya koymaktadır (Castells, 2013; Jenkins, 2006). Özellikle dijital dünya ve sosyal medya platformları stratejik iletişimin gücünü artırmakta, ulusal çıkarların korunması ve küresel etkileşimin sağlanmasında etkili olmaktadır.

Benkler (2006) ve Shirky (2008) dijital çağın bireyleri stratejik iletişimin aktif katılımcıları hâline getirdiğini belirtmektedir. Hedef kitleye dönüşen bireyler, dijital toplum sürecini yürütenlerce stratejik iletişimin öznesi ya da nesnesi olarak konumlandırılmakta; bu süreçte kimi zaman stratejik iletişim stratejilerine katkı sağlayan aktörler, kimi zaman da bu

stratejilerin etkisi altında kalan bireyler olarak rol almaktadır. Dolayısıyla, bireylerin stratejik iletişime katkı sağlamaları ya da sonuçlarından etkilenmeleri, dijital çağın dinamiklerinde önemli bir yer tutmaktadır.

Devlet, toplum ve uluslar üstü faaliyetler kapsamında yürütülen stratejik iletişim çalışmaları, küresel politikaların şekillendirilmesinde ve kamuoyunun yönlendirilmesinde etkin bir rol oynamaktadır. Çeşitli dijital platformlar ve akademik dergiler, bu alanlarda çalışmaları desteklemekte, derinlemesine bilgi ve analiz sunarak bilgi paylaşımını teşvik etmektedir. Bu minvalde İletişim Başkanlığı tarafından yayımlanan İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin, stratejik iletişimin akademik ve pratik boyutlarını ele alan önemli bir kaynak olduğu değerlendirilmektedir. Dergi siyaset bilimi, diplomasi, iletişim, medya bileşenleri ve uluslararası ilişkiler içerikli yayınlarıyla stratejik iletişim bağlamında akademik çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Türkiye'nin stratejik iletişim anlayışı, son yıllarda dijitalleşmenin ve küresel gelişmelerin etkisiyle hızla evrilen bir süreçten geçmiştir. Bu bağlamda, İletişim Başkanlığı'nın stratejik iletişim kapasitesini anlamak, yönlendirmek ve geliştirmek amacıyla İletişim ve Diplomasi Dergisi bünyesinde öncelik verilen ve nispeten daha az sıklıkta işlenen konuların incelenmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu çalışma, İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin hangi konulara yoğunlaştığını tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte dergide daha az sıklıkla değinilen ancak stratejik iletişim bağlamında daha fazla önem verilmesi gereken alanların belirlenmesi de hedeflenmiştir. Bu minvalde, İletişim Başkanlığı'nın stratejik iletişim perspektifini belirlemek amacıyla İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin 2013 ile 2024 yılları arasında yayımlanan 12 sayısı trend analizi yöntemiyle incelenmiştir. Zaman kısıtı ve verilerin çokluğu nedeniyle Anadolu Ajansı gibi iletişim süreçlerinde etkin rol oynayan diğer örneklemeler çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır. Çalışmanın bir sonraki bölümünde kavramsal arka plan olarak stratejik iletişim alanyazının evrimi ve ülke markalama ile ilişkisine daha detaylı olarak değinilmiştir.

Stratejik İletişim Kavramı

Günümüz dünyasında stratejik iletişim, devletlerin ve kuruluşların ulusal ve uluslararası düzeyde hedeflerine ulaşmalarında etkili bir araç hâline gelmiştir. Etkili bir küresel etkileşim ve prestij aracı olan bu kavram, bir ülkenin iç ve dış politikasını etkilemeye ve kamuoyunu yönlendirmeye yönelik planlı, uzun vadeli ve hedef odaklı iletişim stratejilerini kapsamaktadır (Bean, 2017). Ulusal güvenlikten dış politikaya, ticaretten kültürel diplomasiye ve kriz yönetimine kadar birçok alanda stratejik iletişimin etkin kullanımı büyük önem taşımaktadır (Ruler, 2020; Wilcox ve Cameron, 2012).

Alanyazında stratejik iletişim, "(örgütün) misyonunu iletirmek için amaçlı olarak iletişim kurmak" olarak tanımlanmıştır ve bahsi geçen tanıma göre "insanların örgütler, davalar ve toplumsal hareketler adına kasıtlı iletişim pratiğinde bulunacaklarını ima eder"

(Hallahan vd., 2007, s. 4). Stratejik iletişimin sonuçlarını, tutumların değiştirilmesi veya sürdürülmesi, bilgi düzeylerinin ve konulara, hizmetlere veya ürünlere yönelik davranışların etkilenmesi olarak ortaya koyan bu tanım, stratejik iletişimin ülke markalamada ne denli önemli olduğunu göstermesi bakımından da ön plana çıkmaktadır.

İçerdiği konuların doğası gereği makro perspektiflere dayanan kapsamlı bir disiplin olan stratejik iletişim, karmaşık ve yüksek riskli durumlarda etkin bir bilgi yönetimi sürecine odaklanmaktadır. Dolayısıyla stratejik iletişim ile medya arasındaki karşılıklı ilişki, çatışma araştırmalarında temel araştırma temalarından biri olarak kabul edilmektedir (Baden ve Meyer, 2018). Stratejik iletişimin amacı, hedef kitlenin algılarını, tutumlarını ve davranışlarını etkilemek olarak ifade edilmiştir (Cornelissen, 2020). Bu nedenle mesajın doğru belirlenmesi stratejik iletişimin en kritik aşamalarından biridir. Mesajın kurum veya kuruluşun stratejik hedeflerine uygun olması ve hedef kitlede istenilen algıyı yaratması gerekmektedir. Christensen ve Christensen (2018), stratejik iletişimde sadece mesajın içeriğinin değil, aynı zamanda hedef kitleye nasıl sunulduğunun da stratejik iletişimin başarısında önemli bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Bir sonraki bölümde ülke markalama perspektifinden stratejik iletişim çalışmaları daha detaylı olarak tartışılmıştır.

Ülke Markalama Perspektifinden Stratejik İletişim Çalışmaları

Ülke markalama, en temel ifade ile ekonomik büyüme amacıyla bir ülkenin uluslararası toplumda statü, prestij ve itibarını inşa etme ve sürdürme süreçleri olarak tanımlanabilir (Kotler ve Gertner, 2002). "Bir ülkenin siyasi, ekonomik ve kültürel boyutları kapsayan uluslararası sahnedeki tüm imajıyla ilgilenen" (Fan, 2010, s. 98) ülke markalama kavramı, belirli ekonomik girişimleri teşvik etmek için temel tanımların da ötesine geçer (Fan, 2010). Ülke markalamaya yönelik 1997- 2009 yılları arasında gerçekleştirilen 186 araştırmayı inceleyen bir çalışmada, teknik-ekonomik, politik ve kültürel-eleştirel yaklaşımlar arasında sayı bakımından teknik-ekonomik yaklaşımın bilimsel yayınlarda açık ara daha yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaneva, 2011).

21. yüzyılda neoliberal küreselleşmenin yayılması, dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve tanıtım mantığının kamu sektörü tarafından benimsenmesi gibi eğilimler, hükümetlerin kurumsal teknikleri benimsemesine ve ulusal imajların nasıl yönetileceği konusunda tavsiyelerde bulunacak uzmanları görevlendirmelerine neden olmuştur. Ülke markalama ve kamu diplomasisi bu uygulamaların en sık ve görünür olarak uygulandığı alanlardır. Tanımları tartışılmalı olsa da genellikle siyasi veya ekonomik hedefleri ilerletmek amacıyla ulusal kimliğin 'yeni' veya 'gelişmiş' versiyonlarını oluşturmak, yaymak ve korumak için stratejik iletişimden yararlanan bir dizi medya merkezli girişime atıfta bulunurlar (Castello ve Mihelj, 2018; Aronczyk, 2013; Fan, 2010). Ülke markalamanın ve kamu diplomasisinin yükselişini, kültürel çalışmalar, pazarlama, uluslararası ilişkiler ve özellikle medya ve iletişim alanlarında artan bir araştırma külliyatı takip etmiştir. Bu tartışmaların merkezinde güç, daha somut olarak 'uluslaşmanın aracılığı'ni' şekillendiren itici güçler ve kaynaklar, bir di-

ğer ifadeyle ulusların medya içinde ve aracılığıyla nasıl somut hâle getirildiği, iletildiği ve tartışıldığıyla ilgili bir tartışma yer almaktadır (Kaneva, 2011; Mihelj, 2011).

Öte yandan ülke markalamasına politik bir perspektiften bakan araştırmacılar ülke markalamayı, turizm, yatırım ve dış ilişkileri geliştirmek amacıyla bir ülkenin imajını yönetmeye yönelik koordineli hükümet çabaları olarak tanımlamaktadır (Szondi, 2008; Pamment, 2013; Rasmussen ve Merkelsen, 2012). Bu açıdan bakıldığında ülke markalaması, özellikle ekonomik konumlarını güçlendirmek ve süper güçlerin ekonomik, finansal veya askerî nüfuzuna karşı rekabet etmek isteyen küçük, çevre ülkeler için güçlü bir siyasi araç olarak görülmektedir (Volcic ve Andrejevic, 2011).

İletişim stratejileri, devletlerin küresel kamuoyuna aktardıkları mesajların şekillendirilmesinde ve uluslararası destek sağlama süreçlerinde önemli bir işlev görmektedir. Bu süreçte devletler, karmaşık krizlerle başa çıkarken stratejik iletişimi kullanmakta ve bölgesel iş birlikleri ile güç dengelerini şekillendirmektedir. Dolayısıyla stratejik iletişim hem uluslararası hem de bölgesel düzeyde bilgi yönetimi ve kamuoyunu yönlendirme yeteneklerini kapsayan önemli bir süreç olarak değerlendirilmektedir (Toth, 2007). Modern diplomasi ve kriz yönetimi ilkeleri çerçevesinde, stratejik iletişim, temel bir unsur olarak kabul edilmekte; modern dünyada ülkelerin ve organizasyonların ulusal ve uluslararası hedeflerine ulaşabilmesi için önemli bir araç olarak ön plana çıkmaktadır (Hallahan vd., 2007). Özellikle ulusal güvenlik, dış politika, ticaret ve kültürel diplomasi gibi stratejik alanlarda merkezi bir rol oynamaktadır.

Yukarıda yer verilen bilgilerden hareketle stratejik iletişim, karmaşık ve yüksek riskli durumlarda etkili bilgi yönetimi ve kamuoyunu yönlendirme becerilerini içeren bir disiplin (Paul, 2011) olarak devletler ve uluslararası örgütler tarafından küresel sorunların çözümünde önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB), stratejik iletişim yöntemleriyle dünya kamuoyunu bilgilendirmekte ve uluslararası iş birliğini artırmaktadır (Manheim, 2011). Bu örgütler, kriz yönetimi ve barış inşası süreçlerinde stratejik iletişim tekniklerini kullanarak uluslararası iş birliğini ve desteği güçlendirmektedir (Werder vd., 2020).

Stratejik iletişim, dünya politikasında da belirleyici bir unsur olarak görülmektedir. Özellikle uluslararası krizler, başkanlık seçimleri ve diğer önemli siyasi süreçler, ülkelerin küresel ölçekte nasıl bir imaj oluşturduğunu ve uluslararası destek kazanma stratejilerini açıkça ortaya koymaktadır (Cornish vd., 2011). Devletler, stratejik iletişim aracılığıyla ulusal ve uluslararası kamuoyunu etkileyebilmekte, siyasi ve ekonomik avantajlar elde edebilmekte ve küresel politikada önemli bir etki oluşturabilmektedir (Gregory, 2008). Toplumlar, stratejik iletişim aracılığıyla bilgilendirilmekte; kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler faaliyetleri bu doğrultuda gerçekleştirilmektedir (Nye, 2008). Stratejik iletişim, kriz anlarında toplumların doğru ve etkili bilgiye erişimini kolaylaştırması nedeniyle (Seeger vd., 2003) özellikle doğal afetler, salgınlar ve terör saldırılarında bilgi akışını düzenleyerek toplumlara etkin bir şekilde yönlendirmeyi de mümkün hâle getirmektedir.

Dijital dünyanın getirdiği yenilikler, stratejik iletişimi daha dinamik ve erişilebilir kılmaktadır (Seeger vd., 2003; Ruler, 2020). Dijital platformlar aracılığıyla mesajlar hızla geniş kitlelere ulaşmakta ve etkileşim sağlanmaktadır. Bununla birlikte söz konusu hızlı bilgi akışı, beraberinde bilgi kirliliği ve yanlış bilgilendirme risklerini de getirmektedir. Siber güvenlik tehditleri ve dijital bağımlılık gibi sorunlar, dijital stratejik iletişimin dikkatle yönetilmesi gereken zorlukları arasında yer almaktadır (Bennett ve Segerberg, 2012). Bu nedenle, dijital dünyada stratejik iletişim hem fırsatlar hem de zorluklar barındıran bir alan olarak önem kazanmıştır. Çalışmanın bir sonraki bölümünde çalışma kapsamında kullanılan araştırma yöntemi açıklanacaktır.

YÖNTEM

Bu çalışmada, İletişim Başkanlığı'nın stratejik iletişim sürecini ortaya koymak amacıyla İletişim Başkanlığı tarafından yayımlanan İletişim ve Diplomasi Dergisi örneklem olarak seçilmiş, derginin 2013 ile 2024 yılları arasında yayımlanan 12 sayısı, nitel araştırma yöntemleri bağlamında trend analizi yöntemiyle incelenmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler Türkiye'de yayınlanan akademik hakemli dergiler için elektronik ortamda barındırma ve editoryal süreç yönetimi hizmeti sunan DergiPark Akademik Platformu'ndan alınmıştır. Zaman kısıtı ve verilerin çokluğu nedeniyle Anadolu Ajansı gibi iletişim süreçlerinde etkin rol oynayan diğer örneklemeler inceleme ve analiz dışında bırakılmıştır.

Trend analizi, belirli bir zaman dilimi boyunca veri setindeki eğilimleri ve değişimleri belirlemeye yönelik bir yöntemdir (Chatfield, 2004). Bu yöntem, veri setindeki uzun vadeli eğilimleri ve dönemsel değişimleri incelemek için kullanılır. Trend analizi, özellikle zaman serisi verileri üzerinde yapılan analizlerde, değişimlerin nedenlerini ve eğilimlerin arkasındaki dinamikleri anlamak için temel bir araçtır. İlk adım olarak, tümevarımcı bir yöntem benimsenmiş ve derginin her sayısında ele alınan konular tespit edilmiştir. Her makale, içeriğine ve odaklandığı temaya göre belirli konu başlıkları altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, her sayıda hangi konuların ne kadar sıklıkla ele alındığını belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Toplanan veriler, derginin yayımlandığı tarihlere göre kronolojik olarak düzenlenmiş ve her bir sayıdaki konu başlıklarının sıklığına dayalı olarak bir zaman serisi oluşturulmuştur. Bu zaman serisi, belirli konuların zaman içinde nasıl bir eğilim gösterdiğini analiz etmek için temel verileri sağlamıştır. Konuların her bir sayı için sıklıkları tablo hâline getirilmiştir. Oluşturulan zaman serisi verileri, konuların zaman içindeki değişimlerini daha net bir şekilde gösterebilmek amacıyla grafikler yardımıyla görselleştirilmiştir. Grafikler, her bir konunun dergide hangi dönemlerde daha fazla yer bulduğunu ve hangi dönemlerde daha az ele alındığını açıkça ortaya koymaktadır. Son aşamada grafikler ve zaman serisi verileri incelenerek, derginin en sık ve en az değindiği stratejik iletişim konuları tespit edilmiştir. Grafikler incelenerek dergi sayılarında yer alan konuların zaman içindeki trendleri belirlenmiştir.

İletişim Başkanlığı'nın ülke markalama bağlamında stratejik iletişim sürecini ortaya koyabilmek amacıyla İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin makaleleri, konu başlıklarına göre sınıflandırılarak bu yöntemle analiz edilmiştir. Çalışma kapsamında analizler yapılırken erişime açık yazılı kaynaklara başvurulduğundan Etik Kurul izni alınmamıştır.

BULGULAR

Derginin yayımladığı makale temaları ve konu başlıkları, yayımlandığı tarihlere göre kronolojik olarak sınıflandırılarak, ne sıklıkta ele alındıkları betimlenerek tablolaştırılmıştır. Dergide en çok ve en az değinilen stratejik iletişim konularının zaman içindeki trendleri tespit edilerek grafikleştirilmiş, İletişim Başkanlığı'nın ulusal ve uluslararası iletişim stratejilerinin nasıl şekillendiğine dair önemli ipuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmanın bulguları, yerel ve uluslararası iletişim stratejilerine ilişkin önemli içgörüler sunmakta hem akademik camia hem de pratik iletişim stratejileri geliştiren profesyoneller için değerli bilgiler sağlamaktadır.

İletişim ve Diplomasi Dergisi'nin şimdiye kadar yayımlanan 12 sayısından dördünün teması "Yeni Medya", "Çocuk ve Medya", "Siyasal İletişim" ve "Dezenformasyon" olarak belirlenmiştir. Derginin iki sayısı özel sayılar olarak tasarlanmış ve "30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı" ve "Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı" temalarıyla yayımlanmıştır. Derginin altı sayısında ise tema belirlenmemiştir. Aşağıda yer verilen Tablo 1'de dergide işlenen konuların zamana göre dağılımları daha detaylı olarak görülebilir.

Sayı	Tarih	Tema	Konular ve Sıklık
1	25.07.2013	Yeni Medya	Yeni Medya (9), Gazetecilik (4), Sosyal Medya (7)
2	25.09.2013	Çocuk ve Medya	Çocukluk (9), İnternet Bağımlılığı (5), Medya (9), Mülakat (2)
3	25.05.2014	30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı	Yerel Seçim (12), Mülakat (5), Siyasal Reklam (3)
4	25.07.2014	Siyasal İletişim	Propaganda (5), Siyasal İletişim (5), Kampanya (9)
5	19.07.2021	Belirtilmemiş	Dijital İletişim Uygulamaları ve Halkla İlişkiler (1), Kamu Diplomasisi ve Milliyetçilik (1), Yahudi Kimliği ve Diaspora (1), İslamofobi ve Kültürel İrkcılık (1), Sentetik Medya ve Yapay Zekâ (1), İnternet Bağımlılık Bileşenleri (1)
6	09.12.2021	Belirtilmemiş	Ülke İmajı ve Türkiye-ABD İlişkileri (1), Ulus Markalaşması (1), Yeni Medya ve Gazetecilik (1), Dijital Gözetim ve Birey-İktidar İletişimi (1), Yunan Lobisi ve Propaganda (1)
7	14.06.2022	Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı	Bilim Diplomasisi (1), Kamu Diplomasisi (3), Ülke, Ürün ve Lider İmajı (1), Türk Dış Politikası ve Afrika (1), Propaganda (1)

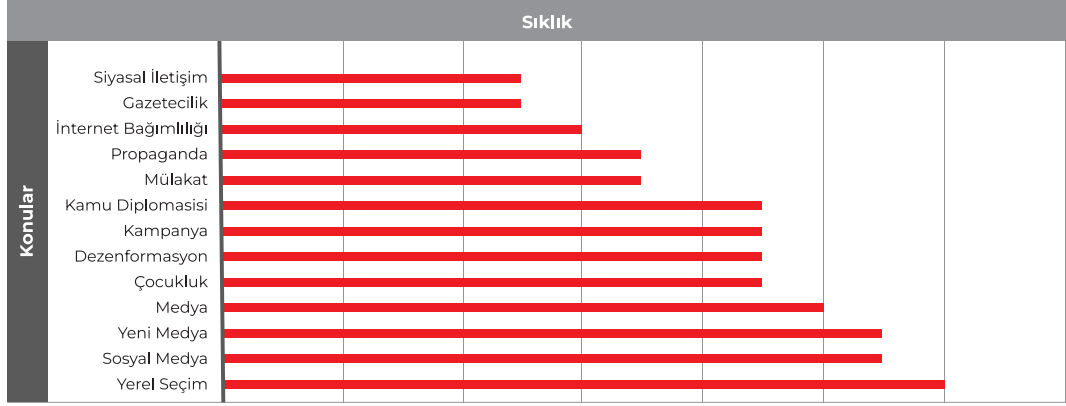
8	26.07.2022	Belirtilmemiş	Kamu Diplomasisi (1), Dijital Hegemonya ve Rusya-Ukrayna Savaşı (1),
9	10.12.2022	Belirtilmemiş	Dezenformasyon (1), Kamu Diplomasisi (3), Kültürel Diplomasi (1), Spor Diplomasisi (1), Dijital Diplomasi (2), Hakikat Sonrası (2), Siyasal Liderlik (1), Algı Yönetimi (1)
10	18.07.2023	Belirtilmemiş	İnsani Diplomasi (1), Yüz Yüze İletişim (1), Sosyal Medya (1), Kriz İletişimi (1)
11	16.12.2023	Dezenformasyon	Infodemi (2), Dezenformasyon (7), Sosyal Ağ Bağımlılığı (1), Sosyal Medya (2), Medya Okuryazarlığı (1), Yapay Zekâ (4), Kamu Diplomasisi (3), Kültürel Diplomasi (1), İstihbarat Diplomasisi (1), Kriz İletişimi (1)
12	20.07.2024	Belirtilmemiş	Dezenformasyon (1), Algı Yönetimi (1), Yeni Medya (1), Sosyal Medya Influencerları (1), Uzay Diplomasisi (1)

Tablo 1 verilerine daha yakından bakıldığında, derginin belirli sayılarında yoğun olarak ele alınan konuların genellikle sayının temasıyla uyumlu bir şekilde seçildiği görülmektedir. “Yeni Medya”, “Çocuk ve Medya”, “Siyasal İletişim ve Dezenformasyon” temalı sayılarda bu temalara ilişkin konular, daha yüksek sıklıkta işlenmiştir. “30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı” ve “Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı” gibi tematik olarak net bir şekilde belirlenmiş sayılarda ise konu tekrarı ve odaklanma oranının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Buna karşın, teması belirlenmeyen sayılarda ele alınan konuların daha dağınık bir yapıya sahip olduğu ve makalelerin belirgin bir tema etrafında toplanmadığı söylenebilir.

Çalışma kapsamında İletişim ve Diplomasi Dergisi’nin 12 sayısında yer alan makalelerde vurgulanan temalar ve bu temaları tekrar eden sözcük grupları, tespit edilerek grafikleştirilmiştir. Grafikler, dergi sayılarında işlenen konuların sıklığını ve dağılımını gösteren tablo verilerine dayanmaktadır. Hazırlanan grafikler, stratejik iletişim bağlamında en sık ve en az değinilen konuları kategorize etmektedir. Grafikler, derginin tematik yapısını, içerik odaklanmasını ve zaman içindeki tematik evrimini ortaya koymaktadır.

Aşağıda yer verilen Grafik 1’de, dergide en sık değinilen stratejik iletişim konuları ve işlenme sıklıkları yer almaktadır. Temalar ve makaleler, derginin stratejik iletişim dinamiklerine ne denli uyum sağladığını ve güncel trendleri nasıl yansıttığını göstermektedir.

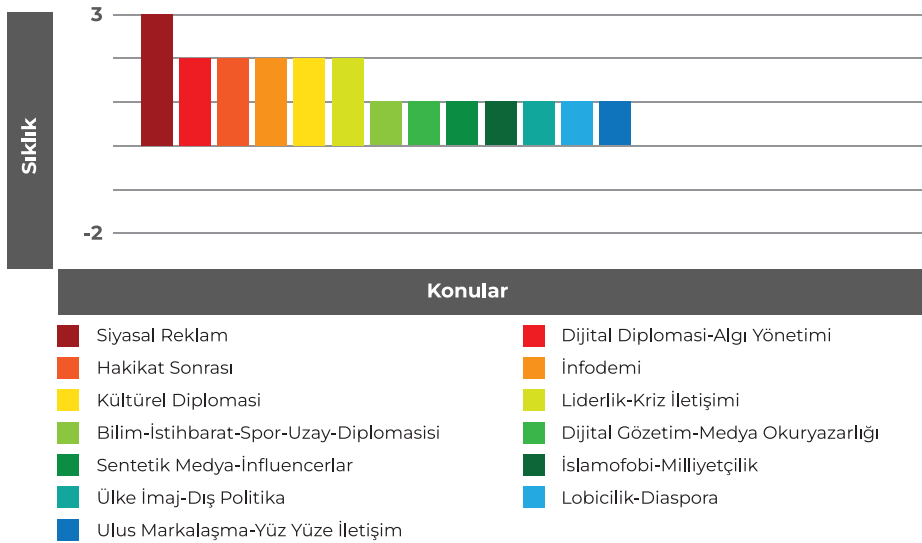
Grafik 1. En Sık Değinilen Stratejik İletişim Konuları

Yerel Seçim başlığının, “30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı” bağlamında, Çocukluk başlığının ise “Çocuk ve Medya” teması kapsamında yayınlandığından değinme oranlarının arttığı, Kampanya başlığının da “Siyasal İletişim” temalı sayı içerisinde yer aldığından tekrar sayısının yükseldiği görülmektedir. Kampanya başlığı, “Siyasal İletişim” temalı sayı içerisinde yer aldığından tekrar sayısının yükseldiği anlaşılmaktadır. Mülakat, Propaganda, Gazetecilik ve İnternet Bağımlılığı başlıkları derginin çeşitli sayılarında bulunmakta olup, Siyasal İletişim başlığı aynı adla derginin dördüncü sayısında Siyasal İletişim temasında ele alınmıştır.

Aşağıda yer verilen Grafik 2’de ise dergide en az değinilen stratejik iletişim konularına ve işlenme sıklıklarına yer verilmiştir.

Grafik 2. En Az Değinilen Stratejik İletişim Konuları

Grafik 1’de yer alan verilere daha yakından bakıldığında; Siyasal Reklamın “30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı”nda yer aldığından en az değinilen konular arasında daha yüksek bir tekrara ulaştığı, diğer konuların ise teması belirlenmiş ve teması belirlenmemiş sayılarda makale içerikleri kapsamında daha az tekrarlanan bir seyir izledikleri görülmektedir.

SONUÇ

Ülke markalama perspektifinden İletişim Başkanlığı’nın stratejik iletişim perspektifi ve önceliklerinin İletişim ve Diplomasi Dergisi örnekleminde trend analizi yöntemiyle incelendiği; dergide yer verilen içerik odakları ile en sık ve en az değinilen stratejik iletişim konularının belirlendiği bu çalışmada en sık değinilen konu başlıklarının “yerel seçim”, “sosyal medya” ve “yeni medya” olduğu, en az değinilen konu başlıklarının ise “siyasal reklam”, “hakikat sonrası” ve “dijital diplomasi” olduğu tespit edilmiştir. İletişim ve Diplomasi Dergisi’nin özel sayıları, stratejik iletişim bağlamında kritik öneme sahip temalara odaklanmaktadır. Tematik sayılar arasında yer alan “Yeni Medya ve Dezenformasyon” dijital çağın gereksinimlerine duyarlılığı gösterirken, “Siyasal İletişim” ve “Çocuk ve Medya” temaları, toplumsal dinamikleri ve stratejik iletişimin farklı boyutlarını ele almaktadır. Bu tematik odaklanmalar, derginin stratejik iletişim alanındaki tartışmalara hem akademik hem de uygulamalı bir perspektif getirmesine olanak tanımaktadır. Teması belirlenmemiş sayılarda ise “Lobicilik”ten “Ülke İmajı”na, “Diaspora”dan “Milliyetçiliğe” kadar çok çeşitli konular işlenmiş; farklı ve güncel stratejik iletişim meseleleri ele alınarak okuyuculara zengin bir içerik sunulmuştur. Bu yayın yöntemi, derginin çok yönlü bir yayın politikası izlediğinin bir göstergesidir. Dolayısıyla tematik sayılar, belirlenmiş konuları derinlemesine işlerken, teması belirlenmemiş sayılar ise çeşitli ve bağımsız konuları ele alarak stratejik iletişim alanında geniş bir perspektif sunmaktadır. Bu yayın stratejisi, derginin hem akademik hem de pratik bağlamda önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Öte yandan özel sayılar, belirli zaman dilimlerinde ve sınırlı konu başlıklarıyla önemli meseleleri ele almaktadır. “30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Özel Sayısı” yerel seçime ve seçim kampanyalarına odaklanırken, “Kamu Diplomasisi ve Ülke Markalama Özel Sayısı” uluslararası ilişkilerde bu alanların artan önemini vurgulamaktadır. Bu yaklaşım, derginin stratejik iletişim alanında hem güncel hem de akademik olarak katkı sağlayacak içerikler sunmasını mümkün kılmaktadır. Derginin özel sayılarla sağladığı derinlik, genel yayın politikasının bir parçası olarak kapsamlı bir içerikle desteklenmektedir.

Derginin dezenformasyon ve sosyal medya gibi stratejik iletişimin önemli konularını sıklıkla işlemesi, güncel konulara duyarlılığını ve bu konulardaki farkındalığı artırma çabasını yansıtırken, nispeten daha az sıklıklarda işlenen bilhassa bilim diplomasisi, algı yönetimi, hakikat sonrası vb. konulara yönelik daha kapsamlı disiplinlerarası çalışmalara ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte stratejik iletişimin önemli konuları olan liderlik-kriz iletişimi, lobicilik-diaspora, İslamofobi-milliyetçilik, ülke imajı-ülke markalaşması,

sosyal medya-medya okuryazarlığı ve yüz yüze iletişim gibi konuların dergide yeterince ele alınmaması da önemli bir eksiklik olarak dikkat çekmektedir. Bu konularda gerçekleştirilecek geniş kapsamlı disiplinler arası çalışmaların yayımlanması, derginin stratejik iletişim alanyazınına daha geniş bir katkı sağlamasına olanak tanıyacaktır.

Dergide daha az işlenen konular, stratejik iletişimin özelleşmiş alanlarına yoğunlaşmaktadır. Bilim Diplomasisi, İstihbarat Diplomasisi, Uzay Diplomasisi ve Dijital Gözetim gibi temalar daha az sıklıklarda ele alınmış olsa da bu alanlar da oldukça önemlidir. Dünyanın dijital eksenli bir yapı kazandığı ve uluslararası ilişkilerin giderek daha fazla dijital platformlar üzerinden yürütüldüğü bir dönemde, dijital diplomasi ve bu kapsamda gerçekleşen kriz yönetiminin önemi her geçen gün artmaktadır. Bjola ve Holmes (2015), dijital diplomasi modern stratejik iletişimin merkezinde yer aldığını belirtirken, Coombs (2014), kriz yönetiminin planlama, yönetim ve yanıt verme süreçlerinde kritik bir rol oynadığını vurgulamaktadır. Dergide bu konulara daha fazla yer verilmesi, hem İletişim Başkanlığı'nın stratejik iletişim gücünü artıracak hem de derginin küresel iletişim alanyazınındaki yerini güçlendirecektir. Bunun yanı sıra, Bilim Diplomasisi, Uzay Diplomasisi ve İstihbarat Diplomasisi gibi özelleşmiş alanların dergide daha az yer alması, bu konuların akademik çevrelerde yeterince tartışılmamasına neden olabilir. Ruffini (2017), bilim diplomasisinin ülkeler arasındaki bilimsel iş birliklerini ve diplomatik ilişkileri güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Johnson (2015), istihbarat diplomasisinin ulusal güvenlik ve uluslararası ilişkilerde önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Bilim diplomasisi, istihbarat diplomasisi, algı yönetimi ve dijital diplomasi gibi konuların daha fazla araştırılması ve tartışılması, stratejik iletişim alanyazınına yeni boyutlar kazandıracak ve derginin alanındaki lider konumunu güçlendirecektir.

KAYNAKÇA

- Anholt, S. (2011). Beyond the nation brand: The role of image and identity in international relations. *Journal of Public Diplomacy*, 2(1), 6-12.
- Aronczyk, M. (2013). *Branding the nation: The global business of National Identity*. New York: Oxford University Press.
- Baden, C., & Meyer, O. C. (2018). Dissecting media roles in conflict. In R. Frohlich (Ed.), *Media in War and War Conflict: A Transactionist Process Model of Conflict News Production, Dissemination and Influence*. New York: Routledge.
- Bean, H. (2017). Strategic communication and U.S. national security affairs: Critical-cultural and rhetorical perspectives. In Anthony Dudo and LeeAnn Kahlor (Ed.), *Strategic Communication: New Agendas in Communication*. New York: Routledge.

- Benkler, Y. (2006). *The wealth of networks: How social production transforms markets and freedom*. New Haven and London: Yale University Press.
- Bennett, W. L. & Segerberg, A. (2012). The logic of connective action: digital media and the personalization of contentious politics. *Information, Communication & Society*, 15(5), 739-768.
- Bjola, C. & Holmes, M. (2015). *Digital diplomacy: Theory and practice*. London: Routledge.
- Castells, M. (2013). *Communication power*. London: Oxford University Press.
- Castello, E., & Mihelj, S. (2018). Selling and consuming the nation: Understanding consumer nationalism. *Journal of Consumer Culture*, 18(4), 558-576.
- Chatfield, C. (2004). *The analysis of time series: An introduction*. New York: CRC Press.
- Christensen, L. T., & Christensen, C. M. (2018). *Strategic communication: An introduction*. London: Sage Publications.
- Coombs, W. T. (2014). *Ongoing crisis communication: Planning, managing, and responding*. Thousand Oaks: Sage Publications.
- Cornelissen, J. P. (2020). *Corporate communication: A guide to theory and practice*. Los Angeles: Sage Publications.
- Cornish, P., Lindley-French, J. & Yorke, C. (2011). *Strategic communications and national strategy*. London: Chatham House.
- Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2024). Resmî web sitesi. Retrieved from <https://www.iletisim.gov.tr/turkce> Erişim T. 14 Ağustos 2024.
- Fan, Y. (2010). Branding the nation: Towards a better understanding. *Place Branding and Public Diplomacy*, 6(2), 97-108.
- Grunig, J. E. (1992). *Excellence in public relations and communication management*. New York: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gregory, A. (2008). Competencies of senior communication practitioners in the UK: an initial study. *Public Relations Review*, 34(3), 215-223.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Vercic, D. & Sriramesh, K. (2007). Defining strategic communication. *International Journal of Strategic Communication*, 1(1), 3-35.
- İletişim ve Diplomasi Dergisi. (2024). Arşivler ve yayımlanan sayılar. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi> Erişim T. 14 Ağustos 2024.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York: NYU Press.
- Johnson, L. K. (2015). *Intelligence and national security: The secret world of spies*. New York: Oxford University Press.
- Kaneva, N. (2011). Nation branding: Toward an agenda of critical research. *International Journal of Communication*, 5, 117-141.

- Kotler, P. & Gertner, D. (2002). Country as brand, product, and beyond: A place marketing and brand management perspective. *Journal of Brand Management*, 9(4), 249-261.
- Manheim, J. B. (2011). *Strategy in information and influence campaigns: How policy advocates, social movements, insurgent groups, corporations, governments and others get what they want*. New York: Routledge.
- Mihelj, S. (2011). *Media nations: Communicating belonging and exclusion in the modern world*. Basingtoke: Palgrave Macmillan.
- Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109.
- Paul, C. (2011). *Strategic communication: Origins, concepts, and current debates*. Santa Barbara: Praeger.
- Pamment, J. (2013). Articulating influence: Toward a research agenda for interpreting the evaluation of soft power, public diplomacy and nation brands. *Public Relations Review*, 40 (1), 50-59.
- Pamment, J. (2015). Media influence, ontological transformation, and social change: Conceptual overlaps between development communication and public diplomacy. *Communication Theory*, 25 (2), 188-207.
- Rasmussen, R. K. & Merckelsen, H. (2012). The new PR of states: How nation branding practices affect the security function of public diplomacy. *Public Relations Review*, 38 (5), 810-818.
- Ruffini, P. B. (2017). *Science and diplomacy: A new dimension of international relations*. Paris: Springer.
- Ruler, B. (2020). An underrated pillar on which strategic communication rests. In *Future Directions of Strategic Communication*. London: Routledge.
- Seeger, M. W., Sellnow, T. L. & Ulmer, R. R. (2003). *Communication and organizational crisis*. Westport: Bloomsbury Academic.
- Shirky, C. (2008). *Here comes everybody: The power of organizing without organizations*. London: Penguin Books.
- Szondi, G. (2008). *Public diplomacy and nation branding: Conceptual similarities and differences*. The Hague: Netherlands.
- Toth, E. L. (2007). *The future of excellence in public relations and communication management: Challenges for the next generation*. New York: Routledge.
- Volcic, Z. & Andrejevic, M. (2011). Nation branding in the era of commercial nationalism. *International Journal of Communication*, 5, 598-618.
- Werder, K. P., Nothhaft, H., Vercic, D., & Zerfass, A. (2020). Strategic communication as an emerging interdisciplinary paradigm. In Werder, K. P., Nothhaft, H., Vercic, D., & Zerfass, A. (Ed.), *Future Directions of Strategic Communication*. London: Routledge.
- Wilcox, D. L. & Cameron, G. T. (2012). *Public relations: Strategies and tactics*. London: Pearson.

Yazar katkı düzeyi/Author contributions:

Makale Tasarımı: A. Bahar, E. Caymaz. Literatür Taraması: A. Bahar, E. Caymaz. Veri Toplama ve Analiz: A. Bahar, E. Caymaz. Sonuç: A. Bahar, E. Caymaz. Son Okuma, Kontrol ve Sorumluluk: A. Bahar, E. Caymaz.

Design of article: A. Bahar, E. Caymaz. Literature review: A. Bahar, E. Caymaz. Data acquisition and analysis: A. Bahar, E. Caymaz. Conclusion: A. Bahar, E. Caymaz. Final reading, checking and approval: A. Bahar, E. Caymaz.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir/The authors have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazarlar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The authors declared that this article has received no financial support.

Filistin-İsrail Çatışması Üzerine Bir Çerçeveleme Analizi: Recep Tayyip Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki Söylemleri

Framing Analysis of the Palestine-Israel Conflict: Recep Tayyip Erdoğan's Discourses at the UN General Assembly

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Dursun Yılmaz

ORCID:
0000-0001-6161-3482

Geliş tarihi/Received:
13.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
27.11.2024

Kabul tarihi/Accepted:
13.12.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Yılmaz, D. (2024). Filistin-İsrail çatışması üzerine bir çerçeveleme analizi: Recep Tayyip Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki söylemleri. *İletişim ve Diplomasi*, 13, 65-90.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1566378

Dursun YILMAZ¹

ÖZ

Bu makale, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'ndaki Filistin-İsrail çatışmasına dair açıklamalarının Batı medyasında nasıl çerçevelendiğini, medya çerçeveleme teorisi ışığında analiz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, Erdoğan'ın konuşmasının farklı ideolojik, politik ve kültürel bağlamlara sahip Batılı medya organlarında nasıl yorumlandığını incelemektir. Çalışmanın araştırma sorusu, Erdoğan'ın konuşmasının Batı mediasındaki çerçeveleme biçimleri ile bu çerçevelemelerde etkili olan kültürel ve ideolojik faktörlerin neler olduğu üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, CNN, BBC, Reuters, Al Jazeera, El Pais, El Periodico ve La Repubblica gibi çeşitli medya kuruluşlarından medya metni, nitel içerik analizi ve tematik analiz yöntemleriyle incelenmiştir. Çalışma Entman'ın çerçeveleme teorisinden faydalanarak, dört temel unsuru (tanımlama, nedensellik atfetme, ahlaki değerlendirme ve çözüm önerisi) analiz etmiştir. Çerçeveleme unsurları doğrultusunda bulgular, medya kuruluşlarının ideolojik ve politik eğilimlerine göre farklı çerçeveleme stratejileri benimsediğini göstermektedir. CNN ve BBC gibi Anglo-Amerikan medya kuruluşları, Erdoğan'ın Batı eleştirilerini Batı değerlerine bir meydan okuma olarak çerçeveleyen; El Pais ve La Repubblica gibi Avrupa merkezli medya organları, İsrail'e yönelik eleştirileri ön plana çıkararak konuşmayı provoke edici bir söylem olarak sunmuştur. Orta Doğu merkezli Al Jazeera ise Erdoğan'ın konuşmasını Filistin'e destek perspektifinde olumlu bir direniş ve hak savunusu olarak yansıtmıştır. Sonuç olarak, çalışmanın bulguları, medya çerçeveleme süreçlerinin ideolojik ve politik bağlamlara göre nasıl değişiklik gösterdiğini ve aynı olayın farklı medya kuruluşlarında farklı şekillerde temsil edildiğini göstermektedir.

¹ Dr. Öğr. Gör., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, dursun.yilmaz@gop.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6161-3482

Anahtar Kelimeler: Filistin-İsrail çatışması, medya çerçeveleme, Recep Tayyip Erdoğan söylemleri, uluslararası siyaset, Batı medyası

ABSTRACT

This article examines how Western media framed Turkish President Recep Tayyip Erdoğan's remarks on the Palestine-Israel conflict during his speech at the 79th United Nations (UN) General Assembly. The aim of the study is to analyse how Erdoğan's speech was presented by different Western media outlets, based on the theoretical framework of media framing theory, highlighting the ideological and political contexts. Erdoğan's speech attracted extensive coverage and was framed differently across media outlets; some presented it as a challenge to Western values, while others focused on his critiques of Israel. The research question explores the ideological, political, and cultural contexts influencing how various Western media sources framed Erdoğan's statements. The methodology employed in this study includes qualitative content analysis and thematic analysis. Findings reveal that CNN and BBC highlighted Erdoğan's criticism of the West, framing it as a challenge to Western moral values, whereas El Pais, El Periodico and La Repubblica emphasized his anti-Israel rhetoric, portraying it as provocative. Al Jazeera, however, highlighted Erdoğan's support for Palestine, framing his remarks within a narrative of resistance and advocacy. These conclusions underscore the significant role that Western media's ideological and cultural biases play in framing international political discourse. Ultimately, the study demonstrates how Western media employs framing strategies to shape public perception on conflict, particularly the Palestinian -Israeli issue.

Keywords: Palestinian-Israeli conflict, media framing, Recep Tayyip Erdoğan's discourse, international politics, Western media

EXTENDED ABSTRACT

This study investigates the framing of Turkish President Recep Tayyip Erdoğan's remarks on the Palestine-Israel conflict during his speech at the 79th United Nations (UN) General Assembly, as represented in Western media. The objective of the study is to analyse how Erdoğan's speech was covered by various Western media outlets using media framing theory to understand the ideological, political, and cultural contexts shaping these narratives. Erdoğan's address emphasized support for Palestine and criticized Israel's actions, attracting extensive media attention and generating various framing strategies. Some media outlets portrayed his statements as a challenge to Western values, while others highlighted his criticism of Israel as provocative.

The research question focuses on how different Western media outlets framed Erdoğan's statements and what ideological, political, and cultural factors influenced these

presentations. Methodologically, the study employs qualitative content and thematic analysis, using Entman's framing theory, which includes four main framing elements: defining problems, causal attribution, moral evaluation, and treatment recommendation. This approach enables a nuanced analysis of how international media framed Erdoğan's speech according to their political leanings. Data for this research were collected from 30 media articles published immediately after Erdoğan's speech, including reports from CNN, BBC, Reuters, Al Jazeera, El Pais, El Periodico and La Repubblica, selected for their influence and global readership.

The findings show notable differences in how Anglo-American and European media framed Erdoğan's speech. For example, CNN and BBC emphasized Erdoğan's criticism of Western powers, specifically his remark that "Western values have died in Gaza." This framing positioned his speech as a moral challenge to Western ethics, suggesting hypocrisy in Western support for human rights. This perspective reflects how Anglo-American media often prioritize defending Western ideologies, casting Erdoğan's critique as a moral affront to Western values.

European outlets such as El Pais and La Repubblica focused on Erdoğan's criticism of Israel, highlighting his comparison of Israeli Prime Minister Netanyahu to Adolf Hitler. This framing presented his remarks as inflammatory, associating Erdoğan's speech with aggression and provocation. By focusing on the controversial nature of his statements, these media outlets placed his address within a broader context of Middle Eastern tensions, portraying Erdoğan as an instigator in the region's conflicts. This approach reflects a tendency among some European media to emphasize Erdoğan's statements as potentially destabilizing, reinforcing a narrative of the Middle East as volatile.

In contrast, Al Jazeera and other Middle Eastern outlets presented Erdoğan's speech more favourably, stressing his support for Palestinian rights and framing his remarks within a narrative of advocacy. Al Jazeera, for example, highlighted his humanitarian perspective on the crisis in Gaza and positioned Erdoğan as a voice for Palestinian rights. This framing reflects Al Jazeera's ideological alignment with Palestinian causes, contrasting with the Western media's depiction of his speech as confrontational.

The findings illustrate the importance of ideological and cultural biases in media framing practices, showing that the same speech can be presented in markedly different ways depending on the political context and cultural background of each media outlet. For example, the American and British media's focus on Erdoğan's criticism of Western values underscores a commitment to defending Western hegemony, while European media's emphasis on his comments about Israel aligns with a more critical stance toward Israeli policies in the Middle East. Meanwhile, Middle Eastern media's supportive framing of Erdoğan's remarks highlights their alignment with pro-Palestinian sentiments, illustrating how cultural affiliations can shape portrayals of political events.

In conclusion, this study demonstrates how Western media framed Erdoğan's speech at the UN General Assembly to reflect their ideological and political biases, providing insight into how media narratives shape public perception of international issues like the Palestinian -Israeli conflict. The analysis shows that Western media organizations do not simply report on events but construct narratives that align with their political agendas, thus influencing international public opinion. By selectively highlighting or downplaying elements of Erdoğan's speech, Western media outlets play a significant role in shaping discourse on global political issues.

This study is limited by its focus on a select group of mainstream media outlets, which, while representative of Western media, may not capture the full range of international perspectives. Additionally, excluding social media platforms from the analysis limits the scope, as digital media significantly influence public opinion. Future research could address these limitations by incorporating a wider range of regional publications, particularly from non-Western countries, and examining social media's role in framing political speeches.

In essence, this study reveals how Western media's framing of Erdoğan's speech at the UN reflects deeper ideological and cultural biases, with significant implications for public understanding of the Palestinian -Israeli conflict. Further research on the relationship between traditional and digital media could provide a comprehensive understanding of media framing dynamics in global politics.

GİRİŞ

Filistin-İsrail çatışması, yaklaşık bir asırdır süregelen ve sadece bölgesel bir kriz olmanın ötesinde, dünya siyasetinin önemli bir parçası olarak kabul edilen bir sorundur. Bu çatışma, büyük güçlerin çıkarları doğrultusunda şekillenmiş bir süreç olması ve Orta Doğu'nun stratejik önemi nedeniyle uluslararası politikada her zaman önemli bir yer edinmiştir (Gelvin, 2014, ss. 5-19).

Filistin'in tarihsel bağlamda yeri, hem dinî hem de kültürel olarak çeşitli medeniyetler için bir merkez olmuştur. Modern anlamda Filistin, 19. yüzyıl sonlarından itibaren uluslararası siyasi çıkarların kesişim noktasına dönüşmüştür. Özellikle 1917'de yayımlanan Balfour Deklarasyonu, Filistin topraklarında bir Yahudi yurdu kurulmasını desteklemiş, ancak bu durum bölgedeki Arap topluluklarının sert tepkisine yol açmıştır. 1920'den 1948'e kadar İngiltere'nin Filistin Mandası altında yönetilen bölge, Filistinli Araplar ile bölgeye yerleşen Yahudi toplulukları arasında artan gerilimlere sahne olmuştur. (Gelvin, 2014, ss. 20-135).

Bu dönemde, Siyonizm hareketi, Avrupa'da yükselen antisemitizmle bağlantılı olarak Yahudiler için Filistin topraklarında bir ulus-devlet kurma fikrini savunmuş ve bölgeye

Yahudi göçünü teşvik etmiştir. Ancak bu göç dalgası, bölgedeki Arap nüfusu için sosyal, ekonomik ve demografik sorunlar yaratmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından Birleşmiş Milletler, 1947 yılında Filistin'in Yahudi ve Arap devletleri olarak ikiye bölünmesini öngören planı onaylamıştır. Ancak bu plan, Arap liderler tarafından reddedilmiş ve İsrail'in 1948'de bağımsızlığını ilan etmesi, Arap-İsrail Savaşı'na yol açmıştır. Bu savaş sonucunda yüz binlerce Filistinli, mülteci durumuna düşmüş, büyük bir insani kriz ortaya çıkmıştır. 1967'deki Altı Gün Savaşı, bölgedeki çatışmayı daha da karmaşık hâle getiren bir dönüm noktası olmuştur. Bu savaş sırasında İsrail, Batı Şeria, Gazze Şeridi, Doğu Kudüs ve Golan Tepeleri'ni işgal etmiş ve bu topraklarda kalıcı yerleşimler inşa etmeye başlamıştır. Bu durum, Filistinlilerin haklarını savunmak için Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) gibi yapıların ortaya çıkmasını sağlamış, ancak barış görüşmeleri defalarca kesintiye uğramıştır (Yılmaz, 2024a; Tessler, 2009; Morris, 2004; Khalidi, 2006).

Türkiye, 1949 yılında İsrail'i tanıyan ilk Müslüman ülke olarak Batı ittifakına bağlılığını göstermiş, ancak Türkiye'nin bu adımı, Filistin halkına verdiği desteği engellememiştir. 1967 Altı Gün Savaşı sonrası İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi gerektiğini savunan Türkiye, 1980'de Kudüs'ün "ebedî başkent" ilanını kabul etmeyerek İsrail ile ilişkilerini diplomatik düzeyde düşürmüştür. Aynı yıl Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ) Ankara'da temsilcilik izni veren Türkiye, 1988'de Filistin'in bağımsızlık ilanını tanımış ve Filistinlilerin uluslararası alanda meşru temsilci olarak kabul edilmesini desteklemiştir (Sinkaya, 2011, s. 86). 1990'larda Oslo Barış Süreci'ni destekleyen Türkiye, 2000'lerden itibaren daha belirgin bir Filistin yanlısı politika benimsemiştir. 2008-2009 Gazze Savaşı'nda İsrail'i sert şekilde eleştiren Türkiye, 2010 Mavi Marmara olayı sonrası İsrail ile ilişkilerde ciddi gerilim yaşarken, Filistin meselesini uluslararası platformlarda savunmaya devam etmiştir (Altunışık & Cuhadar, 2010, ss. 375-387). Türkiye, iki devletli çözümü savunarak Doğu Kudüs'ün Filistin'in başkenti olarak tanınmasını talep etmiş ve Filistin halkına eğitim, sağlık ve ekonomik alanlarda destek sağlamıştır. Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Filistin davasına yönelik eleştiriler uluslararası düzeyde öne çıkarken, Türkiye'nin politikası Filistin halkının haklarını savunmayı ve İsrail ile dengeyi gözetmeyi sürdürmüştür. (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2024; Sarıslan, 2019, ss. 4-5).

Günümüzde Filistin-İsrail sorunu, sınırlar, mültecilerin dönüş hakkı, Kudüs'ün statüsü ve İsrail yerleşim yerleri gibi temel meseleler üzerinden tartışılmaya devam etmektedir. Çözüm arayışları sürerken, iki taraf arasındaki gerilim uluslararası toplumun da gündeminde öncelikli bir konu olmayı sürdürmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 2024 yılında Birleşmiş Milletler (BM) 79. Genel Kurulu'nda yaptığı konuşma, Filistin-İsrail çatışmasına yönelik sert eleştirileriyle dikkat çekmiş ve Batı medyasında geniş yankı bulmuştur. Bu çalışmanın amacı, Erdoğan'ın bu konuşmasının Batı medyasında nasıl çerçeveslendiğini incelemektir. Özellikle medya çerçeveleme teorisi temelinde, Batı medyasının ideolojik ve politik eğilimlerinin bu çatışmayı nasıl yansıttığını ve liderlerin söylemlerini nasıl şekillendirdiğini derinleme-

sine analiz etmektir. Erdoğan'ın konuşması, sadece bir liderin dış politika beyanı olmanın ötesinde, Batı değerlerine yönelik eleştirilerinin güçlü bir simgesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Philo & Berry, 2011 , ss. 348-349, 397). Bu açıdan, Erdoğan'ın konuşması medya çerçeveleme analizinde benzersiz bir vaka sunmaktadır. Dolayısıyla hem Filistin-İsrail çatışmasının medyadaki temsili hem de Batı medyasının politik eğilimlerinin lider söylemleri üzerindeki etkisi, bu örnek üzerinden tartışılabilir.

Filistin-İsrail çatışması, uluslararası ilişkiler ve medya çalışmaları açısından geniş bir literatüre sahip, oldukça karmaşık bir sorundur. Sadece bölgesel bir kriz olarak değil, aynı zamanda küresel siyaseti ve büyük güçlerin çıkarlarını da yakından etkileyen bir olay olarak görülmektedir (Gelvin, 2014, s. 61). Medya, bu tür uluslararası olaylarda hem kamusal algıyı şekillendiren hem de devletlerarası politikaları etkileyen önemli bir aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Medyanın çatışmaları nasıl sunduğu ve hangi unsurları ön plana çıkardığı, kamuoyunun bu olaylara dair algısını ve devletlerin uluslararası politikalarını nasıl oluşturduklarını etkileyebilmektedir (Seib, 2012, ss. 8-10).

Bu bağlamda araştırmamızın temel sorusu, Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'nda Filistin-İsrail çatışmasına dair yaptığı konuşmanın Batı medyasındaki çeşitli kuruluşlar tarafından hangi ideolojik ve politik çerçevelerle sunulduğuna ve bu çerçevelerle hangi kültürel ve politik faktörler doğrultusunda şekillendiğine odaklanmaktadır. Bununla, yalnızca medya kuruluşlarının belirli ideolojik kalıplarla çerçeveleme yapıp yapmadığının değil, aynı zamanda bu süreçlerin ardındaki politik ve kültürel bağlamların da araştırılması amaçlanmaktadır. Araştırma, medyanın uluslararası olayları çerçeveleme biçimlerinin politik ve ideolojik çıkarlar doğrultusunda nasıl şekillendiğini göstermeyi hedeflemektedir (Entman, 1993).

Medya Çerçeveleme Teorisi

Çerçeveleme teorisi, ilk olarak Goffman tarafından "Çerçeve Analizi" başlığı altında ortaya atılmış ve bireylerin olayları birincil çerçeveler aracılığıyla yorumladığı öne sürülmüştür. Bu çerçeveler, doğal (fiziksel olaylar) ve sosyal (insan iradesi ve amaçlarıyla şekillenen olaylar) olarak ikiye ayrılır ve iletişim sürecinde kritik bir rol oynar (Goffman, 1974 , ss. 21-22). Entman (1993, ss. 52-56), çerçevelemenin belirli bir olayın hangi yönlerinin vurgulanacağını ve hangi unsurların göz ardı edileceğini belirleyerek kamuoyu algısını nasıl şekillendirdiğini açıklamıştır. Çerçeveleme, olayları tanımlamak, neden-sonuç ilişkisi kurmak, ahlaki bir değerlendirme yapmak ve çözüm önerileri sunmak gibi işlevlere sahiptir. Bu unsurlar, medyanın bir olayı farklı şekillerde nasıl sunabileceğini ve izleyicilerin bu olayları nasıl anlamlandıracağını etkiler (Özarslan ve Güran, 2015, ss. 32-33).

Çerçeveleme teorisi, gündem belirleme teorisiyle yakından ilişkilidir ancak ondan farklı olarak, bir olayın yalnızca hangi unsurlarının öne çıkarıldığını değil, bu unsurların izleyici tarafından nasıl anlamlandırılacağını da inceler. Medya, dil, semboller, görseller ve

anahtar ifadeler gibi araçlarla çerçeveleme yaparak, olayları ideolojik ve politik çıkarlar doğrultusunda farklı şekillerde sunabilir (Entman, 1993; Fairhurst & Sarr, 1996). Özellikle İsrail-Filistin çatışması gibi hassas konularda, medya organlarının çerçeveleme yaparken ideolojik ve politik eğilimleri etkili olmaktadır. Philo ve Berry (2011, ss. 325-334), Batı medyasının, İsrail'in güvenlik kaygılarını vurgularken Filistinlilerin mağduriyetini genellikle arka planda bıraktığını ve bu tür çerçevelemenin Batı'nın politik çıkarlarını ve İsrail ile stratejik ilişkilerini koruma amacına hizmet ettiğini tespit etmiştir.

Son yıllarda, özellikle 2010 sonrası dönemde Batı medyasının Filistin -İsrail çatışmasına yönelik çerçevelemelerinde önemli değişiklikler gözlemlenmiştir. Sosyal medya platformlarının artan etkisi, çatışmanın küresel düzeydeki temsilini de büyük ölçüde etkilemiştir. Cottle ve Lester (2011), sosyal medyanın geleneksel medya organlarına kıyasla daha çeşitli çerçevelemeler sunduğunu ve alternatif söylemlerin bu platformlarda daha fazla yer bulduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda, Filistin yanlı söylemlerin sosyal medya platformlarında daha fazla görünür hâle geldiği ve geleneksel medyadan farklı olarak çatışmanın insani boyutuna daha fazla yer verildiği vurgulanmaktadır (Cottle & Lester, 2011, ss. 12-14). Bununla birlikte, Wolfsfeld (2004, s. 56) ve Yılmaz (2024b, ss. 336-339), Batı medyasında yayımlanan haberlerin büyük oranda İsrail'in güvenlik söylemlerini öncelediğini, ancak zaman zaman çatışmanın insani boyutuna da yer verildiğini ifade etmektedir. Bu durum, Batı medyasının ulusal politikalarının ve küresel stratejik çıkarlarının çatışma temsilleri üzerindeki etkisini gözler önüne sermektedir.

Oryantalizm ve Medya Çerçeveleme

Edward W. Said'in *Orientalism* adlı eseri, Batı'nın Doğu'yu, özellikle de Müslüman dünyasını nasıl algıladığını eleştirel bir şekilde incelemektedir. Said'e göre, Batı medyası genellikle Doğu'yu geri kalmış, tehlikeli ve tehditkâr bir yapı olarak sunmakta ve bu algı, Batı'nın politik çıkarlarını meşrulaştırma amacı taşımaktadır (Said, 1978, ss. 48, 84, 219). Oryantalizmin temelinde, Doğu'nun Batı karşısında "öteki" olarak konumlandırılması yatar. Bu süreçte Batı, Doğu'yu egzotik, irrasyonel ve gelişmemiş olarak tanımlarken kendisini rasyonel, gelişmiş ve medeni bir güç olarak sunar. Bu ayırım, sadece kültürel bir tasavvurun ötesine geçerek, politik ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda şekillenir.

Benzer bir perspektiften hareket eden Lina Khatib, *Filming the Middle East* (2006) adlı kitabında Khatib, Hollywood'un savaş sonrası dönemde Arapları ve Müslümanları "aşağı" ve "geri" insanlar olarak nasıl yanlış yansıttığını analiz eder. Yazar, bu yanlış yansıtmının, "ötekilik" kavramının ABD'nin Orta Doğu'daki dış politika hedeflerine hizmet edecek şekilde genişletilmesine katkı sağladığını vurgular. Özellikle 11 Eylül sonrası dönemde, Arap ve Müslüman karakterlerin Hollywood filmlerinde terörizmle özdeşleştirilmesi, ABD'nin Orta Doğu'daki askerî müdahalelerini ve politikalarını meşrulaştırma aracı olarak kullanılmıştır (Khatib, 2006, ss. 165-197). Bu tür oryantalist bakış açısı, Batı medyasının uluslararası krizlerde Doğulu liderlerin söylemlerini nasıl çerçevelediğini anlamada kilit bir rol oynamaktadır.

Batı medyasının oryantalist bakışı yalnızca Erdoğan'ın söylemlerine yönelik değildir; genel olarak Doğulu liderlerin Batı'ya yönelik eleştirilerine karşı geliştirilen bir refleksi yanstır. Bu refleks, Doğulu liderlerin eleştirilerini gayrimeşru ve irrasyonel olarak sunarak Batı'nın uluslararası politikalarını haklı çıkarma stratejisini destekler.

Bu çerçevelmeyi destekleyen çalışmalardan biri, Yılmaz (2024b) tarafından yürütölen ve uluslararası liberal basının Filistin-İsrail çatışmasını nasıl ele aldığını inceleyen araştırmadır. Yılmaz, liberal basında Filistin yanlısı söylemlerin yer bulduğunu ancak bu söylemlerin Batı'nın politik çıkarlarına göre şekillendiğini belirtmektedir. Liberal medya, çatışmanın insani boyutuna odaklanmasına rağmen, İsrail'in güvenlik politikalarını önceleyen bir duruş sergilemektedir (Yılmaz, 2024b, s. 338).

Benzer şekilde, Philo ve Berry (2011) de Batı medyasının İsrail'in güvenlik endişelerine odaklanırken, Filistinlilerin mağduriyetlerini arka planda bıraktığını ortaya koymuştur. Bu durum, medya organlarının ideolojik ve politik eğilimlerine göre olayları nasıl çerçevelediğini anlamak açısından önemli bir örnektir (Philo & Berry, 2011, ss. 264-265).

YÖNTEM

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 2024 yılında Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'nda yaptığı Filistin-İsrail çatışmasına dair konuşmasının Batı medyasındaki yankılarını incelemek amacıyla nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın temel amacı, Erdoğan'ın konuşmasının farklı Batı medya organlarında hangi ideolojik, politik ve kültürel çerçevelerle sunulduğunu ortaya koymaktır. Çalışma, çerçeveleme teorisinin dört ana unsuru (tanımlama, nedensellik atfetme, ahlaki değerlendirme ve çözüm önerisi) doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bu teori, medyanın olayları nasıl sunduğunu ve belirli bir söylemin nasıl şekillendiğini anlamaya yardımcı olur (Entman, 1993).

Araştırma Tasarımı

Araştırma, nitel içerik analizi ve tematik analiz yaklaşımlarını birleştiren bir strateji kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel içerik analizi, belirli metinler içerisindeki temaların ve anlam kalıplarının derinlemesine incelenmesine olanak tanır (Hsieh & Shannon, 2005, ss. 1277-1285). Tematik analiz ise verilerdeki anlamlı kalıpları belirlemeye ve bunları belirli temalar altında sınıflandırmaya yönelik bir tekniktir (Braun & Clarke, 2006, s. 82). Bu doğrultuda, araştırmada çerçeveleme teorisi bağlamında, medya organlarının Erdoğan'ın konuşmasını hangi unsurlar üzerinden çerçevelediği ve bu unsurların nasıl sunulduğu analiz edilmiştir (Entman, 1993).

Çalışmada çerçeveleme teorisinin dört temel unsuru (tanımlama, nedensellik atfetme, ahlaki değerlendirme ve çözüm önerisi) doğrultusunda medya organlarının söylem-

leri incelenmiştir. Bu unsurlar, medyanın olayları nasıl sunduğunu ve olaylara dair algıyı nasıl şekillendirdiğini anlamak açısından önemlidir. Kodlama işlemi, önceden belirlenen bu dört ana çerçeveleme unsuru temelinde yapılmış ve her bir medya organı için bu unsurların nasıl yansıtıldığı analiz edilmiştir (Entman, 1993).

Veri Toplama Süreci ve Örneklem Seçimi

Veri toplama sürecinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasının ardından, 24-25 Eylül 2024 tarihlerinde yayımlanan 30 medya metni analiz edilmiştir. Bu metinler; CNN, BBC, Reuters, Politico, Al Jazeera, El País, El Periódico, La Repubblica, Frankfurter Rundschau ve Kronen Zeitung gibi çeşitli ülkelerden önde gelen medya kuruluşlarının haber başlıkları ve içeriklerinden seçilmiştir.

Medya organlarının seçim kriterleri şu şekilde belirlenmiştir:

- Coğrafi Dağılım ve Temsiliyet:** Medya organları, Batı medyasını temsilen farklı coğrafi bölgelerden (ABD, İngiltere, Avrupa ve Orta Doğu) seçilmiştir. Bu kuruluşlar, farklı kültürel, politik ve ideolojik yaklaşımları yansıtmaktadır. Bu çeşitlilik, haberlerin geniş bir perspektifte ele alınmasına olanak sağlamaktadır.
- Uluslararası Etki:** Seçilen medya organları, geniş bir uluslararası kitleye hitap eden ve haberleri global düzeyde takip edilen kuruluşlardır. Bu seçim, Erdoğan'ın konuşmasının farklı kültürel ve politik bağlamlarda nasıl çerçeveslendiğinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır (Philo & Berry, 2011).
- Erişim ve Güvenilirlik:** Veriler, medya kuruluşlarının internet sitelerinden erişilebilir ve güvenilir kaynaklardan elde edilmiştir. Seçilen medya kuruluşlarının haber politikalarının şeffaflığı da seçim kriterleri arasında yer almıştır.

Veri toplama sürecinde, Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasının ardından yayımlanan haberler, özellikle Eylül 2024 dönemine odaklanarak derlenmiştir. Toplam 15 ülkeden 30 medya kuruluşunun haber metinleri incelenmiştir. Örneklem kapsamında, ABD, İngiltere, İspanya, Fransa, İtalya, Almanya, Hollanda, Belçika ve Avusturya'da yayın yapan 20 medya kuruluşunun haberleri yer almıştır. Seçim sürecinde iki temel kriter belirleyici olmuştur: Birincisi, medya kuruluşlarının dünya genelindeki tanınırlığı; ikincisi ise gelişmiş Batı ülkelerinde faaliyet gösteren kuruluş olmalarıdır. Bu doğrultuda, Yunanistan ve Balkan ülkelerinde yayın yapan medya organları örneklem dışında bırakılmıştır.

Kodlama ve Analiz Süreci

Kodlama süreci, Entman'ın çerçeveleme teorisine dayalı olarak belirlenen dört ana tema doğrultusunda yürütülmüştür. Her medya metni, şu unsurlara göre kodlanmıştır:

Tanımlama (Framing the Issue): Haber başlıkları ve giriş paragrafları detaylı incelenmiş ve Erdoğan'ın söylemlerinin barışçıl, kışkırtıcı ya da ideolojik olarak nasıl sunulduğu belirlenmiştir.

Nedensellik Atfetme (Causal Attribution): Medya organlarının Erdoğan'ın konuşmasına hangi nedenleri atfettiği analiz edilmiştir. Bu, çatışmanın nedenlerine ve Erdoğan'ın söylemlerinin bu bağlamda nasıl değerlendirildiğine odaklanmıştır.

Ahlaki Değerlendirme (Moral Evaluation): Medya organlarının Erdoğan'ın söylemlerine dair yaptığı ahlaki değerlendirmeler incelenmiştir. Bu söylemlerin ahlaki bir üstünlük ya da eleştiri çerçevesinde sunulup sunulmadığı analiz edilmiştir.

Çözüm Önerisi (Treatment Recommendation): Medya organlarının Erdoğan'ın söylemlerine dair bir çözüm önerisi sunup sunmadığı değerlendirilmiştir.

Güvenirlilik ve Geçerlilik

Araştırmanın güvenirliliği, farklı medya organlarından elde edilen verilerin temsiliyetine dayalı olarak artırılmıştır. Aynı olayın farklı medya kuruluşlarında nasıl çerçevelendiği dikkatle incelenmiş ve bu süreçte her medya organının ideolojik, politik ve kültürel arka planları göz önünde bulundurulmuştur. Kodlama sürecinde bağımsız araştırmacıların katkısı ile analizlerin geçerliliği pekiştirilmiştir. Çerçeveleme analizinde kullanılan temaların literatürde yer alan önceki çalışmalarla tutarlılığı da sağlanmıştır (Lincoln & Guba, 1985, ss. 290-292, 316-318).

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmanın en önemli sınırlılığı, sadece belirli sayıda medya organının incelenmiş olmasıdır. Araştırmada CNN, BBC, Al Jazeera, Reuters, El País, El Periodico, Frankfurter Rundschau ve La Repubblica gibi büyük uluslararası medya organları ele alınmış olsa da daha geniş bir medya yelpazesi ve yerel basın kuruluşları da incelenerek daha kapsayıcı sonuçlara ulaşılabilirdi. Ayrıca, medya organlarının yalnızca haber başlıkları ve içeriklerinin analiz edilmesi, daha derinlemesine bir söylem analizinin önünü tıkamış olabilir. Özellikle sosyal medyanın rolü, bu çalışmada yeterince incelenmemiştir. Günümüzde sosyal medya platformlarının haber çerçevelemesi üzerindeki etkisi oldukça büyük olduğundan, bu boyutun göz ardı edilmesi araştırmanın kapsamını daraltmıştır (Seib, 2013, ss. 17-19).

BULGULAR

Bu bölümde, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'ndaki konuşmasının Batı medyasındaki çerçevelemesi, Entman'ın (1993) çerçeveleme teorisinin dört temel unsuru olan tanımlama, nedensellik atfetme,

ahlaki değerlendirme ve çözüm önerisi temelinde incelenmiştir. Bulgular, medya kuruluşlarının bu unsurlar çerçevesinde nasıl farklı anlatılar oluşturduğunu ve hangi ideolojik, politik ve kültürel bağlamlardan etkilendiğini göstermektedir.

Tanımlama (Framing the Issue)

Tanımlama, medyanın bir olayı nasıl sunduğu, hangi unsurları öne çıkardığı ve hangi dil ile olayı çerçevelediği sürecini kapsar. Erdoğan'ın BM konuşması, Batı mediasındaki farklı kuruluşlar tarafından belirgin şekilde farklı çerçevelenmiştir. Bu çerçeveleme farklılıkları, medya kuruluşlarının ideolojik ve politik eğilimleri doğrultusunda çeşitlilik göstermektedir.

ABD (CNN, Bloomberg ve Politico):

CNN: Erdoğan'ın "BM sisteminin Gazze'de öldüğü" değerlendirmesine vurgu yaparak, Gazze krizini BM'nin işlevselliğini yitirdiği bir sembol olarak sunmuştur. "Erdoğan: Batı'nın Değerleri Gazze'de Öldü" başlığı ile konuşmayı, Batı'nın Filistin politikalarındaki tutarsızlıklarına ve ikiyüzlülüğüne dikkat çekerek çerçevelemiştir.

Bloomberg: Konuşmayı "Türkiye'den Erdoğan, BM konuşmasında İsrail'i eleştirdi" başlığı ile ele almış; İsrail'in Filistin halkına yönelik tutumunu "soykırım" olarak nitelendirmesini öne çıkarmıştır.

Politico: Haberinde "Türkiye'nin Erdoğan'ı BM toplantısında İsrail'in Netanyahu'sunu Hitler'e benzetti" başlığını kullanarak, Erdoğan'ın Netanyahu'yu Hitler'e benzetmesini öne çıkarmıştır. Bu çerçevede Politico, konuşmayı Erdoğan'ın İsrail karşıtı söylemi üzerinden tanımlamış ve okuyucuya provoke edici bir eleştiri olarak yansıtmıştır. Haberde Erdoğan'ın konuşmasının, İsrail politikalarını ve Netanyahu'nun tavırlarını sert bir şekilde hedef aldığı belirtilmiştir, bu da Politico'nun çerçevelemesinde İsrail karşıtı söylemi öne çıkardığını göstermektedir (Politico, 2024).

İngiltere (BBC):

Erdoğan'ın İsrail'i "bölgeyi savaşa sürüklemekle" suçladığı söylemine dikkat çekmiş ve konuşmayı, İsrail'in bölgede yol açtığı kaos ve kriz bağlamında çerçevelemiştir. Ayrıca, Erdoğan'ın Batı'yı Gazze'deki insani krize karşı hareketsiz kalmakla suçlamasını, Batı'nın evrensel değerlerini sorgulatan bir eleştiri olarak sunmuştur (BBC, 2024).

İspanya (El Periodico, RTVE):

El Periodico: Erdoğan'ın Netanyahu'yu Hitler'e benzetmesine odaklanarak, konuşmayı provoke edici bir karşılaştırma olarak tanımlamış ve "Erdoğan BM'de: '70 yıl önce Hitler'in yaptığı gibi Netanyahu ve onun katil şebekesi durdurulmalı" başlığı ile sunmuştur (El Periodico, 2024).

RTVE: Benzer şekilde, Erdoğan'ın İsrail'e yönelik eleştirilerini "uluslararası müdahale" çağrısıyla birlikte ele almış, bu bağlamda konuşmayı bir meydan okuma olarak çerçevelemiştir.

Fransa (La Depeche, L'Humanite):

La Depeche: Erdoğan'ın BM'nin eylemsizliğine getirdiği eleştiriyi öne çıkararak, konuşmayı BM'nin Gazze'deki rolünü yitirdiği bir durum olarak tanımlamıştır.

BFMTV ve L'Humanite: BM'nin Gazze'deki eylemsizliğinin Batı'nın ahlaki değerleri ile çeliştiğini vurgulamış; Erdoğan'ın bu duruma yönelik eleştirisini ahlaki bir sorgulama olarak sunmuştur.

İtalya (La Repubblica):

La Repubblica, Erdoğan'ın konuşmasını "Erdoğan'ın Batı'ya karşı öfkesi" başlığıyla vererek, okuyuculara konuşmanın Batı ve İsrail karşıtı yönü hakkında ipucu sunmuştur. Haberde, Erdoğan'ın BM konuşmasında Batı'nın Orta Doğu'daki olaylara kayıtsız kaldığına ve İsrail'e destek vererek iş birlikçilik yaptığını öne sürdüğü ifadelerine vurgu yapılmıştır. Gazete, özellikle Erdoğan'ın İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'yu Adolf Hitler ile kıyaslamasına dikkat çekmiş, bu benzetmeyi öne çıkararak Erdoğan'ın konuşmasını provoke edici bir söylem çerçevesinde sunmuştur (La Repubblica, 2024).

Görsel 1. La Repubblica Erdoğan'ın Açıklamalarını Dakika Dakika Yayımlamışlardır

Kaynak: La Repubblica. (2024, 24 Eylül).

Katar (Al Jazeera):

Erdoğan'ın konuşmasını olumlu bir çerçevede ele alarak, Filistinlilerin haklarını savunmasını ve direnişini vurgulamıştır. "Filistin için Batı'ya Karşı Sert Eleştiri" başlığı ile sunulan haberde, konuşma bir direniş ve hak savunuculuğu olarak yansıtılmıştır (Al Jazeera, 2024).

Bu medya kuruluşları, Erdoğan'ın BM konuşmasını kendi ideolojik ve politik duruşları doğrultusunda tanımlamış, aynı konuşmayı farklı bağlamlarda ve çerçevelerle sunmuşlardır. Bu durum, çerçeveleme teorisinin olayların tek bir bakış açısıyla değil, farklı perspektiflerle sunulabileceğini ortaya koymaktadır.

Nedensellik Atfetme (Causal Attribution)

Nedensellik atfetme, medyanın olayların sebeplerini nasıl sunduğu ve Erdoğan'ın konuşmasının arka planındaki nedenleri nasıl yansıttığıyla ilgilidir. Farklı medya kuruluşları, Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasını farklı nedenlerle ilişkilendirmiştir. Bu, her kuruluşun kendi ideolojik ve politik duruşuna göre olayları nasıl anlamlandırdığına dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Reuters:

Reuters, Erdoğan'ın Gazze'deki insani krize dikkat çekme çabasına odaklanmış ve Batı'yı Filistin halkına yönelik şiddet karşısında sessiz kalmakla suçladığı söylemlerini öne çıkarmıştır. Dosyadaki içerikle uyumlu olarak, Erdoğan'ın bu eleştirilerinin Batı'nın çifte standardına işaret ettiğini belirten Reuters, Batı'nın politikalarına eleştiriler yöneltirken Filistin halkının mağduriyetini ve insani krizi vurgulayan bir yaklaşım benimsemiştir. Erdoğan'ın eleştirileri, Batı'nın Orta Doğu'daki eylemsizliği ve çifte standardıyla ilişkilendirilmiştir (Reuters, 2024).

BBC ve CNN:

BBC ve CNN, Erdoğan'ın Gazze'deki krizi Batılı ülkelerin askerî desteğine bağladığını aktararak, İsrail'e verilen desteğin krizi derinleştirdiği bir durum olarak çerçevelemiştir. Erdoğan'ın Batı'nın kriz karşısındaki ikiyüzlü tavrını eleştirdiği ve Batılı ülkelerin sahne önünde ateşkesi desteklerken, sahne arkasında İsrail'e askeri destek sağlamaya devam ettiğini belirttiği ifadelerine yer verilmiştir.

Almanca Yayınlar (Frankfurter Rundschau ve Kronen Zeitung):

Almanca yayın yapan medya kuruluşları ise Erdoğan'ın söylemlerini kışkırtıcı ve provokatif olarak nitelendirmiştir. Bu kuruluşlar, Erdoğan'ın açıklamalarının İsrail karşıtı bir politik duruşu teşvik ettiğini ve bu söylemlerin bölgede artan gerilimlere neden olabileceğini öne sürmüştür.

Frankfurter Rundschau, Erdoğan'ın Netanyahu'ya yönelik Hitler benzetmesini "sert bir saldırı" olarak nitelendirmiş; bu ifadelerin Orta Doğu'da var olan gerilimi artırabileceğine ve diplomatik ilişkilerde sorunlara yol açabileceğine vurgu yapmıştır (Frankfurter Rundschau, Erişim T: 26.09. 2024). Kronen Zeitung da Erdoğan'ın açıklamalarını provokatif bulmuş; "Erdoğan, BM'de Netanyahu'yu Hitler'le kıyasladı" başlığını kullanmıştır. Erdoğan'ın bu söylemlerinin İsrail ile ilişkilerde olumsuz sonuçlar doğurabileceğini ve bölgedeki tansiyonu artırabileceğini belirterek, Erdoğan'ın söylemlerini bölgede çatışma riskini artıran bir tehdit olarak çerçevelemiştir (Kronen Zeitung, 2024).

Görsel 2. Frankfurter Rundschau ve El Pais'in Haber Başlıkları

Kaynak: Frankfurter Rundschau. (2024, 20 Aralık), El País CR. (2024, 24 Eylül).

(İspanya) El País:

El País, Erdoğan'ın "Erdoğan, Gazze'deki kriz karşısında uluslararası kuruluşların eylemsiz kalmasını eleştirdi" başlığını kullanarak Gazze'deki kriz karşısında uluslararası kuruluşların eylemsiz kalmasını eleştirdiğini vurgulamıştır. Bu çerçevede El País, Erdoğan'ın eleştirilerini, krizden Batı ve uluslararası kuruluşların sorumlu tutulduğu bir nedensellik atfetme bağlamında ele almıştır. Bu yaklaşım, Erdoğan'ın Filistin'deki insani krizi, Batılı ülkelerin ve BM gibi küresel aktörlerin Gazze'de harekete geçmemesiyle ilişkilendirdiğini yansıtır. El País, Batı'nın Orta Doğu politikalarındaki yetersiz müdahaleci tutumunun krizin derinleşmesindeki rolüne atıfta bulunarak, Erdoğan'ın söylemlerini, bu aktörlerin sorumluluğuna dikkat çeken bir nedensel çerçeve üzerinden sunmaktadır (El País, Erişim T: 26.09. 2024).

Al Jazeera:

Al Jazeera, Erdoğan'ın konuşmasını İsrail'in Filistin'deki askeri müdahalelerinin ve saldırılarının bir sonucu olarak göstermiştir. Erdoğan'ın Batı'yı eleştirirken İsrail'in saldırgan tutumuna dikkat çektiği ifadelerini vurgulayan Al Jazeera, Gazze'deki insani kriz ve Filistin'in haklarını savunma bağlamında bir çerçeveleme benimsemiştir.

Bu farklı çerçevelenmeler, medyanın Erdoğan'ın BM'deki konuşmasına dair sunduğu nedenlerin büyük ölçüde ideolojik ve politik eğilimler doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir. Batı medyası, Erdoğan'ın söylemlerine yönelik nedensellik atfederken, bölgedeki gerginliğin artışı veya insani krizin çözümü gibi iki zıt perspektifi kullanmıştır.

Görsel 3. CNN ve L'Humanité'nin Haber Başlıkları

Kaynak: CNN. (2024, 24 Eylül), L'Humanité. (2024, 24 Eylül).

Ahlaki Değerlendirme (Moral Evaluation)

Ahlaki değerlendirme, medyanın olayları nasıl etik bir çerçevede yorumladığını ve hangi ahlaki yargıları öne çıkardığını gösterir. Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler'deki konuşması, farklı medya organlarında çeşitli ahlaki perspektiflerle ele alınmıştır.

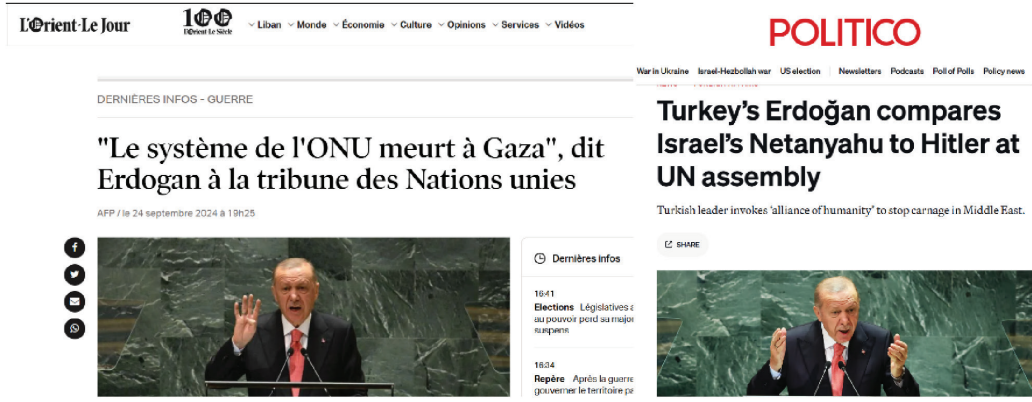
CNN ve BBC:

CNN, Erdoğan'ın konuşmasını Batı'nın ahlaki üstünlüğüne yönelik bir meydan okuma olarak çerçevelemiş; Batı'nın Gazze konusunda ahlaki değerlerini yitirdiği eleştirisini ön plana çıkarmıştır. Bu çerçeveleme, Batı'nın kendi değerlerini sorgulamasına neden olan bir etik sorumluluk çağrısı olarak sunulmuştur. Benzer şekilde, BBC, Erdoğan'ın Batı'yı Gazze'deki insani kriz karşısında hareketsiz kalmakla suçladığını öne çıkararak, bu eleştiriye Batı'nın evrensel değerlerine karşı bir saldırı olarak yorumlamış ve Batı'nın ahlaki tutumunu sorgulayan bir bağlam sunmuştur (CNN, 2024; BBC News, 2024).

El Periodico, La Repubblica:

Bu Avrupa medya organları, Erdoğan'ın İsrail Başbakanı Netanyahu'yu Hitler'e benzetmesini odak noktası olarak seçmiş ve bu benzetmeyi ahlaki olarak kabul edilemez bir söylem olarak değerlendirmiştir. Erdoğan'ın açıklamaları, bu yayınlar tarafından ahlaki sınırları aşan ve diplomatik nezaket kurallarını ihlal eden bir provokasyon olarak yorumlanmıştır. Bu çerçeve, Erdoğan'ın eleştirilerinin ifade özgürlüğünün ötesine geçtiği ve ahlaki bir tartışma yarattığı görüşünü vurgulamaktadır (El Periodico, 2024; La Repubblica, 2024).

Görsel 4. ABD ve Fransa Basınına Yansıyan Haber Başlıkları

Kaynak: L'Orient-Le Jour, Politico. (2024, 24 Eylül).

Fransa (BFMTV, L'Humanite):

Fransız medya organları, Erdoğan'ın Gazze'deki krize yönelik BM'yi eleştirisini Batı'nın savunduğunu iddia ettiği ahlaki değerler açısından çelişkili bulmuştur. L'Humanite gazetesi, "Gazze'de ölen BM sistemidir" başlığıyla, Erdoğan'ın "Gazze'de sadece çocuklar değil, BM sistemi de ölüyor" ifadesine vurgu yapmıştır. Haberde, BM'nin Gazze konusunda "işlevsiz bir yapı" hâline geldiğini vurguladığı bu ifadeler, Batı'nın evrensel etik sorumluluklarını yerine getirmediğine dair bir eleştiri olarak sunulmuştur. Bu çerçevelenmede, BM'nin eylemsizliği ahlaki bir sorun olarak yansıtılmıştır (L'Humanite, 2024).

BFMTV: Erdoğan'ın BM sistemine yönelik eleştirisini "BM sisteminin Gazze'de öldüğünü" aktararak, Batı'nın Gazze krizine yönelik ahlaki sorumluluklarını yerine getirmediği algısını desteklemiştir. Bu ahlaki çerçeve, Batı'nın evrensel değerler ve etik sorumlulukları konusundaki tutarsızlıklarına dikkat çekerek, BM'nin bölgedeki işlevsizliğini vurgulamıştır (BFMTV, 2024).

Al Jazeera:

Al Jazeera, Erdoğan'ın Filistin davasını savunan söylemlerini olumlu bir ahlaki çerçevede ele alarak, konuşmayı Filistin halkının mağduriyetine karşı adil bir duruş olarak sun-

muştur. Al Jazeera, Erdoğan'ın konuşmasını, ezilen halklar adına bir mücadele ve ahlaki bir sorumluluk olarak değerlendirmiş; bu bakış açısıyla konuşmayı hak savunuculuğu olarak yansıtmıştır (Al Jazeera, 2024).

Bu farklı ahlaki çerçevelenmeler, medya kuruluşlarının olayları kendi değer sistemlerine göre şekillendirdiğini ve Erdoğan'ın BM konuşmasını ideolojik ve etik yaklaşımlar doğrultusunda değerlendirdiğini göstermektedir.

Çözüm Önerisi (Treatment Recommendation)

Çözüm önerisi, medya organlarının olaylara yönelik sunduğu veya çıkarımda bulunduğu çözümleri ifade eder. Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasına yönelik çözüm önerileri farklı şekillerde ele alınmıştır.

BBC ve CNN:

BBC ve CNN, Erdoğan'ın Gazze krizi karşısında Batı'yı göreve çağıran eleştirilerini aktarırken tarafsız bir duruş sergileyerek doğrudan bir çözüm önerisi sunmaktan kaçınmışlardır. Her iki medya organı da Erdoğan'ın Batı'nın politikalarına yönelik eleştirilerini haberleştirmiş, ancak Batı'nın etik sorumluluklarını yerine getirme gerekliliğini dolaylı olarak ima etmiştir. Bu yaklaşım, Batı medyasının olayları çözüme yönelik belirgin bir öneri sunmaksızın tarafsız ele alma çabasını yansıtır. Erdoğan'ın eleştirilerini yalnızca bilgilendirme amacıyla yansıtan bu çerçeve, Batı'nın krize müdahale etme sorumluluğunu eleştirel bir biçimde sunmaktadır (Daily Sabah, 2024).

El Pais ve La Repubblica (İspanya ve İtalya):

Erdoğan'ın "insanlık ittifakı" çağrısı, El Pais ve La Repubblica gibi medya organlarında provoke edici bir söylem olarak değerlendirilmiş; bu çerçevede çözüm önerisi olarak Erdoğan'ın çağrısının işlevselliğine veya etkinliğine dair olumlu bir değerlendirme yapılmamıştır. Bu medya organları, konuşmayı daha çok tartışmalı bir eleştiri ve meydan okuma olarak çerçevelemiştir.

Görsel 5. Fransa Basınına Yansıyan Haber Başlıkları

Kaynak: 7sur7. (2024, 24 Eylül), La Dépêche. (2024, 24 Eylül).

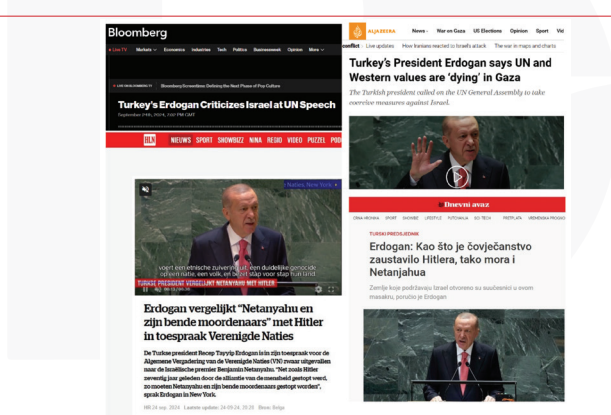
Fransa (La Depeche, BFMTV):

La Depeche gazetesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın BM Genel Kurulu'ndaki hitabında BM'yi eleştirdiğini kaydetti ve "Gazze'de ölen yalnızca çocuklar değil aynı zamanda ölen BM sistemidir." Fransız medya organları, Erdoğan'ın Batı'nın harekete geçmesi gerektiği yönündeki çağrısını, BM ve uluslararası kuruluşların çözüm üretmedeki eksikliklerine dik-kat çeken bir eleştiri olarak değerlendirmiştir. Bu çerçevelenme, Batı'nın bölgedeki insani kriz karşısında daha etkin rol alması gerektiği mesajını ima etmektedir.

Bloomberg

Bloomberg, Erdoğan'ın BM Güvenlik Konseyi'ne yönelik eleştirilerini vurgulayarak, konuşmayı uluslararası toplumun harekete geçmesi için bir çağrı olarak sunmuştur. Erdoğan'ın "Gazze'deki soykırımı durdurmak için daha ne bekliyorsunuz?" ifadesi, bu medya organında Batı'nın politikalarını gözden geçirmesi gerektiği yönünde bir çözüm önerisi olarak değerlendirilmiştir (Bernama, 2024). Bu bağlamda, Erdoğan'ın konuşması Batı'nın Orta Doğu politikalarına yönelik doğrudan bir müdahale çağrısı olarak çerçevelenmiştir.

Görsel 6. Dünya Medyasının Farklı Platformlarına Yansıyan Haberler

Kaynak: Bloomberg. (2024, 24 Eylül), HLN. (2024, 24 Eylül), Al Jazeera. (2024, 24 Eylül), Avaz. (2024, 24 Eylül).

Al Jazeera:

Al Jazeera, Erdoğan'ın uluslararası toplumu Gazze'de harekete geçmeye çağırmasını, "uluslararası dayanışma" ve Filistin'e destek yönünde olumlu bir çözüm önerisi olarak değerlendirmiştir. Bu medya organı, Erdoğan'ın çağrısını Gazze halkı adına yapılmış haklı bir talep ve dayanışma önerisi olarak ele almıştır. Al Jazeera, Erdoğan'ın uluslararası topluma yönelik bu çağrısını Filistin halkına desteğin artırılması ve Filistin halkının haklarının korunmasına yönelik somut adımlar atılması gerektiğini savunan bir çerçevede sunmuştur. Böylelikle Erdoğan'ın çözüm önerisi, daha güçlü bir uluslararası dayanışma ve etkin müdahale çağrısı olarak yansıtılmıştır (Arab News, 2024).

Bu farklı çözüm önerileri, medya kuruluşlarının olayları nasıl farklı perspektiflerden değerlendirdiğini ve uluslararası sorunlara yönelik hangi çözümleri öne çıkardığını göstermektedir.

Farklı Ülkelerde Farklı Çerçevelemeler

Bulgular, aynı olayın farklı medya kuruluşlarında nasıl çerçvelendiğini açıkça göstermektedir. İngiltere ve ABD medyasında, Erdoğan'ın Batı değerlerine yönelik eleştirileri öne çıkarılmıştır. Örneğin, Reuters, Erdoğan'ın konuşmasında Batı'nın değerlerinin Gazze'de öldüğüne dair ifadelerini vurgulamıştır. Ayrıca, CNN ve BBC, Erdoğan'ın Batı'nın ikiyüzlülüğüne yönelik sert eleştirilerine geniş yer vermiştir.

İspanyol, İtalyan ve Alman medyasında ise, Erdoğan'ın İsrail'e yönelik suçlamaları ve Netanyahu'yu Hitler'e benzetmesi ön plana çıkarılmıştır. El Periodico, La Repubblica ve Frankfurter Rundschau Erdoğan'ın Netanyahu'ya yönelik sert suçlamalarını manşetlere taşımış, bu söylemleri provoke edici ve aşırı olarak değerlendirmiştir.

Alman ve Avusturya medyasında, Erdoğan'ın eleştirilerine daha temkinli bir yaklaşım sergilenmiş ve diplomatik dengelere vurgu yapılmıştır. Özellikle Die Welt, Frankfurter Rundschau ve Kronen Zeitung Erdoğan'ın konuşmasını kışkırtıcı olarak nitelendirmiş, ancak aynı zamanda Batı ve İsrail politikalarına yönelik eleştirileri daha diplomatik bir dilde ele almıştır.

Bu çerçevelemeler, Batı medyasının ulusal ve uluslararası politik bağlamlarına göre haberleri nasıl sunduğuna dair önemli ipuçları sunmaktadır.

Sonuç olarak bu bulgular, Erdoğan'ın BM'deki konuşmasının Batı medyasında ideolojik ve politik bağlamlar doğrultusunda nasıl farklı şekillerde çerçvelendiğini ortaya koymaktadır. Medya organları, aynı konuşmayı farklı unsurlara odaklanarak ve kendi politik öncelikleri doğrultusunda çerçvelemiştir. Bu, medyanın uluslararası olayları yalnızca yansıtmakla kalmayıp, aynı zamanda bu olaylara dair belirli algılar oluşturarak kamuoyunu nasıl etkilediğini göstermektedir.

TARTIŞMA

Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmanın Batı medyasındaki yansımalarını analiz ederek, medya organlarının çerçeveleme süreçlerini incelemektedir. Bulgular, Erdoğan'ın konuşmasının farklı Batı medya kuruluşları tarafından ideolojik ve politik duruşlara göre farklı biçimlerde çerçvelendiğini göstermektedir. Örneğin, CNN, Bloomberg ve BBC, Erdoğan'ın Batı değerlerine yönelik eleştirilerini ahlaki bir meydan okuma olarak ele alırken, El Periodico,

Frankfurter Rundschau ve La Repubblica, Netanyahu'ya yönelik yaptığı Hitler benzetmesini ön plana çıkarmıştır. Bu bulgular, çerçeveleme teorisinin (Entman, 1993) medya tarafından uluslararası olayların nasıl şekillendirildiğini açıklamada ne kadar etkili bir araç olduğunu doğrulamaktadır. Çerçeveleme teorisi, medya organlarının olayları nasıl sunup kamuoyunun algısını nasıl yönlendirdiğine dair önemli bilgiler sunmaktadır (Entman, 1993; Van Gorp, 2007).

Medya Çerçeveleme Süreçleri ve İdeoloji

Medya çerçeveleme, bir olayın nasıl yorumlandığını ve kamuoyunun bu olaya dair algısını şekillendirmede kritik rol oynar. Van Gorp (2007, ss. 84-109), çerçeveleme süreçlerini medyanın olayları kültürel ve ideolojik bağlamlarda sunmasını anlamada önemli bir araç olarak tanımlar. Erdoğan'ın Batı'ya yönelik eleştirileri, İsrail'e karşı sert ifadeleri ve uluslararası topluma çağrıları, medya organlarında farklı çerçevelerle sunulmuştur. CNN, BBC ve Reuters, Erdoğan'ın Batı değerlerini eleştirilerini insanlık krizi bağlamında vurgularken, bu çerçevelemenin Batı medyasının kendi ideolojik duruşlarını koruma çabasını yansıttığı görülür (Philo & Berry, 2011, s. 397).İspanyol, İtalyan, Alman, Belçika ve Avusturya medyası ise Erdoğan'ın İsrail'i suçlayan açıklamalarına odaklanarak, özellikle İsrail'in Orta Doğu politikalarına dair eleştiriler içeren çerçeveler sunmuştur. Bu medya organlarının Erdoğan'ın Netanyahu-Hitler benzetmesini provoke edici bir söylem olarak yansıtması, Batı medyasının Filistin-İsrail çatışmasına yaklaşımındaki farklılıklarla uyumludur. Özellikle Avrupa medyasının İsrail karşısında daha eleştirel bir tutum sergilemesi, bu ülkelerin dış politika duruşlarıyla ilişkilendirilebilir (Wolfsfeld, 2004).

Kültürel ve Politik Bağlamlar

Bulgular, medya kuruluşlarının kültürel ve politik bağlamlarına göre çerçeveleme yaptığını göstermektedir. Erdoğan'ın Batı değerlerine yönelik eleştirileri Batı medyasında daha geniş yer bulurken, İsrail'e yönelik sert suçlamalar Avrupa medyasında öne çıkarılmıştır. Alman ve Avusturya medyasının Erdoğan'a temkinli yaklaşımı, İsrail ile olan tarihsel ve diplomatik ilişkileri çerçevesinde değerlendirilebilir (Wodak, 2015, ss. 16-23). CNN ve BBC, Erdoğan'ın eleştirilerini Gazze'deki insani krize bağlayarak sunmuş, bu da Batı'nın politik çıkarlarını koruma eğilimini yansıtmaktadır. Fransız medyası ise Batı ve BM'nin krize daha etkin müdahalesini öneren ya da Erdoğan'ın Netanyahu karşılaştırmasını öne çıkaran çerçeveler kullanmıştır.

Filistin-İsrail Çatışmasının Medyadaki Temsili

Erdoğan'ın Filistin'e yönelik açıklamalarının Batı medyasındaki sunumu, Filistin-İsrail çatışmasının temsiline dair önemli bir analiz sunar. Philo ve Berry (2011, ss. 348-349), Batı medyasının İsrail'in güvenlik kaygılarını ön plana çıkarırken Filistinlilerin mağduriyetini arka planda bıraktığını belirtir. Ancak, bu çalışmanın bulguları, Erdoğan'ın sert İsrail eleş-

tirilerinin bazı medya organlarında öne çıkarıldığını ve İsrail karşıtı bir çerçeve ile sunulduğunu göstermektedir. Özellikle Orta Doğu merkezli Al Jazeera, Erdoğan'ın Filistin davasına desteğini ve İsrail eleştirilerini vurgulayarak bu çerçevelemeyi güçlendirmiştir (Elmasry et al., 2013, ss. 751-753). Yılmaz (2024b) ise liberal basının Filistin-İsrail çatışmasına dair farklı perspektifler sunduğunu öne sürmektedir; bu, medya kuruluşlarının çatışma haberciliğinde politik bağlamlara göre pozisyon aldığını ortaya koymaktadır.

Uluslararası Kamuoyunu Etkileme Stratejileri

Bulgular, Erdoğan'ın BM konuşmasının Batı medyası aracılığıyla uluslararası kamuoyunu etkileme stratejisi olarak kullanıldığını göstermektedir. Seib (2013, ss. 5-7), liderlerin uluslararası platformlardaki söylemlerinin medya aracılığıyla stratejik olarak nasıl kullanıldığını vurgular. Erdoğan'ın İsrail karşıtı söylemlerinin Al Jazeera ve diğer bazı medya kuruluşlarında öne çıkarılması, bu stratejinin küresel kamuoyunu etkileme potansiyelini artırmaktadır (Wolfsfeld, 2004).

Medyanın Uluslararası İlişkilerdeki Rolü

Son olarak bu çalışma, medyanın uluslararası ilişkilerde önemli bir aktör olduğunu ortaya koymaktadır. Erdoğan'ın konuşmasının Batı medyasında farklı çerçevelerle sunulması, medyanın yalnızca bir haber kaynağı değil, aynı zamanda uluslararası politikada aktif bir oyuncu olduğunu göstermektedir. Van Gorp (2007) ve Liebes & Kampf (2009), medyanın kültürel bağlamda uluslararası olayları nasıl çerçevelediğine vurgu yapmaktadır.

SONUÇ

Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'ndaki konuşmalarının Batı medyasındaki çerçevelemesi, oryantalist söylemin etkileriyle ilişkilendirilebilir. Erdoğan'ın özellikle İsrail'e yönelik eleştirileri, Batı medyasında sıklıkla kışkırtıcı ve agresif bir tonla sunulmuştur. Bu tür bir çerçeveleme, Batı'nın "öteki" algısı üzerinden şekillenmekte ve Erdoğan'ın söylemlerini daha tehlikeli ve provokatif bir bağlamda yansıtmaktadır. Bu durum, Batı medyasının oryantalist mirasından beslenen bir tutumu temsil etmekle kalmayıp aynı zamanda Batı'nın Orta Doğu'daki çıkarlarını koruma stratejisiyle de örtüşmektedir. Böyle bir söylem, Doğu ile Batı arasında sürekli bir ayırım yaratma ve bu ayırımı politik ile ideolojik sınırlarla pekiştirme işlevi görmektedir.

Bu çalışma, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Birleşmiş Milletler 79. Genel Kurulu'ndaki Filistin-İsrail çatışmasına dair konuşmasının Batı medyasındaki yansımalarını analiz ederek, medya organlarının olayları nasıl çerçevelediğini ortaya koymuştur. Çalışmanın bulguları, Batı medyasının Erdoğan'ın konuşmasını kendi politik ve ideolojik

bağlamları doğrultusunda farklı biçimlerde ele aldığı göstermiştir. Çerçeveleme teorisi, bu çalışmanın merkezinde yer almış ve Batı medyasının Erdoğan'ın konuşmasındaki hangi unsurları öne çıkardığını ve hangi unsurları arka planda bıraktığını anlamamıza olanak sağlamıştır (Entman, 1993).

Erdoğan'ın Batı değerlerine yönelik eleştirileri, Batı medyasının büyük bir kısmında ön plana çıkarılmış ve bu eleştiriler Batı'nın Filistin-İsrail çatışmasına dair tutumlarıyla ilişkilendirilmiştir. Özellikle CNN ve BBC gibi medya organları, Erdoğan'ın Batı'ya yönelik eleştirilerini öne çıkarmış, buna karşın İspanyol ve Fransız medyası, İsrail'e yönelik suçlamalara daha fazla vurgu yapmıştır. Bu farklılıklar, Batı medyasının aynı olaya dair farklı anlatılar oluşturduğunu ve ulusal çıkarları doğrultusunda belirli unsurları çerçeveleme sürecinde önceliklendirdiğini ortaya koymaktadır (Philo & Berry, 2011).

Araştırmanın önemli bir bulgusu, Batı medyasının Erdoğan'ın uluslararası topluma yaptığı çağrılara yönelik çerçevelemeleridir. Erdoğan'ın Filistin halkına yönelik destek çağrısı ve İsrail'i suçlayan açıklamaları, Balkan medyasında olumlu bir çerçeve içinde sunulmuş, bu medya organları Erdoğan'ın Filistin davasına desteğini vurgulamıştır. Bu durum, uluslararası medyanın aynı olay karşısında farklı politik duruşlar sergileyebileceğini ve çatışma haberciliğinde kültürel ve diplomatik bağlamların ne kadar etkili olduğunu göstermektedir (Elmasry et al., 2013).

İleride yapılacak çalışmalar, bu sınırlılıkların üstesinden gelebilecek şekilde daha kapsamlı bir veri setiyle yürütülebilir. Özellikle sosyal medya platformlarının geleneksel medya üzerindeki etkisini ve çatışma haberciliğinde nasıl bir rol oynadığını incelemek, araştırmayı daha geniş bir çerçeveye oturtabilir. Ayrıca, farklı coğrafyalardaki medya kuruluşlarının Filistin-İsrail çatışmasını nasıl çerçevelediği üzerine karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Örneğin, Orta Doğu'daki Arap medyasıyla Batı medyasının söylemleri arasında ne gibi farklar bulunduğu araştırılabilir (Wolfsfeld, 2004). Aynı şekilde, dijital medyanın ve alternatif haber kaynaklarının çerçeveleme süreçlerine etkisi derinlemesine incelenmelidir. Bu tür çalışmalar, medyanın uluslararası siyasetteki rolü hakkında daha kapsamlı bilgiler sunabilir.

KAYNAKÇA

- 7sur7. (2024, 24 Eylül). Erdogan compare Netanyahu à Hitler: "Lui et son réseau d'assassins doivent être stoppés". <https://www.7sur7.be/monde/erdogan-compare-netanyahu-a-hitler-lui-et-son-reseau-dassassins-doivent-etre-stoppes~a9d5cb52/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Al Jazeera. (2024). Turkey's President Erdogan says UN and Western values are 'dying' in Gaza. <https://www.aljazeera.com/news/2024/9/24/turkey-erdogan-values-of-un-the-west-dying-in-gaza-israeli-attacks> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Al Jazeera. (2024, 24 Eylül). Turkey's Erdogan: Values of UN, the West, dying in Gaza amid Israeli attacks. <https://www.aljazeera.com/news/2024/9/24/turkey-erdogan-values-of-un-the-west-dying-in-gaza-israeli-attacks> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Altunisik, M., & Çuhadar, E. (2010). Turkey's search for a third party role in Arab-Israeli conflicts: A neutral facilitator or a principal power mediator?. *Mediterranean Politics*, 15(3), 371-392.
- Arab News. (2024). 'What are you waiting for to prevent the genocide in Gaza?' Erdogan asks UN. <https://www.arabnews.com/node/2572627/middle-east> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Avaz. (2024, 24 Eylül). Erdogan: Kao što je čovječanstvo zaustavilo Hitlera, tako mora i Netanjahua. <https://avaz.ba/vijesti/globus/930275/erdogan-kao-sto-je-covjecnstvo-zaustavilo-hitlera-tako-mora-i-netanjahua> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Barrons (2024). Presidente Turco critica A La ONU E Israel por "Barbarie" en Gaza. <https://www.barrons.com/news/spanish/presidente-turco-critica-a-la-onu-e-israel-por-barbarie-en-gaza-a6304101> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Bernama. (2024). Erdogan criticizes UN Security Council for failing to stop war in Gaza, calls situation 'genocide'. Bernama. <https://www.bernama.com> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Bloomberg. (2024). Erdoğan calls for global intervention to stop Gaza violence. <https://www.bloomberg.com/news/videos/2024-09-24/turkey-s-erdogan-says-israel-is-committing-genocide-video> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Bloomberg. (2024, 24 Eylül). Turkey's Erdogan says Israel is committing genocide. <https://www.bloomberg.com/news/videos/2024-09-24/turkey-s-erdogan-says-israel-is-committing-genocide-video> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- BBC Türkçe. (2024, Eylül 24). Erdoğan: "BM işlevsiz bir kuruma dönüşüyor." BBC Türkçe. <https://www.bbc.com/turkce/articles/c70z5944pq7o> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- CNN (2024). Turkish president says the UN system is "dying" in Gaza as death toll rises. <https://edition.cnn.com/world/live-news/biden-speech-un-general-assembly-09-24-24/index.html> Erişim T. 27 Ekim 2024.

- CNN. (2024, 24 Eylül). Biden speech at UN General Assembly (haberinin devamında). <https://edition.cnn.com/world/live-news/biden-speech-un-general-assembly-09-24-24/index.html> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Cottle, S., & Lester, L. (2011). *Transnational protests and the media*. New York: Peter Lang.
- Daily Sabah. (2024). Not only children but UN system, Western values dying in Gaza: Erdoğan. <https://www.dailysabah.com/politics/diplomacy/not-only-children-but-un-system-western-values-dying-in-gaza-erdogan> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- El País. (2024). Erdogan critica inacción de organizaciones internacionales ante la crisis en Gaza. <https://www.elpais.cr/2024/09/24/erdogan-critica-inaccion-de-organizaciones-internacionales-ante-la-crisis-en-gaza/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- El País CR. (2024, 24 Eylül). Erdogan critica inacción de organizaciones internacionales ante la crisis en Gaza. <https://www.elpais.cr/2024/09/24/erdogan-critica-inaccion-de-organizaciones-internacionales-ante-la-crisis-en-gaza/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- El Periodico. (2024). Erdogan, en la ONU: "Netanyahu y su red de asesinos deben ser parados tal y como lo fue Hitler hace 70 años". <https://www.elperiodico.com/es/internacional/20240924/erdogan-onu-netanyahu-red-asesinos-hitler-108525080> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Elmasry, M. H., Shamy, A. E., Manning, P., Mills, A., & Auter, P. J. (2013). Al-Jazeera and Al-Arabiya framing of the Israel-Palestine conflict during war and calm periods. *International Communication Gazette*, 75(8), 750-768.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward clarification of a fractured paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51-58.
- Fairhurst, G., & Sarr, R. (1996). *The art of framing* (Vol. 358). San Francisco: Jossey-Bass.
- Frankfurter Rundschau. (2024). UN-Vollversammlung in New York: Erdogan vergleicht Netanjahu mit Hitler. <https://www.fr.de/politik/un-vollversammlung-ukraine-krieg-russland-israel-nahost-krise-hisbollah-news-ticker-zr-93319138.html> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Frankfurter Rundschau. (2024, 20 Aralık). UN-Vollversammlung in New York: Erdogan vergleicht Netanjahu mit Hitler. <https://www.fr.de/politik/un-vollversammlung-ukraine-krieg-russland-israel-nahost-krise-hisbollah-news-ticker-zr-93319138.html/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Gelvin, J. L. (2014). *The Israel-Palestine conflict: One hundred years of war* (3rd ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- Goffman, E. (1974). *Frame analysis: An essay on the organization of experience*. New York: Harper & Row
- Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9), 1277-1288.
- Khalidi, R. (2006). *The iron cage: The story of the Palestinian struggle for statehood*. Boston: Beacon Press.

- HLN. (2024, 24 Eylül). Erdogan vergelijkt Netanyahu en zijn bende moordenaars met Hitler in toespraak Verenigde Naties. <https://www.hln.be/buitenland/erdogan-vergelijkt-netanyahu-en-zijn-bende-moordenaars-met-hitler-in-toespraak-verenigde-naties~a4a-3100d/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Khatib, L. (2006). *Filming the modern Middle East: Politics in the cinemas of Hollywood and the Arab World*. London: I.B. Taurus.
- Kronen Zeitung. (2024). Erdogan vergleicht Netanyahu vor UNO mit Hitler. <https://www.krone.at/3536977> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- L'Humanite (2024). "C'est le système de l'ONU qui meurt à Gaza" <https://www.humanite.fr/monde/antonio-guterres/a-la-tribune-de-lonu-antonio-guterres-denonce-lere-de-limpunite> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- L'Humanité. (2024, 24 Eylül). À la tribune de l'ONU, Antonio Guterres dénonce l'ère de l'impunité (haberin devamında). <https://www.humanite.fr/monde/antonio-guterres/a-la-tribune-de-lonu-antonio-guterres-denonce-lere-de-limpunite/> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- L'orient-le Jour (2024). "Le système de l'ONU meurt à Gaza", dit Erdogan à la tribune des Nations unies, <https://www.lorientlejour.com/article/1428396/le-systeme-de-lonu-meurt-a-gaza-dit-erdogan-a-la-tribune-des-nations-unies.html> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- L'Orient-Le Jour. (2024, 24 Eylül). Le système de l'ONU meurt à Gaza, dit Erdogan à la tribune des Nations Unies. <https://www.lorientlejour.com/article/1428396/le-systeme-de-lonu-meurt-a-gaza-dit-erdogan-a-la-tribune-des-nations-unies.html> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- La Depeche (2024). "Guerre au Liban : "Un autre Gaza..." "Au bord du gouffre..." A l'ONU, les dirigeants de la planète redoutent la guerre totale" <https://www.ladepeche.fr/2024/09/25/guerre-a-u-liban-un-autre-gaza-au-bord-du-gouffre-a-lonu-les-dirigeants-de-la-planete-redoutent-la-guerre-totale-12218749.php> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- La Dépêche. (2024, 24 Eylül). Direct : Liban au bord d'une guerre totale, l'ONU se réunit en urgence après la frappe la plus meurtrière d'Israël contre le Hezbollah. <https://www.ladepeche.fr/2024/09/24/direct-liban-au-bord-dune-guerre-totale-lonu-se-reunit-en-urgence-apres-la-frappe-la-plus-meurtriere-disrael-contre-le-hezbollah-12217272.php> Erişim T. 28 Ekim 2024.
- La Repubblica. (2024, 24 Eylül). Erdogan ONU: Israele discorso https://www.repubblica.it/estero/2024/09/24/news/erdogan_onu_israele_discorso-423519570/ Erişim T. 27 Ekim 2024.
- La Repubblica. (2024). Erdoğan accuses Netanyahu at the UN. https://www.repubblica.it/estero/2024/09/24/news/erdogan_onu_israele_discorso-423519570/ Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newbury Park, CA: SAGE Publications.
- Morris, B. (2004). *The birth of the Palestinian refugee problem revisited*. Cambridge University Press.
- Özarlan, H., & Güran, M. (2015). İletişim araştırmalarında çerçeveleme paradigması: Son döneme ait bir inceleme. *Selçuk İletişim*, 8(4), 32-48.

- Philo, G., & Berry, M. (2011). More bad news from Israel. Pluto Press.
- Politico. (2024). Turkey's Erdoğan compares Israel's Netanyahu to Hitler at UN assembly. <https://www.politico.eu/article/turkey-recep-tayyip-erdogan-compare-israel-benjamin-netanyahu-adolf-hitler-unga/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Politico. (2024, 24 Eylül). Turkey's Erdogan compares Israel's Netanyahu to Adolf Hitler at UNGA. <https://www.politico.eu/article/turkey-recep-tayyip-erdogan-compare-israel-benjamin-netanyahu-adolf-hitler-unga/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Reuters. (2023). Erdoğan criticizes the West's inaction on Gaza during UN speech. <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-erdogan-says-un-should-recommend-use-force-if-israel-not-stopped-2024-09-30/> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Said, E. W. (1978). Orientalism. New York: Pantheon Books.
- Seib, P. (2012). Real-time diplomacy: Politics and power in the social media era. New York: Palgrave Macmillan.
- Sinkaya, B. (2011). Geçmişten günümüze Türkiye'nin Ortadoğu politikası ve batı etkisi. Adam Academy Journal of Social Sciences, 1(1), 79-100.
- Tessler, M. (2009). A history of the Israeli-Palestinian conflict. Bloomington: Indiana University Press.
- The New York Times (2024). "Gaza has become the world's largest cemetery for women and children". <https://www.nytimes.com/live/2024/09/24/world/unga-2024-biden#netanyahu-delayed-by-israels-new-assault-on-hezbollah-faces-broad-censure-from-gathered-leaders> Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Welt. (2024, Eylül 24). „So wie vor 70 Jahren“ – Erdogan vergleicht Netanjahu erneut mit Hitler. Welt. <https://www.welt.de>. Erişim T. 27 Ekim 2024.
- Wolfsfeld, G. (2004). Media and the path to peace. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yılmaz, D. (2024a). Türk medyasında Hamas-İsrail çatışması: Analiz ve değerlendirme. TRT Akademi, 9(20), 80-123.
- Yılmaz, D. (2024b). Filistin-İsrail çatışması: Liberal basının bakış açısından uluslararası bir analiz. Ombudsman Akademik Dergisi, Özel Sayı 2, 309-344.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.

Cumhuriyet Döneminde Bir Halkla İlişkiler Aracı Olarak Kamu Diplomasisi: “Karadeniz: Seyr-i Türkiye” Belgeseli Üzerinden Bir İnceleme

Public Diplomacy as a Public Relations Tool in the Republican Era: A Study on "Karadeniz: Seyr-i Türkiye" Documentary

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Hıdır Polat

ORCID:
0000-0002-7839-4666

Geliş tarihi/Received:
23.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
27.11.2024

Kabul tarihi/Accepted:
27.11.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Polat, H. (2024). Cumhuriyet
Dönemi'nde bir halkla
ilişkiler aracı olarak kamu
diplomasisi: “Karadeniz: Seyr-i
Türkiye” belgeseli üzerinden
bir inceleme. *İletişim ve
Diplomasi*, 13, 91-112.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1572637

Hıdır POLAT¹

ÖZ

Kamu diplomasisi devletlerin yüzyıllardır informal olarak yürüttüğü önemli bir uluslararası halkla ilişkiler faaliyetidir. Cumhuriyet'in kurulduğu yıllarda, dünyadaki çatışma ortamı ve kitle iletişim araçlarının yetersizliği, o dönemdeki kamu diplomasi faaliyetlerini sınırlandırmaktadır. Özellikle yeni kurulmuş veya gelişmekte olan ülkeler için kamu diplomasisi faaliyeti yürütmek birçok maddi sebepten dolayı imkânsız görülmektedir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin modern yüzünü, üretim becerilerini, maddi ve manevi değerlerini Avrupa'ya tanıtmak ve yeni iş birlikleri inşa etmek için Cumhuriyet'in ilanından üç yıl sonra Karadeniz Vapuru projesi gerçekleştirilmiştir. Bu proje, Cumhuriyet'in hem ulus ötesinde kendisini tanıtmayı hem de kamu diplomasisi faaliyetleri açısından oldukça önemli bir örnektir. Bu çalışmanın amacı Karadeniz Vapuru projesini, “Karadeniz: Seyr-i Türkiye” belgeseli üzerinden kamu diplomasisi perspektifinde tartışmaktır. Araştırmanın yöntemi nitel araştırma desenlerinden örnek olay incelemesidir. Veri toplama sürecinde doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde göstergebilim tekniğinden yararlanılmıştır. Analiz sonucunda Karadeniz Vapuru projesinin, zamanının çok ötesinde bir kamu diplomasisi uygulaması olduğu görülmüştür. Uygulanan adımlar “yeni kamu diplomasisi” kuralları ile yakından ilişkilidir. Sonuç olarak, Cumhuriyet döneminde kullanılan enstrümanlar (kültürler arası ve uluslararası halkla ilişkiler, dünya barışı, katılımcı, sürdürülebilir ve çift yönlü iletişim) çok yönlü bir kamu diplomasisi çalışması yürütüldüğünü ortaya koymaktadır.

¹ Doç.Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Niksar Uygulamalı Bilimler Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık ABD, hidirpolattt@gmail.com, ORCID: 0000-0002-7839-4666

Anahtar Kelimeler: Kamu diplomasisi, halkla ilişkiler, cumhuriyet dönemi, karadeniz vapuru, belgesel

ABSTRACT

Public diplomacy is an essential international public relations tool that states have conducted informally for centuries. In the years when the Republic was founded, conflicts in the world and limitations in mass media limited public diplomacy activities. Especially for newly established or developing countries, public diplomacy activities seem to be impossible due to many financial reasons. In this period, the Black Sea Ferry project was realised three (3) years after the proclamation of the Republic to introduce the modern face, production skills, material and spiritual values of the newly established Republic of Türkiye to Europe and to build new collaborations. The purpose of this study is to examine the Black Sea ferry project through the lens of public diplomacy, with the help of the documentary "Karadeniz: Seyr-i Türkiye (Through Türkiye: Black Sea)". In this qualitative research, a case study design was used for the examination. Document analysis was the method used to collect the data. The technique of semiotics was used to analyse the data obtained. In conclusion, the tools used in the Republican era (intercultural and international public relations, world peace and participatory, sustainable and two-way communication) demonstrate that a multifaceted public diplomacy strategy was implemented.

Keywords: Public diplomacy, public relations, republican period, black sea ferry, documentary

EXTENDED ABSTRACT

With the advancements in communication technology and global transformation, international communication activities have gained speed and variety. Consequently, propaganda-based approaches in international public relations have slowly disappeared, and strategic communication activities focusing on two-way communication aimed at developing cooperation have emerged. Realising the significance of strategic communication, countries have started prioritising public relations activities to establish a positive image among the public residing in different regions and elicit their consent. As propaganda-based approaches in public relations have become ineffective with digital tools and media advancement, the public has transformed from passive recipients to active producers. At the political level, it is acknowledged that traditional diplomatic methods are inadequate in protecting national interests, primarily due to the growing number of actors resulting from changes. As a result, countries have shifted their focus to influencing public opinion, making it their top priority (Akçadağ, 2012, p. 108). For nations and their governing bodies, public diplomacy has become a powerful tool. According to Snow (2009, p.6),

public diplomacy encompasses the actions of governments, communities, or individuals to comprehend, sway, and inform opinion by engaging in two-way communication with the global public. Cull (2009, p.12) highlights the significance of public diplomacy in formulating national policies by surpassing mere interaction with and influencing the public and comprehending them.

The foreign policy activities of Mustafa Kemal Atatürk during the Republican period are compatible with the phenomenon of public diplomacy, particularly in terms of their focus. During the Republican period, the 'Black Sea Ferry', which set sail from the Galata pier in 1926, represents a significant historical breakthrough that warrants analysis within the context of public diplomacy. Accordingly, this study analyses the "Karadeniz Vapuru: Seyr-i Sefer Türkiye (Through Türkiye: Black Sea Ferry)" documentary, which focuses on this project, with the objective of presenting a public diplomacy-oriented analysis.

The research methodology employed in this study investigates the public diplomacy of the Republican Era through a case study, which is one of the qualitative research designs. Case studies are characterised as the systematic analysis of a situation, group, or community (Heale & Twycross, 2018, p. 7). Within the research scope, the Seyr-i Türkiye project's evaluations of public diplomacy during the Republican Era make it a suitable fit for the research design; the project was implemented in 1926. To collect the research data, the document analysis technique was utilised. The semiotics method was applied to analyse the documentary Seyr-i Türkiye, examining the real images of the period during the analytical process. Photos related to the research purpose were captured and analysed.

The findings of the data analysis indicate that the Black Sea Ferry project was designed to showcase the modern face of a newly established state to other states. This was evident from the initial stage to the final stage of the project. In particular, the distinctive interior design of the ferry, the display of Turkish products and the implementation of specific procedures, as well as the endeavours to challenge Western perceptions of Turkish identity by conveying messages about the modern identity of the Republic of Türkiye, are in alignment with the principles of public diplomacy in the contemporary era.

In modern public diplomacy, individuals play a significant role in shaping global relations. Countries that aim to influence the attitudes and actions of foreign populations employ a new public diplomacy strategy in place of the traditional approach. Public opinion is now incorporated into foreign policy procedures. Rather than one-sided diplomacy from states to societies, the current understanding of diplomacy involves communication and change in both directions, from organisations to cultures (Snow, 2009, p. 6). The analysis of the Karadeniz Seyr-i Türkiye (Black Sea Ferry) project, a mobile exhibition idea during the Republic period, indicates that it represents one of the earliest instances of historical novel public diplomacy. Instead of promoting a recently established nation's contemporary attitude, products, and policies through one-way propaganda, a transparent exchange

of information was employed, allowing for two-way communication. This aligns with the principles of the modern public diplomacy approach as defined in the literature.

In recent history, Turkish scholars have studied the public diplomacy activities carried out with the support of the Presidential Directorate of Communications, the “Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA)”, and the “Presidency for Turks Abroad” and Related Communities (YTB)”. The findings from these studies align with Szondi’s (2008) 21st-century philosophy on public diplomacy. The documentary Karadeniz Seyr-i Türkiye, the focus of this research, similarly demonstrates resemblances to public diplomacy studies conducted in the 21st century.

It has been found that during the Republican era, a varied public diplomacy program was implemented through intercultural, international communication, world peace, sustainable communication with public involvement, public and private partnerships, and bi-directional communication methods. As such, the Black Sea Ferry project may be among the earliest instances of modern public diplomacy within the diplomatic undertakings of Türkiye’s history.

GİRİŞ

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve dünyanın “küresel bir köy”e dönüşmesi, uluslararası iletişim faaliyetlerine hem hız hem de çeşitlilik kazandırmıştır. Buna bağlı olarak da uluslararası halkla ilişkilerde propaganda kökenli yaklaşımlar giderek azalmış, bunun yerine iş birliği geliştirmeye odaklı iki yönlü iletişimi hedefleyen stratejik iletişim faaliyetleri ortaya çıkmıştır. Özellikle küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler iletişim sürecini ve enstrümanlarını dönüştürmüştür. İletişimin son yıllarda stratejik konuma yerleşmesi ile birlikte ülkeler, halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi gibi iletişimsel faaliyetlere yönelmişlerdir. Hatta yönetim kademelerinde birimler oluşturup bunlara büyük bütçeler ayırarak çalışmalarına hız vermişlerdir.

Stratejik iletişimin öneminin farkına varan ülkeler, farklı coğrafyalarda yaşayan kamular nezdinde olumlu imaj yaratmak ve rıza üretmek için halkla ilişkiler faaliyetlerine ağırlık vermeye başlamışlardır. Çünkü halkla ilişkilerde propaganda temelli yaklaşımlar, dijital araçların ve ortamların gelişmesi ile birlikte işlemez hâle gelmiştir. Artık kamular pasif alıcı olmaktan çıkarak aktif, üreten bir role kavuşmuştur. Politik düzlemde de ulusal çıkarların savunulmasında klasik diplomasi yöntemlerinin işe yaramadığı anlaşılmıştır. Bunun temel sebebi değişimlere bağlı olarak artan aktör sayısıdır. Dolayısıyla ülkeler için kamuoyunu etkilemek temel amaç hâline gelmiştir (Akçadağ, 2012, s. 108). Özetle iletişimin stratejik yönetimi, ülkelerin hedeflerine ulaşmalarında anahtar unsurlardan biridir. Ülkeler ve stratejik iletişim yönetimi söz konusu olduğunda bu sürecin temel aracı ise kamu diplomasisi faaliyetleridir.

Kamu diplomasisi sadece günümüze özgü bir halkla ilişkiler aracı değildir. Tarihte de kamu diplomasisi uygulamaları ile karşılaşmaktadır. Örneğin II. Abdülhamit'in fotoğraf albümleri ve Mustafa Kemal Atatürk'ün uluslararası iletişim çalışmaları, Türkiye tarihinin kamu diplomasisi faaliyetlerine örnek olarak gösterilebilir. Lakin bu faaliyetler, ulusal ve uluslararası literatürde kamu diplomasisi bağlamında ele alınmadığından net bir söylem geliştirilememektedir.

Dünya literatüründe, “halkla ilişkiler” ve “kamu diplomasisi” faaliyetleri Amerikan ekonominin hegemonyası altında olsa da (Osgood, 2010), Cumhuriyet döneminde uluslararası halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi çalışmalarının gerçekleştirildiği söylenebilir. Cumhuriyet döneminin zorlu koşulları göz önünde bulundurulduğunda yapılan “Karadeniz Gemisi” projesi, dönemin en önemli kamu diplomasisi örneklerinden biri sayılabilir. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’ni diğer ülkelere anlatmak ve tanıtmak için ortaya konan bu proje, çok yönlü bir stratejik iletişim örneğidir. Türk kültürünü diğer toplumlara anlatmak, onlarla iş birliği geliştirmek amacıyla hayata geçirilen “Karadeniz Gemisi” projesi, geleneksel bir yaklaşımdan ziyade yeni kamu diplomasisi anlayışının izlerini taşımaktadır. Dünyada kamu diplomasisi faaliyetlerinin Cumhuriyet’in ilanından sonra başladığı göz önünde bulundurulduğunda, bu proje tarihin ilk kamu diplomasisi örneklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu araştırmanın amacı, bu projenin anlatıldığı Karadeniz Vapuru: Seyr-i Sefer Türkiye Belgeseli’ni kamu diplomasisi perspektifinden tartışmaktır. Araştırma, kamu diplomasisi literatürüne bu yönüyle büyük katkı sağlayacak bir potansiyel taşımaktadır.

LİTERATÜR TARAMASI

Kamu Diplomasisi Kavramı

İlk defa London Times’da, 1856 yılında yayımlanmış bir makalede kullanılan kamu diplomasisi kavramı, kavramsallaştırılmış bir yapısı olmadığından orijinal anlamından ziyade nezaket kelimesine atıfta bulunan bir anlamda kullanılmıştır (Cull, 2009, s. 19). Aslında kavram, çok uzun bir geçmişe sahip olmasına rağmen kavramın tam manada uluslararası geçerlilik kazanması, soğuk savaşın bitişi ve akademik çalışmalarda bir araştırma konusu olarak ele alınması ile başlamıştır. Her ne kadar kavramın başlangıç noktası çok yeni gibi görünse de kavram toplumların ve devletlerin birbirleri ile iletişimi kadar eskidir.

İlk kez, 1956 yılında Tufts Üniversitesi Fletcher Hukuk ve Diplomasi Okulu Dekanı Edmund Gullion tarafından kullanılan kamu diplomasisi kavramı, Edward Murrow Kamu Diplomasisi Merkezi tarafından ilk defa şu şekilde tanımlanmıştır:

Kamu diplomasisi, dış politikaların düzenlenmesi ve yürütülmesi üzerindeki kamu tutumlarının etkilenmesini ele almaktadır. Geleneksel

diplomasinin ötesindeki uluslararası ilişkiler boyutlarını, hükümetlerin diğer devletlerdeki kamuoyunu oluşturmalarını, özel grupların etkileşimini ve bir devletin ve bunların birbiriyle olan ilgi alanlarını, Dışişleri raporlarını ve bunların politikaya etkisini, işi iletişim olanlarla, diplomatlarla ve dış temsilciler arasındaki iletişimi ve de kültürler arası iletişim sürecini kapsamaktadır (Sancar, 2012, s. 79).

Kavram ile alakalı detaylı araştırmalar yapıldığında, kamu diplomasisine yönelik yaklaşımların farklılaştığı görülmektedir.

Mark (2002, ss. 8-10) kamu diplomasisini; diğer ülkelerle çok yönlü iletişim kurarak; onların kültürlerini ve insanlarını anlayarak ülkesinin imaj ve bilinirliğini arttırması olarak tanımlamaktadır. Snow (2009, s. 6); hükümetlerin, toplulukların veya bireylerin küresel kamuoyları ile çok yönlü iletişime geçerek kamuoyunu anlaması, etkilemesi ve bilgi vermesine yönelik faaliyetleri olarak tanımlamaktadır. Tuch (1990, s. 3) ise; “bir hükümetin kendi ulusu hakkındaki fikir, değer, kültür, ve kurumlarını yabancı halklara yaymak üzere kurmuş olduğu iletişim biçimi” olarak tanımlamaktadır (akt. Eldemir, 2018). Cull (2009, s. 12), kamu diplomasisinin sadece toplumlar ile etkileşim kurma ve onları etkilemenin ötesinde kamuları anlayarak ülke politikalarının geliştirilmesine katkı sağladığını vurgulamaktadır. Bu yönüyle kamu diplomasisi sadece diğer ülke halkları ile iyi iletişim kurmanın ötesinde ulusun markalaştırılmasına da etki etmektedir. Dolayısıyla ulus markalaması, kamu diplomasisinin bir parçasıdır. Bu yönüyle, kamu diplomasisi çok yönlü bir stratejik iletişim yönetimidir (Szondi, 2008, s. 19).

Kamu diplomasisi kavramının ortaya çıkmasında propaganda kavramının, toplumsal bellekler üzerine yarattığı tahribat etkili olmuştur. Özellikle de soğuk savaş döneminin ardından kavramsallaşan kamu diplomasisi, küresel çapta büyük bir faaliyet alanına dönüşmüştür. Özellikle Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nin yürüttüğü kamu diplomasisi faaliyetleri dünya çapında yankı bulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri, kavramı ve kavrama yönelik faaliyetleri yavaş yavaş kurumsallaştırmış ve yasama çevrelerinde kullanmaya başlamıştır. ABD Florida Eyaleti Temsilcisi Dan Fascell, 1978'de eski Bilgi ve Kültür Danışma Komisyonlarını, kamu diplomasisi çerçevesinde ABD Danışma Komisyonu altında birleştirmiştir. 1980'lerde, Charles Z. Wick'in United States Information Agency'i (USIA) devralması ve Reagan yönetiminin bilgi hizmetlerini Sovyetler Birliği'yle mücadelede kullanacak hayati bir araç olarak görmesi, bütçe kullanımının artmasına zemin hazırlamıştır. İlerleyen süreçlerde Amerikan ekolü altında büyüyen kamu diplomasisi, dünyanın diğer ulusları için göz ardı edilemez bir iletişim stratejisi olduğunu göstermiştir (Melissen, 2005; Gilboa, 2008; Gregory, 2011). Bu yüzden de ülkelere bağlı iletişim kurumları, kamu diplomasisi kavramını ve amaçlarını hızla kabullenmiştir.

Kamu diplomasisi, bilgi çağının ortaya çıkması ile kendini yenilemek zorunda kalmıştır. Özellikle küreselleşme, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve bilgiyi yönetme arayış-

ları ile birlikte bu yüzyılın sonlarında “yeni kamu diplomasisi” kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu yeni yaklaşımda iletişim, merkezî konumda ve çift yönlüdür. Dolayısıyla kamularla karşılıklı iş birliğine dayalı bir iletişim süreci söz konusudur. Yani 21. yüzyıl kamu diplomasisi anlayışı, geleneksel kamu diplomasisi anlayışından ayrılmaktadır. Bu iki yaklaşımın karşılaştırılmış hâli Tablo 1’de verilmiştir. Buna göre:

Tablo 1. Geleneksel ve Yeni Kamu Diplomasisi Anlayışının Karşılaştırılması		
	Geleneksel Kamu Diplomasisi	21. Yüzyıl (Yeni) Kamu Diplomasisi
Durum	Ülkeler arası çatışmacı tutum	Bariş yanlısı tutum
Stratejiler	Propaganda odaklı ikna ve kamuların yönetimi	Kamuların katılımı ile sürdürülebilir iletişim kurmak
İletişimin Yapısı	Tek Yönlü	İki Yönlü
Bilimsellik	Sınırlı	Bilimsel araştırmalar ve geri bildirim odaklı
Mesaj İçeriği	İdeoloji donanımla, enformatik	Değer merkezli, iş birliği ve fikir temelli
Hedef Kitleler	Tüm halk	Mesaj içeriğine göre tasarlanmış özel hedef kitleler
Araçlar	Geleneksel kitle iletişim araçları	Kişisel ağlar ve kitle iletişim araçları
Bütçe	Hükümet destekli	Kamu ve özel ortaklıklar

Kaynak: Szondi, 2008, s. 11

Geleneksel ve yeni kamu diplomasisi arasındaki ayrışmalar (Tablo 1), halkla ilişkilerin basın ajansı tanıtım modeli ve çift yönlü simetrik modeliyle doğrudan bağlantılıdır. Geleneksel olarak tanımlanan kamu diplomasisi anlayışı, tek yönlü bir iletişim sürecine odaklanırken ve gelişime kapalıyken, Snow’un da (2009) belirttiği üzere, yeni kamu diplomasisi küreselleşme ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler doğrultusunda çift yönlü bir iletişime ve etkileşime odaklanmaktadır. Özellikle kamu diplomasisinde ortaya çıkan katı ve esnek yaklaşım bu benzeşmeye zemin hazırlamaktadır. Kamu diplomasisi katı yaklaşımda propagandaya odaklanarak dış kamuları etkilemeyi hedeflerken; esnek yaklaşımda çift yönlü simetrik bir etkileşim çerçevesinde amaçlarına ilerlemektedir (Kavoğlu, 2013, s. 119). Dolayısıyla yeni kamu diplomasisi anlayışı ülkeler açısından stratejik halkla ilişkiler aracı olarak kullanılmaktadır.

Özetle kamu diplomasisi; hükümet, bireyler ve grupların doğrudan ve dolaylı olarak başka bir devletin dış politika kararları ve halkları üzerindeki etkisini arttırması (Gilboa, 2008, ss. 5–6) ve kendi hakkında farklı toplumlarda “kolektif bir kimlik” inşa etmesidir (Eldemir, 2018).

Türkiye’de Kamu Diplomasisi

Türkiye’nin kamu diplomasi tarihini ikiye ayırmak gerekmektedir: Bunlardan birincisi, tarihi belli olmayan ve informal yöntemler ile yapılan faaliyetler; ikincisi ise, resmî kurumlar ile kamu diplomasisi kavramı adı altında yürütülen formal faaliyetlerdir.

Kamu diplomasisi kavramı sonradan ortaya çıkmış olsa da tüm devletler bu faaliyetleri farklı uygulamalarla yürütmüştür. Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethettikten sonra, Bizans toplumu ile iletişimi ve etkileşimi buna en iyi örneklerden biri olarak gösterilebilir. Diğer taraftan matbaanın icadıyla gazete ve basılı iletişim araçlarının öneminin tüm dünyada artması ile birlikte Osmanlı döneminde bu alanda çalışmalar başlamıştır. Özellikle 19. yüzyılda Avrupa’da yayımlanan gazeteleri takip etmek ve Osmanlı’ya bakış açısını anlamak için “Matbuat Müdiriyet-i Umumiyesi” kurulmuştur. Fakat bu kurum, kamu diplomasisi anlayışından biraz uzaktır. Diğer taraftan Hariciye Nezareti bünyesinde kurulan Matbuat-ı Ecnebiye İdaresi, iletişim ve araştırma becerileri açısından Matbuat Müdiriyet-i Umumiyesi ile farklılaşmaktadır. Kurumun temel amaçlarından biri, yabancı ülke kamuoyunda Osmanlı imajına yönelik oluşturulmaya çalışılan olumsuz algıyı ortadan kaldırarak itibarın geliştirilmesine hizmet etmektir. İdare, bunun yanı sıra Avrupa’da olup bitenleri yakından takip ederek yeni iletişim stratejileri geliştirmeyi de hedeflemektedir. Bunun için de öncelikle çıkan yalan ve yanlış haberleri tekdiz etmekte ve Osmanlı’da ikamet eden yabancı gazeteciler ile iletişim geliştirerek Osmanlı aleyhine yayın yapmalarını engellemeye yönelik faaliyetler yürütmüşlerdir (Koçer, 2019, ss. 90–92).

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)’nin açılışından kısa bir süre önce, 6 Nisan 1920’de, daha etkili iletişim süreçleri kurmak ve yeni kurulan ülke ile ilgili bilgileri aktarılabilmesi için Mustafa Kemal Atatürk tarafından Anadolu Ajansı kurulmuştur. Daha önce Matbuat Müdiriyet-i Umumiyesi gibi kurumların yaptığı çalışmalar Anadolu Ajansı bünyesinde toplanmıştır. Kamu diplomasisi ile ilgili faaliyetler o dönemlerde propaganda, ulusal ve uluslararası basın yayın kanunları gibi konular üzerine yoğunlaştığı için yeterince yabancı kamuları etkileme konusunda çalışma yapılamamıştır. Bu nedenle 1963 yılında ülkenin tanıtımı ile basın yayın çalışmalarını ayırmak için Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmuştur. Bu konunun Bakanlık düzeyinde bir boyut kazanması oldukça önemli bir adım olarak tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 1963).

Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk’ün dış politika faaliyetleri her zaman kamu diplomasisi ekseninde olmuştur. Özellikle Mustafa Kemal’in “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” sözü, hem kendi milletine hem de diğer milletlere yönelik söylenmiş çok önemli bir söylemdir. Türkiye Cumhuriyeti devleti II. Dünya savaşı başta olmak üzere her tür ulusötesi çatışmada bu söyleme uygun tutum sergilemiştir. Bu tutum, bir ülkede doğan fikirlerin ve düşüncelerin uluslararası kamu diplomasi açısından etkisini ortaya koymaktadır. Çünkü Atatürk’ün barış hakkındaki bu düşünceleri bir propaganda söylemi olmaktan öte barışçıl iş birliklerine işaret etmektedir. Dolayısıyla bu söylem Cumhuriyet döneminin en önemli kamu diplomasisi enstrümanına dönüşmüştür (Dora, 2021).

Cumhuriyet dönemi kamu diplomasi çalışmaları çoğu zaman söylemden öte, uygulama odaklı olmuştur. 1930'lardan itibaren dünyada yaşanan çatışmalar ve ülkelerdeki diktatör rejimlerin oluşturduğu baskılardan dolayı, ülkesini terk etmek zorunda kalan bilim insanlarına yönelik kamu diplomasisi çalışmaları yapılmıştır. Bilim insanları ile hem yükseköğretimde reformlar gerçekleştirmek hem de diğer ülkelerle kültürel diyalogların yaratılması için iş birlikleri gerçekleştirilmiştir. Özellikle Almanya'daki baskıcı rejimden kaçan bilim insanları ve sanatçılar ile iş birlikleri ve iletişim çalışmaları yürütülmüştür. Bu kamu diplomasisinde tanımlanan dost kazanma ve işbirliği geliştirme kavramları ile örtüşmektedir (Oran, 2001, ss. 306–308).

1926 yılında Galata rıhtımından kalkan "Karadeniz Vapuru" Cumhuriyet dönemi kamu diplomasisine büyük katkılar sunmuştur. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin Batı toplumlarındaki olumsuz algısını kırmak ve Türklük değerlerini anlatmak için Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde aydınlar, Karadeniz Vapuru olarak bilinen "Seyr-i Türkiye" projesini hayata geçirmiştir (Dora, 2021, ss. 53). 1926 yılında Mustafa Kemal Atatürk bu projeyi; "*Bir gemi hazırlayın. İçine ürettiğimiz malları koyun... Türk insanı binsin gemiye, uyar, güzel görümlü, kadınlı erkekli, gemide Türk bayrağını dalgalandırın, Avrupa'nın belli başlı ülkelerine, şehirlerine, limanlarına uğrayın, Avrupalıya Türkiye'nin yeni yüzünü gösterin*" sözleriyle anlatmıştır (Kayra, 2015, ss. 105). Karadeniz Vapuru 86 günlük yolculuğunda 12 ülkeyi gezmiş (Tablo 2) ve bu ülkelerin toplumlarına yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ni anlatarak âdeta kamu diplomasisinin o dönemdeki ilk örneğini sunmuştur.

Tablo 2. Karadeniz Seyr-i Sefer Seyir Programı

Ülke	Liman	Kalınan Gün Sayısı	Ülke	Liman	Kalınan Gün Sayısı
Cezayir	Bona	3 gün	Finlandiya	Helsinki	2 gün
İspanya	Barcelona	2 gün	Sovyetler Birliği	Leningard (Petersburg)	2 gün
Fransa	Havre	2 gün	Polonya	Danzing	1 gün
				Gidinya	2 gün
İngiltere	Londra	6 gün	Danimarka	Kopenhag	2 gün
Hollanda	Amsterdam	2 gün	Belçika	Anvers	3 gün
Almanya	Hamburg	4 gün	Fransa	Marsilya	2 gün
İsveç	Stockholm	3 gün	İtalya	Cenova	2 gün
				Napoli	2 gün

Kaynak: Özkan, 2021, s. 218.

Cumhuriyet dönemi kamu diplomasisi çalışmaları sadece Mustafa Kemal Atatürk'ün ön planda rol aldığı konularda karşımıza çıkmamaktadır. Cumhuriyet'in aydınlık ve çağdaş yüzünü tüm dünyaya göstermek için yapılan çalışmalardan biri de kadının Cumhuriyet'te-

ki yeri ve uluslararası arenadaki temsilidir. 1930'lu yıllarda diplomatik bir girişim olarak kabul edilmeyen iki olay, önemli birer kamu diplomasisi çalışmasıdır. Bu olaylar; 1932 yılında Keriman Halis'in güzellik yarışmasında "Kainat Güzeli" seçilmesi ve 1935 yılında İstanbul'da düzenlenen International Alliance of Women (IAW) Kongresi'dir. Bu dönemde hükümet, kadınların kamu diplomasisi faaliyetlerinde ve ülkenin yeni imajının sergilemesinde rol almasını desteklemiştir. Kadının kamu diplomasisinde ve toplumsal yaşamda ön plana çıkması, Batı dünyasına, uygarlığa doğru atılan bir adım olarak anlatılmıştır. Cumhuriyet'te kadının bu kadar ön planda olması, Türkiye Cumhuriyeti'nin imajına çok büyük pozitif katkılar sağlamıştır (Rumelili, vd., 2023, ss. 251-252). Buna benzer birçok çalışma, Türkiye Cumhuriyeti'nin kamu diplomasisi tarihinde yer almaktadır. Resmî olarak, sadece kamu diplomasisi bağlamındaki çalışmalara başlanması, 30 Ocak 2010 tarihinde yayımlanan Resmî Gazete'deki Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü konulu genelge ile olmuştur. Bu genelgede şu ifadelere yer verilmiştir (Resmî Gazete, 2010):

Günümüzde, küreselleşmenin bir sonucu olarak uluslararası ilişkiler daha karmaşık bir hale gelmiş, devletlerarasındaki resmi diplomasi yanında, uluslararası toplumu etkilemenin ve yönlendirmenin bir aracı olarak "Kamu Diplomasisi" ayrı bir önem kazanmıştır. Uluslararası platformlarda, Ülkemizin uzun süredir maruz kaldığı itham ve sorunlar karşısında haklılığımızı kanıtlamaya yönelik çalışmaların başarıya ulaşabilmesi için, kamu diplomasisi yöntem ve araçlarıyla uluslararası toplumun doğru yönde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Kamu diplomasisi yöntemleriyle Ülkemizin uluslararası kamuoyu nezdinde saygınlığının artırılmasına yönelik stratejilerin geliştirilerek, ülkemizin dış tanıtım faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin görevler, ilgili mevzuatla çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına verilmiştir. Ancak, ülkesel ve bölgesel sorunların kolayca küresel bir boyut kazandığı günümüzde, özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, uluslararası alanda ortaya çıkan fırsatlar ve tehditler, kamu diplomasisi konusunda görevli kurumlar arasında daha etkin bir koordinasyonu, yakın işbirliğini ve hızlı karar alma süreçlerini zorunlu hale getirmiştir. Bu itibarla, kamu diplomasisi alanında yürütülecek çalışmalar ile stratejik iletişim ve tanıtım faaliyetleri konusunda kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum örgütleri arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak amacıyla, bir Başbakan Baş müşavirinin uhdesinde Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün oluşturulması uygun görülmüştür. Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün sekreteryaya hizmetleri Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilecektir...

Bu metinde, konunun 21. yüzyıl kamu diplomasisi perspektifinde ele alındığı, uluslararası alanda maddi ve manevi değerler yaratacak iş birliklerine odaklanıldığı profesyonel bir süreç ifade edilmektedir. Ülkemizde bu süreç önceki yıllarda Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülmüştür. Daha sonra 2018 yılında Cumhurbaşkanlığı

Hükümet Sistemi'ne geçilmesi ile birlikte Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü kapatılarak görev ve yetkileri Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı'na devredilmiştir. Halihazırda kamu diplomasisi faaliyetleri İletişim Başkanlığı bünyesinde yer alan Kamu Diplomasisi Daire Başkanlığı tarafından yürütülmektedir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Cumhuriyet dönemi kamu diplomasisine yönelik bir sorgulamanın gerçekleştirildiği bu araştırmanın yöntemi, nitel araştırma desenlerinden örnek olay incelemesidir. Örnek olay incelemeleri (durum çalışması), nitel araştırma desenlerinden biri olarak, bir durumu; bir olay, bir grup veya topluluk üzerinden sistematik olarak incelenmesi olarak tanımlanmaktadır (Heale & Twycross, 2018, s. 7). Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra (1926 yılı) hayata geçirilen “Seyr-i Türkiye” projesinin kamu diplomasisi açısından değerlendirilmesi, Karadeniz: Seyr-i Türkiye belgeseli üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, 1926 yılında hayata geçirilen Seyr-i Türkiye projesinin Cumhuriyet dönemi kamu diplomasisine ilişkin değerlendirmeleri araştırma tasarımı için uygun bir örneklem oluşturmaktadır. Karadeniz Vapuru, Atatürk liderliğinde 1926 yılında hayata geçirilen “Seyr-i Türkiye” projesini anlatmaktadır. 12 Haziran 1926'da Galata Limanı'ndan hareket eden Karadeniz Vapuru, 86 günlük Avrupa gezisinde 12 Avrupa ülkesinin 16 limanına uğrayarak, konserler ve etkinlikler düzenlemiştir. 65.000 kişinin katıldığı etkinliklerde Türk kültürü, ürünleri tanıtılmıştır (Ayhan, 2019, akt. Dora, 2021, ss. 53–54).

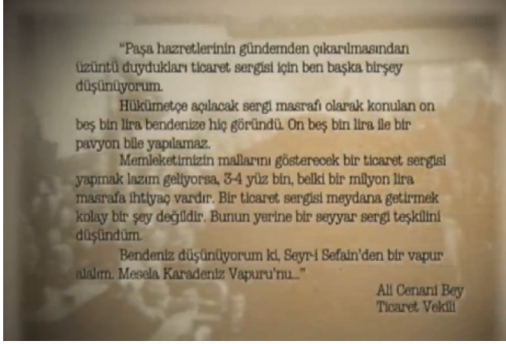
Araştırma verisinin elde edilmesinde doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Karadeniz: Seyr-i Türkiye belgeselinin analiz edilmesinde göstergebilim yönteminden yararlanılmıştır. Göstergeleri inceleyen bilim dalı olan göstergebilim, kendisinden başka bir şeyi temsil eden simgeler, semboller ve işaretler olarak tanımlanmaktadır (Rifat, 2009, s.11). Anlam, göstergeler aracılığıyla oluşturulmakta ve taşınmaktadır. Göstergebilim Avrupa ve Amerika olmak üzere iki ekole ayrılmaktadır. Avrupa ekolünün temsilcisi Ferdinand de Saussure, Amerikan ekolünün temsilcisi ise Charles Sanders Peirce'dir. Amerikan ekolü göstergelerin mantık işlevine, Avrupa ekolü ise toplumsal işlevine odaklanmaktadır. Dolayısıyla Avrupa ekolü göstergelerin anlamlandırılmasını kültür bağlamında değerlendirmektedir. Avrupa ekolüne göre her gösterge, kültürün diğer üyeleri için de ortak bir anlam taşımaktadır (Deely, 1990; Yaylagül, 2015). Bu sebeple çalışma kapsamında analiz edilecek görseller Avrupa ekolüne (Saussure ve Roland Barthes'in yaklaşımları) göre gerçekleştirilmiştir.

Analiz sürecinde, belgeseldeki dönemin gerçek görüntüleri alınmıştır. Araştırma amacı ile bağlantılı görüntüler alınmış ve analiz edilmiştir. Her bulgu “Sekans” başlığı ile verilmiştir. Her sekansta farklı bir anlam inşası ortaya çıkabilmektedir. Çünkü anlam sekanslarda verilen kodlar üzerinden inşa edilmektedir. Bu sebeple sekanslara bölerek analiz etmek, anlamın ortaya çıkarılmasına imkân vermektedir (Sancar, 2018, s.36).

BULGULAR

Bu başlık altında Karadeniz Vapuru Seyr-i Türkiye projesinin gerçekleştiği dönemden görüntülerinin yer aldığı Karadeniz: Seyr-i Türkiye belgeselinde araştırma amacıyla alakalı sekansların analiz bulguları yer almaktadır. Bulgular sekanslar üzerinden aktarılmaktadır. Her sekansla gösteren, gösterilen ve gösterge ilişkisi analiz edilip düz anlam ve yan anlamlarına bakılarak gerçek anlama ulaşılmaya çalışılmıştır.

Sekans 1. Ali Cenani Bey'in Meclis Kürsüsünden Seslenişi

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Takım elbiseli adam	1923 TBMM temsili
İnsan 2	Takım elbiseli adam	
Nesne	Arapça tabela, kürsü	
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihi bir görüntünün temsili
Söylem	Ticaret Vekili Ali Cenani Bey'in konuşma metni	Ticaret Vekili Ali Cenani Bey'in Karadeniz Vapuru önerisini Mecliste diğer vekillere duyurması
Sekans	Ali Cenani Bey'in meclise teklifi	
Düz Anlam		Yan Anlam
Ali Cenani Bey, ticaret sergisine alternatif olarak seyyar sergi önerisini meclise sunması anlatılmaktadır.		Sefer için baştan oluşturulan Karadeniz Vapuru'nun modern görüntüsü ile Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni yüzünün, ürünlerinin Avrupalılara tanıtılması anlatılmaktadır. İşbirliği ve dostane ilişkiler kurmak için kültürel değerler ile donatılmış ürünleri ifade etmektedir.

Anlam: Birinci sekansta, Kurtuluş Savaşı sonrasında Cumhuriyet'in ilanı ile sonrasında iç meselelerine dönen Türkiye'nin yaşadığı ekonomik zorluklar ve Karadeniz Vapuru fikrinin doğuşu dile getirilmektedir. Bunun Meclis kürsüsünden dile getirilmesi, konunun önemini ortaya koyan bir göstergedir. Ali Cenani Bey'in Meclis kürsüsünde ticaret sergisinin iptali sonrasında gerçekleştirdiği konuşmasında kullandığı şu ifadeler bunun kanıtı niteliğindedir: "Hükûmetçe açılacak sergi masrafı olarak konulan on beş bin lira bendenize hiç görüldü. On beş bin lira ile bir pavyon bile yapılamaz". Bu söylemdeki "bir pavyon dahi açılmaz" benzetmesi, maddi zorlukların göstergesidir. Karadeniz Vapuru'nun profesyonel olarak hazırlandığı, vapurda maddi ve manevi birçok enstrüman bulunduğu sunulmaktadır. Özellikle sadece tüketim ürünleri değil, tablolar ile kültüre ve sanata dair göstergeler sunularak Türkiye Cumhuriyeti'nin entelektüel yapısı yansıtılmaktadır.

Sekans 2. Karadeniz Vapuru'ndan Görüntüler

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
Nesne 1	Tablolar	Türkiye Cumhuriyeti'nin göstergesi
Nesne 2	Kutular, çuvallar	Satılacak ürünlerin göstergesi
Nesne 3	Bariyer halatı	Yasak alanın göstergesi
Nesne 4	Özel işlemeli sütunlar	Geminin yapılandırıldığına göstergesi
Söylem 1	"Yerler özel halılarla kaplandı, tavanlar özel alçı oymalarıyla süslendi, sergilenen ürünler için özel elektrik tesisatı döşendi, Vapur ambarının basık ve kirli görünümünden eser kalmadı..."	Vapur'un yeniden yapılandırıldığına göstergesi

Söylem 2	“Bu salonlarda tütünden Kütahya çinilerine, Hacı Bekir lokumlarından madenlere, hububattan Bursa ve Hereke kumaşlarına, kehribardan Beykoz Fabrikası mallarına kadar Türkiye’den pek çok ürün Avrupalıların karşısına çıkacaktı... Ürünlerin üzerine dört lisanda bilgi veren etiketler yerleştirildi”.	Avrupalılara tanıtmak için götürülen Türkiye’nin geniş ürün yelpazesinin ve süreçteki titizliğin göstergesi
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün temsili
Sekans	Karadeniz Vapuru’ndan görüntüler	Karadeniz Vapuru’nun, tanıtım seferi için hazır hâle getirildiğinin göstergeleri
Düz Anlam		Yan Anlam
Karadeniz Vapuru’nun içinden görüntüler sunulmaktadır.		Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti’nin savaş sonrası yaşadığı maddi imkânsızlıklar sebebiyle ticaret sergisine dahi katılamaması anlatılmaktadır. Bütün imkânsızlıklara rağmen, farklı milletler ile etkileşime geçmek ve toplumlarda Türkiye Cumhuriyeti imajını geliştirmek için ülkenin fedakârlık yapması gerektiği ve bunu yapabilecek yönetim becerisine sahip olduğu anlatılıyor.

Anlam: İkinci sekansta Karadeniz Vapuru’nun Mart 1926’da Haliç Tersanesi’ne çekilip işleme alındıktan sonra, sefer için hazır hâle geldiğini göstermektedir. Bu sekansta kullanılan gösteren ve gösterilenler, Türkiye Cumhuriyeti’nin yeni kimliğine ilişkindir. Ürünlerin özel bir alanda sergilenmesi, vapur içinin özel işlemlerden geçmesi Karadeniz Vapuru’nun, Türkiye Cumhuriyeti’nin yenilenme kimliğinin bir göstergesidir. Ayrıca millî ürünlerini tanıtmaya amacındaki istekliliğini temsil etmektedir. Bunun yanı sıra aynı gün kabul edilmesi ve yüksek bir bütçe ayrılması, seyyar sergi fikrinin öneminin kavrandığına ve ortaya konan iradeye işaret etmektedir.

Sekans 3. Mustafa Kemal Atatürk’ün Mudanya’da Gemiye Ziyareti

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Mustafa Kemal Atatürk	Kalabalık bir yemek masasının göstergesi
İnsan 2	Oturan kadınlar ve erkekler	
Nesne 1	Büyük bir masa	Yemek masasının göstergesi
Nesne 2	Masa üzerinde tabaklar ve yiyecekler	
Söylem 1	Avrupalılara tattırılacak yiyecekler ilk defa Mudanya'da gemiyi ziyaret eden Mustafa Kemal'e servis edildi	Sürece verilen önemin göstergesi
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün göstergesi
Sekans	Mustafa Kemal'in Mudanya'da Karadeniz Vapuru'nu ziyaret etmesi	Karadeniz Vapuru projesine verilen desteğin göstergesi
Düz Anlam		Yan Anlam
	Mudanya'da Karadeniz Vapuru'nu ziyaret eden Mustafa Kemal ve sefer ekibi yemek yemektedir.	Karadeniz Vapuru projesine sunulan tam destek ve projenin amacının taşıdığı önem vurgulanmaktadır. Cumhuriyet'in yüzünü ve yeni niteliklerini kadınların varlığı ile oluşturulacağı tüm dünyaya gösterilerek milletlerin algısında Türkiye'nin yeni imajının, kadının toplumdaki rolü üzerinden kurulacağı anlatılıyor.

Anlam: Mustafa Kemal Atatürk Karadeniz Vapuru'nun yolculuğa çıktığı Galata Limanı'na ulaşamayınca, vapuru Mudanya'da ziyaret etmiştir. Üçüncü sekans, vapur inceledikten sonra sefer ekibiyle birlikte yemek yediği bölümü temsil etmektedir. Avrupalılara sunulacak yemekler önce Mustafa Kemal ve diğer katılımcılara tattırılmıştır. Bu durum Mustafa Kemal'in Karadeniz Vapuru projesine desteğinin bir başka göstergesidir. Bunun yanı sıra onun projeye verdiği önemi de ortaya koymaktadır. Ayrıca projenin amacının, Türkiye Cumhuriyeti için taşıdığı hayati önemin göstergesidir. Kadının toplumdaki ve ülke yönetimindeki konumu ve çağdaş yönetim anlayışının göstergeleri sunulmaktadır.

Sekans 4. Karadeniz Vapuru İlk Durağında

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Başı açık kadınlar, şapkalı takım elbiseli erkeklerden oluşan kalabalık	Karadeniz Vapuru'na ilginin ve modernliğin göstergesi
Nesne 1	Çok sütunlu bir bina	Karadeniz Vapuru'nun ve bulunduğu limanın göstergesi
Nesne 2	Büyük demir sütunlar ve gemi	
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün göstergesi
Sekans	Karadeniz Vapuru'nun Barcelona kentine varması	Karadeniz Vapuru'nun Barcelonalılar tarafından yoğun ilgiyle karşılanmasının göstergesi
Düz Anlam		Yan Anlam
Büyük bir kalabalığın gemiye binmek istemesi ve limanda bekleyen beyaz bir gemi anlatılmaktadır.		Karadeniz Vapuru'na Barcelona kentindeki yoğun ilgi anlatılmaktadır. Bu, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelik yabancı ülke halklarının taşıdığı merakı işaret etmektedir. Aynı zamanda dış dünya basınında ülke algısının beklenildiği kadar olumsuz olmadığı anlatılmaktadır.

Anlam: Karadeniz Vapuru'nun Avrupa'daki ilk uğrak noktası İspanya'nın Barcelona kenti olmuştur. Vapuru 3 günde 10 binden fazla insan ziyaret etmiştir. Dolayısıyla burada ortaya çıkan anlam, seferin beklenenden fazla ilgiyle başladığıdır. Ayrıca proje fikrinin de doğruluğunu destekleyen bir anlam inşa etmektedir. Bunun yanı sıra Karadeniz Vapuru'nun vardığı gün bekleyen kalabalık, sınırlı iletişim imkânlarıyla yürütülen iletişim sürecinin başarısını da göstermektedir. Diğer taraftan Avrupa ayağında ise yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne dair büyük bir merakın göstergesidir.

Sekans 5. Le Havre ve Londra Durakları

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Başı açık kadınlar, takım elbiseli erkeklerden oluşan kalabalık	Karadeniz Vapuru ziyaretçilerinin göstergesi
İnsan 2	Elinde kahve tepsiyle bir adam	Türk mutfağının ziyaretçilere ikram edilmesinin göstergesi
Nesne 1	Büyük masa ve sandalyeler	
Nesne 2	Masa üstünde tabaklar ve yiyecekler	
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün göstergesi
Sekans	Fransa'da (sağ resim) ve Londra'da bir ziyaret (sol resim)	Karadeniz Vapuru'na gelen ziyaretçilere Türk mutfağının tanıtılmasının göstergesi
Düz Anlam		Yan Anlam
Ziyaretçilere ikramda bulunulması anlatılmaktadır.		Batılı toplumlara Türk mutfağını temsil eden ürünler tanıtılmaktadır. Türk kahvesinin kültürel değeri, "bir kahvenin 40 yıl hatırı vardır." sözü, Türkiye'nin kültürel bileşenleri ile ilgili bir anlatımdır. Burada Türk kültürüne özgü değerlerin özenle sunulması anlatılmaktadır.

Anlam: Karadeniz Vapuru'nun amacı Cumhuriyet'in yeni yüzünü ve ürünlerini Batılı toplumlara tanıtmaktır. Bu sekansta bunu göstergeleri görülmektedir. Fransa (Le Havre) ve İngiltere (Londra) gibi ülkelerin halklarına Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş yüzü (sol resim) ve ürünlerinin başarılı bir şekilde tanıtıldığı anlatılmaktadır. Burada ikramların Avrupa kültürüne uygun olarak kadın ve erkeğin birlikte oturduğu, yemek yeme adabının Türk ve Avrupalılar için ortak bir şekilde tasarlanabildiği sunuluyor.

Sekans 6. Londra'da Türk Ürünleri

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Başı açık kadın ve şapkalı çocuk	Karadeniz Vapuru ziyaretçilerinin göstergesi
İnsan 2	Başı açık kadınlar	
Nesne 1	Tiftik keçisi	Türkiye'ye özgü ürünlerin göstergesi
Nesne 2	Halı, kilim	
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün göstergesi
Sekans	Londra'da Türk ürünlerinin tanıtılması	Türkiye'ye özgü ürünlerin (tiftik keçisi, halı, kilim vb.) Batı toplumlarına tanıtılmasının göstergesi
Düz Anlam		Yan Anlam
Ziyaretçiler Türkiye'ye özgü ürünleri incelemektedir.		Türkiye'ye özgü ürünlerin Batılı toplumlara tanıtılması ve Batılı toplumların ürünlere gösterdiği yüksek ilgi ve yeni kurulan Cumhuriyet'in kültürel özelliklerinin etkileşime geçtiği anlatılmaktadır. Özellikle kadınların aktif yaşama katılması, Avrupa ile Türkiye'deki kadın anlayışının kültürel paylaşımlar ile değer kazanacağı vurgulanmaktadır.

Anlam: Karadeniz Vapuru'nun hedefi, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti devletinin çağdaş yüzünü ve ticari ürünlerini Batılı toplumlara anlatmak ve tanıtmaktır. Bu sekasta Türkiye'ye özgü ürünlerin yabancı ülke halklarına tanıtıldığı ve halkların bu ürünlere yakından ilgi duyduğu anlatılmaktadır. Görüntülerde özellikle kadınların giyim tarzları, yüzlerindeki heyecan ve mutluluk ile Türkiye'ye özgü ürünler arasında kurulan yakın ilişki anlatılmaktadır. Bir nevi aynı toplumsal ortaklığa sahip olunduğunun mesajı verilmektedir.

Sekans 7. Amsterdam'da Konser

Gösteren	Gösterilen	Gösterge
İnsan 1	Eli iki yana açık ayakta duran bir adam	Türk orkestrasının göstergesi
İnsan 2	Ellerinde enstrümanlar olan adamlar	
İnsan 3	Ayakta modern giyinmiş kadınlar, erkekler ve çocuklar	Türk orkestrasını dinlemeye gelen ziyaretçilerin göstergesi
Renk	Siyah beyaz gri bir görüntü	Tarihî bir görüntünün göstergesi
Sekans	Amsterdam'da Türk orkestrasının Vondel Park'ta verdiği konser	Türkiye'nin çağdaş yüzünün göstergesi
Düz Anlam		Yan Anlam
Türk orkestrasının Amsterdam halkına verdiği konser anlatılmaktadır.		Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş kimliğinin Batılı toplumlara gösterilmesi anlatılmaktadır.

Anlam: Bu sekans Batılı toplumların Türk kimliğine karşı olumsuz algılarını kırma girişimlerinden biri olarak okunmaktadır. Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş kimliğine dair mesajlar konser ve orkestranın görüntüsünden aktarılmaktadır. Konsere katılımın yüksek olması, Batılı toplumların Türkiye'ye yönelik algısının olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Küreselleşme ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler insanların yaşam alışkanlıklarını ve tutumlarını değiştirmeye başlamıştır (Seyfi ve Uzunçarşılı, 2016). Bu değişim sadece bireysel yaşam alışkanlıkları ile sınırlı kalmamış, toplumların ve devletlerin de iletişim alışkanlıklarını değiştirmiştir. Buna bağlı olarak da kamuları etkilemek, kamuların dikkatini çekmek ve rızasını üretebilmek için devletler propagandanın ötesinde yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek zorunda kalmışlardır. Öyle ki devletler diğer milletler ile iletişime geçmek ve onların bakış açılarını değiştirmek için, sivil toplum kuruluşları, kamu kurumları ve kanaat önderleri ile iş birliği yaparak kamu diplomasisi perspektifinde uluslararası halkla ilişkiler faaliyetleri yürütmeye başlamışlardır. Nitekim soğuk savaş döneminin sona ermesinden sonra oluşan yeni dünya düzeninde, devletlerin yanı sıra sivil toplum kuruluşları, şirketler, uluslararası örgütlenmeler gibi uluslararası aktörler devreye girmiştir. Devletler yeni dünya düzeninde geleneksel diplomasi yöntemlerinin geçersiz kaldığının farkına varmışlardır. Özellikle uluslararası aktörlerin sahip olduğu güç, devletleri kamu diplomasisi faaliyetlerine yönlendirmiştir. Küreselleşme ve dijitalleşme olguları da devreye girince, devletler açısından kaçınılmaz olan, çevreye karşı şeffaf olması ve bilgiyi kamu diplomasisi aracılığıyla paylaşmasıdır (Eren, 2023, s. 256). Riggins, (1998, s. 4), "bir hükümetin kendi ulusal hedeflerini, çıkarlarını ve amaçlarını destekleyecek şekilde doğru bilginin açık ve yapılandırılmış bir şekilde yayılması yoluyla yabancı kamuoyunu şekillendirme girişimi" olarak tanımlar-

ken, kamu diplomasisi sürecinde doğru bilginin paylaşılmasına vurgu yapmıştır. Bu sebeple geleneksel diplomasi anlayışının aksine yeni kamu diplomasisinde bilginin kaynağı şeffaf ve doğrudur (Akçadağ, 2012, ss. 110-111).

Yeni kamu diplomasisi sürecinde bireylerin de dâhil olduğu yeni bir düzen söz konusudur. Yabancı ülke halklarının düşüncelerini ve davranışlarını lehine çevirmek isteyen ülkelerde geleneksel diplomasi anlayışı yerine yeni kamu diplomasi anlayışı benimsenmektedir. Artık devletler kamuoyunu dış politika süreçlerine de katılmaktadırlar. Devletlerden toplumlara yönelik tek yönlü diplomasi anlayışının yerine tercih edilen toplumlardan toplumlara diplomasi anlayışı, iletişimin ve değişimin iki yönlü olmasını sağlamaktadır (Snow, 2009, s. 6). Cumhuriyet döneminde seyyar sergi fikri ile hayata geçen Karadeniz: Seyr-i Türkiye (Karadeniz Vapuru) projesine yönelik analizlerde elde edilen bulgular uygulanma biçimiyle yeni kamu diplomasisinin tarihteki ilk örneklerinden biri olma özelliği taşıdığını göstermektedir. Yeni kurulan bir ülkenin benimsediği çağdaş tutumu, ürünlerini ve politikalarını tek yönlü bir propaganda yöntemiyle iletmek yerine, iletişimin iki yönlü olduğu şeffaf bilgi aktarımıyla gerçekleştirmiştir. Bu yönüyle proje, literatürde tanımlanan yeni kamu diplomasisi anlayışına uymaktadır. Türkiye'nin yakın tarihinde "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı", "Türkiye İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA)", "Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB)" liderliğinde gerçekleştirilen kamu diplomasi çalışmalarının incelendiği araştırmalar yapılmıştır. Yılmaz ve Kılıçoğlu (2017) tarafından Balkanlar'da TİKA ve YTB'nin yaptığı faaliyetler; Çelik'in (2021) Sırbistan özelinde Türk Kamu Diplomasisi üzerine araştırması; Tepeciklioğlu ve diğerlerinin (2018) Sahra-Altı Afrika faaliyetlerine yönelik araştırması; Kılıçaslan'ın (2020) "Başbakanlık Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü" ve "Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı" örneklerini ele alan araştırması; Burcu'nun (2022) "TİKA'nın Kırgızistan'daki Kamu Diplomasisi" etkinlik alanlarına ilişkin araştırması ile Dashi ve Kamil'in (2022) Kamu Diplomasisi Açısından "TİKA" ve "Yunus Emre Enstitüsünün Afganistan'daki faaliyetlerine ilişkin araştırmaları bunlardan bazılarıdır. Bu araştırmalarda elde edilen sonuçlar Szondi'nin (2008) tanımladığı 21. yüzyıl kamu diplomasisi felsefesi ile uyumaktadır. Benzer şekilde araştırmaya konu olan Karadeniz: Seyr-i Türkiye belgesinde elde edilen bulgular da 21. yüzyılda gerçekleştirilen kamu diplomasisi çalışmalarıyla benzerlikler taşıdığını göstermektedir.

Cumhuriyet dönemi öncesi "Matbuat Müdüriyet-i Umumiyesi" ile tanımlanmaya çalışılan Osmanlı kamu diplomasisi faaliyetleri, Cumhuriyet döneminde 21. yüzyıl vizyonuna sahip bir bakış açısı ile Avrupa'da kamu diplomasi faaliyetleri ortaya koymuştur. Bu da Cumhuriyet döneminin insanları ve toplumları anlama, onlar ile iletişim geliştirme, ulusötesinde yapılacak kamu diplomasisi çalışmalarında yabancı ülkelerin kamularını ve medyasını da kullanabilme, ülkenin imaj ve itibarına olumlu katkı yapabilme bakımlarından son derece başarılı olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak; Cumhuriyet döneminde kültürler arası uluslararası iletişim, dünya barışı, kamuların katılımı ile sürdürülebilir iletişim, kamu ve özel ortaklıklar ve iki yönlü iletişim enstrümanları kullanılarak çok yönlü bir kamu diplomasisi çalışması yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yönüyle Türkiye tarihindeki dip-

loması çalışmaları içerisinde, Karadeniz Vapuru projesi yeni kamu diplomasisinin ilk örneklerinden biri olma özelliğini taşımaktadır.

Cumhuriyet ve Osmanlı dönemlerinde yapılan kamu diplomasisi çalışmalarının, tarih biliminin araştırma metodolojisinden, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemleri arşivlerinden yararlanılarak disiplinler arası bir bakış açısıyla incelenmesi, literatürün daha fazla zenginleşebilmesine katkı sağlayacaktır. Bunun yanı sıra iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin hızla devam etmesi, önümüzdeki yıllarda kamu diplomasisi faaliyetlerinde büyük veri, yapay zekâ gibi araçların etkinliğinin artacağına işaret etmektedir. Buna bağlı olarak da Cumhuriyet'in geleceği için kamu diplomasisi ile ilgili kamu kurumlarının bu yönde aksiyon alması oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akçadağ, E. (2012). Public Diplomacy: A Remedy for NATO's Image Problem. *Bilge Strateji*, 4(6), 105-135.
- Cull, N. J. (2009). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. USC Center on Public Diplomacy at the Annenberg School.
- Deely, J. (1990). *Basics of Semiotics*. Indiana University Press.
- Dora, Z. K. (2021). Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasında Millî Birlik ve Millî Ekonomi Eksenli Kamu Diplomasisi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 42-60.
- Eldemir, P. (2018). Uluslararası İlişkiler Perspektifinden Kamu Diplomasisi. Retrieved from <https://www.sosyalbilimler.org/uluslararasi-iliskiler-perspektifinden-kamu-diplomasisi/> Erişim T. 28 Ağustos 2023
- Eren, S. (2023). Kamu Diplomasisi Bağlamında Türkiye'nin Türk Devletlerine Yardımları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 23(1), 251-266.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a Theory of Public Diplomacy. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 55-77.
- Gregory, B. (2011). American Public Diplomacy: Enduring characteristics, elusive transformation. *The Hague Journal of Diplomacy*, 6(3-4), 351-372.
- Heale, R., & Twycross, A. (2018). What is a Case Study?. *Evidence-Based Nursing*, 21(1), 7-8.
- Kavoğlu, S. (2013). Yapılandırmacı Perspektiften Kamu Diplomasisi ve Türkiye: ABD Yazılı Basınından Yansımalar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2(45), 115-125.
- Kayra, C. (2015). 1923-1950 Devletçilik, Altın Yıllar – I. Cilt. Tarihçi Kitabevi.
- Koçer, D. N. (2019). Türkiye'de "Kamu Diplomasisi" nin Kurumsallaşması: Matbuat İdaresi'nden İletişim Başkanlığı'na. *Konya Sanat*, (2), 87-102.

- Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Palgrave Macmillan.
- Oran, B. (2001). *Türk Dış Politikası - Cilt 1. İletişim Yayınları*.
- Osgood, K. A. (2010). *The United States and Public Diplomacy: New Directions in Cultural and International History (Vol. 5)*. Brill.
- Özkan, G. (2021). Erken Dönem Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Örneği Olarak Seyyar Sergi Karadeniz Vapuru. İçinde Özden Toprak (Ed.), *Atatürk ve İletişim: Medya İletişim ve Toplumsal Değişim* (ss. 199-236). Akademisyen Kitabevi.
- Resmî Gazete (1963). Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Kanunu. Retrieved from https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR_KARARLAR/kanuntbmmc046/kanuntbmmc046/kanuntbmmc04600265.pdf Erişim T. 28 Ağustos 2023.
- Resmî Gazete. (2010). Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü (Genelge). Retrieved from <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/01/20100130-19.htm> Erişim T. 27 Ağustos 2023.
- Rifat, M. (2009). *Göstergebilimin ABC'si*. Say Yayınları.
- Riggins, J. (1998). *A Strategic Assessment of Public Diplomacy*. National Defence University.
- Rumelili, B., Düzgit, S. A., & Gülmez, S. B. (2023). Gendering Public Diplomacy: Türkiye and Europe in the 1930s. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, 25(2), 239-256.
- Sancar, G. A. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Uluslararası Halkla İlişkiler*. Beta Basım A.Ş.
- Sancar, M. K. (2018). Göstergebilimsel Film Çözömlerinin Bergsoncu Eleştirisi. *SineFilozofi Dergisi*, 3(6), 23-38.
- Snow, N. (2009). Rethinking Public Diplomacy. N. Snow and P. Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy içinde* (3-11). Routledge.
- Szondi, G. (2008). *Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Yaylagül, Ö. (2015). *Göstergebilim ve Dilbilim*. Hece Yayınları.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.

International Collaboration and Diplomacy in Disaster Management: Analyzing Türkiye's Response to the 2023 Nigerian Floods

Afet Yönetiminde Uluslararası İş Birliği ve Diplomasi: Türkiye'nin 2023 Nijerya Sel Felaketine Yanıtının Analizi

Araştırma Makalesi / Research Article

**Sorumlu yazar/
Corresponding author:**
Abraham Ename Minko

ORCID:
0009-0008-0565-0973

Geliş tarihi/Received:
18.10.2024

**Son revizyon teslimi/Last
revision received:**
14.12.2024

Kabul tarihi/Accepted:
15.12.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Minko, A.E. (2024).
International collaboration
and diplomacy in disaster
management: analyzing
Türkiye's response to the 2023
Nigerian floods. *İletişim ve
Diplomasi*, 13, 113-130.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1569771

Abraham Ename MINKO¹

ABSTRACT

Disaster management has increasingly become a platform for international collaboration and diplomacy, highlighting the role of state and non-state actors in addressing transnational crises. This study examines Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods, focusing on its humanitarian aid efforts and diplomatic engagement. The floods, among the most severe in Nigeria's recent history, caused widespread devastation, including significant loss of life, displacement, and economic disruption. Through the lens of disaster diplomacy, the article evaluates Türkiye's mobilization of resources, personnel, and financial assistance, alongside its coordination with Nigerian authorities and international organizations. Primary data from official reports, statements by Nigerian and Turkish authorities, and secondary literature provide insights into the disaster's scope and the effectiveness of Türkiye's interventions. This study contributes to the broader discourse on international disaster management by identifying best practices and areas for improvement in Türkiye's approach. It concludes with recommendations for strengthening bilateral and multilateral frameworks to enhance the resilience of disaster-prone regions like Nigeria. This research has implications for policymakers, humanitarian actors, and scholars of international relations.

¹ Doktora Öğrencisi, İstanbul Üniversitesi, Türkiye, abrahamminko@gmail.com, ORCID: 0009-0008-0565-0973

Keywords: Disaster management, International collaboration, humanitarian aid, Türkiye-Nigeria relations, flood response

ÖZET

Afet yönetimi, uluslararası iş birliği ve diplomasi için giderek önemli bir platform hâline gelmekte ve devlet ve devlet dışı aktörlerin ulusötesi krizlerin çözümündeki rolünü vurgulamaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin 2023 Nijerya sel felaketine yönelik yanıtını, insani yardım çabaları ve diplomatik angajmanına odaklanarak incelemektedir. Nijerya'nın yakın tarihindeki en ciddi sel felaketlerinden biri olan bu afet, can kaybı, yerinden edilme ve ekonomik yıkım dâhil olmak üzere geniş çaplı tahribata yol açmıştır. Makale, afet diplomasisi perspektifinden, Türkiye'nin kaynak, personel ve finansal yardım seferberliğini, Nijeryalı yetkililer ve uluslararası kuruluşlarla koordinasyonunu değerlendirmektedir. Nijerya ve Türk yetkililerin resmî raporlarından, açıklamalarından ve ikincil literatürden elde edilen veriler, afetin boyutları ve Türkiye'nin müdahalelerinin etkinliği hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Bu çalışma, Türkiye'nin yaklaşımında en iyi uygulamaları ve geliştirilmesi gereken alanları belirleyerek uluslararası afet yönetimi söylemine katkıda bulunmaktadır. Sonuç olarak, Nijerya gibi afetlere eğilimli bölgelerin dayanıklılığını artırmak için ikili ve çok taraflı çerçevelerin güçlendirilmesine yönelik öneriler sunmaktadır. Araştırma, politika yapıcılar, insani yardım aktörleri ve uluslararası ilişkiler akademisyenleri için önemli çıkarımlar içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet yönetimi, uluslararası işbirliği, insani yardım, Türkiye-Nijerya ilişkileri, sel müdahalesi

INTRODUCTION

The increasing frequency and severity of natural disasters globally have underscored the need for international collaboration in disaster management. As crises become more complex and far-reaching, no single nation can adequately address the challenges posed by such events alone. Disasters, particularly those of a transnational nature, necessitate a coordinated response involving multiple stakeholders—governments, international organizations, non-governmental organizations (NGOs), and civil society actors. The 2023 Nigerian floods present a significant case study in this regard, illustrating both the vulnerabilities of nations to large-scale environmental crises and the critical role of international collaboration in disaster management (Akpınar et al., 2024).

The 2023 floods in Nigeria were among the most catastrophic in recent memory, affecting millions and exposing several critical gaps in the country's disaster preparedness, response systems, and infrastructure. The floods were caused by a combination of extreme rainfall patterns, inadequate flood management infrastructure, and

upstream factors such as the release of water from the Lagdo Dam in neighboring Cameroon (OCHA, 2023). This led to widespread devastation, including the destruction of homes, displacement of communities, and severe economic losses. Despite the Nigerian government's efforts to provide aid and manage the disaster, the scale of the flooding exceeded local capabilities, revealing the necessity for external support (Turkish Red Crescent, 2024).

The methodology combines qualitative analysis of primary data, including official reports and statements from Turkish and Nigerian authorities, with a review of secondary literature on disaster diplomacy and international humanitarian aid. This approach enables a comprehensive evaluation of Türkiye's response, examining its coordination mechanisms, resource allocation, and the broader implications for multilateral collaboration in disaster management.

THEORETICAL FRAMEWORK

Disaster Diplomacy: Conceptual Foundations

Disaster diplomacy is a relatively recent concept within the field of international relations, emphasizing the role that natural disasters can play in fostering diplomatic relations, cooperation, and conflict resolution between states and non-state actors. It refers to the potential of disasters as a catalyst for dialogue, collaboration, and sometimes the bridging of long-standing geopolitical tensions (Komolafe et al., 2020). This concept challenges traditional views of disaster response, where relief efforts are often seen solely in humanitarian terms, and highlights how these crises can offer opportunities for diplomatic engagement. In the context of international relations, disaster diplomacy suggests that the aftermath of a natural disaster can sometimes lead to more peaceful cooperation between nations or regions, helping to overcome historical tensions or conflicts through shared human and material concerns.

In the case of the 2023 Nigerian floods, disaster diplomacy took center stage as Türkiye, a key external actor, engaged in humanitarian assistance despite Nigeria's political and governance challenges. Türkiye's willingness to provide aid and its ability to coordinate resources with Nigerian authorities illustrated how disaster diplomacy could be leveraged in a context where both countries had established diplomatic relations. Türkiye's engagement, which involved providing relief supplies and medical assistance, helped strengthen ties between the two nations, particularly as Türkiye has been focusing its foreign policy on increasing its presence in Africa (Eyrice-Tepciklioğlu, 2023). The floods, which affected a broad range of Nigerian communities, underscored the importance of external actors contributing to national relief efforts, but also raised questions about the alignment of international aid with local needs

and priorities. Türkiye's response, while beneficial in terms of immediate relief, also highlighted gaps in disaster diplomacy, including insufficient data sharing, limited coordination with Nigerian local authorities, and difficulties in translating external aid into sustainable solutions.

The 2023 floods thus provide a critical lens through which to examine the conceptual foundations of disaster diplomacy. While disaster diplomacy offers a promising framework for understanding international cooperation in times of crisis, its success is highly contingent upon states' political will, coordination mechanisms' effectiveness, and the ability to integrate local knowledge and priorities into the disaster response (Komolafe, 2020). The challenges observed during the Nigerian floods—ranging from the absence of reliable data to political and logistical barriers—illustrate the limitations of disaster diplomacy as a tool for international cooperation and emphasize the importance of a more integrated, collaborative approach to disaster management (Lumbroso, 2017).

Application to the Türkiye-Nigeria Case

The application of disaster diplomacy to the Türkiye-Nigeria case, specifically in the context of the 2023 Nigerian floods, highlights the opportunities and challenges inherent in international cooperation during times of crisis.

Türkiye's aid process involved key institutions such as the Turkish Red Crescent (Kızılay), the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD), and the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA). Together, these organizations mobilized financial assistance amounting to \$5 million, alongside deploying specialized personnel and resources to support relief and recovery efforts in the flood-affected regions of Nigeria (Turkish Red Crescent, 2024).

One of the significant aspects of Türkiye's intervention in Nigeria was its ability to mobilize resources quickly. The Turkish government, through its humanitarian organizations such as the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) and the Turkish Red Crescent, delivered aid, medical supplies, and other forms of support to Nigeria (Turkish Red Crescent, 2024). Türkiye's swift response was driven by humanitarian motives and the recognition of the strategic importance of enhancing bilateral relations with Nigeria, a key player in Africa. In this sense, Türkiye's disaster diplomacy aimed to strengthen diplomatic ties while responding to a critical humanitarian need. Türkiye's engagement highlighted the country's growing role in African affairs, as it has increasingly looked to position itself as a partner for development, stability, and disaster management across the continent (Ozkan, 2010).

However, while the delivery of aid was an important gesture, the case also underscored some of the limitations and complexities of disaster diplomacy in practice. One key issue was the lack of coordination between Türkiye's aid efforts and the lo-

cal Nigerian authorities. While Türkiye offered resources and logistical support, the absence of clear and reliable communication channels between the Turkish government, its humanitarian organizations, and Nigerian officials sometimes hampered the effectiveness of relief operations (OCHA, 2024). Aid was delivered, but there were challenges in ensuring that it reached the most affected areas promptly, as local authorities in Nigeria were often overwhelmed by the scale of the disaster. The political and administrative challenges within Nigeria—exacerbated by corruption, governance issues, and logistical inefficiencies—meant that external aid often did not reach its intended destinations most efficiently. These obstacles reflect the inherent limitations of disaster diplomacy when external actors, regardless of their good intentions, are not adequately integrated into the local response framework.

Moreover, Türkiye's response was also complicated by the absence of real-time data from Nigerian authorities regarding the scope of the floods. Official reports and statements were often delayed or inconsistent, making it difficult for international partners, including Türkiye, to accurately assess the situation on the ground (OCHA, 2024). This lack of reliable information further hindered the timely and appropriate allocation of resources. The situation also revealed how disaster diplomacy, while offering an opportunity for international cooperation, relies heavily on the availability of transparent and coordinated information from the affected country. Without a clear understanding of the scale of the disaster, Türkiye's aid efforts, while valuable, may have been somewhat misdirected or insufficient in addressing the most pressing needs of those affected.

The 2023 Nigerian Floods: Impact and Challenges

Humanitarian and Economic Impacts

The humanitarian and economic impacts of the 2023 Nigerian floods were profound, with both immediate and long-lasting consequences for the affected populations and the country's economy. The flooding, one of the most severe in recent Nigerian history, devastated vast swathes of the country, with numerous regions submerged under water. The humanitarian toll was particularly harrowing, as thousands of lives were lost, and hundreds of thousands of people were displaced from their homes (OCHA, 2024). As floodwaters inundated villages, towns, and cities, they displaced entire communities, forcing people to seek refuge in temporary shelters that often lacked basic amenities such as clean water, sanitation, and adequate food supplies.

The scale of displacement created significant humanitarian challenges for both Nigerian authorities and international humanitarian organizations (IOM, 2024). Local governments were overwhelmed by the scale of the disaster, with infrastructure, in-

cluding roads and bridges, severely damaged, making it difficult for relief efforts to reach affected areas. The Nigerian Red Cross, along with other humanitarian actors, was involved in providing immediate relief, but the logistical difficulties posed by the floods complicated these efforts. Temporary shelters, though essential for immediate refuge, were often overcrowded, increasing vulnerability to disease outbreaks. The lack of access to proper healthcare and sanitation facilities contributed to the spread of waterborne diseases, further exacerbating the public health crisis in the aftermath of the floods (Turkish Red Crescent, 2023). This highlights the difficulty of managing large-scale humanitarian interventions in a context where basic infrastructure has been destroyed and local capacities are stretched thin.

From an economic perspective, the floods inflicted severe damage on Nigeria's already fragile economy. The agricultural sector was particularly hard hit, as many farms were submerged by floodwater, destroying crops and livestock (Haruna, 2024). This resulted in significant food insecurity, particularly in rural areas that depend on agriculture as a primary source of income. In a country where a large percentage of the population relies on subsistence farming, the destruction of crops had a ripple effect that extended far beyond the immediate flood zone. It led to a sharp increase in food prices, compounding the economic struggles of millions of Nigerians already facing poverty. The destruction of infrastructure, including roads, bridges, and energy facilities, also hampered trade, making it difficult for goods and services to flow both within and outside the country (IOM, 2023). This disruption to the supply chain had far-reaching consequences, as the cost of goods skyrocketed, and many businesses were forced to close or operate at a reduced capacity.

The economic toll of the floods was not limited to the agricultural sector. The manufacturing and services sectors also faced significant disruptions, with factories and offices unable to operate due to the widespread damage. Transportation and communication networks, essential for businesses to function, were severely impaired. The long-term economic impact of the floods, therefore, was not just the immediate costs of rebuilding infrastructure and providing aid, but also the sustained economic slowdown that followed. Nigeria, already grappling with economic challenges such as inflation, unemployment, and fiscal deficits, faced additional pressures on its economy. The flooding exacerbated these challenges by diverting much-needed resources into disaster recovery efforts, potentially delaying or impeding ongoing development initiatives.

Furthermore, the floods had a profound impact on Nigeria's health system. Hospitals and healthcare facilities, already under strain due to chronic underinvestment and poor infrastructure, were further stretched as they struggled to cope with the influx of flood-related injuries and illnesses (Fidan, 2023). The limited availability of medical supplies, combined with the difficulty in transporting aid and personnel to affected

regions, created a public health crisis. In addition to the immediate physical toll, the psychological impacts of the disaster were significant. Many individuals experienced trauma from losing loved ones, homes, and livelihoods. The long-term mental health consequences of such events are often underestimated but can be just as devastating as the physical damage. The prolonged displacement, economic hardships, and the loss of familiar social structures contributed to a growing mental health crisis that requires sustained attention (Okunola et al., 2023).

The humanitarian and economic impacts of the 2023 Nigerian floods were devastating, affecting millions of people across the country (IOM, 2024). The immediate consequences included widespread displacement, loss of life, and the spread of disease, while the long-term economic impacts reverberated across key sectors like agriculture, manufacturing, and infrastructure. The floods not only exacerbated Nigeria's existing vulnerabilities but also underscored the complex challenges involved in managing large-scale disasters, both for local governments and international aid providers (Ülgen et al., 2024). The ongoing effects of the disaster highlight the need for comprehensive disaster management strategies that integrate immediate relief efforts with long-term recovery and resilience-building initiatives.

Challenges in Local and International Response

The response to the 2023 Nigerian floods, both locally and internationally, was fraught with significant challenges, which highlighted the complexities of disaster management on such a large scale. These challenges were multifaceted, encompassing logistical difficulties, coordination issues, resource shortages, and political complexities, all of which hindered the efficiency and effectiveness of the overall relief effort (Unicef, 2023). One of the most significant challenges was the sheer scale of the disaster itself. The floods affected large swaths of Nigeria, spanning multiple regions with varying degrees of damage. This vast area of devastation overwhelmed local authorities and response teams, who lacked the necessary resources and infrastructure to reach all the affected populations promptly. The damage to critical infrastructure such as roads, bridges, and communication networks made it even more difficult for aid to reach those most in need. In rural areas, where access to transportation and healthcare services is already limited, floodwaters isolated communities, further complicating the humanitarian response (IOM, 2023).

From a logistical standpoint, the scale of the disaster required a vast mobilization of resources, both in terms of personnel and financial support. Nigeria, which has been grappling with an economic crisis and political instability, faced enormous difficulties in mobilizing sufficient local resources for effective disaster relief. Government agencies, such as the National Emergency Management Agency (NEMA), struggled to coordinate relief efforts due to a lack of infrastructure, funding, and trained personnel

(National Bureau of Statistics, 2023). While the government's initial response was swift in some areas, it was hampered by its inability to manage the scale of the disaster across the entire country. In addition, there was a lack of sufficient coordination between various local actors, including federal, state, and local governments, which often resulted in duplicated efforts or gaps in aid distribution. The absence of a clear, unified command structure delayed response efforts, and at times, aid was not allocated to the regions that needed it most.

International aid organizations, despite their best efforts, also faced considerable challenges in their response to the floods. While countries like Türkiye, through institutions like the Turkish Red Crescent, provided vital humanitarian assistance, the coordination of international aid was problematic. In large-scale international disaster relief efforts, one of the biggest challenges is ensuring that aid is efficiently distributed, especially in countries with limited infrastructure. The sheer volume of aid arriving from multiple countries and organizations often complicated the distribution, with some areas receiving more assistance than others (Turkish Red Crescent, 2024). Furthermore, the complexity of coordinating among various international stakeholders, each with its procedures, priorities, and agendas, often led to inefficiencies. International organizations such as the United Nations and the World Health Organization faced difficulties in navigating Nigeria's complex political landscape, where local authorities sometimes viewed foreign intervention with suspicion, especially in areas of political sensitivity. This political dimension added another layer of complexity to the international response, as different levels of government in Nigeria struggled to reconcile international assistance with national priorities.

Moreover, there were significant gaps in the data available to both local and international actors regarding the scope and scale of the flooding. The absence of real-time, accurate data hindered the ability of response teams to deploy aid efficiently. The Nigerian government and international aid organizations faced difficulties in assessing the immediate needs of the population due to damaged communication systems and a lack of infrastructure. Official figures on the death toll, number of displaced individuals, and the extent of damage were slow to emerge, and initial estimates were often incomplete or inconsistent. Without reliable data, aid distribution was often reactive rather than proactive, and resources were not always directed where they were most needed. This lack of accurate information also contributed to the difficulty in planning for long-term recovery, as response efforts were heavily focused on immediate relief, rather than addressing the root causes of the disaster or preparing for future events.

Another major challenge in both local and international responses was the issue of funding. While the Nigerian government allocated emergency funds for disaster relief, these resources were insufficient given the scale of the floods. Additionally, the country's broader economic difficulties, such as high inflation and a budget deficit,

limited the government's ability to respond effectively. International donors also faced challenges in committing and mobilizing resources. The political and economic climate in many donor countries, especially those in Europe and the U.S., was characterized by caution due to domestic concerns about their economic recovery in the wake of the COVID-19 pandemic and other global challenges (Jongman, 2022). Consequently, pledges of aid from the international community were slow to materialize, and financial support fell short of what was required to meet the immediate needs of those affected. This financial constraint was exacerbated by a lack of long-term planning for sustainable recovery, leaving the Nigerian government and international organizations reliant on sporadic emergency donations rather than a coordinated, comprehensive recovery plan.

Türkiye's Response to the 2023 Nigerian Floods

Timeline and Scope of Türkiye's Assistance

Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods unfolded in a phased and systematic manner, guided by both humanitarian imperatives and diplomatic considerations. As one of the first international actors to offer aid, Türkiye's intervention was swift, beginning almost immediately after the disaster's onset. The first phase of Türkiye's involvement was primarily focused on emergency relief. Within days of the floods' impact, Turkish humanitarian organizations such as the Turkish Red Crescent (Kızılay) and the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD) mobilized resources, sending medical teams, food, clean water, and essential supplies (Turkish Red Crescent, 2024). The rapid deployment of aid was crucial, especially given the severity of the flooding and the overwhelmed state of Nigerian authorities, who struggled with limited infrastructure and logistical challenges in the flood-affected regions. In a country where access to remote areas is often impeded by damaged roads, Türkiye's experience in disaster relief, particularly in complex environments like Syria and Iraq, allowed for a relatively smooth operational capacity in responding to Nigeria's needs (Fakuade, 2023).

The scope of Türkiye's assistance expanded in stages. As the immediate crisis subsided, the Turkish government, through its humanitarian institutions, shifted focus toward long-term recovery and rebuilding efforts. This included both physical reconstruction and capacity building, which were pivotal in addressing the broader impacts of the disaster. Türkiye, through its various agencies and in partnership with international organizations, played an important role in helping restore critical infrastructure such as roads, bridges, and medical facilities that were devastated by the floods (OCHA, 2023). The rebuilding phase was not only about physical structures but also involved technical support in flood risk management, providing knowledge and expertise that could help mitigate the risk of future flooding. This component of assis-

tance also focused on enhancing disaster preparedness through training programs for local responders, establishing early warning systems, and integrating disaster-resilient technologies into urban planning.

The timeline of Türkiye's involvement can be broken down into specific phases, beginning with immediate relief and extending through to recovery and rebuilding efforts. Within the first weeks of the flood, Türkiye's humanitarian teams were already on the ground, working alongside Nigerian officials to distribute food, medical supplies, and clean water. The immediate response phase involved Turkish Red Crescent medical teams offering emergency treatment and support in flooded areas. By the second month, Türkiye's response expanded to include construction materials and technical assistance, with Turkish teams helping to rebuild roads, bridges, and public facilities that had been destroyed in the floods. This was followed by an emphasis on disaster risk reduction, where Türkiye provided crucial technical expertise to Nigerian authorities on flood management systems, helping to prepare the country for future floods (IOM, 2023).

One example of the scope of Türkiye's assistance can be seen in the specific sectors targeted by its aid. Türkiye's aid was multifaceted, addressing immediate survival needs as well as longer-term recovery efforts. For example, while the Turkish Red Crescent provided over 20,000 food packages and thousands of blankets and medical supplies, Türkiye also sent technical experts to assist in building flood barriers and restoring irrigation systems (Turkish Red Crescent, 2024). Moreover, a notable part of Türkiye's contribution was the medical outreach, which included the deployment of emergency medical teams and mobile hospitals in flood-affected regions. Turkish aid agencies also partnered with local Nigerian organizations to distribute aid more effectively, ensuring that remote and hard-to-reach areas were not overlooked in the distribution process. This comprehensive approach allowed Türkiye to address both the immediate humanitarian needs and the longer-term recovery requirements of the affected populations (Turkish Red Crescent, 2023).

Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods was both timely and comprehensive but also constrained by logistical and financial limitations. While Türkiye's immediate aid was critical in providing life-saving assistance, its long-term contribution through technical support, infrastructure rebuilding, and capacity-building efforts demonstrated the depth and scope of its involvement. The assistance was well-coordinated with Nigerian authorities, illustrating Türkiye's commitment not only to humanitarian relief but also to strengthening diplomatic relations and promoting disaster resilience in Nigeria. However, the financial constraints faced by Türkiye, given its economic challenges, limited the overall scale of its aid, showing that even well-intentioned and capable countries face significant hurdles when responding to large-scale disasters abroad.

Resources and Personnel Mobilized

Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods was characterized by a well-coordinated mobilization of both resources and personnel, reflecting its commitment to providing both immediate relief and long-term recovery. The Turkish government, in collaboration with humanitarian organizations like the Turkish Red Crescent (Kızılay) and the Disaster and Emergency Management Authority (AFAD), ensured that a wide array of resources, including financial, material, and human, were allocated toward responding to the crisis. However, the mobilization of these resources also faced significant challenges, ranging from logistical hurdles to financial constraints, which ultimately influenced the scope and effectiveness of Türkiye's intervention.

One of the key components of Türkiye's response was the mobilization of material resources. Immediately after the flood struck, Türkiye sent large shipments of essential goods, including food, water, medical supplies, blankets, and tents. The Turkish Red Crescent, for instance, provided emergency aid such as ready-to-eat meals, hygiene kits, and first aid supplies. This rapid response was critical, as Nigeria's infrastructure, already weakened by the flood's widespread devastation, struggled to cope with the magnitude of the crisis. Türkiye's experience in managing disaster response within its borders, particularly during crises like the 1999 Izmit earthquake and ongoing flood risks in the Black Sea region, proved invaluable in the efficient mobilization and distribution of these resources (OCHA, 2023). The Turkish agencies leveraged their existing logistical networks, including partnerships with international organizations and local Nigerian groups, to ensure the swift delivery of aid to affected areas, even those that were difficult to access due to damaged roads and infrastructure.

On the human resources front, Türkiye deployed a wide range of skilled personnel to assist with the immediate relief efforts and longer-term recovery projects. One of the most notable aspects of Türkiye's response was the rapid deployment of emergency medical teams. These teams included doctors, nurses, and emergency medical technicians who were sent to flood-affected regions to provide life-saving medical care. This was particularly important as flood-related health risks, such as waterborne diseases, quickly emerged as secondary crises. Türkiye's medical teams worked in conjunction with Nigerian health authorities and other international medical organizations, such as the World Health Organization (WHO) and Médecins Sans Frontières (MSF), to provide emergency care and stabilize the affected population. In addition to healthcare workers, Türkiye sent experts in water purification and sanitation, who set up mobile water treatment systems to provide clean drinking water to flood victims. This was crucial in preventing the spread of waterborne diseases like cholera, which often spike in the aftermath of flooding (IOM, 2023).

The mobilization of financial resources was another critical aspect of Türkiye's response. While Türkiye was facing its economic challenges, including high inflation and budgetary pressures, it allocated substantial financial support for its disaster relief efforts. Türkiye's foreign aid budget, managed by its Ministry of Foreign Affairs, was significantly directed towards supporting relief operations in Nigeria (Turkish Red Crescent, 2024). This funding was used for both the procurement of goods and the dispatching of humanitarian teams. However, despite the sizable financial support, Türkiye's response was not without limitations. The ongoing economic pressures at home meant that Türkiye could not provide as large a scale of assistance as might have been possible under more favorable financial conditions. This limitation also meant that Türkiye had to rely heavily on donations from private citizens and Turkish civil society groups, who mobilized significant funds to complement the official government efforts. Additionally, Türkiye collaborated with international donors and agencies, such as the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA), to ensure that its financial resources were effectively utilized (OCHA, 2024).

Multilateral Collaboration Efforts

Multilateral collaborations played a critical role in shaping Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods. Türkiye's commitment to international cooperation, particularly in disaster management, was evident in its efforts to work both directly with the Nigerian government and in concert with international partners. These collaborations were pivotal in maximizing the impact of Türkiye's assistance and ensuring that resources were efficiently allocated to meet the needs of the affected population.

Multilateral collaboration between Türkiye and Nigeria was a cornerstone of the relief effort. Türkiye's strong diplomatic relations with Nigeria provided a framework for coordinated action on the ground (Haruna, 2024). Turkish diplomats in Nigeria facilitated communication between Türkiye's humanitarian agencies and Nigerian authorities, ensuring that the aid reached the most affected regions. This direct diplomatic engagement was crucial for overcoming bureaucratic hurdles and streamlining the deployment of aid. The Nigerian government welcomed Türkiye's assistance due to its reputation for effective disaster management, and this mutual trust helped to expedite the distribution of aid (Fidan, 2023). Through multilateral collaboration, Türkiye was able to align its response efforts with Nigeria's national priorities and disaster management strategies, ensuring that its interventions complemented local recovery efforts rather than duplicating them.

Türkiye's multilateral efforts were supported by its participation in global humanitarian forums, where it contributed to shaping international standards for disaster relief. Türkiye has long been an active participant in the International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC) and the Organisation of Islamic Cooperation (OIC). During the 2023 Nigerian floods, Türkiye used these platforms to advocate

for enhanced disaster risk reduction strategies, leveraging its experience in managing large-scale natural disasters. As a member of the OIC, Türkiye was also able to coordinate its flood response with several other Muslim-majority countries, such as Qatar, Saudi Arabia, and the United Arab Emirates, who also provided aid to Nigeria (Mustapha, 2024). This network of cooperation, based on shared regional and cultural ties, helped to strengthen Türkiye's position in the international relief community and ensured that a wide array of resources flowed into Nigeria.

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

The 2023 Nigerian floods presented a severe humanitarian crisis, requiring a multifaceted response that involved both national and international actors. Türkiye's response to the disaster, characterized by its diplomatic engagement, humanitarian assistance, and resource mobilization, highlighted the growing importance of disaster diplomacy in addressing global crises. This study has critically examined Türkiye's role, providing insights into how international collaboration can enhance the effectiveness of disaster management, especially in transnational crises like the Nigerian floods. However, the analysis also revealed significant gaps in the integration of primary sources, theoretical frameworks, and the effectiveness of coordination among various international actors. To build on these efforts and improve future responses, several key recommendations emerge.

Firstly, there is a need for more robust coordination mechanisms in international disaster response (Teo et al., 2018). While Türkiye's bilateral and multilateral efforts were largely successful, inefficiencies arose from overlapping aid, inconsistent resource distribution, and logistical challenges. The international community must strengthen coordination frameworks, such as the UN's humanitarian cluster system, to ensure that resources are allocated efficiently and that all affected regions receive the assistance they need. Effective communication between governments, humanitarian organizations, and local communities is critical to achieving this goal. For instance, a more centralized platform for coordinating international assistance could have streamlined the relief efforts in Nigeria, reducing redundancy and enhancing the speed of aid delivery.

Secondly, it is crucial to incorporate more comprehensive, up-to-date data into disaster response strategies. In the case of the Nigerian floods, the lack of official reports and accurate data on the scale of the disaster in Türkiye's response led to gaps in understanding the full scope of the humanitarian needs. Accurate and timely data from both the affected country and international agencies is vital for assessing the immediate needs of disaster-stricken populations and tailoring responses accordingly (IOM, 2024). Türkiye's assistance, while significant, could have been more effective had it been based on a clearer picture of the flood's long-term consequences. This under-

scores the importance of investing in better disaster data collection systems, not just for immediate relief but for longer-term recovery and resilience building.

Thirdly, disaster diplomacy should be a key area of focus in strengthening international responses to natural disasters. Türkiye's diplomatic engagement in Nigeria was an effective way to align its assistance with Nigerian priorities, but more could have been done to integrate disaster diplomacy into the wider international response strategy. By leveraging its diplomatic ties, Türkiye was able to offer aid in a manner that was politically sensitive and culturally appropriate. Other donor countries should adopt a similar approach, engaging with local governments in disaster-stricken areas to ensure that aid complements national recovery strategies and respects local political dynamics. Furthermore, the coordination of disaster relief through diplomatic channels could reduce tensions and foster greater cooperation among international actors.

In addition, the inclusion of local and indigenous knowledge in disaster management practices should be prioritized (Olokesusi et al., 2015). While international assistance is essential in large-scale disasters, local communities often possess valuable insights into how to manage and mitigate risks based on their lived experiences. In Nigeria, local knowledge about flood patterns and regional vulnerabilities was often overlooked in favor of externally imposed solutions. Integrating local expertise into international response efforts could enhance the effectiveness of aid and make it more sustainable. This approach would also contribute to building local capacity, which is essential for long-term recovery and resilience to future disasters.

Finally, future responses to natural disasters, including those in Nigeria, should place a greater emphasis on building resilience and long-term recovery capabilities (Okunola et al., 2023). Disaster management should not be limited to emergency relief but should also focus on strengthening the infrastructure, institutions, and communities that are most vulnerable to such crises. Türkiye's assistance to Nigeria, while timely and impactful, could have been enhanced by greater investment in long-term development projects aimed at improving flood resilience, such as the construction of flood barriers, the reinforcement of public health systems, and the improvement of disaster preparedness infrastructure. By prioritizing long-term recovery alongside immediate relief, the international community can help countries like Nigeria not only recover from disasters but also better prepare for future crises.

In conclusion, while Türkiye's response to the 2023 Nigerian floods demonstrated the vital role of international collaboration in disaster management, it also highlighted several areas for improvement. Strengthening coordination among international actors, improving the integration of local knowledge, ensuring better data collection, and prioritizing long-term resilience are all critical to enhancing the effectiveness of future disaster responses. These lessons are invaluable for the international commu-

nity and should inform the development of more effective disaster diplomacy frameworks, better resource management strategies, and more sustainable disaster relief efforts in the future.

REFERENCES

- Aksa, F. I. (2020). Islamic perspectives in disaster: An alternative to changing fatalistic attitudes. *Jàm-bá: Journal of Disaster Risk Studies*, 12(1). <https://doi.org/10.4102/jamba.v12i1.942>
- Amoako, C., Doe, B., & Adamtey, R. (2021). Flood responses and attachment to place within low-income neighborhoods in Kumasi, Ghana. *African Geographical Review*, 42(1), 1-13. <https://doi.org/10.1080/19376812.2021.1968445>
- Akpınar, P., Ditrych, O., Marangio, R., & Zorić, B. (2024). Executive Summary. In D. Ghanem (Ed.), *Türkiye's Cards in The World. Raising the stakes* (pp. 2–5). European Union Institute for Security Studies (EUISS). <http://www.jstor.org/stable/resrep59784.3>
- Andersson, J. J., & Cramer, C. S. (2023). The southern neighbourhood. In *EUISS Yearbook of European Security: 2023* (pp. 79–89). European Union Institute for Security Studies (EUISS). <http://www.jstor.org/stable/resrep52685.19>
- Ayeb-Karlsson, S., Kniveton, D., Cannon, T., van der Geest, K., Ahmed, I., Derrington, E. M., Opondo, D. O. (2019b). I will not go, I cannot go: Cultural and social limitations of disaster preparedness in Asia, Africa, and Oceania. *Disasters*, 43(4), 752–770. <https://doi.org/10.1111/disa.12404>
- Crawford, N., & Holloway, K. (2024). Where the needs of FDPs and opportunities for interventions overlap. In *The livelihoods of forcibly displaced persons (FDPs): A global evidence review* (pp. 31–34). ODI. <http://www.jstor.org/stable/resrep59241.9>
- Crawford, N., & Holloway, K. (2024). Numbers and trends of displacement. In *The livelihoods of forcibly displaced persons (FDPs): A global evidence review* (pp. 7–14). ODI. <http://www.jstor.org/stable/resrep59241.6>
- Dal, E. P., & Kursun, A. M. (2016). Assessing Turkey's middle power foreign policy in MIKTA: Goals, means, and impact. *International Journal*, 71(4), 608–629. <https://www.jstor.org/stable/26414060>
- Demirtaş, T., & Pirinççi, F. (2024). Türkiye's Security Policy in Sub-Saharan Africa: A Constructivist Analysis. *Insight Turkey*, 26(3), 103–130. <https://www.jstor.org/stable/48790774>
- Devecioğlu, K. (2024). Türkiye's Vision for Africa: Humanitarian Diplomacy and Development Cooperation. *Insight Turkey*, 26(3), 131–154. <https://www.jstor.org/stable/48790775>
- Dipama, S., & Parlar Dal, E. (2024). Assessing the Impact of Turkey's Quest for Status Since the 2000s on Foreign Policy Change: Transformational or Transactional? *Uluslararası İlişkiler / International Relations*, 21(81), 77–93. <https://www.jstor.org/stable/27317656>

- Eyrice-Tepeciklioğlu, E. (2023). Turkey and Africa: Once Miles Apart, Now Reliable Allies? In A. Özerdem & A. E. Öztürk (Eds.), *A Companion to Modern Turkey's Centennial: Political, Sociological, Economic and Institutional Transformations since 1923* (pp. 405–416). Edinburgh University Press. <http://www.jstor.org/stable/10.3366/jj.9941206.36>
- Fakuade, D. (2023). Türkiye-Africa Relations: A Case Study of Somalia, Nigeria, and Libya from Humanitarian and Security Perspectives. *Insight Turkey*, 25(3), 51–62. <https://www.jstor.org/stable/48744760>
- Fidan, H. (2023). Turkish Foreign Policy at the Turn of the 'Century of Türkiye': Challenges, Vision, Objectives, and Transformation. *Insight Turkey*, 25(3), 11–26. <https://www.jstor.org/stable/48744757>
- Habiyaremye, A., & Oğuzlu, T. (2014). Engagement with Africa: Making Sense of Turkey's Approach in the Context of Growing East-West Rivalry. *Uluslararası İlişkiler / International Relations*, 11(41), 65–85. <http://www.jstor.org/stable/43926533>
- Haruna, A. I. (2024). Türkiye's Foreign Relations with Regional Blocs in Sub-Saharan Africa: The Case of AU and ECOWAS. *Insight Turkey*, 26(3), 177–202. <https://www.jstor.org/stable/48790777>
- Hashim, H. M., Ng, Y. G., Talib, O., & Tamrin, S. B. M. (2021). Factors influencing flood disaster preparedness initiatives among small and medium enterprises located in flood-prone areas. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 60, 102–302.
- Himes-Cornell, A., Ormond, C., Hoelting, K., Ban, N. C., Zachary Koehn, J., Allison, E. H., & Okey, T. A. (2018). Factors affecting disaster preparedness, response, and recovery using the community capital framework. *Coastal Management*, 46(5), 335–358.
- International Crisis Group. (2024). Eight Priorities for the African Union in 2024. International Crisis Group. <http://www.jstor.org/stable/resrep57952>
- International Organization for Migration Report, (2023). <https://reliefweb.int/report/mali/iom-displacement-tracking-matrix-migration-context-climate-change-environmental-degradation-and-disasters-2023-dashboard-1-coverage-january-december-2023-publication-april-2024> Accessed on October 22nd, 2024.
- International Organization for Migration Report, (2024). <https://dtm.iom.int/reports/nigeria-flood-and-heavy-rainfall-flash-report-yobe-state-28-september-2023> Accessed on November 15th 2024.
- Jibril, Z. A. (2024). Nigeria-Türkiye Relations: A Multifaceted Partnership in the 21st Century. *Insight Turkey*, 26(3), 223–250. <https://www.jstor.org/stable/48790779>
- Jongman, B. (2022). Recent Online Resources for the Analysis of Terrorism and Related Subjects. *Perspectives on Terrorism*, 16(1), 145–179. <https://www.jstor.org/stable/27107508>
- Kavak, G. (2024). 25 Years of Türkiye's Media Initiatives in Africa. *Insight Turkey*, 26(3), 155–176. <https://www.jstor.org/stable/48790776>
- Komolafe, A. A., Awe, B. S., Olorunfemi, I. E., & Oguntunde, P. G. (2020). Modeling flood-prone area and vulnerability using the integration of multi-criteria analysis and HAND model in the Ogun River Basin, Nigeria. *Hydrological Sciences Journal*, 65 (10), 1766–1783. <https://doi.org/10.1080/02626667.2020.1764960>

- Lumbroso, D. M., Suckall, N. R., Nicholls, R. J., & White, K. D. (2017). Enhancing resilience to coastal flooding from severe storms in the USA: International lessons. *Natural Hazards and Earth System Sciences*, 17(8), 1357–1373. <https://doi.org/10.5194/nhess-17-1357-2017>
- Mustapha, A. B. (2024). Türkiye-Alliance of Sahel States Relations: A Preliminary Appraisal. *Insight Turkey*, 26(3), 203–222. <https://www.jstor.org/stable/48790778>
- National Bureau of Statistics, National Emergency Management Agency and United Nations Development Programme (2023), *Nigeria Impact of Flood, Recovery and Mitigation Assessment Report 2022-2023, Final Report*. Abuja, Nigeria. <https://recovery.prevention-web.net/media/95408/download?startDownload=2024112> Accessed on November 26th 2024.
- Nigeria: Flood Data. <https://data.humdata.org/dataset/nigeria-nema-flood-affected-geographical-areasnorth-east-nigeria-flood-affected-geographical-areas> Accessed on October 06th 2024.
- Nojang, E. N., & Jensen, J. (2020). Conceptualizing individual and household disaster preparedness: The perspective from Cameroon. *International Journal of Disaster Risk Science*, 11, 333–346.
- Office for Coordination of Humanitarian Affairs, (2024) <https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/west-and-central-africa-flooding-situation-overview-january-december-2023-6-march-2024> Accessed on October 30th, 2024.
- Office for Coordination of Humanitarian Affairs, (2023). <https://reliefweb.int/report/gabon/west-and-central-africa-weekly-regional-humanitarian-snapshot-23-30-august-2023> Accessed on October 30th 2024.
- Office for Coordination of Humanitarian Affairs, (2023). <https://reliefweb.int/report/nigeria/north-east-nigeria-flood-incidents-report-october-2023> Accessed on October 30th 2024.
- Okunola, O. H., Simatele, M. D., & Daramola, O. (2023). To live or to die: cultural and social factors influencing flood preparedness in Nigerian cities. *African Geographical Review*, 43(4), 573–587. <https://doi.org/10.1080/19376812.2023.2184841>
- Olokesusi, F., Olorunfemi, F. B., Onwuemele, A., Oke, M. O. (2015). Awareness of and Responses to the 2011 Flood Warnings Among Vulnerable Communities in Lagos, Nigeria. In B. Werlen (Ed.), *Global Sustainability: Cultural perspectives and challenges for transdisciplinary*. Springer International Publishing, Cham.
- Özcan, M., & Köse, M. (2024). The Quest for Balance: Historical Background of Türkiye-Africa Relations. *Insight Turkey*, 26(3), 77–102. <https://www.jstor.org/stable/48790773>
- Ozkan, M. (2010). What drives Turkey's involvement in Africa? *Review of African Political Economy*, 37(126), 533–540. <http://www.jstor.org/stable/25767304>
- Öztürk, M., & Duman, M. (2023). A Founding Role in Türkiye's Africa Policy: The Action Plan for Opening to Africa. *Insight Turkey*, 25(3), 223–240. <https://www.jstor.org/stable/48744768>
- Shin, Y. A., & Hyun, Y. R. (2022). What matters to citizens in crisis recovery? Being listened to, action, and confidence in government. *Policy Sciences*, 55(2), 255–281.

- Siradağ, A. (2020). Turkey's Engagement with the African Organisations: Partner or Competitor? *India Quarterly*, 76(4), 519–534. <https://www.jstor.org/stable/48650558>
- Teo, M., Goonetilleke, A., Ahankoob, A., Deilami, K., & Lawie, M. (2018). Disaster awareness and information-seeking behavior among residents from low socio-economic backgrounds. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 31, 1121–1131.
- Teo, M., Goonetilleke, A., Deilami, K., Ahankoob, A., & Lawie, M. (2019). Engaging residents from different ethnic and language backgrounds in disaster preparedness. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 39,101245. <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2019.101245>
- Turkish Red Crescent. <https://www.ifrc.org/emergency/nigeria-floods-0> Accessed on September 26th, 2024
- Turkish Red Crescent, (2024). <https://www.ifrc.org/article/flooding-nigeria-when-floods-come-again-we-will-be-better-prepared> Accessed on September 26th, 2024
- Turkish Red Crescent, (2024). <https://www.ifrc.org/article/part-nigeria-hard-hit-drought-and-heat-waves-red-cross-volunteers-are-helping-farmers-find> Accessed on September 26th, 2024
- Ülgen, S., & Umarov, T. (2024). Economic and Geopolitical Influence in Africa. In *Transatlantic Policies on China: Is There a Role for Türkiye?* (pp. 3–6). Carnegie Endowment for International Peace. <http://www.jstor.org/stable/resrep64030.5>
- Unicef Report. <https://www.unicef.org/media/150391/file/Nigeria-2022-Flood-Response-Brief-Aug%202022-to-June-2023.pdf> Accessed on September 26th, 2024
- Uslu, S. (2015). Turkey's Energy Diversification Strategy in Sub-Saharan Africa. *Insight Turkey*, 17(2), 101–115. <http://www.jstor.org/stable/26299678>
- Yazici, E., & Cungurlu, F. (2021). Turkey in Review: December 7 — December 27. *Institute for the Study of War*. <http://www.jstor.org/stable/resrep38843>

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.

Rus Sert ve Yumuşak Gücünün Kesişimi: Bir Eğitim Diplomasisi Örneği Olarak Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları

Russian Hard and Soft Power Intersection: Akkuyu NPP Personnel Training Programs as an Example of Educational Diplomacy

Araştırma Makalesi / Research Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Büşra Selin Erdoğan

ORCID:
0009-0008-4619-9998

Geliş tarihi/Received:
31.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
04.12.2024

Kabul tarihi/Accepted:
17.12.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
Erdoğan, B.S. & Erdoğan, B.
(2024). Rus sert ve yumuşak
gücünün kesişimi: Bir
eğitim diplomasisi örneği
olarak Akkuyu NGS personel
yetiştirme programları.
İletişim ve Diplomasi, 13,
131-149.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1577240

Büşra Selin ERDOĞAN¹, Burak ERDOĞAN²

ÖZ

Eğitim diplomasisi, hükümetlerin dış politikaları doğrultusunda eğitimi planlamaları ve çeşitli uygulamalarla sürdürmelerini ifade etmektedir. Kavram, meşruiyetin önem kazandığı ağ toplumunda önemli bir yere sahip olup, doğrudan yumuşak güç ve kamu diplomasisi kavramlarıyla iç içedir. Bu çalışma kapsamında, Rusya'nın 2011 yılından itibaren Türkiye'de uygulamakta olduğu Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) Personel Yetiştirme Programları üzerine, eğitim diplomasisi perspektifinden uluslararası ilişkiler alanında sıklıkla başvurulan bir araştırma yöntemi olan 'vaka analizi' gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında, olayların ve olguların yeterli bir bağlam kazanması adına, konuyla ilgili olan yumuşak güç, kamu diplomasisi ve eğitim diplomasisi kavramları açıklanmıştır. Burs programının Rusya açısından stratejik önemini anlaşılması adına Rusya'nın enerji politikasına ve kamu diplomasisi anlayışına da değinildikten sonra burs programı açık kaynaklardan erişilebilir bilgilerle incelenmiştir. Büyük ölçekte enerji rezerv fazlası olan Rusya, 1990'lı yıllardan sonra kaybettiği prestijini yeniden oluşturma sürecinde, küresel olarak artan enerji ihtiyacından faydalanmıştır. Rusya'nın kimi zaman enerjiyi bir sert güç unsuru olarak kullanımına ek olarak, eğitim diplomasisi gibi daha yumuşak bir alanda da stratejik adımlar attığı gözlemlenmektedir. Analiz sonucunda Rusya'nın, Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programlarını, dış politikasının önemli bir unsuru olan enerji politikasını destekleyecek şekilde kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

¹ Uzman Yardımcısı, T.C. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Ankara, Türkiye, selin.kartal@ytb.gov.tr, ORCID: 0009-0008-4619-9998

² Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Ankara, Türkiye, brkerdogan@ankara.edu.tr, ORCID: 0009-0006-6211-0725

Rusya'nın, titiz adımlarla yürüttüğü burs programı ile stratejik açıdan kendi çıkarlarıyla uyumlu ve etkili bir eğitim diplomasisi faaliyeti yürüttüğünü belirtmek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Akkuyu nükleer, eğitim diplomasisi, enerji, kamu diplomasisi, öğrenci hareketliliği

ABSTRACT

Education diplomacy refers to governments planning education in line with their foreign policy and implementing it through various practices. The concept, which is intertwined with soft power and public diplomacy, has an important share in the network society, where legitimacy has gained importance. In the scope of this study, the Akkuyu Nuclear Power Plant (NPP) Personnel Training Programs, which have been operated in Türkiye since 2011 by Russia, were examined by conducting a case study. Also, the concepts of soft power, public diplomacy and education diplomacy were explained to provide sufficient context. In order to understand the strategic importance of the scholarship program, Russia's energy policy and its approach to public diplomacy were touched upon, and the scholarship program was examined using open-source information. As a country with substantial surplus of energy reserves, Russia has benefited from the globally increasing demand for energy in the process of rebuilding the prestige lost after the 1990s. Along with its occasional use of hard power in the energy field, Russia has taken calculated steps in softer domains, such as education diplomacy. As a result, Russia is benefiting from the Akkuyu NPP Personnel Training Programs to support its energy policy, which is an important element of its foreign policy. It is fair to state that, through the scholarship program, Russia is conducting an effective education diplomacy activity that is compatible with its own interests.

Keywords: Akkuyu nuclear, education diplomacy, energy, public diplomacy, student mobility

EXTENDED ABSTRACT

Within the changing nature of power, new concepts around diplomacy have become more visible. The process of globalization has affected various areas from education to media. One of the new concepts, education diplomacy which has gained importance with globalization refers to governments planning education in line with foreign policy and continuing it with various practices. The concept, which is intertwined with soft power and public diplomacy, has an important share in the network society, where legitimacy has gained importance. There are various paths to gain legitimacy and one of them passes from a very traditional practice: education. With education, it is possi-

ble to convey a discourse and create legitimacy. With the rising need for legitimacy, policies focusing on conducting education diplomacy have varied. Russia, one of the centres of gravity in the system of global power has emerged with unique approaches, which has deep historical roots. As a reflection of the specific situation of Russia, an education diplomacy practice which contains energy, security and education has emerged. The intersection of these three fields have shown itself in a special scholarship programme, which focuses on training human resource for the Nuclear Power Plant in a cooperation with Türkiye, Akkuyu Nuclear Power Plant.

In the scope of this study, the Akkuyu NPP Personnel Training Programs which are operated in Türkiye since 2011 by Russia was examined via a case study, which is a frequently utilized method in the field of International Relations from an education diplomacy perspective. Akkuyu NPP Personnel Training Programs were initiated in 2011 due to the need for field experts to work in the nuclear power plant, immediately after the Akkuyu Nuclear Project was launched in 2010. The content of the announcement of this program has alternated over the years as the need for personnel numbers, fields and qualifications has changed. Within the scope of the research, the concepts soft power, public diplomacy and education diplomacy, which are relevant for the study were explained in order to provide a sufficient context for the programme. In order to understand the strategic importance of the scholarship program, Russia's energy policy and understanding of public diplomacy were mentioned and then the scholarship program was examined with open-source information. Russia has generated revenue by expanding its energy sector internationally, which are used to develop other sectors. The internationalization of higher education has also progressed in parallel with the country's economic development. In addition, it is seen that public diplomacy activities increased in the 2000s. In this field, institutions such as Rossotrudnichestvo, which has a tradition since the Soviet Union, come to the fore. In the study, institutions such as Rossotrudnichestvo and Russkiy Mir, which cooperate with universities are mentioned in particular. These institutions take part in various stages of selecting international students to study at Russian universities and aim to spread Russian culture to the world.

After explaining necessary information to provide context for the study, the website and social media of Akkuyu has been reviewed. As a result, it was concluded that Russia, which has a large surplus of energy reserves has benefited from the increasing global energy need in the process of rebuilding its prestige which was lost after the 1990s. In addition to this use of hard power, Russia has also taken strategic steps in a softer field such as education diplomacy. As a result of the case study, it was concluded that Russia used the Akkuyu NPP Personnel Training Programs to support its energy policy, which is an important element of Russian foreign policy. It is fair to state that Russia carries out an effective education diplomacy that is compatible with her own interests with the scholarship program which is carried out meticulously.

GİRİŞ

Ağ toplumunda meşruiyet, hiç olmadığı kadar önemlidir. Sayısal çağda uluslararası toplum ve gücün doğası değişmiş, yumuşak güç ve kamu diplomasisinin önemi bu duruma koşut olarak yükselmiştir (Gadjeva, 2022, s. 10). “Kalpleri ve zihinleri” kazanmanın önemi daha da artmıştır (Nye, 2020, s. 19). Çağımızda diplomatik ilişkiler, yalnızca yönetenler ya da güç sahipleri arasında bir müzakere süreci değil, çok boyutlu denklemlerin ve kırılğan dengelerin de dâhil olduğu bir sürece evrilmiştir³. Yumuşak güç, kamu diplomasisi ve pek çok benzer temelden hareketle oluşturulmuş kavram setleri, üzerine yoğunca düşünülen ve tartışılan konular hâline gelmiştir. Gücün tanımı ve doğası değişmiş, rızanın üretimi ve iç huzurun sağlanması, küresel siyasetin dengelerini belirleyen başlıca unsurlardan olmuştur.

Bu çalışma kapsamında, Rusya'nın Türkiye'deki eğitim diplomasisi faaliyetlerinden biri olan Akkuyu Nükleer Güç Santrali (NGS) Personel Yetiştirme Programları üzerine bir vaka analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma bağlamının anlaşılması adına diplomasi-nin dönüşen doğası ve temel kavramlar olan yumuşak güç, kamu diplomasisi, eğitim diplomasisi terimleri açıklanmış; ardından Rusya'nın Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programlarına ve yaklaşımına değinilmiştir.

Yumuşak Güç ve Kamu Diplomasisi

Güç, tarihsel olarak insanlığın varlığındaki temel unsurlardan biridir. En sade tanımla başkalarını istenen sonucu elde etmek için etkilemektir (Nye, 2008, s. 94). Geleneksel olarak bir ülkenin gücü savaşlarda ölçülürken günümüzde askerî vurgulardan uzaklaşmakta ve teknoloji, eğitim, iktisadi kalkınma gibi unsurlar önem kazanmaktadır (Nye, 2023, s. 4). Bireysel ilişkilerden iktisadi ilişkilere, din ve siyaset odaklı tartışmalardan diplomatik temaslara, yaşamın her alanında güç göstergeleri ve işaretlerini bulmak mümkündür (Gün, 2023, s. 163). Tezahür alanının genişliği gibi gücün uygulanış şekli de geniş bir yelpazede mevcuttur çünkü güç, bağlamsaldır. Uygulandığı sistem, toplum veya yapıya göre değişiklik göstermekte ve değişikliklerden etkilenmektedir.

Ağ toplumunda ikna edilmesi gerekenler daha fazladır. Bu sebeple oluşacak veya değişecek güç dengelerinin belirlenmesi, daha geniş kitlelerin katılımını gerektirmektedir. İkili ilişkilere ek olarak farklı ülkelerin kamularının da etkilenmesi önem kazanmıştır (Budak & Terzi, 2021, s. 230). Daha geniş kamuların katılımı ise daha derinlikli ve kapsamlı bir faaliyetler dizini, kalıcı fakat hızlı, verimli adımlar ve 'barışçıl' yöntemler gerektirmektedir.

³ Geleneksel anlamda diplomasi, dış politika hedeflerini barışçıl bir şekilde uygulamayı hedefleyen ve yalnızca bir devletin veya uluslararası bir örgütün resmî personeli ve temsilcileriyle yönetilen bir süreçtir (Heywood, 2015, s. 57).

Ülkelerin dış politikasını yöneten temel mekanizma olan diplomasi (Gadjeva, 2022, s. 10) güç etrafında yapılan yeni tanımlamalar ve hegemonya kurmak yahut hegemonyaya karşı çıkmak adına sunulan öneriler, geleneksel diplomasi anlayışında derin kırılmalara yol açmıştır. Bu kırılmalarda, ilkin Joseph Nye tarafından tanımlanan yumuşak gücün etkisi büyüktür. Nye'in yumuşak güç tanımıyla girişimcilik ve kültür gibi güçlerin öneminin de denkleme dâhil edilmesi, zaten anlamı üzerine mutabakata varılmayan diplomasi kavramını genişletmiş ve birçok farklı diplomasi anlayışının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Braun, 2020, s. 6).

Yumuşak güç, en temel tanımlamayla sert olmayan güçtür. Sert güç, askerî ve ikisadi gücü barındırmaktadır (Nye, 2020, s. 24). Bu güç tanımının aksine yumuşak güç, hedeflenen sonuca ulaşmak, süreç boyunca farklı kamuların desteğini ortak algılar ve değer yargıları vasıtasıyla kazanmaktır (Saraçlı, 2017, s. 275). Temel araçları; bilgi, kültür, toplum ve siyasete dayanan unsurlardan oluşmaktadır (Sönmezoğlu vd., 2017, s. 628).

Ülkelerin sahip olduğu yumuşak güç ile her ne kadar kamuoyu algısını şekillendirmek ve çeşitli kampanyalarla gerçekliğin ötesinde bir imaj oluşturmak mümkünse de bu algının gerçeklerle bağlantılı olması gerekir. Aksi takdirde, bilginin doğruluğundan emin olmanın da gizli kalmasının da aynı ölçüde zorlaştığı bir iletişim ortamında girişilen çabanın olumsuz etkileri kaçınılmazdır. Nasıl ki propagandanın işlevini yerine getirebilmesi için hedef kitlesinin beklentilerine karşılık gelmek (Maigret, 2019, s. 73) gibi bir ön koşulu varsa yumuşak gücün de uzun vadeli ve etkili olabilmesi için somut gerçekliklere dayanması ve sergilemek istediği görüntü ile tutarlı olması gerekmektedir.

Aktarılanlarla birlikte, yumuşak güç ile kamu diplomasisinin zaman zaman birbirlerini ikame eden kavramlar olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir. Bu ikame, bir temele dayansa da iki kavramın birbirinden ayrı olduğu unutulmamalıdır. Yumuşak güç, siyasi bir güç tanımı iken kamu diplomasisi uygulamaya yönelik bir tanımlamadır. Yumuşak güç etki değil, etkinin kaynağıdır (Nye, 2008, s. 95) ve kamu diplomasisini de kapsayan bir çatı niteliğindedir (Günek, 2023, s. 211). İki kavramın odağında da kamuoyu bulunmaktadır ve hedeflenen amaçlar arasında benzerlik mevcuttur (Parim & Çetin, 2021, s. 30). Unutulmamalıdır ki iki kavram arasında her şeyden evvel düzlemsel bir fark vardır. Kamuoyunu etkilemeye yönelik her türlü kavramı birbirini ikame eder biçimde kullanmak neticede halkla ilişkiler, propaganda, reklam, yumuşak güç ve kamu diplomasisi gibi birbirinden farklı kavramları aynı şekilde algılama tehlikesini barındırmaktadır.

Geldiği nokta itibarıyla kamu diplomasisi; halkla ilişkiler ve uluslararası ilişkiler arasında bir kesişim noktası teşkil etmektedir (Yağmurlu, 2019a, s. 1269). Kavram, çeşitli kamularla iletişim kurmayı gerektirmesi sebebiyle halkla ilişkiler ile birçok benzer noktaya taşımaktadır (Özdora Akşak, 2020, s. 296). Hedeflenen genel çıktı, kamuoyunu ikna etmektir. Bu yönüyle propaganda ile de bir benzerlik taşımaktadır. Bununla birlikte

kamu diplomasisinin tanımı etrafında gelişen tartışmalar, kavramın uluslararası kamuoyunu etkileme çabaları olarak açıklanması yerine ilişki kurmaya yönelmiştir (Yağmurlu, 2019a, s. 1270). Küreselleşen dünyada etkilemek değil, 'ortak' anlatılarda ve değerlerde buluşmak daha uzun vadeli ve dengeli bir seçenek sunmaktadır.

Kamu diplomasisi, yumuşak gücün tesis edilmesi adına bir araçtır (Saraçlı, 2017, s. 279). Güçle yakından ilgilidir ve uluslararası toplumda yumuşak gücün kullanılmasında önemli bir rol oynamaktadır (Gadjeva, 2022, s. 10). Hükûmetler arası kurulan ilişkilerden çok daha fazlasıdır (Özdora Akşak, 2020, s. 296). Uzun süredir uygulanmaktadır ve Soğuk Savaş yıllarında 'rafine' edilmiştir. Günümüzde hâlâ değişmekte ve geliştirilmeye çalışılmaktadır (Simons, 2014, s. 440).

Küreselleşen dünya ve iletişim teknolojisindeki ilerleme, diplomasi ve uluslararası ilişkiler alanında kamuoyuna daha geniş bir alan açmış ve devletler yalnızca kendi ulusal kamuoyunu değil uluslararası kamuoyunu da hesaba katmak zorunda kalmışlardır (Cherkaoui & Mohyidin, 2020, s. 8; Yağmurlu, 2019b, s. 1368). Soğuk Savaş'ın ardından devletler, yumuşak güç unsurlarını devreye sokarak ülkelerin imajlarını sağlamlaştırmaya ve etkileşimlerini artırmaya çalışmıştır (Kodaz & Açıkalin, 2024, s. 269). İletişim teknolojisinde yaşanan gelişmeye koşut olarak, dış politikaya daha fazla merak duyan ve bilgiye daha hızlı ulaşabilen kitleler, diplomatik hedefler doğrultusunda önem kazanmıştır (Sönmezoğlu vd., 2017, s. 326).

Temeli, devletlerin ve devlet dışında kalan oyuncuların öz değerlerini dünyaya aktarmak olan kamu diplomasisi, disiplinler arası bir alandır. Bir ülkenin kültürel olarak varlık bulduğu sahayı genişletmek ve devletler arasında verimli ve uyumlu bir ilişki tesis etmek adına önemli bir araç hâline gelen kavram (Gadjeva, 2022, s. 10) yalnızca hükûmet yahut devlet odaklı yürütülen bir süreç olmaktan çıkmıştır. Artık kamu diplomasisi; sivil toplum kuruluşları, kültürel örgütler, üniversiteler, diasporalar, baskı grupları, özel şirketler, lobiler, basın, iletişim kuruluşları ve vatandaşların da yer aldığı bir alandır (Kılınç & Ercan, 2020, s. 51).

Eğitim Diplomasisi

Kamu diplomasisinin yürütüldüğü alanlardan bir tanesi de eğitimidir (Kaya, 2019, s. 4). Küreselleşme hem eğitim hem de uluslararası ilişkiler üzerinde etkili olmuştur (Waithaka & Maluki, 2016, s. 1). 1990'lı yıllardan itibaren yükseköğrenime olan talep yükselmiş ve eğitim küreselleşmiştir (Saraç & Erdoğan, 2023, s. 257). Günümüzde eğitim, devletlerin dış politikaları kapsamında değerlendirilmektedir ve bu yönde çabalar artış göstermektedir (Akar & Gürkaynak, 2022, s. 146). Eğitim diplomasisi, son yirmi yıl içerisinde kamu diplomasisinin altında yoğun bir şekilde tartışılan kavramlardan bir tanesi olmuştur (Kıran & Açıkalin, 2021, s. 979).

Yumuşak gücün bileşenlerinden olan üniversiteler, araştırma merkezleri ve diğer yükseköğretim kuruluşları (Kalın, 2011, s. 9) eğitim diplomasinin temel unsurlarıdır. Eğitim diplomasisi; bir ülkenin, diğer ülkelerdeki kamular ile eğitim faaliyetleri üzerinden iletişim kurmasını ifade etmektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 20). Belirlenmiş stratejik hedefler, genel politika öncelikleri ile eş güdüm, eğitim ile ilgili faaliyet ve uygulamalar, eğitim diplomasisini oluşturan üç temel unsurdur (Akar & Gürkaynak, 2022, s. 144). Bu diplomasi türü ile eğitim yoluyla bir meşruiyet ve ortak anlayış oluşturulması hedeflenmektedir. Nitekim bir amacın meşru olduğuna inanmak, tehdit veya teşvik kullanılmadan bir şeyi yapmaya ikna olmaya yol açmaktadır (Nye, 2020, s. 21). Araştırma bursları, uluslararası üniversiteler, öğrenci değişim programları, yayımlanan makaleler ve kitaplar, bilimsel konferans ve toplantılar, kütüphanelere bağışlanan kitaplar ve eğitimin diğer pek çok alanı, bir paradigma belirleme ve söylem oluşturma mücadelesi barındırmaktadır.

Uluslararası kamuoyunu etkilemekle birlikte belirli alanlardaki seçkin grupları etkilemek, kamu diplomasinin hedeflediği çıktılar arasındadır (Yağmurlu, 2021, s. 634). Değişim programlarını teşvik etmek, kamu diplomasinde yaygın olarak kabul gören uygulamalardan bir tanesidir (Wang, 2020, s. 89). Seçkinlere ulaşmak veya seçkin bir zümre oluşturmak açısından eğitim diplomasinin önemi yüksektir. Örneğin, 1946 yılında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) Başkanı Truman'ın başlattığı Fulbright bursları, öğrenci değişimi vasıtasıyla “eğitim, kültür ve bilim sahalarında uluslararası iyi niyeti” öne çıkartmayı ve ortak bir anlayış geliştirerek, Amerikan vatandaşları ve ‘diğerleri’ arasında barışçıl ilişkiler tesis edilmesini hedeflemiştir (Bean, 2015, s. 31). Türk modernleşmesinin temel adımlarının da aynı eksende okunması mümkündür. Nitekim Türkler, din ve devlet işlerini ayırırken İngilizce kökenli secularism yerine Fransızca kökenli laïcisme kavramını kabul etmiştir⁴. Bu seçimi değerlendirmek çalışma kapsamının dışında olmakla birlikte, seçimi etkileyen faktörlerden bir tanesinin de Cumhuriyet’i kuran veya kuruluşuna fikrî katkılar sunan Türk münevverlerinin birçoğunun Fransa’da eğitim alması veya Fransız kaynaklardan dünyayı takip etmesi olarak göstermek mümkündür⁵. Bir başka uygulama ise ABD’nin Türkiye’de üniversite kurması ve kütüphanelere sunduğu destektir⁶.

⁴ Kavramlar etrafında karşılaştırma için Berkes’e başvurmak faydalı olacaktır (2012, ss.17-23).

⁵ Yusuf Akçura ve Ahmet Ferit Tek Paris’te bulunan Ecole Libre des Science Politique’te eğitim görürken (Temir, 1987, s.28; Ünal, 2008) Sadri Maksudi Arsal Sorbonne Université mezunudur. Türk sosyoloji geleneğinin öncülerinden Ziya Gökalp da Fransız düşünürler Auguste Comte ve Émile Durkheim’dan etkilenmiş (Georgeon, 2006, s.94) ve “Durkheim’in teorilerine dayanarak memlekette yeni fikirler” öne sürmüştür (Sertel, 2001, s.49).

⁶ ABD tarafından yürütülen yardım programının kapsamında gelen heyet, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin ders programını gözden geçirmiş ve Türk siyaset bilimi literatüründe Anglo-Amerikan kuramları ve kavramları yaygınlaşmaya başlamıştır (Tokgöz, 2000, s.22).

Eğitim diplomasisinin bir diğer çıktısı ise zaman zaman tıkanan diplomatik ilişkiler karşısında kolaylaştırıcı rolüdür. Nitekim 1975 sonrasında ABD ile Vietnam arasındaki ikili diplomatik ilişkiler yavaş ilerlerken Vietnam'daki Fulbright programı, siyasi faaliyetleri kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir (Abuza, 1996, s. 624). Bununla birlikte değişim programlarının yalnızca eğitim diplomasisi odaklı olmadıklarının da altını çizmek gerekir. Hükûmetlerin değişim programlarını teşvik etmesinin birincil hedefi; iktisadi, teknolojik ve bilimsel ilerlemedir. İkincil hedef, genellikle gelişmekte olan ülkeler söz konusu olduğunda beşerî sermayeyi geliştirmek ve ülkelerine dönenlerin ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmasını sağlamak, üçüncül hedef ise kamu diplomasisi perspektifiyle kültürler arası ilişkiler tesis etmektir (Wang, 2020, s. 89). Bu yönüyle eğitim diplomasisi, hükûmetlerin diğer alanlarda kurguladığı stratejilerle de iç içedir.

Örneklerin her biri, dünyada ve Türkiye'de eğitim diplomasisinin önemine vurgu yapmak ve sonuçları üzerine düşünmek adına değerlidir. Nitekim bilim dünyasının günümüzdeki iktisadi ve siyasi durumunu, 'saygın' kabul edilen bilimsel dizinler, İngilizce kaleme alınmayan pek çok değerli araştırmacının görünürlüğü'nün 'olmaması' ve akademik atama yükseltme koşullarındaki Batı merkezli yaklaşımları, eğitim diplomasisini göz ardı ederek anlamlandırmak zordur. Bu sebeple eğitim diplomasisinin yalnızca ülke dışındaki kamuları etkilemek odaklı değil aynı zamanda ülke içerisinde de farklı ülkelerin ülke kamuoyuna olan müdahalelerine karşı koymak olarak değerlendirilmesi ve adım atılması gerekmektedir⁷.

Özetle eğitim diplomasisi, eğitimin tüm aktörlerini kapsar nitelikte yerel, ulusal ve uluslararası ölçekler barındırması sebebiyle çok katmanlı bir yapı arz etmektedir (Kaya, 2019, s. 5). Eğitim vasıtasıyla hükûmetler, ülkelerinin bir cazibe merkezi olmasını sağlamaya çalışmakta ve karar verme süreçlerinde söz sahibi olanları etkilemeyi hedeflemektedir (Özel, 2021, s. 947). Başlıca araçları, "yurt dışında açılan okullar, enstitüler, burslar, değişim programları, dil öğretimi, üniversite kürsüleri ve eğitim müşavirlikleri" olarak belirlemektedir (T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, 2022, s. 20). Kitle iletişim teknolojisinin güncel hâli göz önünde bulundurularak eğitim diplomasisi kavramının geniş bir çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir (Kıran & Açıkalin, 2021, s. 979). Çevrim içi eğitimler, sertifika programları, dil öğrenme platformları, sosyal medya ve video içerik platformları, bilimsel dergiler, raporlar ve eğitim yoluyla söylem ve meşruiyet oluşturmaya fayda sağlayabilecek her türlü mecra, başarılı ve kalıcı bir eğitim diplomasisi yürütebilmek açısından önem kazanmıştır. Küresel ölçekte insanların haber almak için kısa süreli video içeriklere yönelme ve sosyal medyayı haber almak adına tercih edilen bir mecra olarak kabul etme eğilimi (Newman vd., 2024, s. 10) ise, gelecek günlerde eğitim diplomasisi bakımından yeni iletişim teknolojilerinin daha da önem kazanacağına ve asıl sınırlama olan zaman ve mekân sorunsalına çözüm sunacağına dair kanaat oluşturmaktadır.

⁷ Farklı kulvardan ilerleyen bir tartışma için (Saraç & Erdoğan, 2023).

YÖNTEM

Araştırma kapsamında, karmaşık durumların değerlendirilmesi ve analizi için çerçeve sunan (Heale & Twycross, 2018, s. 8) vaka analizi yönteminden faydalanılmıştır. Vaka analizi; belirli bir zaman aralığında bir olay, birey, program veya fenomenin yakından, derinlemesine betimlenerek incelenmesini ifade etmektedir (Gürgür, 2018, s. 98; Leedy & Ormrod, 2015, s. 271; Merriam, 2018, s. 40). Araştırmacının karmaşık ve geniş bir konu veya olguyu ele alıp onu yönetilebilir bir araştırma sorusu olarak daraltmasını sağlamaktadır. Olgu hakkında nitel veya nicel veri toplayarak araştırmacı, yalnızca bir veri türü kullanılarak elde edilebilecek olandan daha derinlemesine bir olgu içgörüsü kazanmaktadır (Heale & Twycross, 2018, s. 7). Bu yöntemle araştırmacının kontrol edemediği bir olgu veya olay, derinlikli bir şekilde incelenebilmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2021, s. 301). Genellikle vaka(lar) hakkında bilinenleri belirlemek için araştırma yapılmaktadır. Vakalar hakkında temel bir anlayış oluşturmaya ve araştırma sorularının geliştirilmesine yardımcı olan literatür, medya, raporlar ve daha fazlasının incelenmesini içerebilir (Heale & Twycross, 2018, s. 7).

Bu çalışma kapsamında, 2011 yılından itibaren Rusya'nın yürüttüğü bir eğitim diploması faaliyeti olan Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları incelenmiştir. Nasıl ki her düşüncenin kendi dönemi, ortamı ve sahibiyile incelenmesi (Prélot, 1972, s. 108) gerekmedikçe, bu çalışmada da incelenen vakanın anlaşılabilmesi adına kuramsal bir temel oluşturulmuş, ardından Rusya'nın genel hatlarıyla eğitim diploması faaliyetleri ve bileşenleri açıklanmıştır. Bu aşamadan sonra, Rusya'nın eğitim diploması faaliyeti kapsamında değerlendirilen burs programı, Akkuyu NGS resmî internet sitesinin (akkuyu.com) çeşitli sayfa ve duyurularının incelenmesi ve sosyal medyada kuruluşun sayfalarının taraması betimlenerek açıklanmıştır.

Rusya'nın Eğitim Diploması ve Bileşenleri

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Rusya'nın yaşadığı değişim, yalnızca ülke sınırlarıyla kalmamıştır. Çeşitli zamanlarda farklı motivasyonlarla kapalı bir kutu imajı verilen ülkenin yaşamış olduğu siyasi dönüşüm, birçok farklı alan gibi ülke imajını ve marka inşasını da temelden etkilemiştir. Nüfusunu, askerî gücünü ve etki alanını görece kaybetmiş olan Rusya, Putin'in yönetime gelmesiyle birlikte yeni bir toparlanma sürecine girmiştir (Yılmaz, 2017, s. 806). Bu süreçte, eski Sovyet ülkelerinin 1990'lardan itibaren bağımsızlıklarını kazanarak Batı'nın etki sahasına kayması, Rusya'nın dağılma ile birlikte zayıflamış olan iktisadi ve siyasi araçlar haricinde kültürel ve dinî araçları da kulanmasını gerekli kılmıştır (Yiğit Gülseven, 2019, s. 34). Rusya, başta Batı'ya kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmış olduğu ülkeleri de kapsayacak şekilde bir kültür sahası belirlemiştir. Bu idealize edilmiş sahanın adı, 'Rus Dünyası'⁸ olmuştur. Kavram, etnik bir sınıflandırmayı değil; Sovyet mirasını, Rusça konuşan nüfusu ve Rusya'nın yol arkadaş-

⁸ Русский Мир (Ru.)

larını kapsamaktadır (Laruelle, 2015, s. 23) fakat üzerinde uzlaşmış bir tanımı bulunmamaktadır.

Sovyet rejiminin; ideolojinin yayılması için doğal yollardan oluşturulmuş ve dostluk dernekleri, cephe örgütleri, kardeş şehirler gibi uygulamaları kapsayan kamu diplomasisi politikası 1990'larda terk edilmiş ve sonraki on yılda yeni bir politika inşa edilmek zorunda kalmıştır (Laruelle, 2015, ss. 9-12). Bu yeniden inşa sürecinde geçmişten gelen tecrübe tümünden bırakılmasa da güncel siyasi ve toplumsal gelişmeler göz önünde bulundurulurken farklı yollar takip edilmiştir. Rusya hem kendi tarihî ve siyasi gelişmelerinin kavram için elverişli olduğu hem de yumuşak güç kavramının yaygınlaştırıldığı yıllara tekabül eden 2000'li yılların ortalarından itibaren yumuşak güç kavramını kendine özgü bir anlayışla yeniden yorumlamıştır (Sergunin & Karabeshkin, 2015, s. 347). Ülkenin yeni bir sisteme adapte olmasının beklendiği Putin dönemine denk gelen 2000'li yıllarda, henüz siyasi sistemin tam anlamıyla oturmamış olması ve eski Sovyet ülkelerinde gerçekleşen renkli devrimler, Rusya'nın yakın çevre politikasını sorgulamasına sebep olmuştur (Laruelle, 2015, s. 10; Sergunin & Karabeshkin, 2015, s. 349). Rusya, popüleritesini kaybetme tehlikesi bulunan bu ülkelerde tekrar oyuna dâhil olmak için sivil toplum ve basın kuruluşlarına birtakım desteklerde bulunmuştur (Yiğit Gülseven, 2019, ss. 40-41).

Rusya'nın yumuşak gücü gündeme alması yalnızca yakın çevrede meydana gelen siyasi değişimlerden dolayı gerçekleşmemiştir. 2000'li yıllardan itibaren, Rusya'nın aslında yumuşak güç araçlarını kullanabilecek kadar ekonomik gücünün oluşmaya başladığı görülmektedir. 2000'li yıllarda yaşanan iktisadi kalkınma, dış politikadaki somut gelişmelerin yanında kamu diplomasisi faaliyetlerini de içine alan yumuşak güç çatısı altında nüfuz kazanmanın maddi olmayan boyutlarına alan açmıştır (Mäkinen, 2016, s. 183). İktisadi gelişmeler; ülkenin yeni sisteme uyum sağlaması için gerekli yeteneklerinin keşfine kaynak oluştururken, hükûmetin dünyaya entegre bir Rusya imajını oluşturmaya dair de güven sağlamıştır (Laruelle, 2015, s. 13).

Ülkenin yumuşak gücünün yükselmeye başladığı 2000'li yıllarda, bu gücü kurum-sallaştıran yapılar belirmiştir. Şubat 2005'te kurulan Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanlığı Yabancı Ülkelerle Bölgelerarası ve Kültürel İlişkiler Ofisi yakın çevreye yönelik politikanın kavramsallaştırmasında görev almıştır (Laruelle, 2015, s. 10). Bir diğer önemli kamu diplomasisi kurumu 2007'de Rus dili ve kültürünü yaymak amacıyla kurulan Rus Dünyası Vakfı (Chepurina, 2014, s. 62) olmuştur. Dünyadaki gelişmeleri Rus perspektifinden sunmayı amaçlayan devlet kanalı Russia Today (RT) 2005, Gorchakov Kamu Diplomasisi Destek Vakfı 2010 yılında kurulmuştur. Yine Rus akademisyenlerin eğitilmesi ve yükseköğrenimin uluslararasılaşması adına 2010'da kurulan (Mäkinen, 2016, s. 187) Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi, diğer kamu diplomasisi kurumlarına örnektir. Ek olarak, Rusya yalnızca dünyada yaygınlaşan yumuşak güç furçasına katılmak için yeni kurumlar oluşturmakla kalmamış, Sovyetler'de hâlihazırda mevcut bulunan geleneğin

devamını sağlamıştır. 1925'ten beri farklı isimlerle faaliyette bulunan Yurt Dışında Yaşayan Vatandaşlar ve Uluslararası İnsani İş Birliği için Federal Ajans (Rossotrudnichestvo) 2008 yılında bugünkü şeklinde adlandırılmış (Laruelle, 2015, s. 10) ve yeni gereklilikler doğrultusunda faaliyete başlamıştır.

Rusya'da, yumuşak güç alanındaki yeni adımlara paralel olarak eğitime de yeni bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Rossotrudnitchestvo 2009'dan beri doğrudan üniversitelerle çalışarak üniversitelerin küreselleşmesine destek sağlamıştır (Chepurina, 2014, s. 70). Bu iş birliği 2009 yılında, Rossotrudnichestvo ile Rusya Eğitim ve Bilim Bakanlığı arasında imzalanan bir anlaşma ile resmiyete dökülmüştür (Mäkinen, 2021, s. 170). Söz konusu anlaşma ile kurum, taleplerin değişiklik gösterdiği ülkelerde öğrenci kotalarını belirleyebilecek ve yabancı kamuoyuyla doğrudan iletişim kurabilecek konuma gelmiştir (Fominykh, 2020, s. 128). Bu durum Rusya'nın kamu diplomasisi faaliyetleri içerisine eğitim diplomasisini de dâhil ettiğinin bir göstergesiyken, ülkenin bu faaliyetlerine başlaması çok daha eskilere, Rus Çarlığı dönemine dayanmaktadır. İlk burs programlarını 1865'te başlatan Ruslar (Budak & Terzi, 2021, s. 234) yükseköğrenim sistemini diplomatik amaçlar için kullanmış ve hem Çarlığın çeşitli bölgelerinden gelen siyasi elitlere hem de diğer Slav devletlerinden gelenlere yükseköğrenim hizmetleri sağlamıştır (Chepurina, 2014, s. 68). Anlaşılmaktadır ki Rus devlet geleneği, eğitimin dış ve iç siyaset ile ilgisine dair uzun zamandır tasarrufta bulunmakta ve eğitim diplomasisini kullanarak seçkinlere hitap etmektedir.

Rusya'nın yükseköğrenimin uluslararasılaştırılması sürecindeki atılımı dış politika hedeflerinden bağımsız değildir (Mäkinen, 2016, s. 184). Bu durumun paralel yansımalarından biri de enerji sektöründe görülmektedir. Doğal kaynaklar açısından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri olan Rusya'nın zenginliğini oluşturan madenleri ve enerji kaynaklarının (Saray, 2010, s. 244) gelirin Rusya'nın yaşadığı iktisadi gelişimdeki yeri yadsınamayacak derecededir (Yılmaz, 2017, s. 807) ve ülke gösterdiği büyüme ivmesini petrol ve doğalgaz gelirlerindeki artışla gerçekleştirmektedir (Hook & Spanier, 2009, s. 331). 2000'li yıllardan sonra dünyanın önemli stratejik ve ekonomik merkezlerinden birisi hâline gelen ülke, artık bir askerî değil enerji süper gücüdür (Hill, 2006, s. 341). Aynı yıllarda Rusya yükseköğretimi diğer ülkelere entegre etme ve dünya pazarına açma konusunda da ilerleme katetmiştir. 2003 yılında Rusya'daki yükseköğrenimin Batı ülkeleriyle uyumlaştırılması adına önemli bir adım olan Bologna Sürecine katılım sağlanmıştır (Chepurina, 2014, ss. 68-69). Enerji sektöründeki somut ilerleme, ülke dış politikada yeni adımlar atarken sağlam bir zemin oluşturmuştur. Bu durum, eğitim diplomasisinin hükümetlerin diğer alanlarda kurguladığı stratejilerle de iç içe olduğuna bir örnektir.

2000'lerde Rusya'nın Yakın Çevre'de yükseköğretimi uluslararasılaştırmasıyla paralel şekilde ilerleyen enerji sektörü, Rusya'nın doğal kaynak bolluğuyla birlikte hem kendini hem de diğer sektörleri beslemiştir. Rusya'nın önemli enerji şirketleri etki sa-

hasındaki ülkelerde boru hatları ve işleme tesisleri, hidroelektrik santralleri inşa etmiştir (Laruelle, 2015, s. 10). Enerji sektöründe gerçekleşen yayılımın planlanması, ülkenin büyük stratejik hedeflerine uygun olarak uyarlanması, şirketlerin hukuki statülerinin sağlanması ve istihdam ve tedarik gibi enerji güvenliğinin ilk akla gelmeyen fakat hayati konuları üzerine düşünülmesini gerektirmiştir. Rusya'nın bu noktalarda her zaman aynı örüntüyü devam ettirdiğini söylemek mümkün olmamakla birlikte, Türkiye ve Akkuyu NGS örneğinde Rusya'nın hem yükseköğretimde hem de enerji sektöründe uluslararasılaşma hedefleri kesişmekte ve kendine has bir vaka sunmaktadır.

Akkuyu Nükleer Güç Santrali Personel Yetiştirme Programları

Akkuyu NGS, Türkiye'nin yıllardır gündeminde olan nükleer enerji projesinin hayata geçmiş ilk adımıdır. Türkiye'de 1960'lı yılların sonlarında nükleer enerjiyle ilgili çalışmalar başlamış ancak ilk nükleer santralin inşasına 12 Mayıs 2010 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu hükümetleri arasında imzalanan anlaşma ile başlanmıştır. Bu durum tesiste çalışacak, alanında uzman ve nitelikli personel ihtiyacının doğmasına da sebep olmuştur. Santralde alanında uzmanlaşmış personelin çalışmasını sağlayacak Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları ise anlaşmanın imzalanmasının ardından 2011 yılında başlatılmıştır. Akkuyu NGS'nin çalışmalarına 2013 yılında başlanmış, ilk güç ünitesinin lisansı ise 2018 yılında alınmıştır (Akkuyu, n.d.a). 2018'den sonra tesisin çalışmalarının hızlandığını söylemek mümkündür.

İlk güç ünitesi lisansını 2018'de alan projede çalışacak uzmanların yetiştirilmesine 2011 yılında başlanmasını, eğitim programının yalnızca santral için personel yetiştirmekle açıklanamayacağını bir göstergesi saymak mümkündür. Türkiye'nin ilk nükleer santral projesi olan Akkuyu'nun o yıllar için belirsizlikleri barındırmasına rağmen Rusya, personel yetiştirme programlarıyla Türkiye'de el değmemiş ve potansiyel barındıran bir sektörde başat aktör hâline gelme fırsatını yakalamıştır. 2011 yılından itibaren süren programlar sonucu, Akkuyu Nükleer A.Ş. Genel Müdürü Anastasia Zoteeva'nın ifadesiyle, Rusya'da bu burs programlarından farklı yıllarda yararlanmış olan 319 Türk mühendis Akkuyu NGS projesinde çalışmaktadır (Akkuyu, 2024). Alanı domine eden personel sayısı ve sektördeki tekellik avantajını kullanabilen Rusya, bir eğitim diplomasından beklenen kamuoyu algısını şekillendirebilme, imaj ve meşruiyet oluşturma hedeflerine bu sayede erişebilme imkânını da bulmuştur.

Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları, 6,5 yıllık eğitimlerini tamamlayıp tezlerini savunan ilk mezunlarını 2018 yılında vermiştir (AA, 2018). Türkiye'den Rusya'ya nükleer alanında eğitim almak için giden ilk gruplar, bir yıl hazırlık eğitimine ek olarak lisans derecesiyle mezun olmuştur. Bu sayede yabancı öğrencilerin Rusya'yı tercih etmemesindeki önemli faktörlerden biri olan dil engeli (Stukalova, vd., 2015, s. 280) söz konusu program içerisindeki öğrencilerin mesleki, teknik ve akademik Rusça öğrenmesiyle aşılmıştır.

Yıllar içerisinde alınan başvuruların ve eğitim süresinin projedeki ihtiyaca yönelik olarak değiştiği gözlemlenmektedir. Örneğin; öğrenciler ilk alımlarda lisans derecesi için Rus üniversitelerine başvururken, 2022 yılında T.C. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile Rusya Devlet Enerji Kurumu Rosatom ve Akkuyu Nükleer A.Ş. arasında imzalanan yükseköğretimde ortak eğitim programlarının geliştirilmesiyle ilgili protokol uyarınca; İstanbul Teknik Üniversitesi ve MEPHI Ulusal Nükleer Araştırmalar Üniversitesi arasında 1 yıl hazırlık ve 2 yıl yüksek lisans eğitimi olmak üzere ortak bir eğitim programı hazırlanmıştır (Akkuyu Nükleer, 2023). 2024 yılı ilanlarında da yüksek lisans programlarına başvuru alındığı görülmektedir. Rusya’da alınan lisansüstü eğitimin, gelecekte alan uzmanlarının eğitimi noktasında önemli bir başlangıç noktası teşkil edeceği değerlendirilmektedir. Kurguladığı eğitim diplomasisi ile Rusya, alanda sürdürülebilir katma değer sağlayan bir insan kaynağı oluşturarak Türkiye’de gelecekte de nükleer enerjide bir paradigma belirleme ve söylem birliği oluşturabilme fırsatı elde etmiştir.

Eğitim diplomasisinde bir diğer önemli çıktı uygulayıcı ülkenin cazibe merkezi hâline getirilmesidir. Yükseköğretimde bir cazibe merkezi olabilmek adına, tecrübeli olduğu bir alanı tercih eden Rusya’da 65 ülkeden 2.000’den fazla öğrencinin nükleer ve ilgili disiplinlerde eğitim aldığı belirtilmektedir (Rusya Dışişleri Bakanlığı Resmî Sitesi, 2023). İfade edilen sayılar, ülkenin nükleer enerji alanında gerçekleştirmiş olduğu eğitim diplomasisi faaliyetlerinin yalnızca Türkiye ile sınırlı kalmadığını göstermektedir. Örneğin, nükleer enerji tecrübesi bulunmayan veya kısmen bulunan Cezayir, Gana, Mısır, Zambiya, Kenya, Nijerya, Tanzanya, Uganda, Etiyopya ve Güney Afrika’dan öğrenciler de Rus üniversitelerinde nükleer enerji alanında eğitim almaktadır (Rosatom, 2019). Bu hedefle uyumlu şekilde Rusya, açmış olduğu ilanlarda alanda eğitim veren çeşitli üniversitelerin de tanıtımını yapmaktadır. 2025 yılı için ‘MPEI’ Ulusal Araştırma Üniversitesi ve ‘MEPHI’ Ulusal Nükleer Araştırmalar Üniversitesinin ilanında okullarla ilgili öğrencilerin ilgisini çekecek cazip bilgiler bulunmaktadır. Örneğin; ‘MPEI’ Ulusal Araştırma Üniversitesinin; “enerji, elektrik-elektronik ve bilgi teknolojileri alanında 12 enstitü, 100’den fazla araştırma laboratuvarı, deneysel imalat tesisi, eğitim amaçlı termik santral, ülkenin en büyük bilimsel kütüphanesi ve yenilenebilir enerji için Ar-Ge ve pilot proje uygulama tesisi bulunan ve bünyesinde 184’ü doktor ve 597’si doçent olan toplamda 1600’den fazla öğretim üyesi ve bilim insanı” barındıran bir yükseköğretim kurumu olduğu ifade edilmektedir. Bununla beraber, ‘MEPHI’ Ulusal Nükleer Araştırmalar Üniversitesinin “Rosatom Devlet Kuruluşunun stratejik ortağı olduğu ve bünyesinde 11 enstitü, laboratuvarlar, kütüphane ve teknopark barındıran bir üniversite” olduğu bilgisi yer almaktadır. Ayrıca Kazan Devlet Enerji Üniversitesinin (KSPEU) Rusya Federasyonu Bilim ve Yüksek Eğitim Bakanlığı’nın en iyi 100 yüksekokulu listesinde yer aldığı da belirtilmektedir (Akkuyu, n.d.b).

‘MEPHI’, ‘MPEI’ ve ‘KSPEU’ nükleer ve ilgili alanlarda yüksek lisans programları için fen, mühendislik ve enerji alanında lisans derecesine sahip öğrenciler, burs programına başvuru yapabilmektedir (Akkuyu, n.d.b). Rusya, Akkuyu’da istihdam edeceği per-

sonel için belirli ön koşullar getirmekte ve öğrencilere uluslararası düzeyde bir eğitim fırsatı sunmaktadır. Bu durum, çeşitli sebeplerle yükseköğrenimde bir cazibe merkezi hâline gelemeyen Rusya'nın enerji gibi ekonomisinde ve dış politikasında büyük yer tutan bir sektörden çift yönlü fayda sağlanmasına da olanak sağlamaktadır.

2024 yılında 'MEPhI' ve 'MPEI' için öğrenci alımları gerçekleşmiştir. 2025 yılı için yayımlanan ilana göre ise 'MEPhI'de Nükleer Fizik ve Teknolojiler alanında 21; 'MPEI'de Isı Enerjisi ve Isı Mühendisliği alanında 14, Elektrik Enerjisi ve Elektrik Mühendisliği alanında 7 kişi, Nükleer Enerji ve Termofizik alanında 7 kişi olmak üzere toplamda 28 kişilik; 2024'ten farklı olarak 'KSPEU'de Isı Enerjisi ve Isı Mühendisliği alanında 7 kişilik kontenjan bulunmaktadır. Akkuyu, başvuruların education-in-russia.com internet adresinde bulunan elektronik başvuru formu doldurularak çevrim içi olarak gerçekleştirilmesini talep etmiştir. Sonrasında, adayların uzaktan erişim ile kendi tercihlerine göre İngilizce, Türkçe veya Rusça olarak öğretim üyeleriyle yapılacak mülakata katılmaları beklenmektedir (Akkuyu, n.d.b). Verilecek eğitim için son aşamada yapılacak mülakat ile seçilen öğrencilerin program ve sürece uygunluğuna karar verilmektedir.

Programlara kabul edilen öğrenciler, "1 yılı teknik ağırlıklı Rusça eğitimi (TORFL-1 ve üzeri seviye), 2 yılı ana uzmanlık alanında yüksek lisans eğitimi olmak üzere toplamda 3 yıl" süren bir eğitim programına tabi tutulmaktadır. Eğitimin ardından öğrenciler, Rosatom Devlet Kuruluşunun eğitim ve tatbikat merkezinde uygulamalı eğitim almak üzere 1-3 ay arası bir süre kadar staj yapmakta ve bu aşamayı da başarıyla tamamlayan öğrenciler aldıkları eğitimin iki katı süreyle çalışma yükümlülükleri olmak üzere Akkuyu Nükleer A.Ş.'de istihdam edilmektedir (Akkuyu, n.d.b). Bu sayede hem Rusya kendisi için stratejik olarak yüksek önem sahibi Türkiye'de kendi bildiği ve yetiştirdiği isimlerle çalışmakta hem de Rus dilini daha geniş kitlelere yaymaktadır.

Neredeyse her burs programını öğrenciler için cazip hâle getiren, burs programları süresince ilgili ülkenin sunduğu imkânlardır. 2025 ilanı uyarınca program kapsamında öğrencilere yılda bir defa gidiş-dönüş imkânı, konaklama, burs, sağlık sigortası ve vize masraflarının karşılanması gibi fırsatlar sunulmaktadır (Akkuyu, n.d.b). Bu faaliyetler ile Rusya'nın başarı düzeyi yüksek Türk öğrencilere hem öğrencilik sürecinde hem de sonrasında kolaylık sağladığı görülmektedir. Gösterilen kolaylık, Rusya'nın, Akkuyu NGS için olabilecek en iyi düzeyde ve 'tanıdığı' insan kaynağıyla çalışmasını sağlamaktadır.

SONUÇ

Günümüzde güç tanımının değişmesiyle birlikte farklı güç anlayışları ve buna bağlı olarak gelişen yeni stratejiler ortaya çıkmıştır. Yumuşak gücü artırmak adına uygulanan çeşitli kamu diplomasisi faaliyetleri ve karar alıcıların bu alana gösterdikleri ilgi, eğitim diplomasisi gibi yeni uygulamaları beraberinde getirmiştir.

Rusya sert gücü gerektiğinde kullanılmaktan çekinmeyen bir ülke olmasına karşın, yumuşak güç unsurlarını da devreye sokmak çabasıdadır. Rusya'nın enerji sektörü kimi zamanlarda bir sert güç unsuru olarak görülmekle birlikte, söz konusu çalışmada eğitim diplomasisinin de marifetiyle bir yumuşak güç unsuruna evrilmiş durumda olduğu gözlemlenmektedir. Rusya'nın enerji politikasıyla uyum içinde yürütülen bir eğitim diplomasisi faaliyeti olması açısından Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları yüksek önem taşımaktadır. Nitekim Rusya'nın temel amacı, enerji ve eğitim ile kendi perspektifinden stratejik önem taşıyan ülkelerle bağ kurmak ve ilişki geliştirmek yoluyla sürdürülebilir diyalog kurmaktır. Başarılı öğrencilere sağlanan kolaylıklarla birlikte, Akkuyu'da çalışacak personelin hem Rus enerji ekolünden etkilendiği hem de Rusça öğrendiği görülmektedir. Bu iki çıktı ile Rusya, Akkuyu gibi stratejik önemi yüksek bir operasyonda olabilecek en güvenilir ve verimli insan kaynağı ile çalışma fırsatı yakalamaktadır.

Hâlihazırda ülkenin köklü eğitim diplomasisi geçmişi, Akkuyu programında da kendisini göstermiştir. Rusya, enerji sektöründen elde ettiği ve yeni adımlar için kendisine dayanak sağlayan iktisadi gücü ile hem üniversitelerini uluslararasılaştırmak hem de Rus dilini sektör elitlerine öğretmek açısından başarılı bir politika izlemektedir ki bu ideolojik yayılma için oldukça önemli bir yer teşkil etmektedir. Fakat Sovyetler'in dağılması ile beraber, Rusya'nın hem maddi sayılabilecek nüfusa dayalı, askerî ve ekonomik gücü sarsılmış hem de meşruiyeti azalmıştır. Dolayısıyla, ülkenin 2000'li yıllarda yumuşak gücünü yeniden kurgulaması ve yeni stratejiler geliştirmesi gerekmiştir. Bu noktada ülkenin en çok gelir sağladığı sektörlerinden birisi olan enerji, bir sert güç unsurundan yumuşak güç unsuru hâline getirilmiştir.

Eğitimin ve bu program özelinde yükseköğrenimin, öğrenciye bir değer ve kavram seti sunduğu ve bu sayede kişiye, dünyaya dair bir perspektif kattığı göz önünde bulundurulursa, eğitimlerini almak üzere Rusya'ya giden Türk mühendislerin nükleer enerji alanında kendi ekollerini oluşturabilme potansiyelleri bulunduğu düşünülmektedir. Nitekim Akkuyu Nükleer A.Ş.'nin resmî internet sitesi ve sosyal medya hesapları üzerinden yapılan incelemede, şirketin çalışanlarına ve burs programından faydalananlara çok sayıda sosyal aktivite ve alan dışı etkinlik imkânı sağladığı da görülmektedir. Bu etkinlikler, Rusya ile doğrudan bağlantılı olan şirketin burslarından faydalanan grup ile şirket çalışanlarının, Rusya'nın eğitim diplomasisi ile elde etmek istediği ortak değerlerde buluşmasına imkân sağlamaktadır. Son olarak Rusya, mezkûr program ile birlikte bir yandan kendi dilini ve literatürünü Türkiye gibi stratejik bir ülkeden gelen öncü öğrencilere aktarırken, öbür yandan ise eğitim diplomasisi adına önem taşıyan yükseköğretim kurumlarını sürece doğrudan dâhil ederek kurumların sahip oldukları ağı genişletmektedir. Genişleyen mezun ağı, ilerleyen yıllarda farklı alanlarda yapılacak iş birliklerine de kapı aralamaktadır.

Neticede, günümüzde sıklıkla tartışılan ve önemi gittikçe artacak olan eğitim diplomasisinin Rusya'nın stratejik hedefleriyle paralel olarak yürütüldüğünü söylemek mümkündür. Rusya, Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programları ile hem kendisi için tarihî ve jeopolitik olarak kilit bir konumda olan Türkiye ile olumlu ilişkiler tesis etmekte hem de Türkiye'nin ilk nükleer santralinde çalışan uzmanları kendi anlayış ve müfredatı doğrultusunda eğitime tabi tutmaktadır. Bu program, Rusya'nın enerji politikasının dış politika açısından ne denli etkileyici bir unsur olduğunu göstermekle birlikte, ülkenin de elindeki imkânları olabildiğince verimli kullandığını işaret etmektedir. Sonuç olarak Rusya'nın, sıklıkla sert güç unsuru olarak kullandığı enerji kaynaklarının etkili bir eğitim diplomasisi aracı olarak Akkuyu NGS Personel Yetiştirme Programlarında vücut bulduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- AA. (2018). Akkuyu NGS'nin ilk Türk mühendisleri mezun oldu. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/akkuyu-ngsnin-ilk-turk-muhendisleri-mezun-oldu/1087933> Erişim T.29.10.2024.
- Abuza, Z. (1996). The politics of educational diplomacy in Vietnam: Educational exchanges under Doi Moi. *Asian Survey*, 36(6), 618-631.
- Akar, E.& Gürkaynak, M. (2022). Ülke markalama bağlamında Türkiye'nin eğitim diplomasisine yönelik bir değerlendirme. *İletişim ve Diplomasi*, 7, 137-164.
- Akkuyu. (2024). Türkiye'de Akkuyu NGS personelinin yetiştirilmesi için öğrenci alımı ilanı yayımlandı. Retrieved from <https://akkuyu.com/tr/news/t-rki-ye-de-akkuyu-ngs-personeli-ni-n-yeti-ti-ri-imesi-i-i-n-renci-alimi-i-lani-yayimlandi> Erişim T.29.10.2024.
- Akkuyu. (n.d.a). Akkuyu Nükleer. Retrieved from <https://akkuyu.com/tr> Erişim T. 29.10.2024.
- Akkuyu. (n.d.b). Rusya'da eğitim. Retrieved from <https://akkuyu.com/tr/career/education> Erişim T. 02.12.2024
- Akkuyu Nükleer. (2023). Akkuyu NGS projesi kapsamında çift diplomalı yüksek lisans programı başlatılıyor!. Retrieved from https://www.instagram.com/p/CtlpcjlAsvq/?igsh=MWR6NjY0bnJtOHNjMQ%3D%3D&img_index=1 Erişim T. 29.10.2024
- Bean, H. (2015). Strategic communication and the marketization of educational exchange. *All Azimuth: A Journal of Foreign Policy and Peace*, 4(2), 31-44.
- Berkes, N. (2012). Türkiye'de çağdaşlaşma (A. Kuyaş, Haz.). 18.baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Braun, S. L. (2020). Public relations as public diplomacy: The Royal Bank of Canada's monthly letter 1943-2003. New York: Routledge.
- Budak, M. M.& Terzi, H. M. (2021). Scholarship programs as public diplomacy tool and implementations in Turkic Council Countries. *Bilig 96 (TBMM'NİN 100. YILI ÖZEL SAYISI)*, 229-253.
- Chepurina, M. (2014). Higher education co-operation in the toolkit of Russia's public diplomacy. *Rivista Di Studi Politici Internazionali*, 81 (1 (321)), 59-72.

- Cherkaoui, T. & Mohyidin, R. (2020). Murder in the consulate: The Kashoggi affair and the Turkish-Saudi war of narratives. İstanbul: TRT World Research Centre.
- Fominykh, A. (2020). Russian public diplomacy through higher education. İçinde: A.A. Velikaya & G. Simons (Ed.), Russia's public diplomacy: Evolution and practice (ss. 119-132). Cham: Palgrave Macmillan.
- Gadjeva, N. (2022). Japanese public diplomacy in European countries: The Japan Foundation in Bulgaria and France. New York: Routledge.
- Georgeon, F. (2006). Osmanlı-Türk modernleşmesi 1900-1930 (A. Berktaş, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gün, A. F. (2023). Türk dış politikasında kültürel diplomasi pratiği: Yunus Emre Enstitülerinin kamu diplomasisine yönelik faaliyetleri. İletişim ve Diplomasi, 11, 157-177.
- Güneş, A. (2023). Kamu diplomasisinde küresel iş birliğinin imkân ve sınırları: Küresel kamu diplomasi ağının analizi. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 63, 210-227.
- Gürgür, H. (2018). Qualitative research methods. İçinde: A. Ersoy (Ed.), Research methods (ss. 95-119). Eskişehir: Anadolu University Press.
- Heale, R., & Twycross, A. (2018). What is a case study?. Evidence-based nursing, 21(1), 7-8.
- Heywood, A. (2015). Key concepts in politics and international relations. 2. Baskı, Londra: Palgrave.
- Hill, F. (2006). Moscow discovers soft power. Current History, 105(693), 341-347.
- Hook, S.W. & Spanier, J.W. (2009). American foreign policy since World War II. 18. baskı, Vaşington: CQ Press.
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. Perceptions: Journal of International Affairs, 16(3), 5-23.
- Kaya, M. (2019). Eğitim diplomasisi: Kavramsal bir çerçeve. Türkiye Eğitim Dergisi, 4(1), 1-12.
- Kılınç, M.C. & Ercan, M. (2020) Yumuşak güç unsuru olarak Filistin'in kamu diplomasisi faaliyetleri. Filistin Araştırmaları Dergisi, 7, 49-81.
- Kıran, Y. S.& Açıkalın, Ş. N., (2021). New tools of soft power: Turkey's education and science diplomacy. Hacettepe Eğitim Dergisi, 36 (4), 977-985.
- Kodaz, Ö.& Açıkalın, Ş. N. (2024). Yeni bir kamu diplomasisi uygulama alanı olarak gastrodiplomasi. Akademik Hassasiyetler, 11(25), 268-293.
- Laruelle, M. (2015). The Russian World. Russia's soft power and geopolitical imagination. Vaşington: Center For Global Interest.
- Leedy, P.D. & Ormrod, J.E. (2015). Practical research: Planning and design. 11. baskı, Londra: Pearson.
- Maigret, E. (2019). Medya ve iletişim sosyolojisi (H. Yücel, Çev.). 6. baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mäkinen, S. (2016) In search of the status of an educational great power? Analysis of Russia's educational diplomacy discourse, problems of post-Communism, 63 (3), 183-196.
- Merriam, S.B. (2018). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Newman, N. & Fletcher, R. & Robertson, C.T. & Arguedas, A.R. & Nielsen, R.K. (2024). Reuters Institute digital news report. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.

- Nye, J. S. (2008). Public diplomacy and soft power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94-109.
- Nye, J. S. (2020). *Yumuşak güç* (R. İnal Aydın, Çev.). 3. baskı, Ankara: BB101 Yayınları.
- Nye, J. S. (2023). *Soft power and great-power competition: Shifting sands in the balance of power between the United States and China*. Singapur: Springer.
- Özdora Akşak, E. (2020). Discursive construction of Syrian refugees in shaping international public opinion: Turkey's public diplomacy efforts. *Discourse & Communication*, 14(3), 294-313.
- Özel, M. (2021). Eğitim diplomasisi bağlamında uluslararası değişim programları: Erasmus+ programı örneği. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 943-966.
- Parım, A., & Çetin, C. (2021). Bir kamu diplomasisi aracı olarak TRT Avaz ve milliyetçilik. *İletişim ve Diplomasi*, 5, 25-55.
- Prélot, M. (1972). *Politika bilimi* (N. Önol, Çev.). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Rosatom, (2019). Rosatom: Bringing better education to Africa. Retrieved From <https://rosatomnews-letter.com/2019/12/02/rosatom-bringing-better-education-to-africa/> Erişim T. 01.12.2024.
- Rusya Dışişleri Bakanlığı Resmî Sitesi, (2023). Statement by the Head of the Delegation of the Russian Federation at the First Session of the Preparatory Committee for the 11th Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. Retrieved From https://mid.ru/en/foreign_policy/news/1899782/ Erişim T. 02.12.2024.
- Saraç, B. & Erdoğan, B. Z. (2023). Üniversite sıralamaları ne söyle(me)z? Buz dağının görünen ve görünmeyen yüzü. *Yükseköğretim Dergisi*, 13(2), 257-271.
- Saraçlı, M. (2017). Güç unsurları çerçevesinde bir algı yönetimi unsuru olarak (yeni) kamu diplomasisi ve Türkiye. İçinde: B. Karabulut (ed.), *Algı Yönetimi*. (ss. 273-308). 2. baskı İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Saray, M. (2010). *Türkiye ve yakın komşuları*. 2. baskı, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Sergunin, A., & Karabeshkin, L. (2015). Understanding Russia's soft power strategy. *Politics*, 35(3-4), 347-363.
- Sertel, Z. (2001). *Hatırladıklarım*. 5. baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Simons, G. (2014). Russian public diplomacy in the 21st century: Structure, means and message. *Public Relations Review*, 40(3), 440-449.
- Sönmezoğlu, F., Arıboğan, D. Ü., Ayman, S. G. & Dedeoğlu, B. (2017). *Uluslararası ilişkiler sözlüğü*. 5. baskı, İstanbul: Der Yayınları.
- Stukalova, I., Shishkin, A. & Stukalova, A. (2015). Internationalization of higher education: a case of Russian universities. *Economics&Sociology*, 8(1), 275.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı. (2022). *Kamu diplomasisi nedir?*. Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Temir, A. (1987). *Yusuf Akçura*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Tokgöz, O. (2000). Türkiye'de iletişim araştırması: Nereden nereye. *Kültür ve İletişim*, 3(2), 11-30.

- Ünal, Y. (2008). Ahmet Ferit Tek'in hayatı ve siyasi faaliyetleri (7 MART 1878 – 25 KASIM 1971). Tarih Okulu Dergisi, 1, 19-47.
- Waithaka, J. W. & Maluki, P. (2016). International education exchanges as a public diplomacy instrument. International Journal of Science Arts and Commerce, 1(3), 1-8.
- Wang, X. (2020). Winning American hearts and minds: China's image building efforts in the 21st century. Singapur: Springer.
- Yağmurlu, A. (2019a). Dijital diplomasi: Kamu diplomasisi çerçevesinden Avrupa Birliği üye ülkeleri ve Türkiye Dışişleri Bakanlıkları internet uygulamaları. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, 7(2), 1267-1295.
- Yağmurlu, A. (2019b). Kamu diplomasisi bakımından spor diplomasisi. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 18(4), 1367-1380.
- Yağmurlu, A. (2021). Kamu diplomasisi aracı olarak arkeoloji: Zeugma örneği. Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 76(3), 631-649.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 12. baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, S. (2017). Uluslararası güvenlik: Teori, pratik ve gelecek. İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Yiğit Gülseven, A. (2019). Geçmişten günümüze Ruskiy Mir (Rus Dünyası): Bir kimlik projesinden uluslararası politikaya. Avrasya Etüdüleri, 56(2), 33-52.

Yazar katkı düzeyi/Author contributions:

Makale Tasarımı: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Literatür Taraması: B. Erdoğan. Veri Toplama ve Analiz: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Sonuç: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Son Okuma, Kontrol ve Sorumluluk: .S. Erdoğan, B. Erdoğan.

Design of article: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Literature review: B. Erdoğan. Data acquisition and analysis: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Conclusion: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan. Final reading, checking and approval: B.S. Erdoğan, B. Erdoğan.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir/The author have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The author declared that this article has received no financial support.

Yeni Medya ve Şiddet Odaklı Eylemler: Incel Hareketi ve Çevrim İçi Denetim Stratejileri

New Media and Violence-Oriented Actions: Incel Movement and Online Moderation Strategies

Derleme Makalesi / Review Article

Sorumlu yazar/
Corresponding author:
Tuğçe İyigüngör

ORCID:
0000-0001-7431-3403

Geliş tarihi/Received:
25.10.2024

Son revizyon teslimi/Last
revision received:
09.12.2024

Kabul tarihi/Accepted:
09.12.2024

Yayın tarihi/Published:
23.12.2024

Atıf/Citation:
İyigüngör, T. (2024). Yeni
medya ve şiddet odaklı
eylemler: Incel hareketi ve
çevrim içi denetim stratejileri.
İletişim ve Diplomasi, 13,
151-170.

doi: 10.54722/
iletisimvediplomasi.1573777

Tuğçe İYİGÜNGÖR¹

ÖZ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin toplumsal yaşamın bir parçası hâline geldiği günümüz dünyasında kitle iletişim araçları, demokratik tartışmaların gelişmesine yönelik sahalara açmış; bireylerin, ulusal sınırları aşarak belirli düşünce kalıpları içinde birleşen uluslararası topluluklar oluşturmalarına olanak sağlamıştır. Ancak bununla birlikte ayrımcı uygulamalara da ortam hazırlamıştır. Etkileşimli kamusal alanlar, nefret söylemlerinin ve dijital şiddet pratiklerinin sıradanlaşmasına ve yeniden üretilmesine yol açmıştır. Bu kapsamda çalışma, 'çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddet' olgusunu ele almıştır. Yeni iletişim ortam ve araçlarının şekillendirdiği şiddet yanlısı bir aşırı grup örneği olarak 'Incel' (involuntary celibate) hareketinin etkisi incelenmiştir. Bu etkilerin fiziksel şiddete dönüşüm süreci analiz edilmiştir. Dijital şiddete karşı farklı ülkelerin çevrim içi denetim stratejileri, mevzuatları ve düzenleyici çerçeveleri araştırılmıştır. Çalışma, hükümetler tarafından alınması gereken önlemleri, yeni iletişim ortamlarının fiziki eylemler ile iç içeliği bağlamında değerlendirmiştir. Nefret söylemi ile dijital şiddeti etkili bir şekilde önlemek için kapsamlı ve çok katmanlı stratejilerin gerekliliği vurgulanmıştır. Türkiye'de çevrim içi şiddet içeriklerinin kontrol altına alınmasına yönelik yasal ve kurumsal girişimlere, dijital okuryazarlığın geliştirilmesine ve toplumsal farkındalığın artırılmasına vurgu yapılmıştır. Bulgular, ifade özgürlüğünü korurken çevrim içi nefret ve dijital şiddetin risklerini azaltan dengeli politikaların önemini ortaya koymaktadır. Çalışma, dijital nefret söylemi, çevrim içi aşırılık ve dijital şiddet konularında ulusal ve uluslararası yayınların incelendiği bir literatür çalışmasıdır.

¹ Dr. Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Gerede Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, Bolu, Türkiye, tugce.iyigungor@ibu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7431-3403

Anahtar Kelimeler: Nefret söylemi, dijital şiddet, Incel hareketi, yeni medya, çevrim içi radikalleşme

ABSTRACT

In today's world, where information and communication technologies have become a part of social life, mass media have opened up areas for the development of democratic debates. It has enabled individuals to transcend national borders and form international communities united by certain patterns of thought. It has also created an environment for discriminatory practices. Interactive public spaces have led to the commonplace and reproduction of hate speech and digital violence practices. This study addresses the phenomenon of online hate speech and digital violence. The impact of the Incel movement as an example of a violent extremist group shaped by new communication media and tools is examined. The process of transforming these effects into physical violence has been analysed. Online control strategies, legislation and regulatory frameworks of different countries against digital violence have been investigated. The study evaluates the measures to be taken by governments in the context of the intertwining of new communication environments with physical actions. The need for comprehensive and multi-layered strategies to effectively prevent hate speech and digital violence was highlighted. Emphasis was placed on legal and institutional initiatives to control online violent content in Türkiye, improve digital literacy, and raise social awareness. The findings highlight the importance of balanced policies that reduce the risks of online hate and digital violence while protecting freedom of expression. The study is a literature study examining national and international publications on digital hate speech, online extremism and digital violence.

Keywords: Hate speech, digital violence, Incel movement, new media, online radicalization

EXTENDED ABSTRACT

The rapid evolution of communication technologies has revolutionized traditional media landscapes, creating dynamic digital platforms characterized by interactivity, hypertextuality, and virtuality. These platforms have fostered open communication and democratized discourse but have simultaneously emerged as breeding grounds for extremist ideologies and hate speech. This study examines the intricate relationship between digital media and violence-oriented actions, using the "Incel Movement" as a case study to analyse how online subcultures normalize hate speech and incite physical violence. Additionally, the research explores global and national regulatory frameworks designed to address these challenges.

Digital platforms such as social media and forums possess attributes like anonymity, global connectivity, and algorithmic amplification, which facilitate the widespread dissemination of hate speech. These characteristics enable the normalization of harmful narratives, creating a digital ecosystem conducive to extremist ideologies. The study identifies the Incel involuntary celibate community as a stark example of how online hate speech transitions into physical violence. Rooted in misogyny and grievances against women, the Incel movement has inspired real-world violence, exemplified by high-profile cases such as the 2014 Isla Vista attack by Elliot Rodger. The digital narratives within this subculture often glorify acts of violence and provide a sense of belonging to disenfranchised individuals, fuelling a dangerous cycle of digital radicalization.

The methodology of this study is grounded in a comprehensive literature review, synthesizing academic and policy-oriented research from the last decade. Peer-reviewed journal articles, international policy documents, and case studies form the core data sources. Ernesto Laclau's discourse theory serves as the theoretical framework, offering insights into how collective hate and exclusion legitimize discriminatory actions. The study also employs thematic analysis to uncover recurring themes, such as networked misogyny, algorithmic radicalization, and the role of regulatory interventions.

Key findings highlight digital media as a catalyst for extremism. Anonymity and algorithmic prioritization create echo chambers that reinforce harmful ideologies, enabling the proliferation of hate speech. The analysis of global regulatory measures reveals varying national approaches. For instance, the European Union's Digital Services Act (DSA) and Germany's NetzDG emphasize platform accountability and content moderation, while Australia's Online Safety Act focuses on user protection. Türkiye's legal framework, including the Turkish Penal Code (Article 216) and the Internet Law (No. 5651), offers mechanisms to combat hate speech, yet challenges persist in enforcement and balancing freedom of expression.

Despite advancements in legal and regulatory frameworks, several challenges hinder the fight against online hate speech. These include balancing content moderation with the right to free speech, addressing cross-border jurisdictional complexities, and ensuring ethical data practices. The global nature of digital platforms requires collaborative international efforts to develop standardized mechanisms for combating online extremism. Moreover, algorithmic biases and the self-reinforcing nature of online echo chambers complicate regulatory interventions, necessitating a multi-faceted approach.

The study underscores the cyclical relationship between hate speech and violence in digital spaces. Online echo chambers amplify hateful narratives, which in turn normalize extremist ideologies, leading to real-world violence. The Incel movement exemplifies how digital platforms facilitate this transition. To counteract these dynamics, regulatory measures must integrate digital literacy and awareness campaigns,

ensuring that users are equipped to critically engage with digital content. These efforts should complement legal frameworks to provide a holistic strategy for mitigating online hate speech.

In conclusion, this research highlights the complex interplay between digital media and hate-driven violence, calling for a multi-layered approach to address this pressing issue. While robust legal frameworks and platform accountability are essential, they must be supported by educational initiatives that promote tolerance and critical thinking. Policymakers and stakeholders should prioritize the development of cross-border collaborations to address jurisdictional challenges and ensure effective regulation of online platforms.

GİRİŞ

Ernesto Laclau'ya göre toplumun kendi bütünlüğünü kavraması, genellikle toplumun bir kesiminin dışlanması ile mümkün olmaktadır. Bir topluluğun üyeleri arasında karşılıklı bir bağ kurmayı sağlayan ana unsur, ortak bir kişi veya nesneye duyulan nefret tir (Laclau, 2022). Toplumsal bellekte ötekileştirilen kişi, topluluk ya da nesnelere karşı beslenen korku ve kaygı ile birlikte, bu bellek etrafında toplanan ve ortak paydada birleşen gruplar tarafından oluşturulan nefret söylemi ortaya çıkar. Laclau'nun vurguladığı ortak nefret duygusu, grupların bireysel ya da toplu olarak ötekilere karşı ayrımcı eylemlerine meşruiyet sağlamaktadır ve nefret söyleminden nefret suçuna giden yolu açmaktadır (Binark, 2010, s.12).

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1997 yılında kabul ettiği R(97) 20 sayılı tavsiye kararında nefret söylemini, "İrkçi nefret, yabancı düşmanlığı, antisemitizm veya hoşgörüsüzlük ifade eden saldırgan milliyetçilik de dâhil olmak üzere, hoşgörüsüzlüğe dayalı nefret biçimlerini yayan, teşvik eden, savunan ya da haklı gösteren her türlü ifade biçimi" şeklinde tanımlamıştır (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 1997). Güncel gelişmeler ve hukuki yaklaşımlar, nefret söylemi kavramının genişletilmesini gerekli kılmıştır. Bu kapsamda sığınmacı ve mülteci hakları, cinsel yönelim, engellilik gibi kavramlar da bu tanım kapsamına dâhil edilmiştir (AİHM, 2013). Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği tarafından yapılan güncel düzenlemelerde, nefret söylemi ile yeni iletişim ortamları arasındaki bağlantıya da vurgu yapılmaktadır. Bu düzenlemeler, dijital platformları nefret söylemi ile mücadele açısından önemli bir alan olarak değerlendirmektedir.

Dijital platformlar, demokratik tartışmalar için alanlar sunarken, aynı zamanda şiddet içerikli anlatıların ve ayrımcı ideolojilerin yayılması için de uygun bir zemin oluşturmuştur. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyete dayalı nefret söylemleri ve şiddet, dijital mecralarda normalleşme ve yayılma fırsatı bulmaktadır. Bu çalışma, yeni iletişim ortamları ile şiddet yanlısı aşırı ideolojilerin kesişim noktasına odaklanarak, çevrim içi

bir alt kültür olan Incel hareketi üzerinden dijital anlatıların fiziksel dünyaya yansıyan etkilerini incelemektedir.

Incel hareketi, sosyal ağların ve diğer dijital platformların aşırıcı ideolojileri nasıl şekillendirdiğini ve pekiştirdiğini gösteren çarpıcı bir örnektir. Toplumsal cinsiyet temelli hoşnutsuzluklara ve kadın düşmanlığına dayanan bu hareket, kendini toplum ve özellikle kadınlar tarafından sistematik olarak dışlanmış bir topluluk olarak tanımlamaktadır. Hareketin pratikleri, dijital platformlar aracılığıyla yalnızca bir mağduriyet duygusunu beslemekle kalmayıp; aynı zamanda kadınlara yönelik fiziki şiddeti de teşvik etmektedir. Bu çalışma, Incel hareketinin çevrim içi yapısını, nefret söyleminin fiziksel şiddete dönüşüm mekanizmalarını ve dijital şiddeti denetlemeye yönelik küresel düzenleyici ve yasal çerçeveleri incelemeyi amaçlamaktadır. Böylece dijital şiddet eylemleri karşısında devletlerin benimsediği yaklaşımları ele alarak, çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddeti önlemek için çeşitli politikaların gerekliliğini vurgulamaktadır. Araştırmada çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddetle ilgili mevcut literatür incelenmiştir. Literatür taraması, çevrim içi nefret söylemi ve şiddetin yaygınlaşmasını etkileyen dijital platformların dinamiklerini ele alan akademik makaleler, uluslararası düzenlemeler ve vaka incelemelerini içermektedir. Incel hareketi örnek bir vaka olarak seçilmiş ve hareketin çevrim içi etkileşimlerinin dijital ve fiziksel dünyadaki etkilerini inceleyen akademik çalışmalar analiz edilmiştir. Kaynak seçiminde, konuyla ilgili son 10 yılda yayımlanmış çalışmalara öncelik verilmiştir. Bulgular, çevrim içi aşırılığın fiziksel şiddete dönüşümü üzerinde yasal ve düzenleyici müdahalelerin önemine dikkat çekerken, ifade özgürlüğü ile çevrim içi şiddetin önlenmesi arasındaki hassas dengeyi korumanın gerekliliğine de işaret etmektedir. Ayrıca dijital okuryazarlık ve farkındalığın artırılmasının, çevrim içi nefret söylemi ve dijital şiddetle mücadelede önemine dikkat çekmektedir.

Çevrim İçi Nefret Söylemi ve Dijital Şiddet

Yeni medya bireylerin sadece içeriği tüketen değil, aynı zamanda üreten ve ileten kullanıcılara dönüşmesini sağlamıştır. Yeni iletişim ortamları; dijitallik, etkileşim, hipermetinsellik, yayılım ve sanallık gibi özellikleriyle geleneksel medyadan ayrılmaktadır. Bu nedenle nefret söylemi yeni iletişim ortamlarında daha kolay üretilip yayılma potansiyeline sahiptir. Hipermetinsellik sayesinde nefret içerikleri farklı platformlara hızlıca yayılmaktadır ve etkileşim yoluyla daha da geniş kitlelere iletilip yaygınlaşmaktadır. Ayrıca yeni medyanın sanallık özelliği kullanıcıya dünyanın neresinde olursa olsun 'orada olma' hissi verirken, kullanıcıların kimlikleri ve gündelik alışkanlıkları sanal ortama taşınmaktadır. Sonuç olarak günümüzde nefret söylemi, yeni medya sayesinde hızla dolaşıma girip sıradanlaşma eğilimindedir. (Binark, 2010, ss. 26-27)

Yeni iletişim ortamlarında nefret söyleminin sıradanlaştırılması, 'dijital şiddet' olarak tanımlanan, bireylerin internet üzerinden hedef alınması, taciz ya da tehdit edilmesi gibi pratiklerin artmasına da neden olmaktadır. Dijital şiddet, çevrim içi nefret söyleminin en ileri aşaması olarak kişilerin ya da belirli toplulukların yeni iletişim ortamları üzerinden psikiyatrik ya da sosyolojik açıdan olumsuz sonuçlara yol açan saldırılara maruz kalmasına ortam hazırlamaktadır. Bununla birlikte dijital şiddet yalnızca sanal ortamla sınırlı kalmayıp; fiziksel dünyaya taşınarak mağdurların gerçek hayatta tehdit, taciz ve hatta fiziksel saldırılarla karşı karşıya kalmalarına yol açabilmektedir. Bu bağlamda dijital şiddet, bireylerin yalnızca çevrim içi ortamda değil, gündelik yaşamlarında da güvenliğini tehdit eden bir sorun hâline gelmektedir.

Alanyazında dijital şiddet, dijital istismar, siber takip ve siber zorbalık kavramlarına atıfta bulunmak için birbirinin yerine kullanılan çeşitli terimler bulunmaktadır. Bu tür davranışlara atıfta bulunmak için 'elektronik saldırganlık' (Bennett et al., 2011), 'elektronik taciz' (Fenaughty & Harré, 2013) ve 'çevrim içi taciz' (Finn, 2004) gibi terimler de kullanılmaktadır. Bu kavramlar, dijital platformlar üzerinden gerçekleşen olumsuz davranışları geniş bir çerçevede ifade etmek için sıkça kullanılmaktadır. Avrupa Konseyi, dijital mecralarda gerçekleşen şiddeti tanımlarken şu ifadelere yer vermektedir: "Bireylere yönelik fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ya da acıya neden olabilecek veya bu tür sonuçlar doğurma olasılığı bulunan şiddet eylemlerinin gerçekleştirilmesi, kolaylaştırılması ya da tehdit oluşturulması amacıyla bilgisayar sistemlerinin kullanımı". Bu tanım, ayrıca bireylerin sahip olduğu koşullar, özellikler ya da kırılganlıklarının istismar edilmesini de içermektedir (Avrupa Konseyi, 2018).

DeMarsico ve arkadaşları, siber saldırganlık üzerine yaptığı çalışmada siber saldırganlığın çeşitli biçimlerini ele almış; sözel, ilişkisel ve aldatıcı saldırganlık türlerinin çevrim içi ortamlarda nasıl ortaya çıktığını incelemiştir. Bu kapsamda 'sözel siber saldırganlık', mağdura psikolojik zarar vermek amacıyla hakaret ya da tehdit içeren mesajların gönderilmesi şeklinde tanımlanmıştır. Çevrim içi mecralarda sıklıkla karşılaşılan 'kışkırtma (flaming)', sözel siber saldırganlık içinde yer alırken bir tartışma başlatmak veya öfke uyandırmak amacıyla saldırgan mesajlar paylaşmak olarak ele alınmıştır. Yine 'siber taciz' de sözel siber saldırganlık içinde yer alırken, failin mağduru korkutma ve sindirme amacıyla kullandığı tehdit edici ve zorlayıcı taktikleri içeren bir kapsamda değerlendirilmiştir. 'İlişkisel siber saldırganlık', sosyal manipülasyon yoluyla bireylerin sosyal ilişkilerinin bozulması veya sosyal dışlanmaya maruz bırakılmasıdır. Bu tür saldırganlık, özellikle genç yetişkinler arasında yaygındır ve sanal ortamlarda 'ifşa' ve 'çevrim içi karalama' gibi biçimlerde ortaya çıkmaktadır. İfşa, mağdurun kişisel bilgi veya görüntülerinin çevrim içi ortamda paylaşılması yoluyla kamuya açık şekilde küçük düşürülmesi ile ilgiliyken; çevrim içi karalama, mağdurun itibarını zedelemek amacıyla yanlış, saldırgan veya hakaret içeren ifadelerin kullanılmasıdır. Ayrıca, bireyin kendi kimliğini saklaması ve kimliğinin 'maskelenmesi (identity play)' bireylerin yanlış algılar oluşturmak amacıyla yanıltıcı mesajlar göndermesine ortam hazırlamaktadır. Bu davranışlar, saldırganlık bağlamında

sahte profiller oluşturma ya da başka bir kişinin kimliğine bürünerek hakaret içeren mesajlar paylaşma şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Yanıltıcı saldırganlık kapsamında ele alınabilecek olan 'trollük' ise internet ortamında yanıltıcı şekilde davranmak olarak tanımlanmaktadır (DeMarsico, Bounoua, Miglin & Sadeh, 2021, s.3). Özetle, maskeleyen kişisel bir kimlik oyunu ile başkalarını aldatmayı amaçlarken, trollemek rahatsızlık verme ve kışkırtma amacı taşır. Maskeleyen kimlik gizleme önemliken, trollemede esas olan, karşı tarafın öfkelenmesi ya da kışkırtılmasıdır.

Yeni iletişim ortam ve araçlarının, şiddet uygulayan taraf açısından şiddeti nasıl kolaylaştırdığına yönelik beş unsur üzerinde durulmaktadır. İlk olarak dijital platformlarda kişiler, anonim kalabilir ve kişinin kimliğini gizleyebilmesi olumsuz eylemlerini gerçekleştirmesi adına avantaj sağlayabilir. İkinci olarak, dijital ortamda gerçekleşen şiddet eylemleri fiziksel temas olmadan uzaktan gerçekleştirilebilir. Üçüncü olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı otomasyon özelliği sayesinde fail hedefini rahatça takip ederek eyleme geçmesini kolaylaştırabilir. Ayrıca cep telefonları ve sosyal ağlar ulaşılabilirlik açısından avantajlıdır ve dijital şiddet için gerekli erişim ortamını sağlamaktadır. Son olarak, şiddet içerikli mesajlar dijital mecralarda hızla geniş kitlelere yayılabilmekte ve bu içerikler uzun süre çevrim içi ortamda kalarak şiddete uğrayan tarafın tekrar zarar görmesine yol açabilmektedir (Fascendini & Fialová, 2011). Bununla birlikte dijital şiddet; sosyal ağlar, internet siteleri, anlık mesajlaşma platformları, bloglar, çevrim içi forumlar, arama motorları, arkadaşlık ve flört uygulamaları, çevrim içi forumlar ve dijital oyunların sohbet odaları gibi pek çok farklı mecrada kendini göstermektedir (Avrupa Parlamentosu, 2018, s.8).

Yeni İletişim Ortamlarında Aşırı Yapılanmalar Bağlamında İncel Hareketi

Sembolik yakınsama teorisi, fantezi temalı mesajlar yoluyla belirli bir sosyal gerçekliğin yaratılmasına odaklandığı için çevrim içi nefret gruplarını araştırmak adına yararlı bir çerçeve sunmaktadır (Duffy, 2003). Bu kapsamda çevrim içi nefret gruplarının hem kendileri hem de diğer kişi ya da gruplar hakkında fanteziler üretip paylaşarak ortak bir kimlik kazandığı söylenebilir. Bir topluluğun, belirli bir olay, durum ya da fikirle ilgili ortak hikâyeler ya da anlatılar oluşturmasıyla ortaya çıkan 'retorik görünüm' (Bormann, 1972) sadece küçük grupların yüz yüze iletişiminde değil, kitle iletişim araçları vasıtasıyla büyük gruplar içinde de oluşabilmektedir. Bu bağlamda günümüzde çevrim içi toplulukların fiziki hayattaki deneyimlerini, iletişim teknolojileri aracılığıyla tekrar canlandırarak paylaşabilme fırsatı bulduğu söylenebilir.

Çevrim içi mecralarda nefret ve şiddetin tarihi, internetin tarihi kadar eskidir. Örgütlü nefret toplulukları, bünyesine yeni üyeler katmak ve fikrini yaymak amacıyla en son teknolojilerle her dönem ilgilenmişlerdir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (AB-

D)'nde ırkçı söylemi savunan kesim, 1980'li yıllardan itibaren elektronik iletişim ağlarını benimsemiştir. Neo-Nazi George P. Dietz, çevrim içi iletişim yöntemlerinin erken örneklerinden biri olarak ilk çevirmeli haberleşme panosu sistemini (BBS) kurmuştur (Levin, 2002). World Wide Web'in ortaya çıkmasının ardından ise nefret toplulukları varlıklarını çevrim içi ortamda yoğun bir şekilde göstermeye başlamıştır. Örneğin, 1995 yılında kurulan Stormfront.org, Web 1.0 dönemindeki ilk ve en önemli nefret sitelerinden biri olmuştur (Fofiu, 2010). Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan her gelişme ise o günden bugüne aşırıcı yapılanmaların etkileşim gücünü artırmıştır.

Yeni iletişim ortamları sayesinde tüm dünyada milyonlarca insan birbiriyle etkileşim hâlinindedir. Sosyal ağlarda, 'arkadaşımın arkadaş' gibi dolaylı bir sosyal bağ bile nefret ya da şiddet içeriklerinin hızla yayılmasına neden olabilmektedir. Dijital mecralarda dezenformasyonun hızı ve etkisi, bireyler arasındaki sosyal bağların gücüyle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca araştırmalar, kriz dönemlerinde aşırıcı yapılanmalar ve nefret topluluklarının hızlı bir şekilde organize olarak söylemlerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır (Uyheng & Carley, 2021). Nefret içerikleri; küçük, hiyerarşik ve izole çevrim içi topluluklarda daha etkili bir şekilde yayılmaktadır. Çevrim içi yankı odalarının ve filtre balonlarının da bu noktada ön plana çıktığı görülmektedir (Törnberg & Törnberg, 2024). Bazı söylemler platformdaki kullanıcıların bazıları tarafından desteklenmesi bile, yankı odası içindeki bireyler sahip oldukları fikirleri tekrarlayarak söylemlerini güçlendirmekte ve birbirlerini teşvik ederek ortak fikirlerini pekiştirmektedir. Ayrıca sosyal ağlarda beğeni, paylaşım ya da yorum yapma gibi etkileşim seçenekleri nefret içeriklerinin yayılmasına zemin hazırlayacağı gibi, içeriğin yayılmasının algoritmalarla doğrudan desteklenmediği mecralarda bile topluluk üyeleri manuel olarak içerikleri dikkat çekici hâle getirebilmektedir (Åkerlund, 2021).

Şiddet odaklı aşırıcı yapılanmalar, özellikle bu toplulukların etkin üyeleri, topluluk oluşturma amacıyla çeşitli teknikler ve aktiviteler kullanmaktadır. Bu aktiviteler arasında, 'biz ve onlar' ayrımını vurgulayan bir jargonun geliştirilmesi ve teşvik edilmesi yer almakta olup (Gaudette, Scrivens, Davies & Frank, 2021), bu dil genellikle aşağılayıcı ve saldırgan ifadeler içermektedir. Ayrıca katılımcıların dikkatini çekmek amacıyla çeşitli görsel-işitsel ve etkileşimli materyallerin kullanımı da faaliyetleri arasında yer almaktadır (Dehghan & Nagappa, 2022). Bu stratejiler farklı bağlamlarda kullanılabilir ve uyarlanabilir.

İstemsiz bekârlar olarak adlandırılan (involuntary celibate) ve yeni iletişim ortamları içinde İncel adıyla tezahür eden topluluk, bu stratejilerin pratikte nasıl kullanıldığına dair bir örnektir. İncel hareketi, fiziksel çekiciliğe dayalı bir ön yargı ve ayrımcılık biçimi olan görünüşçülük (lookism) fikrini benimsemektedir. Bu nedenle topluluk içindeki bireyler kendilerini mağdur olarak konumlandırmaktadır (Halpin, 2022). Kadınların partner tercihlerinde bu fikrin hâkim olduğuna inanmaktadır. Fiziksel çekicilikten yoksun olmaları ise yalnız kalacaklarına dair kaderci bir bakış açısıyla ve nihilist bir

yaklaşımına 'kara hap' (black pill) fikri etrafında şekillenmektedir (Glance, Dover & Zatzkin, 2021). Bu bakış açısıyla Incel hareketi cinsellik ve çekicilikle ilgili toplumsal dinamiklerin adil olmadığını ve insanların doğuştan farklı avantaj ya da dezavantajlarla hayata başladığını savunmaktadır. Onlara göre, bu durumun farkına varan ve gerçeği gören tek grup kendileridir. Incel hareketi içinde temel fikir, kadınların fiziksel olarak çekici olmayan erkekleri tercih etmeyeceği kabulüne dayalı olarak sosyal ilişkilerde başarısız olmaya mahkûm olduklarıdır. Bu bağlamda Incel hareketi, erkeklerin sistematik bir ayrımcılıkla karşı karşıya olduğuna inanan grubun dijital mecralardaki varlığı olarak değerlendirilebilir. Inceller ve benzeri topluluklar, feminizmin olumsuzlanması, çevrim içi nefret ve ağ tabanlı kadın düşmanlığına (networked misogyny) zemin hazırlayan fırsatlar yaratmaktadır (Moloney & Love, 2018).

Araştırmalar, Incel hareketine içinde konumlanan bireylerin çoğunun kadınlara karşı nefret söylemi geliştirdiklerini ortaya koymaktadır. Bu sayede topluluk içindeki bireyler, kendilerini hem kadınlardan hem de genel olarak toplumdan ayırtan bir kimlik inşa etmektedir. Bununla birlikte hareket kendi içinde varlık gösteren katılımcıları, cinsiyet, etnik köken, cinsel hiyerarşi ve toplumsal statüye dayalı bir jargonla değerlendirmektedir. Bu topluluk, kendilerini reddeden çekici kadınları 'Stacy', onların seçtiği çekici erkekleri ise 'Chad' olarak adlandırmaktadır. 'Chad' beyaz erkekler için kullanılırken, siyahiler 'Tyron', Asyalılar ise 'Chang' olarak adlandırılmaktadır. Ortalama görünümü erkekler 'normie', cinsel ilişki kurma zorluğu yaşayan kişiler 'beta' olarak nitelendirilmektedir (Wasniewska, 2020).

Çevrim içi platformlarda yaygın olarak kullanılan 'caps' ya da 'internet esprileri', videolar ve diğer dijital içerikler, bu kimlik ayrımını pekiştiren araçlar olarak ön plana çıkmaktadır (Daly & Reed, 2021). İnternet üzerinden hızla yayılan görsel ya da metin tabanlı alaycı içerikler alt metninde bir nefret söylemi barındırmaktadır. Ayrıca topluluk tarafından oluşturulan yanlış bilgi yığınlarını ve olumsuz fikirleri yaymak, desteklemek ve kendi ideolojilerini örtük bir şekilde iletmek için kullanılmaktadır. Bununla birlikte ana akım medya tarafından verilen bilgilere karşı çıkan ve bunu topluluk içindeki bireylerin kendi deneyimlerine ya da topluluk içinde konuşulan fakat gerçek olmayan olaylara dayandırarak yapmaktadır. Bu etkileşim ise nefret söylemlerini ve dezenformasyonu daha da güçlendiren bir mekanizmanın oluşumuna ortam hazırlamaktadır.

Fiziki dünyada gerçekleşen nefret suçları ve nefret ya da şiddet odaklı grupların ilgili olduğu konularda yaşanan sosyo-politik olaylar, çevrim içi nefret içeriklerinin artmasına yol açmaktadır. Fiziki ortamda yapılan eylemler ve sanal dünyada gerçekleşen nefret söylemleri ya da şiddet pratikleri, bu tür aşırı topluluklar üzerinde etki yaratabilir ya da grup dayanışmasına yol açabilir. Çevrim içi topluluklar, site yöneticileri tarafından tartışmanın denetlenmesi ya da tamamen yasaklanması korkusuyla çevrim dışı şiddeti teşvik etmekten kaçınırsalar da hem çevrim içi hem de çevrim dışı nefreti daha kabul edilebilir ve haklı görülen bir ortamın oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Wied-

litzka, Prati, Brown, Smith, & Walters , 2023). Çevrim dışı şiddet içeren aşırı eylemlerin faillerinin, bu eylemlerden önce aşırılık yanlısı çevrim içi topluluklarla ilişkili oldukları tespit edilmiştir (Regehr, 2020). Sosyal medyada nefret içeriklerinin yayılması, sonrasında gerçekleşen çevrim dışı nefret suçlarıyla bağlantılıdır (Müller & Schwarz, 2021).

Dijitalden Fiziksele Şiddetin Tezahürü

Çevrim içi mecralarda yer alan nefret içeriklerinin bir yankı odası içinde devamlı olarak tekrar edilmesi zamanla topluluğun katılımcıları için şiddetin bir norm hâline gelerek meşru bir eylem olarak algılanmasına yol açabilir. Bu normalleşme süreci aşırı topluluklar tarafından bireylerin dijital mecralarda radikalleşmesini ve fiziki dünyada da şiddet eylemleri gerçekleştirmek için motive olmasını sağlamaktadır.

Kapalı dijital topluluklar, nefret söylemini pekiştirerek katılımcılarını şiddete yönlendirebilir. Fiziksel dünyada gerçekleşen nefret söylemi ya da şiddet eylemleri bireyleri çevrim içi ortamlarda örnek alınan figürler hâline getirebilir. Bu bağlamda çevrim içi ortamlarda bir lider figürü ya da bir grup tarafından desteklenen şiddet eylemleri, diğer bireyler tarafından taklit edilme potansiyeline sahiptir.

Yalnızlık ya da dışlanmışlık gibi psikolojik faktörler de bireylerin çevrim içi nefret grupları tarafından benimsenen ideolojilere kapılmalarına neden olabilir. Bu tür gruplar katılımcılarına aidiyet hissi sunarak onları radikalleştirirken, şiddet içerikli eylemleri meşru göstermeye çalışmaktadır. Bu noktada bireylerin kendilerini ifade edebildikleri ve kabul gördükleri dijital topluluklar, şiddeti yaymak için bir zemin oluşturmaktadır. Bu çevrim içi radikalleşme süreçlerinin önemli bir örneği ise Incel yapılanmasıdır.

Incel hareketi, romantik başarısızlıklardan kaynaklı ve çoğu zaman intikam amacıyla özellikle genç erkeklerin gerçekleştirdiği şiddet eylemlerine gönderme yapmaktadır. Topluluk kadınlar tarafından (göreceli olarak toplum tarafından) reddedildiklerini hisseden bireylerden oluşmaktadır. Bu topluluk öfkelerini dile getirmek için yeni iletişim ortamlarından faydalanmaktadır. Şiddet içerikli fantezilerini kendi jargonları içinde popüler olarak tanımladıkları erkekler (Chad) ve kadınlar (Stacy) üzerinden gerçekleştirmektedir. Topluluğun çoğu üyesi şiddete başvurmasa da Incel söylemlerinde 'ER'ye gitmek' terimi yaygındır. Bu terim, 2014 yılında Kaliforniya, Isla Vista'da bir silahlı saldırı gerçekleştirdikten sonra intihar eden ve Incel olduğu bildirilen Elliot Rodger'a atıfta bulunmaktadır. Elliot Rodger, bir kız yurduna silahlı saldırı girişiminde bulunmuş, başarılı olamayınca çevredeki insanları hedef almıştır. Rodger, kadınlardan intikam alacağını belirttiği 'My Twisted World' isimli bir manifesto yazmış ve kadınlara yönelik nefret söylemleri içeren çok sayıda YouTube videosu yayınlamıştır (Hoffman, Ware & Shapiro, 2020. s.5).

Ardından Kanada'da 2018 yılında bir saldırı gerçekleştiren ve sonucunda çoğu kadın, onlarca kişinin yaralanmasına ve ölümüne yol açan Alek Minassian, saldırı önce-

sinde Facebook hesabında şu sözleri paylaşmıştır: “Er (Acemi) Minassian Piyade 00010, Çavuş 4chan ile konuşmak istiyor lütfen. C23249161. Incel İsyanı zaten başladı! Tüm Chad’leri ve Stacy’leri devireceğiz! Yüce Beyefendi Elliot Rodger’a selam olsun!”. Saldırı sonrasında fail ile yapılan görüşmede Elliot Rodger’ın gerçekleştirdiği katliam öncesinde failin bu kişiyle çevrim içi mecralar üzerinde etkileşim kurduğunu ve bu olayın kendisini oldukça etkileyerek harekete geçmeye sevk ettiğini ifade etmiştir. Ayrıca Incel topluluğuna katılımının aşamalı olarak arttığını, önce Reddit’te, ardından sansür karşıtı platform 4chan’de aktif hâle geldiğini açıklamıştır (Brockbank, 2019). Bu saldırının ardından Florida’da Scott Beierle isimli kişi de iki kadını öldürmüş ve intihar girişiminde bulunmuştur. Beierle’nin uzun süredir Incel hareketinin ortak fikirlerine sahip olduğu ve kadın düşmanı içerikler paylaştığı rapor edilmiştir. Tüm bu saldırganların ortak özelliği, Incel ideolojisine uygun olarak çevrelerindeki kadınları hedef almaları ve Incel yapılanmasının çevrim içi topluluklarına üye olarak bu gruplarda aktif şekilde etkileşim içinde olmalarıdır (Hoffman, Ware & Shapiro, 2020). Bu kapsamda Reddit’teki erkek topluluğu üzerine yapılan ve altı milyon gönderiyi kapsayan bir araştırmada, çevrim içi topluluklara üye olan kullanıcıların şiddet eğilimleri sergilediği ve kadına yönelik şiddet ve düşmanlıkla ilgili kavramlara kanıt oluşturacak nitelikte davranışlar gösterdikleri tespit edilmiştir (Farrell, Fernandez, Novotny & Alani, 2019).

Türkiye’de Incel hareketine odaklanan organize yapılar küresel boyuttaki kadar güçlü şekilde örgütlenmemiştir. Ancak küreselleşmenin etkisiyle özellikle sosyal ağlar üzerinde bazı bireysel hesaplar ve topluluklar Türkiye’de de kadına yönelik nefret ve şiddet odaklı içerikler paylaşmaktadır. 2024 yılının Ekim ayında İstanbul’da Semih Çelik tarafından gerçekleşen İkbal Uzuner ve Ayşenur Halil cinayetlerinin ardından, Discord ve Telegram’daki kapalı gruplarda faili öven paylaşımların ortaya çıkmasıyla kadınlara yönelik organize dijital şiddet ve zorbalık eylemleri gündeme gelmiştir. Bazı kapalı gruplar üzerinden organize olan kişilerin, kadınların kimlik bilgilerine ulaşarak onları taciz ettiği ve şantaj yaptığı iddiaları üzerine, grup yöneticileri gözaltına alınmış, Ankara 1. Sulh Ceza Hakimliği Discord’a erişim engeli getirmiştir. Ayrıca, cinsel taciz ve kadına şiddet içeren videoların bulunduğu kereste.moe isimli siteye erişim de İstanbul 2. Sulh Ceza Hakimliği kararıyla engellenmiştir (Bilge, 2024).

Incel örneğinde de görüldüğü üzere, yankı odalarında nefret içeriklerinin tekrar edilmesi, şiddeti meşru gören ortak bir ideoloji yaratmakta ve bireylerin fiziksel dünyada şiddet eylemlerine yönelmesine zemin hazırlamaktadır. Çevrim içi nefret söylemleri ile fiziksel saldırılar arasındaki bu bağlantı, dijital platformların düzenlenmesine yönelik kapsamlı önlemler alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de Incel yapılanması henüz küresel ölçekteki kadar güçlü bir örgütlenmeye sahip olmasa da yakın tarihte yaşanan olaylar, küresel eğilimlerin yerel toplulukları hızla etkileyebileceğini göstermektedir. Bu sorunlarla başa çıkabilmek için, teknolojik müdahalelerin yanı sıra toplumsal farkındalığın artırılması ve aşırılık yanlısı dijital alt kültürlerin yayılmasını önleyici politikaların hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Çevrim İçi Nefret ve Şiddete Karşı Güvenlik Politikaları

Dünyada çevrim içi mecralar üzerinde gerçekleşen nefret söylemleri dijital şiddet eylemlerine yönelik güncel politikalar, çevrim içi nefret ve şiddetin tanımlanması, cezalandırılması ve önlenmesi amacıyla geliştirilen yasal, düzenleyici ve teknolojik önlemleri kapsamaktadır. Bu politikaların temel amacı, ifade özgürlüğünün korunması ile nefret söylemi ve dijital şiddet arasındaki hassas dengeyi sağlamaktır.

Dijital Hizmetler Yasası (Digital Services Act - DSA) Avrupa Birliği'nin en güncel düzenlemelerinden biridir. Bu yasa ile dijital platformların, kullanıcıları daha iyi korumak ve şeffaflığı artırmak için önlemler alması gerekmektedir. Bu kapsamda AB iç pazarındaki kullanıcılara içerik, ürün ve hizmetler sağlayan tüm çevrim içi araçların (çevrim içi ticaret siteleri, sosyal ağlar, içerik paylaşım platformları, seyahat ve konaklama için çevrim içi platformlar) sahte haber, propaganda, nefret söylemi, taciz ve çocuk istismarına neden olabilecek içerikleri daha etkili şekilde denetlemesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca platformların içerik yönetimi politikalarını da şeffaflaştırmayı amaçlamaktadır (Avrupa Birliği Konseyi, 2024). Bununla birlikte 31 Mayıs 2016 tarihinde Avrupa Komisyonu, Facebook, X (Twitter), YouTube ve Microsoft'un yer aldığı teknoloji şirketleri ile birlikte çevrim içi nefret söylemiyle mücadele amacıyla bir davranış kodu açıklamıştır. Bu kod, yasa dışı nefret söyleminin yayılmasını önlemek ve ifade özgürlüğünü korumak adına çeşitli taahhütler içermektedir. Kararda bilişim teknolojisi şirketlerinin, Avrupa Komisyonu ve Avrupa Birliği ile iş birliği içinde çalışarak çevrim içi nefret söylemi ile mücadelede kolektif bir sorumluluk paylaştığı ifade edilmiştir. Ayrıca, bu şirketlerin, çevrim içi platformlarda ifade özgürlüğünü desteklemek ve bu özgürlüğün gelişimini sağlamak gibi bir onura sahip oldukları vurgulanmıştır. Kararın amacı, yalnızca yasa dışı nefret söyleminin bireyler ve toplum üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek değil, aynı zamanda bu söylemlerin ifade özgürlüğü, hoşgörü ve ayrımcılık yapmama ilkelerine zarar vermesini engellemektir (Avrupa Komisyonu, 2016).

ABD'de çevrim içi şiddet ilgili yasalar genellikle eyalet düzeyinde uygulanmaktadır. Federal düzeyde doğrudan bir çevrim içi nefret söylemi yasası bulunmamaktadır. Ancak eyaletler çevrim içi şiddete engel olan çeşitli yasal düzenlemelere sahiptir. Özellikle Kaliforniya'da intikam pornografisi (revenge porn) yasalar ile cezalandırılmaktadır. Kaliforniya'nın bu konudaki yasal düzenlemesi, 2013 yılında kabul edilen SB 255 numaralı yasa tasarısı ile yürürlüğe girmiştir. Bu düzenleme, bir kişinin rızası olmadan cinsel içerikli fotoğraflarını ya da videolarını çevrim içi olarak paylaşmayı suç olarak tanımlamıştır. Kaliforniya'nın bu yasasına göre, rıza dışı cinsel içerikli görüntü paylaşımı yapanlar, ceza ve para cezası ile karşı karşıya kalmaktadır (Kaliforniya Meclisi, 2013). Yine ABD, İletişim Ahlakı Yasası'nın 230. bölümü çerçevesinde çevrim içi platformların kullanıcı tarafından oluşturulan içeriklerden sorumlu tutulmamasını sağlayarak, platformlara içerikleri denetleme ve düzenleme yetkisi vermektedir. Bu düzenleme platformların kendi denetim süreçlerine daha fazla önem vermelerine ve kullanıcıları tarafından üretilen nefret söylemini ve dijital şiddet eylemlerini engellemek için politikalar geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Cornell Law School, 2024).

İngiltere tarafından 2023 yılında yasalaşan ve 2025 yılında yürürlüğe girecek olan Çevrim içi Güvenlik Yasası (Online Safety Bill), çevrim içi platformlarda zararlı içeriklere yönelik düzenlemeler getirmeyi amaçlamaktadır. Bu yasa, sosyal ağ şirketlerine ve dijital hizmet sağlayıcılarına, platformlarındaki yasa dışı içerikleri denetleme ve kaldırma konusunda daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Yasa, çevrim içi ortamda çocukların ve savunmasız grupların korunmasını önceliklendiren bir düzenleme olarak öne çıkmaktadır. Nefret söylemi, taciz ve dijital şiddet gibi içeriklerin platformlardan kaldırılmasını ve bu tür durumların engellenmesi için gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca yürürlüğe girmesi beklenen bu yasa Ofcom'a (İngiltere İletişim Ofisi) çevrim içi platformları denetleme ve ceza uygulama yetkisi vermektedir. Ana hedefleri arasında, dijital ortamlarda güvenli bir kullanıcı deneyimi sağlamak ve nefret söylemi ve dijital şiddetle mücadele etmek yer almaktadır (Birleşik Krallık Hükümeti, 2022). Avustralya'nın çevrim içi güvenlik için bağımsız düzenleyicisi Avustralya vatandaşlarının çevrim içi güvenlik riskleri konusunda okuryazarlığını artırmak, çocuklara ya da yetişkinlere yönelik siber zorbalık ya da taciz gibi dijital şiddet pratiklerine engel olmak ve izinsiz paylaşılan özel görüntülerin zararlı içeriklerin kaldırılmasını sağlamaktadır (esafety, 2024). Ayrıca Avustralya'nın 2021 yılında yürürlüğe giren Çevrim İçi Güvenlik Yasası, sosyal ağların ve dijital hizmet sağlayıcılarının daha sıkı düzenlemelere tabi olmasını sağlamaktadır. Kullanıcıların çevrim içi ortamda karşılaştıkları dijital şiddet unsurları için şikâyet edebilmelerine olanak tanımaktadır. Yasa kapsamında istenmeyen içeriği kaldırmaları için çevrim içi platformlara belirli bir süre tanınır ve bu kurallara uymayan şirketlere cezai yaptırım uygulanmaktadır (Rickard, 2024).

Almanya'da 2018'de yürürlüğe giren NetzDG (Network Enforcement Act), sosyal ağların nefret söylemi, sahte haberler ve yasa dışı içeriklerle ilgili olarak belirli yükümlülükler taşımasını zorunlu kılan bir yasadır. NetzDG, iki milyondan fazla kullanıcısı olan sosyal mecralara kullanıcılar tarafından şikâyet edilen yasa dışı içeriklerin kaldırılması için belirli bir süre vermektedir ve istenilen yükümlülüklerin yerine getirilmemesi durumunda platformlara cezai yaptırım uygulanmaktadır. Özellikle nefret söylemi, çocuk istismarı materyalleri, tehditler ve aşırı sağ içeriklerin yayılmasını önlemek amacıyla uygulanmaktadır. Yasaya göre sosyal mecralar, kullanıcıların içerik kaldırma taleplerini değerlendirmek, raporlamak ve düzenli olarak şeffaflık raporları sunmak zorundadır (Modzelewska, 2018). Yeni Zelanda'nın Dijital Güvenlik ve Taciz Yasası (Harmful Digital Communications Act) ise 2015 yılında yürürlüğe giren ve çevrim içi ortamdaki dijital şiddeti engellemeye yönelik bir yasadır. Yasa çevrim içi platformlarda zorbalık, taciz ve nefret söylemi gibi eylemleri kapsayan içeriklerin kaldırılmasını ve mağdurların korunmasını hedeflemektedir. Yasanın etkinliğini artırmak amacıyla Yeni Zelanda, çevrim içi şiddet ve nefret söylemiyle mücadele eden NetSafe gibi bağımsız kuruluşlarla da iş birliği yapmaktadır. NetSafe, mağdurlara destek sağlarken aynı zamanda bu yasa çerçevesinde gerekli olan işlemleri yürütmektedir (2024).

Türkiye’de ise nefret suçları ve dijital şiddetle mücadeleyle yönelik güncel politikalar ve stratejiler, çeşitli yasal düzenlemeler, kurumsal yapılanmalar ve dijital ortamda uygulanan kontrol mekanizmaları aracılığıyla yürütülmektedir. Nefret suçlarına yönelik yasal çerçeve, ‘5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK)’ ile oluşturulmuştur. TCK’nın 216. maddesi, halkı sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılıkları üzerinden kin ve düşmanlığa tahrik etmeyi suç olarak tanımlamakta ve bu suçlar için cezai yaptırımlar öngörmektedir (Ergüne, 2020, s. 1678). Dijital şiddetle mücadelede ise ‘İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (5651 Sayılı Kanun)’ kritik bir rol oynamaktadır. Kanunun temel amacı; internet ortamında işlenen suçları engellemek, kullanıcıların güvenliğini sağlamak ve hukuka aykırı içeriklerin kaldırılmasını sağlamaktır. Kanun, içerik sağlayıcıların, yer sağlayıcıların ve erişim sağlayıcıların sorumluluklarını belirlemektedir ve gerektiğinde erişimin engellenmesi gibi tedbirlerin alınmasına yönelik düzenlemeleri içermektedir. Özellikle çocukların ve gençlerin korunması, kişilik haklarının ihlali ve özel hayatın gizliliğinin ihlali gibi konularda, bu kanun önleyici hükümler içermektedir. Kanun kapsamında, yetkili merciler tarafından yapılan bildirimler doğrultusunda hukuka aykırı içeriklerin kaldırılması ve erişimin engellenmesi gibi önlemler alınabilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti, 2007). Ek olarak 2020 yılında yapılan güncellemeler ile sosyal medya platformlarına Türkiye’de temsilcilik açma zorunluluğu getirilmiş ve bu platformlarda zararlı içeriklere daha hızlı müdahale edilebilmesi sağlanmıştır (Karakış, 2020).

Türkiye, dijital şiddet ve nefret söylemleri ile mücadelede çeşitli kurumsal yapılarda ön plana çıkmaktadır. İletişim Başkanlığı, kamu güvenliğini tehdit eden dijital içeriklere karşı farkındalık çalışmalarını yürütmekte ve internet ortamında nefret suçları ile ilgili düzenleyici bir yapı olarak faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra Emniyet Genel Müdürlüğü’ne bağlı olarak faaliyet gösteren ‘Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı’, internet üzerindeki suçların tespit edilmesi, takibi ve raporlanmasından sorumlu bir birim olarak aktif rol almaktadır (2024). Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulan Dijital Mecralar Komisyonu, dijital mecralardaki düzenlemeler ve uygulamalar üzerine çalışarak nefret söylemi ve dijital şiddetle ilgili yeni politikalar geliştirmeyi amaçlamaktadır (TBMM, 2024). Adalet Bakanlığı ise ‘İnsan Hakları Eylem Planı’ kapsamında nefret suçları ve dijital şiddetle mücadeleyle yönelik hukuki süreçlerin etkinleştirilmesi ve mağdurların korunmasını öncelikli hedefler arasında belirlemiştir (2021).

Türkiye, sosyal medya platformları ile iş birliği yaparak zararlı içeriklerin tespiti ve gerektiğinde erişim engeli ya da hesap kapatma gibi tedbirlerin uygulanmasına yönelik politikalar geliştirmiştir. Bu kapsamda, e-Devlet platformu üzerinden dijital şiddet mağdurlarının şikâyetinde bulunabileceği mekanizmalar hayata geçirilmiş ve mağdurların yasal süreçlere hızlı erişimi sağlanmıştır. Ayrıca dijital şiddetle mücadelede toplumsal farkındalığın artırılması amacıyla çeşitli eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yürütülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşları, dijital okuryazarlık konusunda eğitimler vererek internet kullanıcılarını nefret söylemi ve dijital şiddet konusunda bilinçlendirmeyi hedeflemektedir.

SONUÇ

Bilgi iletişim teknolojilerinin gelişimi bireylerin çevrim içi platformlar sayesinde ulusal sınırları aşarak ortak ideolojik bir zeminde buluşmalarına olanak tanımaktadır. Bu yeni düzen, bireylere avantajlar sağlayacağı gibi, geleneksel medyadan ayrılan belirli özellikleri dolayısıyla, “küresel ve yerel bağlamda heteroseksist, homofobik, zenofobik, militarist ve etnik-milliyetçi söylemlerin” (Binark, 2010, s.50) dolaşıma girmesine imkân tanımaktadır. Kitle iletişim araçları ile yayılan söylemler, geniş kitlelere nüfuz ederek toplumun pasivize olmasına neden olabilir. Bu bağlamda, nefret söylemlerine maruz kalan bireyler ve topluluklar, suskunluk sarmalının bir parçası hâline gelebilir. Dijital platformlar nefret söylemlerinin küreselleşmesine ve şiddet odaklı toplumsal alt kültürlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlayabilir.

Dijital şiddet eylemleri açısından yeni iletişim ortamlarının anonimlik ve etkileşim özellikleri ön plana çıkmaktadır. Özellikle yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı anonimlik, şiddet odaklı söylemlerin daha cesur bir şekilde ifade edilmesine ve yayılmasına olanak tanımaktadır. Çevrim içi nefret topluluklarının oluşturduğu yankı odaları, bu eylemlerin sıradanlaşmasına aynı zamanda şiddetin meşrulaşmasına ortam hazırlamaktadır. Tehlikeli ideolojiler, internetin yankı odası etkisiyle pekişmektedir ve düzenli olarak tüketilen, yoğun şiddet içeren nefret içerikleri sabit bir inanç hâline gelmektedir. Zararlı söylemlerin normalleştirilmesiyle şiddet eylemlerini teşvik eden bir döngü oluşturulmaktadır. Bu döngü içinde; şiddet teşvik edilmekte, belgelenmekte, paylaşılmakta ve kutlanarak yeniden teşvik edilmektedir. Incel hareketi bu sürecin en çarpıcı örneklerindedir. Topluluk içindeki kullanıcılar, çevrim içi platformlarda geliştirdikleri nefret söylemlerini zamanla fiziksel ya da dijital şiddet eylemlerine dönüştürebilmektedir.

Çalışmada dijital şiddet ile mücadelede ulusal ve uluslararası yasal uygulamaların ve denetim politikalarının önemine dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda Avrupa Birliği, ABD, İngiltere, Almanya ve diğer çeşitli ülkelerin düzenlemeleri ve dijital platformlarda şiddet içerikli söylemlerin kontrol altına alınması için çeşitli stratejik müdahaleler incelenmiştir. Türkiye özelinde ise nefret suçları ve dijital şiddetle ilgili yasal düzenlemelerin yanı sıra, alana yönelik çalışmalarıyla belirli kamu kuruluşları da süreçte rol oynamaktadır. Ayrıca tüm dünyada dijital okuryazarlığın ve toplumsal farkındalığın artırılmasına yönelik çalışmaların genişletilmesi dijital şiddetle mücadelede önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır.

Uygulanan politikalara rağmen, vatandaşların karşılaştıkları içeriklere karşı daha etkili mücadele yöntemlerinin devreye sokulması gerekmektedir. Dijital mecralarda dolaşıma giren nefret içerikli metinler ile görsel ve işitsel imgelerin, cinsiyetler, bireyler, gruplar ve kültürler arasındaki iletişim süreçlerine olumsuz etkileri iletişim bilimleri açısından dikkatle incelenmelidir. Farklı cinsiyetler, cinsel yönelimler, etnik kimlikler, mezhepler, ırklar ve kültürler arasında hoşgörü ve anlayışı pekiştirecek iletişim imkânlarının geliştirilmesi oldukça önemlidir.

Yeni medyada dolaşıma giren nefret söyleminin, fiziki hayattaki kökenleri siyasal, kültürel ve toplumsal politikalar çerçevesinde araştırılmalıdır. Nefret ve şiddet suçlarına yönelik yapılan yasal düzenlemelere dayalı önlemlerin yeterli olmadığı, nefret söyleminin ve şiddet eylemlerinin temelini bireylerin ve toplulukların zihinlerinde yattığı unutulmamalıdır. Bu nedenle eğitime dayalı yaklaşımların ve diyalog mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Örneğin; dijital okuryazarlığı artırmaya yönelik bir program önerisi olarak, Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel yönetimlerin iş birliğiyle okullarda dijital medya okuryazarlığı dersleri zorunlu hâle getirilebilir. Dijital şiddete yönelik etik yaklaşımları analiz eden seçmeli derslerin açılması da bu kapsamda değerlendirilebilir. Ayrıca Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin Dijital Hizmetler Yasası'na uyum sağlayarak nefret söylemini izleme ve raporlama mekanizmaları geliştiren kuruluşlarla iş birliği yapması önemlidir. Dijital platformların, kullanıcı şikâyetlerini değerlendirebilmeleri için bağımsız denetim kuruluşlarıyla çalışmalarını teşvik etmek ve şiddet içerikli materyallerin yapay zekâ algoritmalarıyla tespit edilmesini sağlamak, platformların denetimi açısından oldukça önemlidir. Sivil toplum kuruluşları ise vatandaşlar için farkındalık artırıcı kampanyalar düzenleyerek, "sanal ortamda hoşgörü" temalı eğitimler organize edebilir. Dijital şiddete yönelik suçlara yönelik cezai yaptırımların kamuoyuna tanıtılması ve kolluk kuvvetlerinin bu suçların tespitine müdahalesi konusunda eğitilmesi de son derece önemlidir. Ayrıca bu konudaki toplum bilincini geliştirmek amacıyla dijital şiddetle mücadeleye yönelik çeşitli kamu spotlarının televizyon ve sosyal medya kanallarında yayınlanması ve nefret söylemlerinin etkileri konusunda medyanın sorumluluk almasını teşvik edecek bir "etik medya inisiyatifi" oluşturulması yararlı olacaktır.

Türkiye'nin dijital şiddet ile mücadelede uyguladığı politikalar, uluslararası düzenlemelerle uyumlu bir yapı geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu kapsamda Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT) ve Birleşmiş Milletler'in nefret suçları ile mücadeleye ilişkin önerileri, Türkiye'nin mevcut uygulamalarını geliştirmesi için uluslararası bir referans oluşturabilir. ABD ve İngiltere gibi ülkelerde dijital platformların bağımsız denetim mekanizmalarıyla çalışmasının teşvik edilmesi ve yapay zekâ algoritmalarıyla zararlı içeriklerin tespit edilmesi gibi uygulamalar, Türkiye'de de benzer bir yaklaşımın benimsenmesi için model teşkil etmektedir.

Nefret söylemlerine karşı bireysel olarak izlenebilecek yol ise bu oluşumlara karşı temkinli hareket etmek ve tarafları iyi tanımadır. Şiddet içeren eylemler genellikle bunları yayan kaynaklar hakkında önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu nedenle zararlı içeriklerin yayılmasına sebep olan kaynaklara yönelik stratejiler geliştirmek ve stratejileri farklı durumlara uyarlamak başka bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca nefret ve şiddet unsurlarının taşındığı medyadan bağımsız olarak sorunun kaynağına odaklanmak üzerinde durulması gereken diğer bir noktadır. Çevrim içi platformlarda nefret söylemlerinin yayılmasını engellemek için uygulanan denetim stratejilerinin

yanı sıra, sosyal adaletin sağlanmasına yönelik daha geniş kapsamlı politikalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışmada incelenen söylemler, eylemler ve karşı stratejiler, daha geniş bir yapılanmanın düşünce biçimlerini temsil eden örnekler olarak ele alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Åkerlund, M. (2021). Influence Without Metrics: Analyzing the Impact of Far-Right Users in an Online Discussion Forum. *Social Media + Society*, 7(2).
- AIHM. (2013). *Vejdeland and Others v. Sweden*, No. 1813/07, 9 February 2012. HUDOC. Retrieved from <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-109046> Erişim T. 24 Temmuz 2020.
- Adalet Bakanlığı. (2021, Nisan). İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi. Retrieved from “https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf” \t “_new” https://insanhaklarieylemplani.adalet.gov.tr/resimler/%C4%B0nsan_Haklar%C4%B1_Eylem_Plan%C4%B1_ve_Uygulama_Takvimi.pdf Erişim T. 24 Eylül 2024.
- Avrupa Birliği Konseyi. (2024, Temmuz 5). Gesetz über digitale Dienste. *consilium.europa*. Retrieved from <https://www.consilium.europa.eu/de/policies/digital-services-act/#:~:text=Das%20Gesetz%20C3%BCber%20digitale%20Dienste,Inhalte%20zur%20Verantwortung%20gezogen%20werden>. Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Avrupa Komisyonu. (2016, Mayıs 31). European Commission and IT Companies announce Code of Conduct on illegal online hate speech. *ec.europa*. Retrieved from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_16_1937 Erişim T. 6 Ekim 2024.
- Avrupa Konseyi. (2018). Mapping study on cyberviolence. Retrieved from <https://rm.coe.int/t-cy-2017-10-cbg-study-provisional/16808c4914>. Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi. (1997). Recommendation No. R(97)20 of the Committee of Ministers to Member States on “Hate Speech”. Retrieved from <https://rm.coe.int/1680505d5b> Erişim T. 6 Ekim 2024.
- Avrupa Parlamentosu. (2018). Cyber violence and hate speech online against women. Study For the FEMM committee. Retrieved from [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU\(2018\)604979_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604979/IPOL_STU(2018)604979_EN.pdf) Erişim T. 11 Ekim 2024.
- Bennett, D. C., Guran, E., Ramos, M., & Margolin, G. (2011). College students' electronic victimization in friendships and dating relationships: Anticipated distress and associations with risky behaviors. *Violence and Victims*, 26(4), 410-429.
- Bilge, B. (2024, Ekim 10). Veri Güvensizliği ve Online Şantaj. *dogrulukpayi*. Retrieved from <https://www.dogrulukpayi.com/bulten/veri-guvensizligi-ve-online-santaj> Erişim T. 24 Eylül 2024.

- Binark, M. (2010). Nefret söyleminin yeni medya ortamında dolaşıma girmesi ve türetilmesi. In T. Çomu (Ed.), *Yeni medyada nefret söylemi* (pp. 11–53). İstanbul: Kalkedon.
- Birleşik Krallık Hükümeti. (2022, Aralık 16). Guidance A guide to the Online Safety Bill. gov.uk. Retrieved from <https://www.gov.uk/guidance/a-guide-to-the-online-safety-bill> Erişim T. 1 Ekim 2024.
- Bormann, E. G. (1972). Fantasy and rhetorical vision: The rhetorical criticism of social reality. *Quarterly Journal of Speech*, 58(4), 396-407.
- Brockbank, N. (2019, Eylül 27). Alek Minassian reveals details of Toronto van attack in video of police interview. CBC. Retrieved from "<https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/alek-minassian-police-interview-1.5298021>" \t "_new" <https://www.cbc.ca/news/canada/toronto/alek-minassian-police-interview-1.5298021> Erişim T. 25 Eylül 2024.
- Cornell Law School. (2024). 47 U.S. Code § 230 - Protection for private blocking and screening of offensive material. law.cornell.edu. Retrieved from <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/47/230> Erişim T. 15 Ekim 2024.
- Daly, S., & Reed, S. (2021). "I Think Most of Society Hates Us": A Qualitative Thematic Analysis of Interviews with Incels. *Sex Roles*, 86(11), 14-33.
- Dehghan, E., & Nagappa, A. (2022). Politicization and Radicalization of Discourses in the Alt-Tech Ecosystem: A Case Study on Gab Social. *Social Media + Society*, 8(3).
- DeMarsico, D., Bounoua, N., Miglin, R., & Sadeh, N. (2021). Aggression in the Digital Era: Assessing the Validity of the Cyber Motivations for Aggression and Deviance Scale. *Assessment*, 29(4), 1-18.
- Duffy, M. E. (2003). Web of Hate: A Fantasy Theme Analysis of the Rhetorical Vision of Hate Groups Online. *Journal of Communication Inquiry*, 27(3), 291-312.
- Emniyet Genel Müdürlüğü. (2024). Hakkımızda. egm.gov. Retrieved from <https://www.egm.gov.tr/siber/hakkimizda2> Erişim T. 8 Ekim 2024.
- Ergüne, E. (2020). Tehlike Suçları Bağlamında Halkı Kin ve Düşmanlığa Tahrik veya Aşağılama Suçları (TCK m 216). *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(3), 1675-1721.
- Esafety. (2024). Helping Australians have safer experiences online. esafety. Retrieved from <https://www.esafety.gov.au/> Erişim T. 26 Eylül 2024.
- Farrell, T., Fernandez, M., Novotny, J., & Alani, H. (2019). Exploring Misogyny across the Manosphere in Reddit. *WebSci '19: Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science* (s. 87-96). NY: Association for Computing Machinery.
- Fascendini, F., & Fialová, K. (2011). Voices from digital spaces: Technology related violence against women. Association for Progressive Communications. Retrieved from https://d1wqtxstx1zle7.cloudfront.net/54929629/Voices_from_digital_spaces_Technology_related_against_domestic_violence-libre.pdf?1509992987=&response-contentdisposition=inline%3B+filename%3DVoices_from_digital_spaces_Technology_re.pdf&Expires=1729084228& Erişim T. 29 Eylül 2024
- Fenaughty, J., & Harré, N. (2013). Factors associated with distressing electronic harassment and cyber bullying. *Computers in Human Behavior*, 29(3), 803–811.

- Finn, J. (2004). A Survey of Online Harassment at a University Campus. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(4), 468-483
- Fofiu, A. (2010). E-Youth: Balancing between opportunities and risks? Paper presented at the Multi-disciplinary Conference, Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen and the University of Antwerp, Belgium.
- Gaudette, T., Scrivens, R., Davies, G., & Frank, R. (2021). Upvoting extremism: Collective identity formation and the extreme right on Reddit. *New Media & Society*, 23(12), 3491-3508.
- Glance, A. M., Dover, T., & Zatzkin, J. (2021). Taking the black pill: An empirical analysis of the "Incel". *Psychology of Men & Masculinities*, 22(2), 288-297.
- Halpin, M. (2022). Weaponized Subordination: How Incels Discredit Themselves to Degrade Women. *Gender & Society*, 36(6), 813-837.
- Hoffman, B., Ware, J., & Shapiro, E. (2020). Assessing the Threat of Incel Violence. *Studies in Conflict & Terrorism*, 43(7), 1-23
- Kaliforniya Meclisi. (2013). California Penal Code § 647: Disorderly conduct. California Legislative Information. Retrieved from https://leginfo.ca.gov/faces/codes_displaySection.xhtml?lawCode=PEN§ionNum=647 Erişim T. 3 Ekim 2024.
- Karakış, G. (2020, Temmuz 2). Son dakika haberi: Sosyal medya düzenlemesinde neler var? İşte çalışmanın detayları. *Hürriyet*. Retrieved from "<https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-sosyal-medya-duzenlemesinde-neler-var-detaylar-belli-oldu-41555145>" \t "_new" <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/son-dakika-haberi-sosyal-medya-duzenlemesinde-neler-var-detaylar-belli-oldu-41555145> Erişim T. 5 Ekim 2024.
- Laclau, E. (2022). *Popülist Akıl Üzerine*. (N. B. Çevik, Çev.) Ankara: Epos.
- Levin, B. (2002). Cyberhate: A Legal and Historical Analysis of Extremists' Use of Computer Networks in America. *American Behavioral Scientist*, 45(6), 958-986.
- Müller, K., & Schwarz, C. (2021). Fanning the Flames of Hate: Social Media and Hate Crime. *Journal of the European Economic Association*, 19(4), 2131-2167.
- Modzelewska, A. (2018). The Impact of the German NetzDG law. *ceps.eu*. Retrieved from <https://www.ceps.eu/ceps-projects/the-impact-of-the-german-netzdg-law/> Erişim T. 10 Ekim 2024.
- Moloney, M. E., & Love, T. (2018). Assessing online misogyny: Perspectives from sociology and feminist media studies. *Sociology Compass*, 12(1).
- netsafe. (2024). About Netsafe. [netsafe: https://netsafe.org.nz/netsafe](https://netsafe.org.nz/netsafe) Erişim T. 24 Temmuz
- Regehr, K. (2020). In(ce)l doctination: How technologically facilitated misogyny moves violence off screens and on to streets. *New Media & Society*, 24(1), 138-155.
- Rickard, D. (2024, Temmuz 2). Statutory Review of the Online Safety Act 2021. lawcouncil.au. Retrieved from <https://lawcouncil.au/publicassets/a852a953-d038-ef11-94a3-005056be13b5/4550%20-%20S%20-%20Statutory%20Review%20of%20the%20Online%20Safety%20Act.pdf> Erişim T. 13 Ekim 2024.

- TBMM. (2024). Dijital Mecralar Komisyonu - Komisyon Hakkında. Retrieved from <https://www.tbmm.gov.tr/ihhtisas-komisyonnari/lcerik/ihhtisas-komisyonnari-dijital-mecralar-komisyonnari-hakkında/dijital-mecralar-komisyonnari/f72877d1-b4c7-037b-e050-007f01005610> Erişim T. 20 Ekim 2024.
- Törnberg, P., & Törnberg, A. (2024). Inside a White Power echo chamber: Why fringe digital spaces are polarizing politics. *New Media & Society*, 26(8), 4511-4533.
- Türkiye Cumhuriyeti. (2007). İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yo-luyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun (Kanun No. 5651). Retrieved from <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5651&MevzuatTur=1&Mevzuat-Tertip=5> Erişim T. 3 Ekim 2024.
- Uyheng, J., & Carley , K. (2021). Characterizing network dynamics of online hate communities around the COVID-19 pandemic. *Applied Network Science*, 6(1), 1-21.
- Waśniewska, M. (2020). The red pill, unicorns and white knights: Cultural symbolism and conceptual metaphor in the slang of online incel communities. In B. Lewandowska-Tomaszczyk (Ed.), *Cultural conceptualizations in language and communication* (pp. 65–82). Cham: Springer.
- Wiedlitzka, S., Prati, G., Brown, R., Smith, J., & Walters , M. (2023). Hate in Word and Deed: The Temporal Association Between Online and Offline Islamophobia. *J Quant Criminol*, 39, 75–96.

Hakem değerlendirmesi/Peer review:

Dış bağımsız/Externally peer reviewed

Çıkar çatışması/Conflict of interest:

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir/The authors have no conflict of interest to declare

Finansal destek/Grant support:

Yazarlar bu makalede finansal destek almadığını beyan etmiştir/The authors declared that this article has received no financial support.

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

ETİK İLKELER VE YAYIN POLİTİKASI

Araştırma Etiği

Dergi, araştırma etiğinde en yüksek standartları gözetir ve aşağıda tanımlanan uluslararası araştırma etiği ilkelerini benimser. Makalelerin etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır.

- ▶ Araştırmanın tasarlanması, tasarımın gözden geçirilmesi ve araştırmanın yürütülmesinde, bütünlük, kalite ve şeffaflık ilkeleri sağlanmalıdır.
- ▶ Araştırma katılımcılarının sağladığı bilgilerin gizliliği ve yanıt verenlerin gizliliği sağlanmalıdır. Araştırma katılımcıların özerkliğini ve saygınlığını koruyacak şekilde tasarlanmalıdır.
- ▶ Araştırma bağımsızlığıyla ilgili açık ve net olunmalı; çıkar çatışması varsa belirtilmelidir.
- ▶ Deneysel çalışmalarda, araştırmaya katılmaya karar veren katılımcıların yazılı bilgilendirilmiş onayı alınmalıdır. Çocukların ve vesayet altındakilerin veya tasdiklenmiş akıl hastalığı bulunanların yasal vasisinin onayı alınmalıdır.
- ▶ Çalışma herhangi bir kurum ya da kuruluşta gerçekleştirilecekse bu kurum ya da kuruluştan çalışma yapılacağına dair onay alınmalıdır.
- ▶ İnsan ögesi bulunan çalışmalarda, “yöntem” bölümünde katılımcılardan “bilgilendirilmiş onam” alındığının ve çalışmanın yapıldığı kurumdan etik kurul onayı alındığı belirtilmesi gerekir.
- ▶ Araştırma katılımcıları gönüllü olarak araştırmada yer almalı, herhangi bir zorlama altında olmamalıdır.

Yazarların Sorumluluđu

Makalelerin bilimsel ve etik kurallara uygunluğu yazarların sorumluluğundadır. Yazar makalenin orijinal olduğu, daha önce başka bir yerde yayınlanmadığı ve başka bir yerde, başka bir dilde yayınlanmak üzere değerlendirmede olmadığı konusunda teminat sağlamalıdır. Uygulamadaki telif kanunları ve anlaşmaları gözetilmelidir. Telifle bağlı materyaller (örneğin tablolar, şekiller veya büyük alıntılar) gerekli izin ve teşekkürle kullanılmalıdır. Başka yazarların, katkıda bulunanların çalışmaları ya da yararlanılan kaynaklar uygun biçimde kullanılmalı ve referanslarda belirtilmelidir.

Gönderilen makalede tüm yazarların akademik ve bilimsel olarak doğrudan katkısı olmalıdır, bu bağlamda “yazar” yayınlanan bir araştırmanın kavramsallaştırılmasına ve dizaynına, verilerin elde edilmesine, analizine ya da yorumlanmasına belirgin katkı yapan, yazının yazılması ya da bunun içerik açısından eleştirel biçimde gözden geçirilmesinde görev yapan birisi olarak görülür. Yazar olabilmenin diğer koşulları ise, makaledeki çalışmayı planlamak veya icra etmek ve / veya revize etmektir. Fon sağlanması, veri toplanması ya da araştırma grubunun genel organizasyonu tek başına yazarlık hakkı kazandırmaz. Yazar olarak gösterilen tüm bireyler sayılan tüm ölçütleri karşılamalıdır ve yukarıdaki ölçütleri karşılayan her birey yazar olarak gösterilebilir. Yazarların isim sıralaması ortak verilen bir karar olmalıdır. Tüm yazarlar yazar sıralamasını Telif Hakkı Anlaşması Formu’nda imzalı olarak belirtmek zorundadırlar.

Bütün yazarlar, araştırmanın sonuçlarını ya da bilimsel değerlendirmeyi etkileyebilme potansiyeli olan finansal ilişkiler, çıkar çatışması ve çıkar rekabetini beyan etmelidirler. Bir yazar kendi yayınlanmış yazısında belirgin bir hata ya da yanlışlık tespit ederse, bu yanlışlıklara ilişkin düzeltme ya da geri çekme için editör ile hemen temasa geçme ve iş birliği yapma sorumluluğunu taşımaktadır.

Editör ve Hakem Sorumlulukları

Editör kurulu makaleleri, yazarların etnik kökeninden, cinsiyetinden, cinsel yöneliminden, uyruğundan, dinî inancından ve siyasi felsefesinden bağımsız olarak değerlendirir. Yayına gönderilen makalelerin adil bir şekilde çift taraflı kör hakem değerlendirmesinden geçmelerini sağlar. Gönderilen makalelere ilişkin tüm bilginin, makale yayınlanana kadar gizli kalacağını garanti eder. Baş editör içerik ve yayının toplam kalitesinden sorumludur. Geređinde hata sayfası yayınlamalı ya da düzeltme yapmalıdır. Yayın sahibi; yazarlar, editörler ve hakemler arasında çıkar çatışmasına izin vermez. Hakem atama konusunda tam yetkiye sahiptir ve Dergide yayınlanacak makalelerle ilgili nihai kararı vermekle yükümlüdür.

Hakemlerin araştırmayla ilgili, yazarlarla ve/veya araştırmanın finansal destekçileriyle çıkar çatışmaları olmamalıdır. Deđerlendirmelerinin sonucunda tarafsız bir yargıya varmalıdırlar. Gönderilmiş yazılara ilişkin tüm bilginin gizli tutulmasını sağlamalı

ve yazar tarafında herhangi bir telif hakkı ihlali ve intihal fark ederlerse editöre raporlamalıdır. Hakem, makale konusu hakkında kendini vasıflı hissetmiyor ya da zamanında geri dönüş sağlaması mümkün görünmüyorsa, editöre bu durumu bildirmeli ve hakem sürecine kendisini dahil etmemesini istemelidir.

Değerlendirme sürecinde editör hakemlere gözden geçirme için gönderilen makalelerin, yazarların özel mülkü olduğunu ve bunun imtiyazlı bir iletişim olduğunu açıkça belirtir. Hakemler ve yayın kurulu üyeleri başka kişilerle makaleleri tartışamazlar. Hakemlerin kimliğinin gizli kalmasına özen gösterilmelidir. Bazı durumlarda editörün kararıyla, ilgili hakemlerin makaleye ait yorumları aynı makaleyi yorumlayan diğer hakemlere gönderilerek hakemlerin bu süreçte aydınlatılması sağlanabilir.

YAZIM KURALLARI

YAZIM KURALLARI

YAYIN İLKELERİ

- İletişim ve Diplomasi dergisinde değerlendirilmek üzere gönderilen makaleler makul bir akademik dille yazılmalı, belirgin bir kuramsal ve yöntemsel arka plana sahip olmalı ve bu noktalar metin içerisinde sistematik bir biçimde ifade edilmelidir.
- Makaleler; Türkçe başlık, İngilizce başlık, Türkçe özet (200-220 kelime), Türkçe anahtar kelimeler (5 adet), İngilizce özet (200-220 kelime), İngilizce anahtar kelimeler (5 adet), giriş, kavramsal arka plan, yöntem, analiz/bulguların tartışılması, sonuç, teşekkür (acknowledgments) ve kaynakça kısımlarından oluşmalıdır.
- Giriş bölümünden önce 600-800 kelimelik İngilizce genişletilmiş özet yer almalıdır.
- Makaleler için kapak sayfası hazırlanmasına gerek yoktur. Makale Türkçe ve İngilizce başlıklarla başlamalı, özetler ve anahtar kelimelerle devam etmelidir. Yazar isimleri başlıkların altında yer almalıdır.
- Yazarların kurumsal bilgileri, posta adresleri, e-posta adresleri, ORCID numaraları makalenin ilk sayfasında başlığın altında yer alan yazar isimlerine verilecek dipnotla belirtilmelidir.
- Makale bir tezden veya konferans bildirisinden üretildiyse, bu durum teşekkür/acknowledgments kısmında açıkça belirtilmelidir.
- Dergimize tezden üretilen makaleler gönderilebilmektedir. Bu makalelerin yayınlanabilmesi, diğer makalelerde olduğu gibi hakem değerlendirmeleri ve editör kararı doğrultusunda gerçekleşebilmektedir. Hakemler veya editör, makalede revizyon talep edebilir. Tezden üretilen makalelerin yayınlanabilmesi için revizyon taleplerinin yerine getirilmesi gereklidir. Hakem veya editör görüşleri doğrultusunda revize edilmeyen tezden üretilmiş makaleler iade edilir.

YAZIM KURALLARI

1. Makaleler Microsoft Word dokümanında, Times New Roman, 12 punto, 1,5 satır aralığında yazılmalıdır. A4 boyutundaki kağıdın bir yüzüne, üst, alt, sağ ve sol taraftan 2,5 cm. boşluk bırakılarak hazırlanmalıdır. Paragraflar 1 cm içeriden başlamalıdır.
2. Makaleler için kelime üst sınırı, Türkçe özet, İngilizce özet, anahtar kelimeler, dipnotlar, teşekkür ve kaynakça dahil olmak üzere 7000'dir.
3. Makaleler Türkçe veya İngilizce dillerinde gönderilebilir.
4. İngilizce makale göndermeyi düşünen yazarların, gerekli redaksiyon desteği olarak metinlerini düzgün bir dil ve anlatıma kavuşturmaları ve bu şekilde dergiye göndermeleri gerekmektedir. Dil ve anlatım yeterliliği taşımayan İngilizce makaleler yayın sürecine alınmamakta ve iade edilmektedir.
5. Güncel gelişmeler hakkında değerlendirmeler ve yorum yazıları için kelime üst sınırı, dipnotlar ve kaynakça dahil olmak üzere 3000 kelimedir.
6. Çalışmalarda yazar/yazarların vurguları tek tırnak ile belirtilmeli; italik ise sadece kitap, film, gazete isimlerinde kullanılmalıdır. 40 kelimeyi aşan alıntılar içerden, tek aralık ve tırnaksız bir biçimde verilmelidir.
7. Makaleler gönderilirken yazarların aynı zamanda "Telif Hakkı Devir Formu" yüklemeleri gerekmektedir.

Referanslar

Metin için Atıflar

Çalışmalarda birincil kaynaklara atıf vermek esastır. Ancak birincil kaynaklara erişmenin mümkün olmadığı hallerde aktarana göndermede bulunulur.

Metnin içinde gerek görülen açıklamalar dipnot şeklinde verilmeli ve numaralandırılmalıdır.

Metin içinde kaynaktan doğrudan alıntılar çift tırnak (" ") içinde verilmelidir. Alıntılar 40 kelimeyi geçiyorsa ayrı bir paragraf olarak tırnak olmadan metne dahil edilmelidir.

Kullanılan referanslar parantez içinde, yazarın adı, basım yılı ve sayfa numaraları ile belirtilir. (Soyad, Yayın Yılı, s. Sayfa Sayısı)

(Foucault, 1977, s. 25)

Birden çok sayfaya referans verilecekse:

(Foucault, 1977, ss. 25-26)

Yazar ismi metin içinde geçiyorsa, parantez içinde yalnızca kaynağın yayın tarihi ve sayfa numarası yazılır: (1977, s. 25)

İki yazarlı referanslarda, her iki yazarın soyadı da kullanılır: (Horkheimer & Adorno, 1972, s. 122), aynı kaynağa metin içinde daha sonra atıf yapılacaksa: (Horkheimer et al., 1972, s. 122).

Aynı yazarın, aynı yıl yayınlanmış birden fazla eseri kullanılıyorsa, basım yılına a, b, c, gibi harfler eklenerek birbirinden ayrılır: (Foucault, 1977a; 1977b).

Metin içinde aynı konuda birden çok kaynağa referans verilecekse kaynaklar birbirinden noktalı virgül ile ayrılır: (Foucault, 1977, ss. 25-26; Mitchell, 2007, s. 90)

Kaynakça Formatı

Kaynaklar alfabetik olarak çalışmanın sonunda sıralanmalıdır.

Kitaplar

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 6. baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

Dergi Makaleleri

Mitchell, J. P. (2007). A fourth critique of the enlightenment: Michel de Certeau and the ethnography of subjectivity. *Social Anthropology*, 15(1), 89-106.

Solmaz, B & Görkemli, H. N. (2012). Büyükşehir belediyeleri ve sosyal medya kullanımı. *Akdeniz İletişim Dergisi*, 18, 9-20.

Çeviri Kitaplar

Laplace, P. S. (1951). A philosophical essay on probabilities (F. W. Truscott & F. L. Emory, Çev.). New York, NY: Dover. (Orijinal eser yayın tarihi: 1814).

Editörlü Kitaplar

Jensen, K. B. (2002). (Ed.). A handbook of media and communication research: Qualitative and quantitative methodologies. London: Routledge.

Editörlü Kitaplarda Makaleler

O'Neil, J. M., & Egan, J. (1992). Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. In B. R. Wainrib (Ed.), *Gender Issues Across The Life Cycle* (ss. 107-123). New York, NY: Springer.

Yayınlanmamış Doktora Tezleri

Demir, M. (2008). Sinemada 'öteki'. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Gazete Makaleleri

Internet pioneer to oversee network redesign. (2007, 28 Mayıs). *The Canberra Times*, s. 15.

Elektronik Kaynaklar

Spotlight Resources. (n.d.). Retrieved from https://owl.purdue.edu/owl/about_the_owl/owl_information/spotlight_resources.html Erişim T. 24 Temmuz 2020.

OECD (2005). Modernising government the way forward. Retrieved from <https://www.ntpu.edu.tw/~pa/course/syllabus/herman/96-2Modernising%20gov.pdf> Erişim T. 24 Temmuz 2020.

Bernstein, M. (2002). 10 tips on writing the living web. A List Apart: For People Who Make Websites, 149. Retrieved from <https://www.alistapart.com/articles/writeliving> Erişim T. 24 Temmuz 2020.

Tablolar

Makale içerisinde yer verilen tablo, şekil veya görsellerin başlıkları ilgili alanın (tablo, şekil, görsel) üstünde, bold olacak şekilde, 10 puntoda ve ortalı yazılmalıdır. Ayrıca tablo, görsel veya şekillere ait eklenecek bir kaynak var ise yine ilgili (tablo, şekil, görsel) hemen altında sola hizalı olarak yer almalıdır.

Örnekler:

Tablo 1. İletişim ve Diplomasi Dergisi Yazım Kuralları

Tablo

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi/writing-rules>

Şekil 1. İletişim ve Diplomasi Dergisi Yazım Kuralları

Şekil

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi/writing-rules>

Görsel 1. İletişim ve Diplomasi Dergisi Yazım Kuralları

Görsel

Kaynak: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iletisimvediplomasi/writing-rules>

İLETİŞİM ve DİPLOMASI
Communication and Diplomacy

CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM BAŞKANLIĞI
YAYINLARI

/dergipark.org.tr/tr/pub/
iletisimvediplomasi

